

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

5

SIRA SAYISI: 323

**Ankara Milletvekili Lütfiye Selva Çam ve
109 Milletvekilinin Türk Ceza Kanunu ve
Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına
Dair Kanun Teklifi (2/4290) ile Sağlık, Aile,
Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu, Kadın
Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ve Adalet
Komisyonu Raporları**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
“<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KomisyonRaporlari>”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/4290 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Katılma Yazıları	6
- Genel Gerekçesi	9
- Madde Gerekçeleri	11
• Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu	18
• Muhalefet Şerhleri	30
• Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Raporu	55
• Muhalefet Şerhleri	62
• Adalet Komisyonu Raporu.....	103
• Muhalefet Şerhleri	112
• Teklif Metni.....	154
• Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin.....	154

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Lütfiye Selva Çam</i> Ankara	<i>Öznur Çalık</i> Malatya	<i>Fatma Aksal</i> Edirne
<i>Fatma Betül Sayan Kaya</i> İstanbul	<i>Esin Kara</i> Konya	<i>Abdullah Güler</i> İstanbul
<i>Ayşe Sibel Ersoy</i> Adana	<i>Nevin Taşlıçay</i> Ankara	<i>Nevzat Ceylan</i> Ankara
<i>Fehmi Alpay Özalan</i> İzmir	<i>Hakan Kahtalı</i> Malatya	<i>Ahmet Çakır</i> Malatya
<i>Mustafa Demir</i> İstanbul	<i>İrfan Kartal</i> Van	<i>Ziver Özdemir</i> Batman
<i>Zülfü Demirbağ</i> Elazığ	<i>Yakup Taş</i> Adıyaman	<i>Ebubekir Bal</i> Diyarbakır
<i>Ahmet Berat Çonkar</i> İstanbul	<i>İbrahim Halil Fırat</i> Adıyaman	<i>Tahir Akyürek</i> Konya
<i>Mehmet Cihat Sezal</i> Kahramanmaraş	<i>İffet Polat</i> İstanbul	<i>Yücel Menekşe</i> Nevşehir
<i>Müslüm Yüksel</i> Gaziantep	<i>Selim Yağcı</i> Bilecik	<i>Vildan Yılmaz Gürel</i> Bursa
<i>Meliha Akyol</i> Yalova	<i>Ceyda Çetin Erenler</i> Kütahya	<i>Ali Cumhuri Taşkın</i> Mersin
<i>Abdulahat Arvas</i> Van	<i>Adil Çelik</i> Balıkesir	<i>Jülide İskenderoğlu</i> Çanakkale
<i>Bayram Özçelik</i> Burdur	<i>Belgin Uygur</i> Balıkesir	<i>Emine Yavuz Gözgeç</i> Bursa
<i>Mihrimah Belma Satır</i> İstanbul	<i>Radiye Sezer Katurcioğlu</i> Kocaeli	<i>İsmail Tamer</i> Kayseri
<i>Ramazan Can</i> Kırıkkale	<i>Pakize Mutlu Aydemir</i> Balıkesir	<i>Arife Polat Düzgün</i> Ankara

<i>Murat Baybatur</i> Manisa	<i>Yusuf Başer</i> Yozgat	<i>Zeynep Gül Yılmaz</i> Mersin
<i>Zehra Taşkesenlioğlu Ban</i> Erzurum	<i>Mustafa Canbey</i> Balıkesir	<i>Osman Ören</i> Siirt
<i>Selim Gültekin</i> Niğde	<i>Metin Yavuz</i> Aydın	<i>Ahmet Tan</i> Kütahya
<i>Ergün Taşcı</i> Ordu	<i>Ahmet Akay</i> Şanlıurfa	<i>Yılmaz Tunç</i> Bartın
<i>Abdullah Doğru</i> Adana	<i>Atay Uslu</i> Antalya	<i>Serap Yaşar</i> İstanbul
<i>Özlem Zengin</i> Tokat	<i>Çiğdem Erdoğan Atabek</i> Sakarya	<i>Ahmet Aydın</i> Adıyaman
<i>İsmail Güneş</i> Uşak	<i>Semiha Ekinci</i> Sivas	<i>Cihan Pektaş</i> Gümüşhane
<i>Cemal Öztürk</i> Giresun	<i>İbrahim Aydemir</i> Erzurum	<i>Ahmet Zenbilci</i> Adana
<i>Halil Özşavlı</i> Şanlıurfa	<i>Çiğdem Koncagül</i> Tekirdağ	<i>Recep Özel</i> Isparta
<i>Ali Şahin</i> Gaziantep	<i>Yavuz Ergun</i> Niğde	<i>Hakan Çavuşoğlu</i> Bursa
<i>Nilgün Ök</i> Denizli	<i>Selami Altınok</i> Erzurum	<i>Osman Mesten</i> Bursa
<i>Mehmet Yavuz Demir</i> Muğla	<i>Mehmet Ali Özkan</i> Manisa	<i>Süleyman Karaman</i> Erzincan
<i>Emrullah İşler</i> Ankara	<i>Emine Sare Aydın</i> İstanbul	<i>Veysel Eroğlu</i> Afyonkarahisar
<i>Mehmet Erdoğan</i> Gaziantep	<i>Tülay Kaynarca</i> İstanbul	<i>Orhan Yegin</i> Ankara
<i>İsmail Bilen</i> Manisa	<i>Mehmet Altay</i> Uşak	<i>Rümeysa Kadak</i> İstanbul
<i>Necip Nasır</i> İzmir	<i>Ravza Kavakcı Kan</i> İstanbul	<i>Oya Eronat</i> Diyarbakır

Mücahit Durmuşoğlu
Osmaniye

Osman Aşkın Bak
Rize

Mehmet Sait Kirazoğlu
Gaziantep

İlyas Şeker
Kocaeli

Mustafa Arslan
Tokat

Şamil Ayrım
İstanbul

Sermin Balık
Elazığ

Metin Çelik
Kastamonu

Şirin Ünal
İstanbul

İbrahim Yurdunuseven
Afyonkarahisar

Atilla Ödünç
Bursa

Arzu Aydın
Bolu

Salih Cora
Trabzon

Bekir Kuvvet Erim
Aydın

Orhan Kırçalı
Samsun

Hacı Turan
Ankara

Hacı Özkan
Mersin

Hacı Ahmet Özdemir
Konya

Hacı Osman Akgül
Gümüşhane

Cemil Yaman
Kocaeli

KATILMA YAZILARI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 16/03/2022 tarihinde sunulan 2/4290 Esas Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi' ne imza sahibi olarak katılmak ister, bilginize arz ederim.

22.03.2022

Sena Nur Çelik

Antalya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koymak istiyorum. Gereğini bilgilerinize arz ederim.

16.03.2022

Mustafa Esgin

Bursa

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

(2/4290) Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

17/03/2022

Abdullah Nejat Koçer

Gaziantep

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne (2/4290 esas numaralı) imza koymak istiyorum.

Gereğini bilgilerinize saygılarımı arz ederim.

16.3.2022

Canan Kalsın

İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4290 Esas numaralı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine Katılıyorum.

Gereğini arz ederim.

Gülray Samancı

Konya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

4290 Esas Nolu Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

17.03.2022

Yelda Erol Gökcan

Muğla

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Recep Uncuoğlu
Sakarya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Ceza Kanunu Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinde (Kadına Ve Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair) imzamın olmasını istiyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

16.03.2022
Zemzem Gülender Açıanal
Şanlıurfa

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/4290)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Bireylerin maddi ve manevi varlığı ile onur ve haysiyetini korumak, onların toplum içinde saygın birer vatandaş olarak yaşamlarını sürdürmelerini temin etmek ve böylelikle toplumsal barışı sağlamak devletlerin en önemli görevidir. Devletler ve uluslararası kuruluşlar, bu görevin ifası kapsamında çok değerli çalışmalar ortaya koymuştur. Bu çerçevede Birleşmiş Milletler Şartının kabulü ile güçlü bir adım atılmış, diğer uluslararası belgeler ve Avrupa Birliği bünyesinde yapılan çalışmalarla bu adım desteklenmiş ve geliştirilmiştir. Toplumsal bütünlük içinde önemli bir yeri olan kadınlar bakımından da bu süreçte, pek çok düzenleme ve uygulama hayata geçirilmiştir.

Ülkemizde de insan haklarına saygılı ve sosyal hukuk devleti olma konusundaki kararlılığın göstergesi olarak uluslararası yükümlülüklerle uygun birçok adım atılmıştır. Bu kapsamda 2004 ve 2010 yıllarında Anayasanın 10 uncu ve 41 inci maddelerinde önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerle Devletin, toplumun tüm kesimleri arasında bir yandan eşitliği sağlamaya, diğer yandan da korunması gereken bazı kesimleri korumaya yönelik özel tedbirler alabilmesinin önü açılmış ve bu amaçla alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamayacağı anayasal güvenceye kavuşturulmuştur. Böylelikle Devlet, kadın-erkek eşitliğinin fiili olarak hayata geçirilmesi için her türlü tedbiri alacak ve gerektiğinde kadınlar lehine pozitif ayrımcılık yapabilecektir.

Belirtmek gerekir ki, eşitlik ilkesiyle eylemi değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için farklı kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, aynı olmayan hukuksal durumlar farklı kurallara tabi tutulursa Anayasada öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez. Devlet, korunması gerekenleri baskı ve şiddete karşı korumak ve toplumsal gücün her türlü kötüye kullanımına ve bu esnada şiddete dönüşmesine karşı mücadele etmek zorundadır. Şu halde Devlet, hak edene hak ettiğini vermek suretiyle toplumda adaleti gerçekleştirmekle yükümlüdür.

Bilindiği üzere, Ülkemizde kadına karşı şiddetle mücadele amacıyla çok önemli adımlar atılmıştır. Bu bağlamda 2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe konulmuştur. Bu Kanunla, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar lehine pek çok koruyucu ve önleyici tedbir kabul edilmiştir. Bu tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) kurulmuştur. Bu merkezler, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının koordinesinde, ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından belirli bir plan dahilinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Ayrıca kadına karşı şiddetle mücadele kapsamında hazırlanan ve güncellenen eylem planları doğrultusunda çalışmalar sürdürülmekte ve “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)”ndaki faaliyetler hassasiyetle yürütülmektedir.

Toplumsal barışı korumak ve suç işlenmesini önlemek, Türk Ceza Kanununun 1 inci maddesinde, Kanunun amaçları arasında sayılmıştır. Suç için öngörülen ceza miktarları ile güvenlik tedbirleri; ceza hukukunun evrensel ilkeleri ve anayasal kurallara aykırı olmamak kaydıyla, Ülkenin sosyal ve kültürel yapısı, ahlaki değerleri ve ekonomik hayatın ihtiyaçları gibi unsurlar dikkate alınarak oluşturulan ceza politikasına göre belirlenmektedir. Bu bağlamda, hangi suça ne ölçüde ceza verileceği ve hangi hususların ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edileceği, izlenen suç ve ceza politikası gereğince yasama erkinin takdirindedir. Yasama organının takdir yetkisini kullanırken ölçülülük ilkesine uygun davranması gerekmektedir. Suç ve ceza dengesinin adalete uygun olarak belirlenmesinde; suçun kişi ve toplum üzerindeki etkisi, işlenme oranındaki artış veya azalış, fail ve mağdurun özellikleri ile ortaya çıkabilecek zararın ağırlığı gibi faktörler dikkate alınmalıdır.

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından 2 Mart 2021 tarihinde kamuoyuna açıklanan İnsan Hakları Eylem Planında “özgür birey, güçlü toplum ve daha demokratik bir Türkiye” vizyonu ön plana çıkarılmış, aile içi şiddet ve kadına karşı şiddetle mücadelenin etkinliğinin artırılması yönünde hedefler ortaya konulmuştur.

Bu kapsamda kamuoyunda 4. Yargı Paketi olarak bilinen 8/7/2021 tarihli ve 7331 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının boşanılan eşe karşı işlenmesi, nitelikli hal kabul edilerek, daha fazla ceza verilmesi sağlanmıştır.

İnsan Hakları Eylem Planında belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla, mevcut düzenlemelere ilave olarak, başta kadına yönelik olmak üzere her türlü şiddetle mücadelede sıfır tolerans ilkesi doğrultusunda yeni tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Bu kapsamda Teklifte, Türk Ceza Kanununda yer alan kasten öldürme, kasten yaralama, işkence, eziyet ve tehdit suçları bakımından mağdurun kadın olması hali, cezayı ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmektedir. Ayrıca kadına karşı işlenen kasten yaralama suçuyla daha etkin mücadele edilebilmesi amacıyla bu suç, Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinde sayılan katalog suçlar arasına alınmaktadır.

Israrlı takip olarak nitelendirilen fiiller, Türk Ceza Kanunu kapsamında müstakil bir suç haline getirilmektedir. Israrlı takip fiilleri, mağdurların hareket özgürlüğünü kısıtlayan, onlarda huzursuzluk ve endişeye yol açan fiiller olarak tanımlanmakta olup, başta Almanya, Avusturya, Fransa, Belçika ve İtalya olmak üzere birçok hukuk sisteminde de yaptırıma bağlanmıştır. Düzenlemeyle, özellikle kadına yönelik daha ağır ve şiddet içeren suçlar işlenmeden önce gerçekleşen ısrarlı takip fiillerinin orantılı bir yaptırıma bağlanması ve mağdurlara gerekli güvencenin sağlanması hedeflenmektedir.

Teklifle ayrıca, özellikle şiddet mağduru kadınların hak arama yollarını etkin bir şekilde kullanabilmeleri amacıyla istemleri halinde baro tarafından ücretsiz avukat görevlendirilmesi imkânı getirilmektedir.

Failin cezasının bireyselleştirilmesi bakımından takdiri indirim nedenlerinin doğru bir şekilde uygulanması önem arz etmektedir. Ancak, pek çok olayda takdiri indirim nedenlerinin varlığını ortaya koyan sebepler belirlenmeden ve yeterince gerekçelendirilmeden indirim uygulanabildiği görülmektedir. Diğer taraftan, faillerin duruşmada pişmanlık göstergesi sayılamayacak salt indirim almaya yönelik bir takım şekli davranışlarla mahkemeyi etkilemeye çalıştıkları da gözlemlenmektedir. Yine, takdiri indirim nedenlerine ilişkin düzenlemenin ucunun açık olduğu ve bunun keyfi uygulamalara sebebiyet verdiği yönünde eleştiriler de dile getirilmektedir. Bazı somut olaylarda takdiri indirim nedenlerinin uygulanmasının kamu vicdanını yaraladığı görülmüştür. Bu durumun önüne geçilebilmesi amacıyla Türk Ceza Kanununun 62 nci maddesinde değişiklik yapmak suretiyle, takdiri indirim nedenleri belli konulara münhasır kılınmakta, failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışlarının takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmayacağı hükme bağlanmakta ve böylelikle maddenin uygulama alanı sınırlandırılmaktadır.

Öte yandan Anayasanın 56 ncı maddesinde korunan sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı da Devlete pozitif yükümlülükler yüklemektedir. Sağlık hizmetleri niteliği itibarıyla belirli bir düzen içinde sunulması gereken, kişilerin ve toplumun varlığı ve huzuru yönünden vazgeçilemez, ertelenemez ve yeri doldurulamaz hizmetlerdendir. Sağlık hizmetlerinin etkin, verimli ve düzenli bir şekilde sunulabilmesi için sağlık çalışanlarının işin niteliğine uygun ve güvenli ortamlarda şiddete maruz kalmaksızın çalışabilmeleri sağlanmalıdır. Bu amaçla Teklifte, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun konusunun sağlık hizmeti olması durumunda verilecek cezanın belirli bir oranda artırılması öngörülmektedir.

Sağlık çalışanlarına karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçu bakımından tutuklama nedeninin varsayılacağına ilişkin düzenleme, Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinde yer alan katalog suçlar arasına taşınarak görünür hale getirilmektedir.

Ayrıca, sağlık çalışanlarının yaptıkları işin; önemi, insan sağlığı ve hayatıyla doğrudan ilgili olması ve karmaşık niteliği dikkate alınarak tıbbi işlem ve uygulamalardan kaynaklanan suçlar nedeniyle adli soruşturma yapılabilmesi için var olan “izin kurumu”nun gözden geçirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çerçevede içinde uzmanların yer aldığı bir kurul oluşturulmak suretiyle sağlık mesleğinin icrası kapsamında işlenebilen suçlar bakımından cezai soruşturma yapılabilmesi, bu kurulun iznine bağlanmaktadır. Bununla birlikte, hatalı tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle Devletin ödediği tazminatın ilgili sağlık çalışanından rücu talep edilmesi konusunda da aynı kurul tarafından karar verilmesi öngörülmektedir.

Teklif, yukarıda açıklanan gerekçelerle hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Maddeyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun takdiri indirim nedenlerini düzenleyen 62 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Maddenin mevcut ikinci fıkrasında takdiri indirim uygulanabilmesi için göz önünde bulundurulacak nedenler sınırlandırılmamış, “gibi hususlar” ibaresiyle ucu açık bırakılmıştır. Başka bir ifadeyle fıkra da takdiri indirim nedenleri, tahdidi değil tadadi bir şekilde düzenlenmiştir. Bu nedenle yargılama sırasında hâkim tarafından fail lehine tespit edilen pek çok şey, takdiri indirim nedeni olarak kabul edilebilmektedir.

Yapılan değişiklikle fıkra metninden “gibi hususlar” ibaresi çıkartılarak takdiri indirim nedenleri tahdidi hale getirilmektedir. Böylelikle takdiri indirime konu nedenler netliğe kavuşturulmakta ve mahkemeler arasındaki farklı uygulamaların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla hâkim, yargılama sonucunda takdiri indirim nedenlerinin uygulanması bakımından gerekçesini ancak maddede sayılan hallerden bir veya birkaçına dayandırabilecektir.

Maddeyle, takdiri indirim uygulanırken değerlendirilecek hususlar arasında yer alan “failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları” nedeni, “failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışları” şeklinde değiştirilmektedir. Takdiri indirim uygulanabilmesi bakımından Almanya, Avusturya ve İsviçre’de olduğu gibi Ülkemizde de failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki pişmanlığına önem atfedilmektedir. Düzenleme uyarınca, failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışlarından, pişmanlık göstergesi sayılamayacak olanları, takdiri indirim nedeni olarak kabul edilmeyecektir. Başka bir deyişle, failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki pişmanlığını samimi olarak göstermesi gerekmektedir. Örneğin failin; fiilden sonra ortaya çıkan zararı kendisinden beklenebilecek ölçüde gidermesi veya zararın büyümesini engellemek için ciddi çaba sarf etmesi, gerçeğin ortaya çıkarılmasına önemli ölçüde katkıda bulunması ya da olayın aydınlatılmasında aktif fayda sağlaması gibi içten pişmanlığını gösteren davranışları, takdiri indirim nedeni olarak sayılabilecektir.

Ayrıca maddeyle, failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışlarının, takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmayacağı düzenlenmektedir. Böylelikle, failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki samimi pişmanlığını gösteren davranışları gözlemlenemediği halde, yalnızca takdiri indirimden faydalanmak amacıyla duruşmada pişman olduğunu söylemesi veya yargılama mercilerine karşı saygılı tutumunu ifade eden kılık ve kıyafeti dikkate alınarak verilecek cezada indirim yapılamayacaktır.

Maddeyle yapılan diğer bir değişiklikle, takdiri indirim nedenlerinin kararda gerekçeleriyle gösterilmesi gerektiği kabul edilmektedir. Anayasanın 141 inci maddesi gereğince mahkemelerce verilen her türlü kararın gerekçeli olarak yazılması gerekmektedir. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının temel unsurlarından biri olup, hukuk devletinin ve hukuki güvenlik ilkesinin de bir gereğidir. Zira mahkemenin keyfilikten uzak şekilde kanuna, hukuka ve hakkaniyete uygun karar verip vermediği ancak gerekçeden anlaşılabilir. Düzenlemeyle, takdiri indirim uygulanması halinde, nedenlerinin gerekçeli kararda failin eylemleriyle ve somut olayla ilişkilendirilerek, denetime açık ve kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde belirtilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 2- Şiddetin en yaygın biçimlerinden biri olan kadına yönelik şiddet, sadece şiddete maruz kalan kadın üzerinde değil toplumun tamamı üzerinde olumsuz etkiler doğurması sebebiyle tüm dünyada olduğu gibi Ülkemizde de mücadele edilmesi gereken problemli bir alan olarak varlığını sürdürmektedir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesiyle korunmak istenen hukuki değerlerin başında, yaşam hakkı ve vücut bütünlüğünün korunması hakkı gelmektedir.

Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 82 nci maddesinin birinci fıkrasında değişiklik yapmak suretiyle, kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla kasten öldürme suçunun kadına karşı işlenmesi hali bu suçun nitelikli halleri arasına alınmaktadır.

Madde 3- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinin ikinci fıkrasına cümle eklemek suretiyle, basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek kasten yaralama suçunun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı dört aydan altı ay hapse çıkarılmaktadır. Buna bağlı olarak adli para cezasının alt sınırı da artırılmış olmaktadır. Düzenlemeyle, kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amaçlanmaktadır.

Belirtmek gerekir ki, kasten yaralama suçunun mağduru olan kadının aynı zamanda failin eşi veya boşandığı eşi olması durumunda verilecek ceza 86 ncı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca yarı oranında artırılacaktır. Keza, kadın mağdurun aynı zamanda sağlık çalışanı olması ve suçun görevi nedeniyle işlenmesi halinde verilecek ceza 86 ncı maddenin üçüncü fıkrası ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun ek 12 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ayrı ayrı artırılacaktır.

Madde 4- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasına cümle eklemek suretiyle, kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amacıyla, işkence suçunun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın üç yıl olan alt sınırı beş yıl hapse çıkarılmaktadır.

Madde 5- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 96 ncı maddesinin birinci fıkrasına cümle eklemek suretiyle, eziyet suçunun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın iki yıl olan alt sınırı iki yıl altı ay hapse çıkarılmaktadır. Düzenlemeyle, kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi ve caydırıcılığın sağlanması amaçlanmaktadır.

Madde 6- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 106 ncı maddesinin birinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere cümle eklemek suretiyle, hayata, vücut veya cinsel dokunulmazlığa yönelik bir saldırı gerçekleştirileceğinden bahisle işlenen tehdit suçunun mağdurunun kadın olması halinde cezanın altı ay olan alt sınırı dokuz ay hapse çıkarılmaktadır. Düzenlemeyle, kadına karşı işlenen tehdit suçuyla daha etkin bir şekilde mücadele edilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 7- Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla kamu faaliyetinin yürütülmesine ya da sunulan hizmetlerden yararlanılmasına engel olunması fiili, kamu hizmetlerinde sürekliliğin sağlanması amacıyla Türk Ceza Kanununun 113 üncü maddesinde suç olarak düzenlenmiştir. Bu suçla korunan hukuki yarar, kamu hizmetinin sağlıklı ve düzenli işleyişinin sağlanması ve kişilerin bireysel olarak kamu hizmetinden istifade etmesidir.

Sağlık hizmetleri, niteliği gereği belirli bir düzen içinde aralıksız sürdürülmesi gereken, kişilerin ve toplumun varlığı ve huzuru yönünden vazgeçilemez ve ertelenemez hizmetlerdendir. Maddeyle, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun konusunun sağlık hizmetleri olması durumunda verilecek cezanın belirli bir oranda artırılması öngörülmektedir.

Madde 8- Maddeyle, 5237 sayılı Kanuna yeni bir madde eklemek suretiyle, ısrarlı takip olarak nitelendirilen fiiller müstakil bir suç haline getirilmektedir. Böylelikle, mağdurun maddi ve manevi kişiliğine veya vücut bütünlüğüne yönelik daha ağır fiiller ortaya çıkmadan önceki aşamada ısrarlı takip fiillerinin orantılı bir yaptırıma bağlanması amaçlanmaktadır.

Düzenlemeyle, özellikle kadına yönelik şiddet içeren suçlar işlenmeden önce ısrarlı takip fiilleriyle etkin mücadele edilmesi ve mağdurların korunması hedeflenmektedir.

Israrlı takip suçu, başta Almanya, Avusturya, Fransa, Belçika ve İtalya olmak üzere bazı hukuk sistemlerinde düzenlenmiş olup, bu suçun tanımı ülkeden ülkeye belirgin farklılıklar göstermekte, ilgili ülkenin sosyal ve kültürel yapısı ile suç ve ceza politikası, bu suçun unsurları ile yaptırımının belirlenmesinde etkili olmaktadır.

Teklif göre, bu suçun oluşabilmesi için, ısrarlı bir şekilde fiziken takip etmek ve yine ısrarlı bir şekilde haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle mağdura ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olunması gerekmektedir.

Bu takip olgusu, mağdurun fiziki olarak izlenmesi şeklinde gerçekleştirilebileceği gibi haberleşme ve iletişim araçları, bilişim sistemleri veya üçüncü kişileri kullanarak mağdurla temas kurulmaya çalışılması şeklinde de ortaya çıkabilmektedir. Fiziki takibin mutlaka mağdurun peşinden gitmek şeklinde gerçekleşmesi şart değildir. Bunun yanı sıra, failin farklı zaman ve mekanlarda mağdurun karşısına çıkması, onun bulunduğu ortamlarda yanına yaklaşması ve böylece kendisini sürekli olarak mağdura görünür kılmaya çalışması halinde de takip olgusu gerçekleşecektir. Bu kapsamda iş yeri, okul, çarşı, pazar ve benzeri yerlerde sıklıkla mağdurun karşısına çıkılması veya takip edildiğinin hissettirilmesi ya da konutunun önünde, sokağının girişinde beklenmesi gibi fiillerin ölçsüz biçimde tekrarlanması, fiziki takip olarak kabul edilebilecektir.

Öte yandan, ısrarlı takip fiili, haberleşme ve iletişim araçlarını veya bilişim sistemlerini ya da üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle de gerçekleştirilebilir.

Teknolojideki hızlı gelişmeler, haberleşme ve iletişim araçları ve bilişim sistemlerinin çok yoğun ve yaygın kullanımı, bireylerin bu araçlar üzerinden bağlantı kurmasını ve birbirini takibini kolaylaştırmıştır. Ne var ki bu araçlar, ısrarlı takip eylemlerinde de sıklıkla kullanılmaktadır. Özellikle bilişim sistemleri alanında üretilen yeni araçlar, faillerin mağdurla iletişime geçme imkân ve yöntemlerini her geçen gün artırmaktadır. Böylece mektup, faks, kısa mesaj veya e-posta gönderme ya da telefon etmenin yanı sıra failler internet üzerinden oluşturulan programlar, uygulamalar ve sosyal mecralar aracılığıyla söz konusu iletişimi kolaylıkla sağlayabilmektedir.

Diğer yandan, ısrarlı takip failleri zaman zaman mağdur ile iletişime geçmek amacıyla üçüncü kişilerden de faydalanmaktadır. Fail mağdurla bizzat iletişim kurmadığı veya kuramadığı hallerde onun yakın çevresindeki kişileri kullanarak mağdura ulaşmaya çalışmaktadır. Hatta fail bazen mağdurun hiç tanımadığı kişileri dahi bu amaçla kullanabilmektedir. Üçüncü kişilerin kullanılmasında fail, bu kişilerin bizzat mağdur ile yüz yüze görüşmelerini sağlayabileceği gibi kendisi yerine bu kişiler tarafından iletişim ve haberleşme araçları veya bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle de mağdurla temas kurulmasını temin etmeye çalışabilecektir.

Suçun oluşması için, maddede belirtilen seçimlik hareketlerin ısrarlı şekilde yapılması gerekmektedir. İsrar, bir düşüncede veya davranışta ayak direme, üsteleme anlamına gelen bir sözcük olup, maddede belirtilen hareketlerin tekrarlanarak yapılmasını ifade etmektedir. İsrar, fiilin haksızlık içeriği bakımından cezayı gerekli kılacak boyuta erişmesini ifade eden bir ölçüttür. Haksızlık teşkil eden fiilin makul sayılabilecek ölçülerde gerçekleştirilmesi halinde bu suç oluşmayacaktır. İsrarın varlığı bakımından mutlaka aynı hareketin müteaddit defalar tekrarlanması şart değildir. Fail maddede belirtilen seçimlik hareketlerden birini ısrarla tekrarlayabileceği gibi farklı seçimlik hareketleri farklı yer ve zamanlarda tekrarlamak suretiyle de ısrar iradesini gösterebilir. Hâkim, ısrar unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediğini somut olayın şartları çerçevesinde tespit edecektir.

Ayrıca bu suçun oluşabilmesi için ısrarlı takip fiilinin mağdurun üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşturmaya ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olması gerekir. Bu durum somut olayda hâkim tarafından belirlenecektir. Bu belirleme yapılırken ısrar fiilinin nicelik ve nitelik itibarıyla mağdur üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşturmaya ya da kendisi veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına elverişli olup olmadığına bakılacaktır.

Diğer yandan, ısrarlı takip fiilinde mağdur bizzat kendi güvenliğinden endişe duyabildiği gibi failin ısrarla tekrarlanan bu davranışları nedeniyle yakınlarından birinin güvenliğinden de endişe duyabilmektedir. Fail mağdur üzerinde kurmaya çalıştığı baskı nedeniyle kimi zaman mağdurun yakınlarını da hedef alarak hareket etmektedir. Failin, takip ettiği düşüncesini vermek veya kendisiyle görüşmeye ikna etmek amacıyla mağdurun babasının iş yerine ait fotoğrafları çekip mağdura göndermesi buna örnek gösterilebilir.

Ayrıca, ısrarlı takibe konu fiillerin tekrarlanmasına bağlı olarak mağdurun günlük hayatının alışılmış, tekrar eden gereklerini yerine getirmekte zorluk çekmesi nedeniyle olağan yaşamında ciddi değişiklikler yapmak zorunda kalması, bu kapsamda okulunu, işyerini, konutunu değiştirmesi ya da okulunu veya işini bırakması suçun cezayı ağırlaştıran bir hali olarak kabul edilmektedir.

Kanunun 123 üncü maddesinde düzenlenen “kişilerin huzur ve sükûnunu bozma” suçundan farklı olarak, ısrarlı takip suçunda failin “sırf huzur ve sükûnu bozma maksadıyla” hareket etmesi aranmamaktadır. İsrarlı takip suçunun oluşabilmesi için failin kasten hareket etmesi yeterlidir. Failin ısrarlı takip fiilini hangi maksatla gerçekleştirdiğinin suçun oluşması bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Failin mağdurla temas kurma veya kendisini hissettirme çabası, duygusal nedenlerden kaynaklanabileceği gibi, yine duygusal nedenlere bağlı olarak mağduru korkutmak ya da baskı altına almak amacıyla da gerçekleşebilecektir. Yine ısrarlı takip suçu, zarar suçu olarak düzenlendiğinden, tehlike suçu olarak düzenlenmiş olan 123 üncü maddedeki suçtan ayrılmaktadır.

İsrarlı takip suçu, 123 üncü maddede yer alan suçun özel bir şeklini oluşturmaktadır. Böylelikle, bu suçun oluştuğu durumlarda 123 üncü madde uyarınca işlem yapılamayacaktır.

Belirtmek gerekir ki, ısrarlı takip suçunun işlenmesi sırasında mağdura yönelik gerçekleştirilen fiillerin başka bir suç oluşturmaları halinde fail, suç teşkil eden bu fiillerden de cezalandırılabilir. Örneğin, ısrarlı takip fiili kapsamında mağdura yönelik gerçekleştirilen hareketlerden bir veya birden fazlasının hakaret veya tehdit suçunu oluşturmaları durumunda ısrarlı takip suçunun yanı sıra işlenen bu suçlardan dolayı da fail ayrıca cezalandırılabilir.

Bu suçun faili herkes olabilmekle birlikte çoğunlukla mağdur, daha önceden tanıdığı bir kişinin takibine maruz kalmaktadır. Maddenin ikinci fıkrasıyla, suçun çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi ile hakkında uzaklaştırma veya konuta, okula ya da iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi halleri, cezayı ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, mukayeseli hukuktaki genel uygulama dikkate alınarak, suçun soruşturulması ve kovuşturulmasının mağdurun şikâyetine bağlı olduğu kabul edilmektedir. Ancak, maddede düzenlenen suç, Teklifle 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesinde yapılması öngörülen değişiklikle uzaklaştırma kurumunun kapsamı dışında bırakılmaktadır.

Madde 9- Maddeyle, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına eklenen bentlerle kadına karşı işlenen kasten yaralama suçu ile sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçları tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alınmaktadır.

Böylelikle, kadına ve sağlık çalışanlarına karşı gerçekleştirilen kasten yaralama suçlarının işlendiği hususunda, somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde tutuklama nedeni varsayılabilir.

Belirtmek gerekir ki, Teklifle yürürlükten kaldırılması öngörülen 3359 sayılı Kanunun ek 12 nci maddesinin birinci fıkrasındaki hüküm, kapsamı korunarak aynı şekilde 100 üncü maddenin üçüncü fıkrasına eklenmektedir.

Ayrıca, anılan fıkarda değişiklik yapmak suretiyle, kasten yaralama suçunun, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenmesi ya da canavarca hisle işlenmesi halleri de kataloga eklenmektedir.

Madde 10- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 234 üncü maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Düzenlemeyle, Türk Ceza Kanununda yer alan çocukların cinsel istismarı (madde 103) ve ısrarlı takip (madde 123/A) suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama (madde 86), işkence (madde 94) ve eziyet (madde 96) suçları madde kapsamına dahil edilmektedir.

Böylelikle, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde özellikle şiddet mağduru kadınların istemleri halinde baro tarafından görevlendirilecek avukatın hukuki yardım ve desteğinden ücretsiz şekilde faydalanmaları sağlanarak, hak arama yollarını etkin bir şekilde kullanabilmelerine imkân tanınmaktadır.

Madde 11- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 239 uncu maddesinde değişiklik yapmak suretiyle, 234 üncü maddede yapılan değişikliğe uyum sağlanması amaçlanmaktadır.

Madde 12- Uzlaştırma, belirli şartlara tabi bazı suçların faili ile mağdurunun üçüncü kişiler vasıta kılınarak karşılıklı iletişimine dayanan onarıcı adalet anlayışının doğurduğu alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemidir. Ancak bazı suçların nitelikleri gereği uzlaştırma müessesesinin kapsamı dışında tutulması da gerekmektedir.

Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında değişiklik yapılarak, ısrarlı takip suçunda uzlaştırma hükümlerinin uygulanmayacağı düzenlenmektedir. Zira ısrarlı takip suçunun koruduğu hukuki yarar, uzlaştırma kurumunun mahiyetiyle uyuşmamaktadır.

Madde 13- Kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevi sırasında veya görevi dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçu, Teklifte 5271 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında sayılan tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alındığından, aynı mahiyette düzenleme içeren 3359 sayılı Kanunun ek 12 nci maddesinin birinci fıkrası yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 14- Sağlık çalışanları, hastaların şifa bulması ve tedavi sürecinde zarar görmemesi için, mesleki tüm şartları yerine getirmek ve somut durumun gerektirdiği önlemleri almak zorundadır. Ancak sağlık çalışanlarının fedakârca çalışmalarına ve sağlık hizmetlerinin sunumundaki tüm gayretlerine rağmen, hastaya, hastalığa veya sağlık imkânlarının niteliğine bağlı olarak beklentilerin tam olarak karşılanamadığı durumlar meydana gelebilmektedir.

Sağlık çalışanlarının mesleğin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle cezai ve hukuki sorumlulukları doğabilmektedir.

Hâlihazırda kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle yapılacak adli soruşturmalar bakımından kabul edilmiş izin usulleri bulunmasına rağmen, özel sağlık kurum ve kuruluşları ile vakıf üniversitelerinde görev yapan söz konusu meslek mensupları hakkında yürütülecek benzer nitelikteki soruşturmalar bakımından herhangi bir izin usulü bulunmamaktadır.

Herhangi bir izin usulüne tabi tutulmadan başlatılan adli soruşturmalar, hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının zaman kaybıyla karşılaşmalarına, hissedilen güvencesizliğe bağlı olarak motivasyonlarının düşmesine ve işlerinde verimsizliğe neden olmaktadır. Bu durum, sunulan hizmetin kalitesine de zarar vermektedir.

Maddenin birinci fıkrasıyla, özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle yapılacak adli soruşturmalar bakımından izin usulü getirilmekte ve izin verme yetkisi Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kuruluna verilmektedir.

Bununla birlikte, uygulamada birlik sağlamak amacıyla, hâlihazırda 4483 sayılı Kanundaki izin usulüne tabi, kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan sağlık meslek mensupları bakımından soruşturma izninin, anılan Kanunda belirtilen merciler yerine Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından verilmesi öngörülmektedir. Böylece düzenlemeyle, gerek kamu gerekse özel sektör bünyesinde

ruhsatlandırma, izin veya ilgili mevzuatı uyarınca faaliyette bulunan her basamaktan sağlık hizmet sunucusunda görev yapan hekim, diş hekimi ve diğer sağlık meslek mensubunun; sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptığı muayene, tetkik, tahlil, teşhis, tedavi, tıbbi bakım, rehabilitasyon ve bunlar gibi tüm tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle yapılacak adli soruşturmalar için izin alınması usulü getirilmektedir. Bu çerçevede aile sağlık merkezleri, kurum tabiplikleri, özel veya resmi poliklinikler, semt poliklinikleri, muayenehaneler, devlet hastaneleri, özel hastaneler, tıp merkezleri, ağız ve diş sağlığı merkezleri, diyaliz merkezleri, toplum ruh sağlığı merkezleri gibi her basamaktan kamu veya özel sağlık hizmet sunucusunda görev yapan, ister askeri ister sivil olsun, tüm hekim, diş hekimi ve diğer sağlık meslek mensupları hakkında yapılacak soruşturmalarda bu usul uygulanacaktır.

Buna karşın kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar dışında kalan görevleri sebebiyle işledikleri suçlar bakımından mevcut uygulama korunacak ve yapılacak adli soruşturmalar için 4483 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde gösterilen yetkili mercilerden izin istenilmesine devam olunacaktır.

Belirtmek gerekir ki, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 53 üncü maddesinde yer alan soruşturma usulüne tabi olanlar hakkında, bu maddenin birinci fıkrasıyla getirilen izin usulü uygulanmayacak, bu kişiler anılan Kanunun 53 üncü maddesinde düzenlenen usule tabi olmaya devam edecektir.

Özel sağlık kurum ve kuruluşları ile vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim, diş hekimi ve diğer sağlık meslek mensuplarının, kamu yönetimindeki hiyerarşik yapıya dahil olmadıkları hususu dikkate alınarak; belirtilen sağlık meslek mensupları hakkında 4483 sayılı Kanunun 5 inci maddesine göre yapılacak ön incelemede, il sağlık müdürlüklerinde görevli başkan veya yardımcılarının da görevlendirilebilmesi imkânı getirilmektedir.

Maddeyle ayrıca, 4483 sayılı Kanunun 7 nci maddesinde yer alan soruşturma iznine dair otuz günlük karar verme süresinin altmış; zorunlu hallerde kullanılabilecek olan onbeş günlük uzatma süresinin ise otuz gün olarak uygulanmasına imkân tanınmaktadır.

Kurulun soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararları ile işleme koymama kararlarına karşı tebliğden itibaren on gün içinde Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebilecektir. Düzenlemede, 4483 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtildiğinden, haliyle aynı Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca, bu kapsamda yapılan itirazlar da öncelikle incelenecek ve en geç üç ay içinde kesin olarak karara bağlanacaktır.

Diğer yandan, kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından tazminat ödenmesi durumunda; ödenen tazminatın ilgili meslek mensubuna rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilmek suretiyle Mesleki Sorumluluk Kurulunca karar verilmesi hükme bağlanmaktadır.

Ayrıca maddede Kurulun oluşumu ile toplanma ve karar alma usulü düzenlenmekte ve maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği ifade edilmektedir.

Mesleki Sorumluluk Kurulu üyelerinin rücu konusunda verdikleri kararlar sebebiyle mali ve idari yönden sorumlu tutulabilmeleri için görevlerinin gereklerine aykırı hareket ettiklerinin kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararıyla tespit edilmesi gerektiği hüküm altına alınmaktadır.

Madde 15- Maddeyle, 3359 sayılı Kanuna geçici bir madde eklemek suretiyle, uygulamada sorun yaşanmaması ve hak ihlallerine neden olunmaması için Teklifte Kanuna eklenen ek 18 inci maddeyle getirilen düzenlemelere ilişkin geçiş hükümleri belirlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasıyla, ek 18 inci maddenin birinci fıkrasında yapılan izin alınmasına ilişkin düzenlemenin, 4483 sayılı Kanun hükümleri uyarınca haklarında kesinleşmiş bir soruşturma izni kararı verilenler bakımından uygulanmayacağı kabul edilmektedir.

Haklarında kesinleşmiş bir soruşturma izni kararı bulunanlar bakımından dava şartı gerçekleşmiş olduğundan, usul ekonomisi ilkesi dikkate alınarak Mesleki Sorumluluk Kurulundan yeniden izin istenilmesine gerek görülmemekte, bu nedenle mevcut soruşturma ve kovuşturmalara aynen devam olunacağı hükme bağlanmaktadır.

4483 sayılı Kanun kapsamında haklarında kesinleşmiş bir soruşturma izni verilmeme veya işleme koymama kararı bulunanlar bakımından ise soruşturma veya kovuşturmaya devam edilmesi zaten mümkün olmadığından, ek 18 inci maddenin birinci fıkrası kapsamında yeniden işlem yapılması söz konusu olmayacaktır.

Bununla birlikte, ek 18 inci maddenin birinci fıkrası kapsamında olup da haklarında 4483 sayılı Kanun hükümleri uyarınca kesinleşmiş bir karar bulunmayanlar, başka bir ifadeyle soruşturma iznine ilişkin süreci henüz tamamlanmayanlar bakımından soruşturma veya kovuşturmaya devam edilebilmesi için Mesleki Sorumluluk Kurulundan izin istenilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensupları bakımından ek 18 inci maddenin birinci fıkrasıyla, muhakeme şartı niteliğini haiz izin müessesesi getirildiğinden, bu kişiler hakkında sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle halen yürütülen soruşturma veya kovuşturmalarda Mesleki Sorumluluk Kurulundan izin alınması gerekmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, ek 18 inci maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen rücu davalarına ilişkin hükümlerin görülmekte olan davalar bakımından da uygulanması sağlanmaktadır. Buna göre kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yapmış oldukları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı açılan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla görülmekte olan rücu davalarında mahkemece, ek 18 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca karar verilmek üzere Mesleki Sorumluluk Kuruluna başvurusu için davacıya iki aylık süre verilecektir. Davacı bu süre içinde Kurula başvurmazsa dava usulden reddedilecek, yargılama gideri taraflar üzerinde bırakılacak ve davacı aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmeyecektir. Bu şekilde rücu davalarında uyuşmazlığın hem idari yoldan çözülebilmesi hem de görülmekte olan davaların usul ekonomisi ilkesi dikkate alınarak sürüncemede kalmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 16- Yürürlük maddesidir.

Madde 17- Yürütme maddesidir.

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

28/03/2022

Esas No: 2/4290

Karar No: 4

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4290 esas numaralı “Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” Komisyonumuzun 22-23/03/2022 tarihlerinde yapılan toplantılarında görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Adalet Komisyonu Başkanlığına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla arz olunur.

1. Giriş

Ankara Milletvekili Lütfiye Selva ÇAM ve 109 Milletvekili tarafından hazırlanan, 16/03/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça aynı tarihte esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna, tali komisyon olarak da Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ile Komisyonumuza havale edilen 2/4290 esas numaralı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, Komisyonumuzun 22-23/03/2022 tarihli birleşimlerinde, Kanun Teklifinin ilk imza sahibi, Cumhurbaşkanlığı, Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı, Türk Eczacılar Birliği ve Türk Tabipler Birliği temsilcilerinin katılımlarıyla incelenip, görüşülmüştür.

Komisyonumuz söz konusu Teklif ile ilgili görüşmeleri 2 birleşim halinde yapılmış ve 13 saat sürmüştür. Çok sayıda milletvekilinin görüş ifade ettiği müzakereler, tutanağa bağlanmış ve toplamda 507 sayfa tam tutanak tutulmuştur.

2. Teklifin Genel Gerekçesi

Teklifin genel gerekçesi incelendiğinde;

- Devletlerin görevleri arasında bireylerin maddi ve manevi varlığı ile onur ve haysiyetini korumanın, onların toplum içinde saygın birer vatandaş olarak yaşamlarını sürdürmelerini temin etmenin ilk sıralarda sayıldığı, böylece toplumsal barışı sağlamaya zemin hazırlandığı,

- Toplumsal gücün her türlü kötüye kullanımına ve bu esnada şiddete dönüşmesine karşı mücadele ederek korunması gerekenleri baskı ve şiddete karşı korumanın Devletin asli görevleri arasında olduğu,

- Birleşmiş Milletler Şartının kabulü ile Avrupa Birliği bünyesinde yapılan çalışmalarda söz konusu görevlerin ifasının hem ulusal alanda hem de uluslararası alanda daha da güçlendirildiği, özellikle kadınlar bakımından toplumsal bütünlük içinde çok önemli uygulamaların hayata geçirildiği,

- 2004 ve 2010 yıllarında Anayasanın 10 uncu ve 41 inci maddelerinde yapılan değişikliklerle toplumun tüm kesimleri arasında bir yandan eşitliğin sağlandığı, diğer yandan da korunması gereken bazı kesimleri korumaya yönelik özel tedbirlerin alabilmesinin önünün açıldığı, ancak gerektiğinde kadınlar lehine pozitif ayrımcılık yapmak ve bu bağlamda kadın-erkek eşitliğinin fiili olarak hayata geçirilmesi sağlamak amacıyla Devletin her türlü tedbiri alabileceği,

- Eylemli değil, hukuksal eşitlik öngören eşitlik ilkesi bakımından kanun önünde eşitlik ilkesinin, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmediği, kimi kişiler ya da topluluklar için aynı hukuksal durumlarının aynı, aynı olmayan hukuksal durumların ise farklı kurallara tabi tutulması halinde Anayasada öngörülen eşitlik ilkesinin kişiler arasındaki durumların özellikleri nedeniyle zedelenmeyeceği,

- Yasama organının takdirinde bulunan hangi suça, ne ölçüde ceza verileceği ve hangi hususların ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edileceği hususlarında ölçülülük ilkesine uygun davranılması gerektiği,

- Türk Ceza Kanununun amacının toplumsal barışı korumak ve suç işlenmesini önlemek olduğu, ülkenin sosyal ve kültürel yapısı, ahlaki değerleri ve ekonomik hayatın ihtiyaçları gibi unsurlar dikkate alınarak oluşturulan ceza politikasının ceza hukukunun evrensel ilkeleri ve anayasal kurallara aykırı olamayacağı,

-Ülkemizde kadına karşı şiddetle mücadelede 2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun yürürlüğe girmesiyle şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar lehine pek çok koruyucu ve önleyici tedbirin kabul edildiği, bu tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanmasına yönelik destek ve izleme kurum ve kuruluşlarının hayata geçirildiği,

- Aile içi şiddet ve kadına karşı şiddetle mücadelenin etkinliğinin artırılması yönündeki hedeflere İnsan Hakları Eylem Planında yer verildiği, bahis konusu hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla mevcut yasal düzenlemelerin yanı sıra başta kadına yönelik olmak üzere her türlü şiddetle mücadelede sıfır tolerans ilkesi doğrultusunda yeni tedbirlerin alınması gerektiği,

- Teklifte yer alan düzenlemeler ile kasten öldürme, kasten yaralama, işkence, eziyet ve tehdit suçları bakımından mağdurun kadın olması halinde cezanın ağırlaştırıldığı, kadına karşı işlenen kasten yaralama suçuyla daha etkin mücadele edilebilmesi amacıyla bu suçun Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinde sayılan katalog suçlar arasına alındığı, şiddet mağduru kadınların istemleri halinde baro tarafından ücretsiz avukat görevlendirilmesine imkân tanındığı,

- Israrlı takip fiillerinin mağdurların hareket özgürlüğünü kısıtlayan, onlarda huzursuzluk ve endişeye yol açan fiiller olarak tanımlandığı, başta Almanya, Avusturya, Fransa, Belçika ve İtalya olmak üzere birçok hukuk sisteminde de ısrarlı takibin yaptırıma bağlandığı, özellikle kadına yönelik daha ağır ve şiddet içeren suçlar işlenmeden önce gerçekleşen ısrarlı takip fiillerinin orantılı bir yaptırıma bağlanması ve mağdurlara gerekli güvencenin sağlanmasının hedeflendiği,

- Türk Ceza Kanununun amacının toplumsal barışı korumak ve suç işlenmesini önlemek olduğu, ülkenin sosyal ve kültürel yapısı, ahlaki değerleri ve ekonomik hayatın ihtiyaçları gibi unsurlar dikkate alınarak oluşturulan ceza politikasının ceza hukukunun evrensel ilkeleri ve anayasal kurallara aykırı olamayacağı, bu çerçevede suç faillerin salt indirim almaya yönelik bir takım şekli davranışlarla mahkemeyi etkilemeye çalıştıklarının gözlemlenmesinin failin cezasının bireyselleştirilmesi bakımından takdiri indirim nedenlerinin doğru bir şekilde uygulanması noktasında büyük önem arz ettiği,

- Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun konusunun sağlık hizmeti olması durumunda sağlık çalışanlarının işin niteliğine uygun ve güvenli ortamlarda şiddete maruz kalmaksızın çalışabilmelerine imkan sağlanmak amacıyla verilecek cezaların belirli bir oranda artırılmasının öngörüldüğü,

- Tıbbi işlem ve uygulamalardan kaynaklanan suçlar nedeniyle adli soruşturma yapılabilmesi için var olan “izin kurumu”nun gözden geçirilmesine ihtiyaç duyulduğu, bu kapsamda bir kurul oluşturulmak suretiyle sağlık mesleğinin icrası kapsamında işlenebilen suçlar bakımından cezai soruşturma yapılabilmesinin bu kurulun iznine bağlandığı, hatalı tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle Devletin ödediği tazminatın ilgili sağlık çalışanından rücu talep edilmesine ilişkin mevzularda da kurul tarafından karar verilmesine imkân tanındığı

hususlarına yer verilmektedir.

3. Teklif Maddelerinin İçeriği

2/4290 esas numaralı Kanun Teklifi ile;

- Türk Ceza Kanununda düzenlenen takdiri indirim nedenlerinin belli hususlar ile sınırlandırıldığı, failin duruşmada mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışlarının takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmayacağı,

- Kadına karşı şiddet eylemleriyle daha etkin mücadele edilmesi amacıyla suçun nitelikli halleri arasında sayılmasını teminen kasten adam öldürme suçunun kadına karşı işlenmesi haline ilişkin düzenleme yapıldığı,

- İşkence, eziyet, tehdit ve basit tıbbi müdahale ile giderilemeyecek kasten yaralama suçunun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırının artırıldığı,

- Sağlık çalışanlarının işin niteliğine uygun ve güvenli ortamlarda şiddete maruz kalmaksızın çalışabilmelerinin sağlanması amacıyla, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun konusunun sağlık hizmetleri olması durumunda verilecek cezanın artırıldığı,

- Sağlık çalışanlarına karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçu bakımından somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde tutuklama tedbirinin uygulanmasına imkan sağlandığı,

- Uzlaştırma mekanizması kapsamı dışında tutulan ısrarlı takip fiilinin müstakil bir suç olarak tanımlandığı,

- Mağdurun ve/veya şikayetçinin istemi halinde baro tarafından ücretsiz savunma hizmeti verilmesi mekanizmasının çocuğun cinsel istismarı, ısrarlı takip, kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence ve eziyet suçlarında da uygulanmasına imkan tanındığı,

- Kamu ve özel sağlık kurum ve kuruluşları ile Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim, diş hekimi ile diğer sağlık mensupları hakkında mesleğin icrasına ilişkin yapılacak adli soruşturmalarda Sağlık Bakanlığı nezdinde kurulacak “Mesleki Sorumluluk Kurulu”ndan izin alma şartının getirildiği,

- Söz konusu Kurulun, hatalı tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle Devletin ödediği tazminatın ilgili sağlık çalışanından rücu talep edilmesi konusunda da yetkilendirildiği

öngörülmektedir.

4. Komisyonumuzda Teklifin Genel Üzerinde Yapılan Görüşmeler

Bilindiği üzere İç Tüzüğün 23 üncü maddesine göre tali komisyonlar, işin kendilerini ilgilendiren yönü ve maddeleri üzerinde esas komisyona görüş bildiren komisyonlardır. Tali komisyonların hangi yönden ve hangi maddeler hakkında görüş bildirecekleri havale sırasında belirtilmemiş ise bu komisyonlar görüşlerini kendileriyle ilgili gördükleri hususlar üzerinde bildirirler. Komisyonumuz, birleşimin başında İçtüzüğün 23 üncü maddesi uyarınca Teklifin tümü üzerinde görüşme açılmasını, sağlık çalışanlarını doğrudan ilgilendiren 7, 9, 13, 14 ve 15 inci maddelerinin görüşülmesini ve ayrı ayrı görüşme konusu olmayan diğer maddeler üzerindeki görüşlerin de tümü üzerinde görüşmelerde açıklanması usulünü kararlaştırmıştır.

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerde Komisyon Başkanı Erzurum Milletvekili Recep AKDAG tarafından;

- Şiddete karşı sıfır tolerans ilkesi kapsamında Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın önderliğinde tüm kurum ve kuruluşlarımızca kadına karşı ve sağlıktaki şiddetle mücadele edildiği,

- Tüm kurum ve kuruluşlarımızca şiddete karşı sıfır tolerans ilkesiyle toplum vicdanında derin yaralar açan kadına karşı şiddetle mücadele kapsamında mevzuatımızda hukuki alt yapının oluşturulduğu, koruyucu ve önleyici tedbirlerin ise ayrıntılı bir şekilde hayata geçirildiği,

- 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun şiddet mağduru kadını koruyan esaslar üzerine bina edildiği, şiddet mağdurlarını sahiplenmenin ve mağdurlara hukuki destek vermenin, suçluların suç işleme düşünce ve kararlılığını zayıflatmanın ve şiddet uygulayan veya şiddet uygulama ihtimali bulunan kişiye verilecek koruyucu tedbir kararları ile rehabilite edilmesinin Devletin temel amaç ve görevleri arasında bulunduğu,

- Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerini veren Şiddet Önleme ve İzleme Merkez (ŞÖNİMLER) sayısının 81’e ulaştığı,

- İçişleri Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı işbirliğinde kadına karşı şiddetle mücadelede şiddet ihbarlarının daha hızlı bir şekilde iletilmesi için Kadın Destek Sistemi (KADES) mobil uygulamasının hayata geçirildiği,

- 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin 54 üncü maddesi çerçevesinde şiddete maruz kalan sağlık çalışanlarına Sağlık Bakanlığı tarafından hukuki destek verildiği, Mayıs 2012 itibarıyla “Beyaz Kod” uygulamasının başlaması ile şiddet vakalarının kayıtlarının ve istatistiklerinin tutulmaya başlandığı,

- Sağlıkta şiddetle mücadele tüm boyutları ile ele alınarak temel stratejilerin belirlenmesi gayesiyle ilgili bakanlıklar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve konunun diğer paydaşlarının katılımıyla 2016 yılında “Sağlıkta Şiddete Sıfır Tolerans Eylem Planı” hazırlandığı,

- Sağlık çalışanlarına karşı şiddet olaylarını önleme konusunda “Sağlık Bakanlığı Personeline Karşı İşlenen Suçlar Nedeniyle Yapılacak Hukuki Yardım Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” yayımlandığı, böylece şiddete maruz kalan sağlık çalışanına hukuki yardım kapsamında avukatlık hizmeti verilmeye başlandığı,

- 2014 yılında 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununa eklenen bir madde ile sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçunun, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında tutuklama nedeni sayılan suçlar arasına alındığı, bu zamana kadar geçen süreçte uygulamada karşılaşılan problemlerden dolayı bu Kanun Teklifi ile, sağlık çalışanlarına karşı işlenen şiddet suçunun Türk Ceza Kanununa taşınması suretiyle katalog suç kapsamına alınacağı,

- Sağlık meslek mensuplarının şiddete karşı korunması amacıyla 2020 3359 sayılı Kanuna bir hüküm eklenerek kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan sağlık personeli ile yardımcı sağlık personeline karşı görevleri sebebiyle işlenen kasten yaralama, tehdit ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarının cezalarının artırıldığı ve hapis cezasının ertelenmeyeceğinin hükme bağlandığı,

- Geniş kitlelerin katılımı ve işbirliğiyle suçların işlenmesinde etkili olan unsurların ortada kaldırılması veya en düşük seviyeye çekilmesi amacıyla her türlü tedbir alınmaya devam edilmesine rağmen sağlıkta şiddet vakaları tamamen sona ermemesi nedeni ile bu Kanun Teklifinin kanunlaşması gerektiği

ifade edilmiştir.

Teklifin geneli üzerinde yapılan görüşmelerde ilk imza sahibi Ankara Milletvekili Lütfiye Selva ÇAM tarafından;

- Kadına yönelik şiddetin hem uluslararası hem de ulusal düzeyde alınan tedbirlere rağmen varlığını devam ettiren evrensel bir sorun olduğu, tüm dünyada kadınların hak ve özgürlüklerinin ihlalini engelleyecek ve sorumlular hakkında gerekli hukuki yaptırımların gecikilmeksizin uygulanmasını sağlayacak önlemlerin alınması gerektiği,

- Başta Anayasa ve temel kanunlar olmak üzere mevzuatımızda kadın-erkek eşitliğinin hukuki zemininin güçlendirildiği, pozitif ayrımcılığın benimsenmesi sonucu kadınların hak ve kazanmalarının hızlandırıldığı, kadının toplumsal statüsünün güçlenmesi ve görünürlük kazanmasını teminen kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi amacıyla pek çok düzenlemenin hayata geçirildiği,

- Pandemi döneminde hastanelerin fiziki durumları, tıbbi cihaz kapasitesi, ambulans, helikopter, uçak imkânlarının ve sağlık personeli sayısının pek çok ülkenin hayranlıkla baktığı seviyeye ulaştığı,

- Sağlık cihazlarından yoğun bakım servislerine, acil sağlık hizmetlerinden nitelikli yatak sayısına kadar âdeta kendisiyle yarışan, kendisiyle rekabet eden bir sağlık sisteminin bulunduğunu, bu bakımdan ülkemizin dünyanın en önemli uluslararası sağlık hizmetleri merkezlerinden biri hâline dönüştüğü,

- Sağlıkta şiddetin, Dünya Sağlık Örgütü tarafından uluslararası düzeyde öncelikli olarak ilgilenilmesi ve müdahale edilmesine ilişkin politikalar geliştirilmesi gereken bir konu olduğu, etkili hasta bakım hizmeti verilebilmesini tehdit eden ve dünya için büyük bir risk olarak değerlendirildiği,

- Sağlık alanında hizmet sunan profesyonellerden, özellikle yirmi dört saat hizmet sunan hekimlerin, hastalarla olan ilişkileri sırasında fiziksel ve sözel şiddete daha fazla maruz kaldığı,

- Sağlık çalışanlarının mesleklerini huzur ve güven içerisinde yerine getirmelerinin sağlanmasına yönelik şiddetle mücadelede önleyici hukuk sistemlerinin geliştirilmesinin yanı sıra, cezai düzenlemelerin yapılmasının da son derece önemli olduğu,

- Sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla 2014 yılında sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı işlenen kasten yaralama suçunun katalog suç kapsamına alınması suretiyle, failin tutuklanabilmesi imkân sağlandığı, özel sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele de bu görevlerinin icrası esnasında kendilerine karşı işlenen suçlar bakımından 5237 sayılı Kanunun uygulanmasında kamu görevlisi olarak kabul edildiği, diğer yandan 2018 yılında yapılan kanuni düzenlemeyle sağlık çalışanlarına karşı kasten işlenen suçlarda şüphelilerin ifadelerinin bizzat Cumhuriyet Savcıları tarafından alınması ile sağlık hizmetlerinin kesintiye uğramaması için mağdur doktorların ifadelerinin hastanelerde alınabilmesine imkân sağlandığı,

- Pandemi öncesi altı aylık süreçteki şiddet başvuru sayıları ile pandemi sürecindeki sayılar kıyaslandığında, yüzde 42 oranında azalma görüldüğü, pandemi sürecinde tüm sağlık çalışanlarının canları pahasına ve birçok şeyden fedakârlık ederek toplum sağlığı için mücadele ettiği, bu sürecin sağlık çalışanlarıyla toplum arasında empati ve hoşgörü köprüsünün kurulmasına vesile olduğu,

- Mevcut verilerin, başta hekimler olmak üzere sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personelin şiddete uğrama veya tazminat ödeme açısından risk altında bulunmaya devam ettiğini ortaya koyduğunu, sağlık çalışanlarının güvenli ortamda fiziksel, psikolojik ve maddi zarar görmeksizin huzur içinde insanlara sağlık hizmeti sunabilmeleri için etkili düzenlemeler getirilmesine ihtiyaç duyulduğunu,

- Hem kamu kurum ve kuruluşlarında hem de özel sağlık kurum ve kuruluşları ile vakıf üniversitelerinde görev yapan sağlık çalışanları hakkında sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis veya tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle soruşturma yapılabilmesinin Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulunun iznine bağlandığı,

- Kamu kurum ve kuruluşları ile devlet üniversitelerinde görev yapan sağlık çalışanlarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalardan kaynaklı zararların tazmini için açılan davalar sonucunda devlet tarafından ödenen tazminatın ilgisine rücu bakımından Mesleki Sorumluluk Kuruluna yetki verildiği

ifade edilmiştir.

Teklifin geneli üzerinde yapılan müzakerelerde aleyhte söz alan milletvekilleri tarafından;

- Tali komisyon görüşmelerinin çok önemli ve değerli olduğu, ancak tali komisyonların çok nadir toplandığı, bu nedenle Komisyonun tali olarak Teklifi görüşmesinin değerli olduğu,

- Şiddetin konusunun kişilere göre ayrıştırmanın yanlış olduğu, kadın, sağlıkçı ya da öğretmen fark etmez her türlü şiddetin ayrıştırılmadan aynı kategoride görülmesi ve aynı uygulamayla şiddetle mücadele edilmesi gerektiği,

- Şiddetin görünen ve görünmeyen yüzleri olduğu, çok kaynaktan beslendiği için sadece cezai müeyyidelere bağlayarak ve bu müeyyideleri artırarak şiddete çözüm bulunamayacağı,

- Kadına şiddet ile sağlıkta şiddetin çok farklı nedenlerden kaynaklandığı, iki konunun aynı kanun teklifinde görüşülmesinin doğru olmadığı, sağlıkta şiddetin kadına şiddete kıyasla daha kolay çözülebileceği,

- Sağlıkta şiddet ve kötü koşullar nedeniyle meslekten çekilenlerin olduğu, bunun randevu almayı zorlaştırdığı, bu nedenle şiddetin nedeninin aslında sisteme yönelen öfke olduğu,

- Mesleki Sorumluluk Kurulunun bağımsız ve özerk olmasına özen gösterilmesi gerektiği, Kurulda yer alan hekim sayısının artırılmasının önem arz ettiği, tıp alanında sadece 1 dâhiliye ve 1 cerrahi uzmanla temsilin yetersiz olduğu,

- Kurulun üyeleri arasında Halk Sağlığı Genel Müdürünün de olması gerektiği, hekim sayısının artırılması gerektiği, ayrıca birden fazla kurulun kurulabileceği, bunlara ilişkin yönetmelikte düzenleme yapılabileceği,

- Kurul üyelerinin oluşumunun isabetli olmadığı, beşi atanmışlardan ikisinin de hekimlerden oluşturulduğu, Kurul üyelerinin yargılanmasının veya şikayet edilmesinin öngörülmediği, bunun hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığı,

- Kurulun karar verirken uyulacak ölçütlerin yetersiz ve muğlak olduğu, kasten işlenmiş bir suçun varlığında mı yoksa istemeden yapılan hatalarda mı rücu karar verileceğinin muğlak olduğu,

- Tazminat davalarında ilgisine rücu yapıp yapılmayacağının Kurulun kararına bırakılmasının doğru olmadığı, Kurulun mahkeme yerine geçemeyeceği, buna nasıl karar verileceğinin müphem olduğu,

- Tazminat davalarından dolayı hekimlerin hastalara dokunamaz hale geldiği, bu kapsamda yapılan sigortaların yük olduğu, yüksek bedellerin sigorta sistemi çerçevesinde ödenmediğinde bu bedellerin doktorlar tarafından ödendiği, sigorta sisteminin kamulaştırılmasının düşünülməsi gerektiği, sağlıkta şiddet vakalarının adli sicil kayıtlarının tutulması gerektiği,

- Özel hastanelerin Türkiye’deki hastanelerin yüzde 40’ını ve yoğun bakımların yüzde 55’ini oluşturduğu dikkate alındığında, buralarda görev yapan hekimlerin de kamuda çalışan doktorlar gibi malpraktis güvencesi altına alınması gerektiği ve tazminat ödemelerinde kamu özel hastane ayrımı yapmadan doktorlar için bir üst sınır belirlenmesi gerektiği,

- Sağlıkta şiddet ve ekonomik durum nedeniyle yetişmiş insan gücü olarak önemli bir meslekte yer alan hekimlerin yurtdışına göçlerinin önüne geçilmesi için düzenlemeler yapılması gerektiği,

- Sağlık çalışanlarına fiziksel temas ile saldırı dışında sözlü saldırıların olduğu, bu bakımdan “raporumu yaz”, “vergilerimle çalışıyorsun” gibi sözlü şiddet vakalarının da göz önünde bulundurulması gerektiği,

- Daha önce görüŖülen sağlıkta Ŗiddet yasa çalışmalarında “cezaların para cezasına çevrilmemesi, hükümün geriye bırakılmaması, ceza artırımının üç yıl olması” gibi önerilerinin kabul edilmediği, sağlıkta Ŗiddetin devam ettiği, sağlıkta Ŗiddetin diğer sektörlere göre 16 kat fazla olduğu,

- Teklif ile, sağlık çalışanlarına ve kadına Ŗiddet suçunu işleyenlerin tutuklanmasının kolaylaştırılması ile cezaların artırılmasının caydırıcı olacağı, ancak sadece bu önlemler ile Ŗiddetin engellenmesinin ve sorunların çözülmesinin mümkün olmadığı,

- Ceza kanunlarında öngörülen değişikliklerin yanı sıra, hem sağlık çalışanlarına ve kadına Ŗiddete yol açan toplumsal, kurumsal ve psikolojik faktörleri de ortadan kaldıracak geniş kapsamlı düzenlemeler yapılması gerektiği, Teklifin bu yönüyle eksik olduğu,

- Sağlıkta Ŗiddetin, sağlık sisteminden ayrı tutularak çözülemeyeceği; sağlık çalışanlarının zlk hakları, muayene süreleri, mesleki itibarlarının korunamaması, çalışma koşulları gibi hususların bir bütün içerisinde değerlendirilmemesi halinde sağlık çalışanlarının yurtdışına gitmelerinin önüne geçilemeyeceği,

- Sağlık alışanlarının da, hâkim ve savcılar gibi korunma altına alınmasının halkın sağlık çalışanlarına bakışını değiştirmesine imkan sağlayacağı, aksi takdirde kanuni değişikliklerin yetersiz kalacağı,

- Hekimlerin yaptıkları uygulamalar nedeniyle kendilerini tazminat ve cezai baskı altında hissetmelerinin defansif tıp denilen başka bir ifade ile kendilerini korumaya yönelik daha fazla tetkik isteme uygulamalarına başvurmalarına neden olduğu, bunun da hastanelerde yoğunluğu artırması bakımından malpraktis konusunda çok önemli olduğu,

- Kadına yönelik Ŗiddetin kaynağının toplumsal cinsiyet eşişsizliklerinden kaynaklanması itibarıyla kadınlara yönelik ayrımcı politikaları körükleyen anlayışın, kadınlara yönelen Ŗiddetin temeli olduğu, kadınların gönlünü almak için yapılan düzenlemelerin zihniyet dönüşümü olmadan anlam ifade etmeyeceği,

- Teklifin Ŗiddet ve kadın cinayetlerine tepkili kamuoyunu yatıştırmak için göstermelik bir çözüm sunduğu, kadın cinayeti tanımına yer verilmediği, kasten yaralama suçunda mağdurun eşi ya da boşanmış eşi olması durumunda cezanın yarı oranda artırılmasının öngörüldüğü, ancak evli olmayan veya birlikte yaşayan kadınların bu kapsama alınmayarak ayrımcılık yapıldığı,

- Kadınların yaşamlarını yitirmesini engelleyecek özellikle ısrarlı takipte önleyici politikaların önemli olduğu, ancak ısrarlı takip için öngörülen cezanın caydırıcı nitelikte olmadığı, uygulamada ertelemeye bağlı olduğu için bu suçu işleyenlerin filen cezaevine bile girmeyeceği,

- Kadına yönelik Ŗiddet ile mücadele için birçok kavganın boşanma sürecinde özellikle nafaka ve velayet konusunda çıktığı, bu nedenle yıllarca süren boşanma davalarının daha hızlı sonuçlandırılması, ocuk velayetinin ortak olması ve yoksulluk nafakası gibi kavga konusu konularda düzenleme yapılması gerektiği,

- Sağlıkta Ŗiddet uygulayanların bir yıl süre boyunca Ŗiddet uyguladığı sağlık kurumundan acil durumlar hariç sağlık hizmeti almasının engellenmesinin düşünülmesi gerektiği, aynı zamanda Ŗiddet uygulayanların -altı ay süreyle sağlık giderlerinin kendi özel btlerinden karşılanmasının sağlanması gerektiği,

- Sağlıkta Ŗiddet uygulayanlara toplum yararına hizmet adı altında belirli bir süre, okul temizliği, cami temizliği gibi müeyyideler uygulanması ve bu kişilerin sağlık hizmetlerine eşişimlerine bir takım engellemeler ve zorluklar getirilmesinin gerektiği,

- Şiddet uygulayanların tedavi olduklarında ekranda bu bilginin görülmesi gerektiği, beyaz kod uygulaması sırasında alarm butonunun polikliniklere konulmasının uygun olacağı,

- Nöbetçi eczanelerde de yaşanan şiddet vakalarından dolayı, nöbetçi emniyet güçlerinin devriyelerinin nöbetçi eczanelere yakın bölgelerde yapılmasının değerlendirilmesi gerektiği

şeklinde görüşler dile getirilmiştir.

Teklifin geneli üzerinde yapılan müzakerelerde lehte söz alan milletvekilleri tarafından;

- Sağlık hizmetinin kusurlu verildiğine ilişkin tazminat davalarında tazminatların bir ay içerisinde ödendiği, böylece vatandaşın alacağına kısa sürede kavuştuğu, diğer yandan ise tabipler, diş tabipleri ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanların sigorta primlerinin yarısının devlet tarafından ödenerek sigorta yaptırılmasının teşvik edildiği,

- 2012’den 2022’ye kadar kamu sağlık hizmetlerinin kusurlu olarak sunulduğu iddiasıyla tazminat talepli Sağlık Bakanlığı aleyhine toplam 5.933 dava açıldığı, bu davaların 1.831’inin idari yargı mercilerince reddedildiği, 178 davanın kabulü sonuçlanırken, 1.011 dava dosyanın ise kısmen kabulüne kısmen reddine karar verildiği,

- Tazminat davalarında davacılar tarafından talep edilen yaklaşık 5 milyar 300 milyon TL maddi tazminatının yaklaşık 94 milyon TL’sinin toplam 4,5 milyar TL manevi tazminatın yaklaşık 78 milyon TL’sinin mahkemelerce kabul edildiği ve toplamda yaklaşık 172 milyon TL tutarında tazminat ödemesine hükmedildiği, yaklaşık 147 milyon TL’nin ödendiği, kalan cüzi miktardaki meblağın ödenmesine ilişkin işlemlerin ve yasal prosedürün uygulanmasına devam edildiği,

- Hekimlerin tıbbi uygulama hatası bulunduğu iddiasıyla açılan davaların branş itibarıyla dağılımlara bakıldığında, 1.566 vakayla acil tıp branşının ilk sırada, 1.084 vakayla kadın hastalıkları ve doğum ikinci sırada, 638 vakayla genel cerrahinin üçüncü sırada yer aldığı, hem cerrahi hem dahili branş olarak değerlendirilen acil tıp ihmal edildiğinde, dahili branşlar içerisinde çocuk sağlığı ve hastalıklarının ilk sırada yer aldığı,

- Hekimlerin tazminat ödeme tehdidi ile karşılaşılın branşlardan uzaklaştıkları, bunun yaşamsal öneme sahip olan beyin cerrahisi, genel cerrahi, kalp ve damar cerrahisi, kadın hastalıkları ve doğum, çocuk sağlığı ve hastalıkları gibi branşlarda yeterli sayı ve nitelikte uzman hekim yetişmemesine sebebiyet verdiği,

- 2016 - 2021 yıllarını kapsayan son beş yıllık döneme ilişkin Beyaz Kod verileri incelendiğinde, 14.596 sözel ve fiziksel, 3.861 fiziksel, 65.785 sözel olmak üzere toplamda 84.246 şiddet başvurusu yapıldığı, bu başvuruların 61.435’ine hukuki yardım verildiği, 9.959 dosyada mahkûmiyet, 2.964 dosyada beraat kararı verildiği, 275 dosyada ise uzlaştırma yoluna gidildiği,

- Bugün itibarıyla kamudaki ve devlet üniversitelerindeki doktorların ve sağlık çalışanlarının görevleri kapsamında yapmış oldukları teşhis, tedavi ve muayenelerle alakalı olarak işlendiği iddia edilen suçlarla ilgili olarak valiler ve kaymakamlarca 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamında soruşturma izni verildiği, özel hastanelerde veya kendi muayenehanesinde görevli sağlık çalışanlar bakımından böyle bir izin müessesesinin bulunmadığı, onların işlediği iddia edilen suçlar sebebiyle doğrudan savcıların soruşturma açtığı, Teklif ile Mesleki Sorumluluk Kurulunun kurulması ile özel ve kamu çalışanı arasındaki soruşturma mekanizması bakımından farklılığın kaldırılmasının hedeflendiği,

- Hukuk mahkemeleri sonucu bir doktorun görevi ile ilgili bir tazminat hükmedilmesi durumunda, Devletin ödemiş olduğu tazminatın doktora rücu edilmesi noktasında Mesleki Sorumluluk Kurulunun yapacağı soruşturma sonucunda doktorun görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle veya görevini kötüye kullandığı tespit edilirse (kasıt varsa) Kurul tarafından tazminatın ödenmesi için doktora rücu edilmesine karar verileceği,

- Mesleki Sorumluluk Kurulunun, önüne gelen bir meselede ne kadarının doktorun ya da sağlık çalışanının özensizliği, ne kadarının fiili imkânsızlık hâlleri sonucu kaynaklandığını değerlendireceği ve bu kapsamda soruşturma açılıp açılmaması yönünde karar verebileceği,

- Mesleki Sorumluluk Kurulunun özellikle ceza yargılaması ve soruşturmaları bakımından kararı, 4483 Sayılı Kanundaki vali ve kaymakamların kararı yerine geçtiği ve bir ceza yargılamasına yol açan bir karar niteliğinde değerlendireceği için bu Kurulun Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenmesinin uygun olmayacağı, toplantı ve karar yeter sayısının ise kanun seviyesinde Teklif ile düzenlenmesinin kâfi olduğu,

- Kurula gelen işlerin yoğunluğuna göre Sağlık Bakanının bir başka Bakan Yardımcısının başkanlığında ikinci bir kurul oluşturmaya bu Teklifin imkan verdiği,

- Mesleki Sorumluluk Kurulu üyelerinin rücuya ilişkin vermiş olduğu kararlarda mali ve idari sorumsuzluğunun bulunduğu, bu anlamda vermiş olduğu her kararın Ankara Bölge İdare Mahkemesince denetlenmesine açık olduğu,

- Sağlık çalışanına yönelik bir suç işlendiğinde suç ne kadar ağır olursa olsun, katalogda yer alsın veya almasın, bütün deliller şüphelinin aleyhine olsa da tutuklamanın takdire dayandığı, tutuklamanın tedbir niteliğinde olması nedeniyle hakimın takdir hakkının her zaman bulunduğu, suçun kataloga alınmasının takdiriliği ortadan kaldırmadığı, yasa koyucunun bu suçta failin tutuklanmasına önem verdiği, hakimın takdir hakkını tutuklama yönünde kullanması noktasında kolaylaştırdığı,

- Ceza Muhakemeleri Kanunu kapsamında hakimlerin yapmış oldukları işlemlerden dolayı haklarında açılan tazminat hükümlerine benzer hükümlerin bu Teklif doktorlar bakımından da yürürlüğe konulacağı, kamu görevlisi olması sebebiyle hâkim ve savcılara yönelik işlenen hakaret ve basit yaralama suçunda nitelikli hâlden, doktorlarda ise kamu görevlisi olması hasebiyle bu nitelikli hâlden daha öte sanığa ağırlaştırılmış ceza verildiği,

- Şiddetle ilgili daha önce sicili olan kişi Merkezi Hekim Randevu Sisteminden (MHRS) randevu aldığı zaman, hekim onu engellediyse o hekimden randevu alamadığı, yine şiddet uygulamış biri hastaneye girdiği zaman o kişi muayeneye girerken mutlaka güvenlikçisinin muayene mahalline çağırıldığı,

- Beyaz Kod uygulamasının yalnızca alarm sistemi anlamına gelmediği, Beyaz Kod verilerinin Sağlık Bakanlığı merkezinde kayıt altına alındığı, bu kayıtlar çerçevesinde hukuki takip yapıldığı, ancak teknik olarak da alarm sisteminin kurulmasında fayda görüleceği,

şeklinde görüşler dile getirilmiştir.

5. Teklifin Maddeleri Üzerindeki Değerlendirmeler ve Değişiklikler

Teklifin geneli üzerinde yapılan görüşmeleri müteakip Komisyon, İçtüzüğün 23 üncü maddesi uyarınca kendisiyle ilgili gördüğü 7, 9, 13, 14 ve 15'inci maddelerinin görüşülmesini kabul etmiştir. Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasının ardından, Teklifin söz konusu maddelerinin görüşmelerine geçilmiştir.

Teklifin 7, 9 ve 13 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 14 üncü maddesi üzerindeki görüşmelerde verilen önergeyle maddede yer alan “hekim ve diş hekimleri ile” ibarelerinden sonra gelmek üzere “eczacılar ve” ibaresinin eklenmesi kabul edilmiştir. Böylece hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının, sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle yapılan soruşturmalar hakkında soruşturma iznini verme yetkisi ile idare tarafından ödenen tazminattan dolayı ilgisine rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından verilmesi kapsamına eczacıların da dâhil olduğu daha açık hale getirilmiştir.

Teklifin 15 inci maddesi üzerinde yapılan görüşmelerde ise, 14 üncü maddede kabul edilen değişiklik doğrultusunda verilen önerge ile, aynı şekilde maddede yer alan “hekim ve diş hekimleri ile” ibaresinden sonra gelmek üzere “eczacılar ve” ibaresinin eklenmesi kabul edilmiştir. Böylece, 14 üncü madde ile uyumluluk sağlanarak 15 inci maddede öngörülen geçiş hükümlerine de eczacıların dâhil olduğu açıklığa kavuşturulmuştur.

Mesleki Sorumluluk Kurulunun Sağlık Bakanı tarafından belirlenen Bakan yardımcısı, sağlık hizmetleri, kamu hastaneleri, hukuk hizmetleri, yönetim hizmetleri genel müdürleri veya yardımcıları, profesör veya doçent unvanlı 1’i dahili, diğeri cerrahi branştan 2 hekim olmak üzere 7 üyeden oluşacağı, Sağlık Bakanının gelen işin niteliği ve sayısına göre başka bir bakan yardımcısının başkanlığında yeni bir kurul daha oluşturabileceği, ancak Kurulda tıp mesleğinin icrasına dair değerlendirmenin tümüyle Sağlık Bakanlığı yöneticileri eliyle yapılmasının malpraktis konulu soruşturmalarda Kurulun sağlıklı sonuçlara ulaşmasını zorlaştıracığı, bu nedenle soruşturma ve incelemenin içeriğine veya kapsamına göre ihtiyaç duyulacak branş uzmanı hekim veya hekimlerin de görev alması yönünde düzenleme yapılmasının faydalı olacağı şeklinde görüşlere de yer verilmiştir.

Tümü üzerinde ve sağlık çalışanlarını doğrudan ilgilendiren 7, 9, 13, 14 ve 15 inci maddeleri üzerinde yapılan görüşmeleri müteakip maddeleri ile birlikte tümünün oylaması sonucunda oy çokluğu ile Teklif metni ve gerekçeleri Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

Raporumuz Adalet Komisyonuna sunulmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına saygı ile arz olunur.

Başkan	Kâtip	Üye
<i>Recep Akdağ</i>	<i>Sefer Aycan</i>	<i>Burhanettin Bulut</i>
Erzurum	Kahramanmaraş	Adana
		(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Tuba Vural Çokal</i>	<i>Fikret Şahin</i>	<i>Mustafa Esgin</i>
Antalya	Balıkesir	Bursa
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Arslan Kabukçuoğlu</i>	<i>Ali Muhittin Taşdoğan</i>	<i>Hacı Bayram Türkoğlu</i>
Eskişehir	Gaziantep	Hatay

Üye <i>Habip Eksik</i> İğdır (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Ali Şeker</i> İstanbul (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Kani Beko</i> İzmir (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Serpil Kemalbay Pekgözeğü</i> İzmir (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Recep Şeker</i> Karaman	Üye <i>İsmail Tamer</i> Kayseri
Üye <i>Halil Etyemez</i> Konya	Üye <i>Ceyda Çetin Erenler</i> Kütahya	Üye <i>Ali Fazıl Kasap</i> Kütahya (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Selim Gültekin</i> Niğde	Üye <i>Rizgin Birlik</i> Şırnak	Üye <i>Ünal Demirtaş</i> Zonguldak (Muhalefet şerhimiz vardır)

MUHALEFET ŞERHİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin önemli ihtisas komisyonlarından olan ve çalışma alanı itibarıyla hem sağlık hem aile hem de çalışma hayatını ilgilendiren Komisyonumuz 27. Yasama dönemi boyunca yalnızca iki kez toplanmıştır. Bu toplantıların ilki yasama faaliyeti olarak gerçekleşirken diğeri ise pandemi sürecinin başında, Komisyonun Cumhuriyet Halk Partisi üyelerinin yoğun talep ve muhalefet milletvekillerinin yeter sayıda imzasıyla yapılan toplantı çağrısı sonrasında, bilgilendirme toplantısı şeklinde yapılmıştır. O tarihten bu yana ise –son iki yıldır- Komisyon toplanmamıştır. Yani dünyayı ve ülkemizi derinden etkileyen COVID-19 pandemisi sürecinde, TBMM ve Komisyonumuz by-pass edilmiştir. Bu süreçte Komisyonun görev alanını doğrudan ilgilendiren hiçbir sorun Komisyon gündemine getirilmemiş, ısrarlı toplantı taleplerimiz cevapsız bırakılmıştır.

Tek adam rejimi ile parlamentonun gücünün zayıflatıldığı, Meclis’in pasifize edildiği, milletvekillerinin görevlerini yapmalarının engellendiği, Komisyonumuzun iki yıl boyunca toplanmaması ile bir kez daha ortaya çıkmıştır.

2/4290 Esas Sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi, 16.03.2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı’na sunulmuştur. Meclis Başkanlığı’nca yine 16 Mart 2022 tarihinde teklifin esas komisyonu Adalet Komisyonu, tali komisyonları ise Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu olarak belirlenmiştir. Sağlık, Aile Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanlığı tarafından 17 Mart 2022 Perşembe günü dağıtılan toplantı gündemi ile Komisyonumuz “Ankara Milletvekili Lütfiye Selva Çam ve 109 Milletvekilinin 2/4290 esas numaralı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanun ve Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”ni Tali Komisyon olarak görüşmek üzere 22.03.2022 tarihinde toplantıya çağırmıştır.

“Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”, 5271 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda 8, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda 4, 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununda 3 madde değişikliği olmak üzere, yürürlük ve yürütme maddeleri ile birlikte 17 maddeden oluşmaktadır.

GENELİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

İktidar tarafından sıradan bir yasama rutini haline dönüştürülmek istenen torba yasa uygulaması ne yazık ki bu teklifte de varlığını sürdürmüştür. Oysa Teklifin kapsadığı, kadına yönelik şiddet ve sağlıkta şiddet konuları ile Teklifin 14 ve 15. maddeleriyle kurulması öngörülen Mesleki Sorumluluk Kurulu, ayrı ayrı irdelenmesi, tartışılması, olgunlaştırılarak yasalaştırılması gereken önemli konular iken, bu üç konunun tek bir torba kanun içerisinde düzenlenmek istenmesi yasa yapma tekniği açısından doğru bir yöntem değildir.

Kanun teklifinde, hem sağlık çalışanlarına yönelik şiddetle ilgili hem de kadına yönelik şiddetle ilgili düzenlemeler vardır. Her iki konu da uzun yıllardır maalesef hemen hemen her gün ülkemiz gündemine olumsuz olarak yansıyan, basın manşetlerinde yer bulan, toplumda

travmatik etkiler yaratan sosyal bir yara hâline gelmiş ve yıllardır çözülmeyi bekleyen, çözülemeyen konulardır. Bu sebeple, her iki konu açısından da her ne kadar bu düzenlemelerin çıkarılmasında gecikilmiş ve her ne kadar eksiklikler olsa da ve hatta Kanun Teklifinin bazı maddelerinin hukuk tekniği açısından hatalı yönleri olmuş olsa da konunun Meclis gündemine alınmasını olumlu bir adım olarak görüyoruz. Ancak kanun teklifinde eleştirdiğimiz ve eksik gördüğümüz önemli noktalar da mevcuttur. Kanun Teklifinde genel olarak sağlık çalışanlarına şiddet ve kadına şiddet suçunu işleyenlerin tutuklanmasının kolaylaştırılması ve cezaların artırılarak caydırıcılığın sağlanması amaçlanmıştır. Oysa sadece tutuklama yapılarak ve sadece cezalar artırılarak caydırıcılığın sağlanamayacağı gibi şiddetin engellenmesi ve sorunların çözülmesi mümkün değildir. Ceza kanunlarındaki değişikliklerin yanında, her iki sorun açısından da şiddet sorununa yol açan kurumsal, toplumsal ve psikolojik faktörleri ortadan kaldıracak geniş kapsamlı düzenlemeler yapılmadan hem sağlık çalışanlarına yönelik hem de kadına yönelik şiddetin tamamen önlenmesi ve bu sorunun çözülmesi veya minimize edilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla bu yasa teklifinin sorunu bütün yönleriyle ele alıp şiddet sorununa yol açan kurumsal, toplumsal ve psikolojik faktörlerin ortadan kaldırılmasını ve sorunun bütün yönleriyle çözülmesini amaçlayan daha geniş kapsamlı, bütüncül bir yargı paketi olması gerekirdi. Maalesef, teklif bu yönleri ile eksiktir ve sorunu kökten çözecek veya minimize edecek bir anlayıştan uzaktır.

Her ne kadar, Komisyonumuza tali komisyon olarak gönderilen Kanun Teklifinin mahiyetinin taşıdığı önem nedeniyle, Meclis Başkanlığına sunulmasının hemen ardından Komisyonumuzun toplantıya çağırılması, düzenlemenin iktidar tarafından önemsenmediğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Teklifin hazırlanma safhasının kamuoyundan adeta gizlenmesi, konunun muhataplarınca düzenlemenin tartışılarak olgunlaştırılmasının önüne geçtiği gibi, yasama sürecinin de aceleyle tamamlanmak çabası kabul edilebilir bir tutum değildir.

Yine Teklifin içeriğiyle ilintili olarak, Türk Tabipleri Birliği, Türk Eczacıları Birliği gibi ilgili meslek örgütlerinin Komisyonumuza davet edilmemiş olması da yasama sürecine ilişkin önemli bir eksikliktir. Ancak, bu eksikliğe rağmen, ilgili meslek örgütlerinin temsilcilerine Komisyon çalışmaları sırasında söz hakkı tanınması da olumlu bir tutum olmuştur.

22.03.2022 tarihinde gerçekleştirilen ilk toplantıda, Komisyonumuzda ilk olarak usul tartışması gerçekleştirilmiş olup, bu usul tartışması neticesinde, Teklifin geneli üzerinde görüşülmesi, geneli üzerindeki görüşmelerin ardından 7., 9., 13., 14. ve 15. maddelerinin görüşülmesi yönünde karar alınmıştır. 22.03.2022 tarihinde gerçekleştirilen ilk toplantının ardından, 23.03.2022 tarihinde Komisyon Teklifin 7., 9., 13., 14. ve 15. Maddelerini görüşmek üzere tekrar toplanmış ve aynı gün çalışmalarını tamamlamıştır.

Teklifin Komisyonumuzda görüşülen ve yukarıda sıralanan maddeleri haricindeki maddelerine ilişkin olarak, gerek Teklifin diğer bir tali komisyonu olan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) gerekse de Teklifin esas Komisyonu olan Adalet Komisyonu Cumhuriyet Halk Partisi Meclis Grubu üyelerince hem Komisyon görüşmeleri esnasında hem de ilgili şerhlerde detaylı analiz ve değerlendirmeler yapılmış, Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Cumhuriyet Halk Partisi üyeleri de, Komisyon çalışmalarına paralel bir şekilde salt 7., 9., 13., 14. ve 15. maddeleri değerlendirmiştir.

Sağlık çalışanlarına yönelik şiddetle ilgili olarak maddelere ilişkin değerlendirme yapmadan önce ülkemizdeki sağlık sistemi ve sağlık çalışanlarının durumlarına ilişkin genel bir değerlendirme de yapmak gerekmektedir. Çünkü sağlıkta şiddeti ülkemizdeki sağlık sisteminden ayırarak konuşmak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Ülkemizde sağlık sistemi - diğer kamu hizmetlerinin çoğunda olduğu gibi- hizmetin kalitesi, hizmeti verenlerin mali ve özlük hakları, koruyucu sağlık hizmetleri ve tedavi hizmetlerinin yeterli olup olmadığından daha çok iktidar tarafından, bu hizmetlerin fiili olarak gerçekleştirdiği yerler yani binalardan ibaret görülmektedir. Doktorların hastaları yeterli sürede muayene edemediği, sağlık çalışanlarının maaşlarında ve özlük haklarında iyileştirmelerin yapılmadığı, tedavi hizmetlerinin koruyucu sağlık hizmetlerinin önüne geçtiği, yeterli ve dengeli sağlık personeli ataması yapılamadığı, doktor ve hemşirelerin artık bu ağır çalışma koşulları karşısında dayanamayıp yurt dışına gittiklerinde "Giderlerse gitsinler!" denildiği sağlık sisteminin çok ciddi sorunları olduğu ortadadır. Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet de bu sorunların bir parçasıdır. Sağlıkta şiddet; Ak Parti'nin izlemiş olduğu yanlış sağlık politikalarından hem hizmet alan hastaların hem de hizmet veren, başta hekimler olmak üzere tüm sağlık çalışanlarının memnun olmadığı en önemli göstergesidir. Aslında sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin önlenmesiyle ilgili konular daha önce de birçok defa Meclisimizin gündemine gelmiştir. Örneğin, Komisyon Başkanı Sayın Recep Akdağ'ın Sağlık Bakanı olduğu 2012 yılında da Türkiye Büyük Millet Meclisinde Sağlık Çalışanlarına Yönelik Artan Şiddet Olaylarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Araştırma Komisyonu Raporu, 2013 yılı Ocak ayında açıklanmıştır. Raporda son derece önemli tespitler ve çözüm önerileri vardır. 28 Mayıs 2014'te de bu rapor Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmüştür. Komisyon sağlıkta şiddetin engellenmesi için tam 66 öneri sunulmuştur. Raporun çözüm önerileri kısmında yer alan *"Sağlık yöneticileri ve özellikle sağlık politikalarını belirleyen siyasetçiler, şiddeti kınayan ve sağlık çalışanlarının verdiği hizmetin önemini ve vazgeçilmezliğini vurgulayan söylemler geliştirmelidir."* ve *"Yetkililer sağlık çalışanları ile ilgili söylemlerini dikkatle seçmelidir"* ifadelerinin aksine *"Giderlerse gitsinler"*, *"Hekimler iğne yapmaktan aciz"* gibi hem sağlık çalışanlarının tamamını hedef gösteren hem de sağlık çalışanlarını kendi içlerinde birbirlerine karşı hedef gösteren bu ve benzeri açıklamalar yapılmıştır. Ak Partili siyasilerin hekimler aleyhine yapmış oldukları açıklamalar sağlıkta şiddetin artmasında önemli faktörlerden biridir. Sağlık Çalışanlarına Yönelik Artan Şiddet Olaylarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Araştırma Komisyonu Raporu'ndaki önerilerin önemli bir kısmının hayat geçirilememesi, sorunun bugüne kadar çözülmemesinin sebeplerinden biri olmuştur.

TEKLİF MADDELERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

Teklifin 7'inci maddesi ile; Türk Ceza Kanunu'nun "Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi" başlıklı 113. Maddesine ek düzenleme getirilmektedir. Madde ile engellenen kamu hizmetinden yararlanma hakkının sağlık hizmeti olması durumunda hapis cezasının 1/6 oranında arttırılması düzenlenmektedir.

Sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin önlenmesi açısından uygulanan cezaların da caydırıcı nitelikte olması önemli bir noktadır. Ayrıca bu maddedeki ceza artırımı ile hizmetin devamlılığı sağlanmış olacaktır. Dolayısıyla madde olumlu bir düzenleme getirmektedir.

Teklifin 9. Maddesi ile; 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun Ek 12. maddesinde yer alan, kasten yaralama suçunun tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alınmasına dair düzenlemeyi, 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunun 100. Maddesine alınmaktadır. Sağlık çalışanlarına görevleri sırasında ve görevlerinden dolayı kasten yaralama suçunun katalog suçlar içine alınması da olumlu bir adımdır.

Teklifin 9. Maddesi ile, halihazırda 3359 sayılı kanunun ek 12. maddesinde yer alan sağlık çalışanlarına yönelik görevleri sırasında ve görevlerinden kaynaklı yaralama suçunun tutuklama nedeni varsayılan suçlar arasında sayılacağına dair hüküm asıl düzenleme olan Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 100. maddesine alındığı için **Teklifin 13. Maddesi** “Sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçu, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında tutuklama nedeni varsayılan suçlardandır.” şeklindeki 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’nun ek 12. Maddesinin birinci fıkrasını yürürlükten kaldırmakta ve mükerrerliği ortadan kaldırmayı hedeflemektedir.

Teklifin 7 ve 9’uncu maddeleri sağıkta şiddetin önlenmesi açısından gerekli ve etkili olacak adımlar olmakla birlikte sağıkta şiddetin engellenmesi açısından yeterli değildir. Sağıkta şiddetin günden güne arttığı, doğrudan güvene dayanması gereken hasta – hekim ilişkisinin çok ciddi bir şekilde bozulduğu böyle bir dönemde sağıkta şiddetin engellenmesi için münferit birkaç düzenleme yapılması, şiddeti engelleyecek düzeyde değildir. Sağıkta şiddete cezaların arttırılmasının dışında, sağıkta şiddeti engelleyecek, önleyici nitelikte tedbirlerin de alınması gerekmektedir. Bu nedenle sağıkta şiddetin engellenmesi için bütüncül bir bakış açısıyla hareket edilmelidir. Torba yasalar içine yerleştirilen birkaç madde ile sağıkta şiddet sorununun çözülemeyeceği geçmişte getirilen benzer düzenlemelerde de çok net bir şekilde anlaşılmıştır.

Sağıkta şiddetin azaltılarak son bulması için sağık sisteminde palyatif adımlar yerine, topyekün bir değişime gidilmesi elzemdir. Yasal düzenlemenin bu haliyle sağıkta şiddeti önlemede yetersiz olacağı açıktır.

Dünya Sağık Örgütü (DSÖ) tarafından şiddet “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya fiili biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, yetersiz gelişme ve yoksunlukla sonuçlanan veya sonuçlanma olasılığı yüksek olan durum” olarak tanımlanmaktadır.¹

Sağık kurumlarındaki şiddet ise “hasta, hasta yakınları ya da diğer herhangi bir bireyden gelen, sağık çalışanı için risk oluşturan; tehdit davranışı, sözel tehdit, ekonomik istismar, fiziksel saldırı ve cinsel saldırıdan oluşan durum” olarak ifade edilmektedir.²

İşyerinde şiddetten en çok etkilenen sektörlerden birisi sağık hizmetleri sektörüdür. Yapılan araştırmalar diğer sektörlerle göre sağık hizmetleri sektöründe çalışanların 16 kat daha fazla şiddete uğradığını ortaya koymuştur. DSÖ verilerine göre sağık çalışanlarının %8 ile %38’inin fiziksel şiddete maruz kaldığı, daha fazla oranlarda ise tehdit ve sözlü saldırıya uğradıkları

¹ <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1896739>

² <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/946237>

bilinmektedir. İlgili rapora göre bilinen bir diğer gerçek ise, şiddetin çoğunun hastalar ve ziyaretçiler tarafından işlenmiş olduğudur.³

Sağlık Bakanlığı'nın 2012-2018 yılları arasındaki beyaz kod verilerinden yararlanılarak yapılan bir araştırmada; en fazla sözel şiddetin meslek grubu olarak hekimlerde, kurum olarak devlet hastanelerinde, birim olarak özellikle acil servislerde, dönem olarak yaz aylarında, zaman olarak ise 10:00–14:00 saatleri arasında görüldüğü rapor edilmiştir.⁴

Şiddetin sağlık çalışanları üzerindeki en önemli etkileri psikolojik veya işin işleyişi ile ilişkilidir. Zira, şiddet gören sağlık çalışanlarının üçte biri işini veya kariyerini bırakmayı düşünürken, %60'ı travma sonrası stres bozukluğu yaşamaktadırlar. Sağlık çalışanları tarafından kaçınılmaz bir mesleki tehlike olarak görülen sağlıkta şiddet, sağlık çalışanlarında duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel etkinliğin azalması, iş tatmininin azalması gibi olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir.⁵

Yine yapılan güncel bir çalışmaya⁶ göre sağlıkta şiddete tanık olma ve maruz kalma tıp fakültesinde öğrencilik döneminden itibaren başlamaktadır. Aynı zamanda hekimliği öğrenmekte ve mesleğe hazırlanmakta olan tıp fakültesi öğrencilerinin tanık oldukları veya son sınıfta aktif çalışırken maruz kalabildikleri şiddet olayları gelecek kaygılarına yansıyor mesleki kariyer süreçlerinde olumsuz etkilere neden olabileceği düşünülebilir. Kaygı sürecinin artması ise geleceği ile ilgili kararlar almasını ve uygulamasını zorlaştırmaktadır.

Yapılan bir çalışmaya göre sağlık çalışanlarının meslek hayatları boyunca şiddete uğrama sıklığı % 74,4'tür. Sağlık çalışanlarına şiddet en fazla hemşirelere ve hekimlere uygulanmakta ve sağlıkta şiddete tanık olma veya maruz kalma öğrencilik döneminde başlamaktadır. Tıp fakültesinde şiddete tanık olma birinci sınıftan itibaren başlamaktadır. Takip eden yıllarda şiddet bizzat öğrencinin kendisine yönelebilmektedir.⁷

Eğitim hayatlarının başından itibaren şiddete maruz kalan ya da tanık olan hekimler, sağlık çalışanları bu şiddet sarmalına dönük gerçekçi çözüm önerilerinin hayata geçirilmediğini gördükçe, daha büyük bir umutsuzluğa kapılmaktadır.

Bugün gelinen noktada, son 10 yılda 5.329 yetmiş hekimini yurt dışına göç veren bir ülke haline döndüştüysek bu göçün sebepleri arasında sağlıkta şiddetin ve hekimleri hedef haline getiren bakış açısının etkisinin büyük olduğu da kabul edilmelidir. 2012 yılında 59 olan göç eden hekim sayısı, 2021 yılında 1.405'e kadar çıkmıştır. Ocak ayında 197, şubat ayında ise 158 hekim yurtdışında çalışmak için başvurmuştur. Yani sadece iki ayda geçtiğimiz yıl 12 ayda giden hekim sayısının 4'te biri yurtdışında mesleğini icra etmeyi tercih etmiştir.

Pandemi sürecinin başında, yine partimiz tarafından sağlıkta şiddetin önüne geçmeyi hedefleyen bir değişiklik teklif edilmiş, ilgili teklif AKP ve MHP milletvekillerince reddedilerek kamuoyundan gelen tepki sonucunda bir düzenleme hayata geçirilmiştir. Ancak o zaman da ilgili düzenlemenin yetersiz kalacağı yönünde uyarılar hem partimizce hem ilgili

³ <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1896739>

⁴ <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1896739>

⁵ <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1896739>

⁶ Yılmaz M ve ar. Sağlıkta Şiddet: Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Mesleğe Bakışına Etkisi, Online Türk Sağlık bilimleri Dergisi 2021; 6(3): 404-412. Doi: 10.26453/otjhs.903129

⁷ Yılmaz M ve ar. Sağlıkta Şiddet: Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Mesleğe Bakışına Etkisi, Online Türk Sağlık bilimleri Dergisi 2021; 6(3): 404-412. Doi: 10.26453/otjhs.903129

meslek örgütleri ve kamuoyunca dile getirilmiş idi. Bugün üzerinde görüldüğü üzere düzenleme de olumlu ancak sağlıkta şiddeti önleme açısından yetersiz bir düzenlemedir. Sağlıkta şiddetin önlenmesi için bütünlüklü bir bakış açısı ile yaklaşmak ve Sağlıkta Dönüşüm Programının yarattığı tahribat ile yüzleşmek gerekmektedir.

Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışanları Sendikası (Sağlık- Sen), 2021 Sağlıkta Şiddet Raporu'na göre, 2021 yılında 364 sağlık çalışanına saldırı gerçekleşmiştir. 316 sağlık çalışanı hayatını kaybetmiş, Temmuz-Aralık 2020 dönemini kapsayan Sağlıkta Şiddet raporuna kıyasla sağlık çalışanlarına yönelik saldırılar %62 artmıştır. Her dört saldırıdan üçünün faili ise hastalar ve yakınlarıdır.

Yaşanan olaylarda, 92 doktor, 59 hemşire, 50 güvenlik görevlisi, 46 acil servis hattı çalışanı, 59 diğer sağlık çalışanı mağdur olurken 124 saldırgan hakkında herhangi bir işlem yapılmamış, 135 saldırgan gözaltına alınıp serbest bırakılmıştır. Sadece 41 saldırgan tutuklanmış ve 3 saldırgan para cezası verilmiştir.

Sağlık örgütlerinin verilerine göre; Türkiye'de sağlık emekçilerinin yüzde 67'si meslek hayatında en az bir kez, acil servis çalışanlarının ise yüzde 38'i 10 kez şiddete uğramaktadır.

Sağlık Bakanlığının 2012'de başlattığı Beyaz Kod uygulamasına 2021'e kadar, 9 yılda tam 110 bin 475 şiddet vakası bildirilmiştir.

Görüldüğü gibi, sağlıkta şiddet birkaç ufak dokunuşla ortadan kaldırılamayacak denli önemli ve kökleşen bir sorundur. Sorunun çözümü için gerçekçi adımların bir an evvel atılması şarttır.

Sağlıkta Dönüşüm Programı, sağlıkta özelleşmenin ve piyasalaşmanın hızlanmasına yol açmış, koruyucu sağlık hizmetleri hızla geri plana atılmış, tedavi edici hizmetler öne geçmiştir.

2022'de Sağlık Bakanlığının bütçesi 116 milyar 37 milyon TL'dir. Bunun 21 milyar 565 milyon TL'si 13 şehir hastanesinin kira ve hizmet bedeli için ayrılan miktardır. 13 şehir hastanesine yapılan yıllık ödeme, Sağlık Bakanlığı bütçesinin yüzde 20'sini yutmaktadır.

Sağlık Bakanlığı 2022 Yılı Bütçesinin Programlar İtibariyle Dağılımı (Milyon TL) aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir:

Bütçe Programları	(Milyon TL)	(%)
Tedavi Edici Sağlık Hizmetleri	74.524	64.2
Koruyucu Sağlık Hizmetleri	38.729	33.4
Bağımlılıkla Mücadele	1.747	1.5
Yönetim destek Programı	736	0.6
Program Dışı Gider	302	0.3

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) verilerine göre Türkiye, 100 bin kişiye düşen 193 doktorla 42 ülke arasında 41. Sırada yer almaktadır Yunanistan'da 100 bin kişiye 607, Rusya'da 404, Romanya'da 293 doktor düşmektedir. Hemşire sayısında da durum farklı değildir. Türkiye'de 1000 kişi başına 2.4 hemşire düşerken, OECD ülkelerinde 1000 kişi başına düşen hemşire sayısı 8.8'dir.

2013 tarihinde tamamlanan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu’nda yer alan önerilerden birinde “*Sağlık personelinin dengesiz dağılımı ve sayılarının yetersizliği giderilmeli, hastaya ayrılan süre artırılmalıdır*” denmesine rağmen aradan geçen 9 yılda, iktidar tarafından, bu önerinin hayata geçirilmesine yönelik adımlar atılmadığı gibi, muayene süreleri hem hekimi ve sağlık çalışanlarını hem de hastaları mağdur edecek bir süreye düşürülmüştür.

Personel sayısı bu derece yetersizken, sağlık kurumlarına yapılan başvurular günden güne katlanmaktadır. Hizmet arz ve talebindeki bu dengesizlik hekimlerde ve sağlık çalışanlarında tükenmeye, hizmetin sunumu noktasında ise sağlıkta şiddete yol açmaktadır. Sağlıkta şiddet; Ak Parti’nin izlemiş olduğu yanlış sağlık politikalarından hem hizmet alan hastaların hem de hizmet veren başta hekimler olmak üzere tüm sağlık çalışanlarının memnun olmadığının en önemli göstergesidir.

Beyaz Kod istatistiklerinin, sağlıkta şiddet istatistiklerinin ve yaşanan şiddet vakalarının sonraki süreçlerinin (yargılama, cezalandırma vs) detaylı ve düzenli olarak kamuoyuna açıklanması farkındalık ve caydırıcılık yaratma açısından etkili olacaktır.

Bu doğrultuda, Komisyon görüşmeleri sırasında, Komisyonun Cumhuriyet Halk Partisi Grubu üyelerince verilen, Kanun Teklifinin 7’nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddenin eklenmesi teklif edilmiştir.

“Madde 8 – 5237 sayılı Kanunun 116’ncı maddesinin 2’nci fıkrasında yer alan “işyerleri” ibaresinden önce gelmek üzere “tüm sağlık kurum ve kuruluşları” ibaresi eklenmiştir.”

Sağlık hizmetinin sunumu sırasında yaşanan şiddet vakaları ağırlıklı olarak sağlık tesislerinde yaşanmaktadır. Madde ile sağlık tesisleri sağlıkçıların işyeri niteliği taşıdığı için sağlıkta şiddetin engellenmesinde, sağlık çalışanlarının yoğunluklu olarak bulundukları iş yerlerinin de koruma kapsamına alınması amaçlanmıştır. Ancak madde teklifi Komisyon çoğunluğunca reddedilmiştir.

Oysaki, sağlıkçıların büyük çoğunluğu işyerlerinde yani sağlık kurum ve kuruluşlarında şiddete uğramakta ve öncesinde de şiddetin faillerini ilgili alanı terk etmeleri konusunda sözlü biçimde uyarmaktadır. Bu uyarıya rağmen faillerin kalmakta ısrar etmeleri konut ve işyeri dokunulmazlığı kapsamında değerlendirilmeli ve cezai yaptırıma bağlanmalı, şiddet oluşmadan engelleyici tedbirler alınmalıdır.

Teklifin 14 ve 15. Maddeleri ise Sağlık Bakanlığı bünyesinde Mesleki Sorumluluk Kurulu (MSK) kuran ve bu Kurul’un yapısıyla işleyişini düzenleyen maddelerdir. Maddelerle ilgili değerlendirmeye geçmeden önce, ilgili kavrama dönük birkaç tanımlama yapmak yararlı olacaktır.

Tıbbi malpraktis, kendisi ile yakından ilişkili iki önemli kavramı sürekli gündemde tutar. Bunlardan biri hukuken izin verilen riskin tıbbi karşılığı olan komplikasyon kavramıdır ve tıbbi malpraktis iddiasına karşı somut olarak tartışılan ve savunulan taraf konumundadır. İlişkili diğer kavram olan ve hekimlerin tıbbi malpraktisten kaçınmaya yönelik olarak kanıta dayalı tıp kuralları dahilinde uyulması gereken tıbbi kural ve yöntemlerin dışına çıkma eğilimine girmeleri anlamındaki defansif tıp ise görünmeyen, üzerinde çok durulmayan, perde gerisinde

kalsa da esasen tıbbi malpraktisle birlikte büyüyen, gelişen ve aralarında neden-sonuç ilişkisi bulunan bir olgudur.⁸

Latince kökenli olan malpraktis kavramı, “mala” ve “praxis” kelimelerinden türetilmiştir. “Mala” kelimesi “kötü” ve “praxis” kelimesi ise “uygulama” anlamındadır.⁹

Dava süreçlerinin uzaması ve yüksek tazminatlara hükmedilmesi, bunlarla karşılaşmayı istemeyen hekimleri defansif tıp uygulamaları yapmaya yöneltmektedir.

Yapılan bir çalışmada, tıbbi malpraktis davalarında artış olduğuna inanan hekim oranının %95,4 ve defansif tıp uygulayan hekim oranının ise %93,6 çıkması, defansif tıp uygulaması ile tıbbi malpraktis davası arasında ilişki olduğunu göstermesi açısından değerlidir.¹⁰

Hekimlerin tıbbi malpraktisten kaçınmaya yönelik olarak defansif tıp uygulamalarına yönelmekle yetinmeyip riskli görülen branşlarda uzmanlık yapmaktan da kaçınmaları göz ardı edilmemesi ve üzerinde tartışılması gereken bir başka husustur. Tıbbi malpraktis riski en yüksek altı uzmanlık dalının (acil tıp, beyin cerrahisi, kadın hastalıkları ve doğum (KHD), genel cerrahi, ortopedi, çocuk hastalıklar) Tıpta Uzmanlık Sınavı (TUS) taban puanları, daha az tercih edilmeye bağlı olarak yıllar içinde gittikçe düşmektedir.¹¹

2020 TUS 1 için 6155 kontenjandan 1280’i, 2020 TUS 2 için 6024 kontenjandan 1097’si boş kalmıştır. 2021 TUS 1 için 2718 kontenjandan 292’si, 2021 TUS 2 için 6142 kontenjandan 1006’sı boş kalmıştır. Yani iki yılda 3675 kontenjan boş kalmış ve birçok asistan hekim de başladığı uzmanlık eğitimini yukarıda sayılan sebeplerle ilgili olarak tamamlamadan yarım bırakmıştır.

Teklif ile kurulması hedeflenen MSK kuruluş yapısı itibarıyla sorunludur. Komisyona sevk edilen haliyle Kurul, Bakan yardımcısı, Sağlık Hizmetleri, Kamu Hastaneleri, Hukuk Hizmetleri, Yönetim Hizmetleri Genel Müdürleri veya yardımcısı, Profesör veya doçent unvanlı biri dahili, diğeri cerrahi branştan iki hekim olmak üzere yedi üyeden oluşmaktadır. Görüldüğü üzere, kurul çoğunluğu Bakanlıkla ilintili üyelerden olup idari yapıda bir kurul niteliği taşımaktadır. Oysa gerek olası mesleki eğitim ve tecrübeleri gerekse de Bakanlık ile olan idari bağları sebebiyle Kurul’un bu şekilde oluşturulması alınacak kararlarda teknik açıdan hatalı değerlendirmelere ve bunun sonucunda mağduriyet yaratacak yanlış kararlar alınmasına sebep olabilecektir. Bu sebeple Kanun Teklifinin 14’üncü maddesinin üçüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesi arz ve teklif edilmiştir.

“Kurul, Sağlık Bakanı tarafından belirlenen;

- a) Hekim bir Bakan yardımcısı,
- b) Sağlık Hizmetleri, Kamu Hastaneleri, Hukuk Hizmetleri, Yönetim Hizmetleri Genel Müdürleri veya yardımcısı,
- c) Profesör veya doçent unvanlı biri dahili, diğeri cerrahi branştan iki hekim,

⁸ https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/419532/yokAcikBilim_10202675.pdf?sequence=-1&isAllowed=y

⁹ https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/419532/yokAcikBilim_10202675.pdf?sequence=-1&isAllowed=y

¹⁰ https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/419532/yokAcikBilim_10202675.pdf?sequence=-1&isAllowed=y

¹¹ https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/419532/yokAcikBilim_10202675.pdf?sequence=-1&isAllowed=y

d) Türk Tabipleri Birliği, Türk Eczacıları Birliği, Türk Dişhekimleri Birliği, Türkiye Barolar Birliği, Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu ve üye sayısı en fazla olan hasta hakları derneği tarafından görevlendirilen birer üye,

olmak üzere on üç üyeden oluşur. Kurulun başkanı Bakan yardımcısıdır. (c) ve (d) bendi uyarınca belirlenen üyelerin görev süresi iki yıldır.”

Kurulun oluşumunda ilgili meslek örgütlerine ve hasta hakları derneğine de yer verilmesi, Kurulun işleyişi ve alacağı kararların niteliği açısından önem taşımaktadır. Bu düşünce ile Türk Tabipleri Birliği, Türk Eczacıları Birliği, Türk Dişhekimleri Birliği, Türkiye Barolar Birliği, Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu ve üye sayısı en fazla olan hasta hakları derneği tarafından görevlendirilen birer üyenin Kurul yapısına dahil edilmesini düzenleyen madde teklifimiz Komisyon çoğunluğunca reddedilmiştir.

Mevcut haliyle madde, malpraktis sorununa çare olmaktan ziyade yeni sorunlara kapı aralayarak, uygulama sürecinde hekimler arasında kutuplaşma ve ikiliğe yol açma riski taşıyacaktır. Her gün bir sağlık çalışanına şiddet olayı ile karşı karşıya kaldığımız ve ülkeyi yönetenlerin başta hekimlerin meslek örgütü olan Türk Tabipleri Birliği olmak üzere doktorlarımızı ve sağlık çalışanlarımızı sürekli hedef haline getirdiği Türkiye’de; Mesleki Sorumluluk Kurulu, kimin cezalandırılacağını seçmek ve mevcut davaları ötelemek dışında anlamlı bir çözüm üretemeyecektir. Kurul bileşenlerinin sayı ve niteliklerinin kurulun yetkisi ile uyumu, kurulda meslek örgütü temsilcilerinin yer almaması ve meslek icrasına dair değerlendirmenin tümüyle Sağlık Bakanlığı yöneticileri eliyle yapılması temsiliyet sorunu oluşturacak; ayrıca sağlık çalışanları üzerindeki siyasi baskıyı daha da artıracaktır. Bugün hâlihazırda Sağlık Bakan Yardımlarından mesleği doktor olmayan yani Tıp Fakültesi Mezunu olmayan yardımcıları vardır. Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulmak istenen Mesleki Sorumluluk Kurulu’nun Başkanı ve gerekli görüldüğü takdirde birden çok kurul oluşturulacağı dikkate alındığında Tıp Fakültesi Mezunu olmayan yani doktor olmayan bir Kurul Başkanı malpraktis konularında beklentileri karşılayabilecek kapasitede değildir.

Teklif, bu haliyle, sağlık hizmetlerinde ortaya çıkan zararların tazminini hekimlerin ve sağlık personelinin üzerinde bırakan yaklaşımı devam ettirmekte, 2010 yılından bu yana uygulanmakta olan zorunlu mesleki sorumluluk sigortası sistemine dönük bir düzenleme getirmemektedir. Oysa, amaç sağlık hizmetinin her iki tarafını da güvence altına alan bir sistemi oluşturmak olmalıdır. Bunun için de özel sigorta şirketleri yerine sistemin kamusal bir sigorta fonu niteliğine dönüştürülüp uygulanması yerinde olacaktır. Aksi durumda, gelecek zaman zarfında, sigortacılık sisteminde yaşanabilecek kar düşüşü, dönemsel zararlar, istikrarsız aşırı kar/zarar dönemleri vb durumlar sigorta şirketlerinin sistemi terk etmesine ve tazminatların karşılanması konusunda sorunlara yol açabilecektir.

Teklifin yasalaşarak yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ceza davaları ile birlikte tazminat davalarının önemli bir kısmı en az iki yıl ötelenecek ve bu süre zarfında da sigorta şirketlerinin ödeyeceği tazminat yükü de önemli ölçüde azalacak ancak prim toplamaya devam edileceğinden oluşacak olası bir dengesizliği gidermenin yolu da bu özel sigorta sistemini kamusal bir sigorta fonuna dönüştürülmesidir.

Teklifin 14’üncü maddesinde Yükseköğretim Kanunu’nun 53’üncü maddesinde yer alan soruşturma usulüne tabi olanlar hariç olmak üzere, kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları

ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle yapılan soruşturmalar Mesleki Sorumluluk Kurulu'nun çalışma alanı kapsamına alınmaktaydı. Ancak sağlık hizmetinin hekimleriyle, hemşiresiyle, eczacısı ve sağlık çalışanları ile bir bütün olduğu ve eczacıların da sağlık hizmetlerinin sunumunda kamu görevi yerine getirdiği göz önüne alındığında, maddede eczacıların da zikredilmesi yerinde bir tutum olacaktır. Bu düşünce ile vermiş olduğumuz Kanun Teklifinin 14'üncü maddesinin 1'inci ve 2'nci fıkralarında yer alan **'hekim ve diş hekimleri ile'** ibaresinden sonra gelmek üzere **'eczacı ve'** ifadesinin eklenmesine yönelik değişiklik önergemizin Komisyonunda kabul edilmesi olumlu bir adım olmuştur.

Sağlıkta şiddeti önlemenin ön koşulu Ak Parti döneminde bilerek erozyona uğratan hekimliğin saygınlık ve meslek itibarının yeniden kazandırılmasıdır. Ayrıca sağlıkta şiddetin azalabilmesi için en başta sağlıkta dönüşüm programı ile daha da bozulan sağlık sistemi ve buna bağlı ağırlaşan çalışma koşulları düzeltilmelidir. Sağlık sistemindeki tıkanma ve derinleşen ekonomik kriz ile birlikte belirgin bir artış gösteren sağlıkta şiddetin ortaya çıkış nedenlerini her yönüyle analiz etmeden yapılan göstermelik düzenlemeler, herhangi bir sonuç sunmayacaktır. Sağlıkta şiddetin önüne geçmek için bütünlüklü bir bakış açısı getirilmesi şarttır. Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu, hekimlerimizin özlük hakları, sağlık alanında yaşanan sorunlar, panik butonu uygulaması, şiddet uygulayanlar için Hastane Bilgi Yönetim Sisteminde (HBYS) uyarı, hastane girişlerine X ray cihazı, Merkezi Hekim Randevu Sistemi, (MHRS) Alo 182 gibi randevularda yaşanan sıkıntılar, 5 dakikada bir muayene uygulaması, bir hekimin günde 90'dan fazla hastaya bakmaya zorlanması vs. gibi sağlık alanında yaşanan bir dizi sorunun önüne geçmek için en kısa zaman diliminde tekrar toplanması sorunların çözümü için en azından bir başlangıç olacaktır.

Sonuç olarak, ilgili Kanun Teklifi gerek sağlıkta şiddet gerekse de malpraktis konusunun çözümünde olumlu bir adım olmakla birlikte, sorunların çözümü için yetersizdir. Sorunların temelinde, yukarıda da değinildiği gibi, Sağlıkta Dönüşüm Programı ve programın yarattığı tahribat yatmaktadır. Yapılması gereken, koruyucu sağlık politikalarını önceleyen bir bakış açısı ile konunun bütünlüklü bir şekilde ele alınmasıdır.

Ünal Demirtaş
Zonguldak
Burhanettin Bulut
Adana

Ali Şeker
İstanbul
Fikret Şahin
Balıkesir

Ali Fazıl Kasap
Kütahya
Kani Beko
İzmir

MUHALEFET ŞERHİ

Komisyonumuz 2/4290 Esas numaralı **Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına** ilişkin Kanun Teklifine dair muhalefet şerhimiz ve değişiklik önergemiz aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarız.

GENEL DEĞERLENDİRME

Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin önemli ihtisas komisyonlarından olan ve çalışma alanı itibarıyla hem sağlık hem aile hem de çalışma hayatını ilgilendiren Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu tali komisyon olarak toplanması nedeniyle pasifize edilmiştir.

Kanun teklifinde, hem sağlık çalışanlarına yönelik şiddetle ilgili hem de kadına yönelik şiddetle ilgili düzenlemeler bulunmaktadır.

“Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”, 5271 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda 8, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda 4, 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununda 3 madde değişikliği olmak üzere, yürürlük ve yürütme maddeleri ile birlikte 17 maddeden oluşmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin Muhalefet partilerinin verdikleri sayısız kanun teklifinin dikkate dahi alınmamış olması ve fakat Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın günün anlam ve önemine binaen yaptığı konuşmada “Kadınların da gönlünü alalım, kadınlara yönelik birkaç

söz edelim” yaklaşımıyla dile getirmesinin ardından meselenin apar topar Komisyona gündemine getirilmiş olması Parlamento’nun da saygınlığına gölge düşürmüştür. Bu yüzden, bu tür anti-demokratik yasa yapım süreçlerinin karşısında olduğumuzu bir kez daha ifade etmek istiyoruz. Komisyon aşamasında hiç olmazsa kadın örgütlerinin ve muhalefetin dinlenmesinin ve yaptıkları değişiklik önerilerinin de kanun teklifine dahil edilmesinin gerekli olduğuna inanıyoruz.

Bu yasa teklifinin kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ceza kanuna indirgeyerek şiddet ve kadın cinayetlerine tepkili kamuoyunu yatıştırmak için göstermelik bir çözüm sunduğunu düşünmekteyiz. Teklifte sunulan takdiri indirim nedenlerinin sınırlandırılması önerisi hakimlerin kadın düşmanı ve patriyarkal yaklaşımına dayalı uygulamalarına dair bir çözüm getirmemektedir.

Sağlık Şiddet, son 20 yılda hızla artarak sağlık çalışanlarının hayatlarındaki en büyük tehditlerden biri olmuştur. Toplumda görünen kısım sadece hasta veya hasta yakınlarının sağlık emekçilerine uyguladığı şiddet olmaktadır. Oysa sağlıktaki şiddet sadece bundan ibaret değildir.

- ✓ Kötü çalışma koşullarında uzun saatler çalışmaya zorlanma,
- ✓ Liyakatsiz idareciler eliyle sağlık emekçilerine uygulanan mobbing,
- ✓ Birinci basamakta olduğu gibi çıkarılan ceza yönetmeliği,
- ✓ Haksız ve hukuksuz yere KHK’ler ile ihraç, OHAL’i devam ettiren 35. Madde, arşiv ve güvenlik soruşturmaları ile atanamama ya da işten atılma korkusu,
- ✓ Mülki amirlerin sağlık emekçilerini evlerine kadar tedaviye götüren yaklaşımları, ya da önlerinden ayağa kalkılmadığı için gözüne aldıkları,
- ✓ İktidar partilerine mensup siyasilerin hastaneye gittiğinde idarecilerin tüm emekçileri adeta seferber etmeleri,
- ✓ Demokratik olmayan çalışma ortamları içinde yaşanan kaygı gibi birçok durum şiddetin farklı farklı çeşitleridir.
- ✓ İktidarın sadece hasta ve hasta yakınlarının şiddeti üzerinde TCK kapsamında cezaları arttırmaları yanında kendi uygulamaları ile çalışma mekânlarında yaşattığı her türlü şiddete de çare bulması gerekmektedir.
- ✓ Sağıkta Dönüşüm Programı neticesinde sağık hizmeti ticari bir metaya dönüşmüş ve hastanelerde hasta yoğunluğu ciddi anlamda artırmıştır.

Siyasal iktidarın; bir gün alkışlanan bir gün ‘‘Giderse gitsinler’’ tavrı ve tutumundan bir an önce vaz geçmesi ve sağlık emekçilerinin ekonomik, özlük, sosyal ve demokratik haklarına yönelik düzenlemeleri sağlık emekçilerinin rgtleri ile birlikte hayata geçirmesi gerekmekte ve neoliberal uygulamalardan vazgeçmesi gerekmektedir

Kanun Teklifi sağlık emekçileri ve ilgili meslek rgtlerinin SES, TTB’nin önerilerinin bazılarını içerse de sağlıkta Şiddete bütünlüklü bir bakış açısından yoksundur. Sağlıkta Şiddetin azalabilmesi için en başta sağlıkta dönüşüm programı ile daha da bozulan sağlık sistemi ve buna bağlı ađırılaŐan çalışma koşulları düzeltilmelidir. Sağlık sistemindeki tıkanma ve derinleşen ekonomik buhran ile birlikte belirgin bir artış gösteren sağlıkta Şiddetin ortaya çıkış nedenlerini her yönüyle. analiz etmeden yapılan göstermelik düzenlemeler, herhangi bir czm sunmayacaktır.

Teklifte sağlıkta Şiddetin tutuklama nedeni varsayılan katalog suçlar arasına alınması, sağlık mesleğinin icrası kapsamında yapılan muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle soruŐtırma yapılabilmesinin Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulacak Mesleki Sorumluluk Kurulunun iznine bağlanması gibi düzenlemeler bulunuyor. Ayrıca kamudaki sağlık çalışanlarının mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalarından kaynaklı zararların tazmini için açılan davalar sonucunda devlet tarafından ödenen tazminatın ilgisine rcusu bakımından Mesleki Sorumluluk Kuruluna yetki verilecek.

Sağlık Bakanlığı’nın kendi politikasını belirleme yetkisinin elinden alındığı; tıbbi işlemin ne olduğuna Hazine ve Maliye Bakanlığı’nın, geri ödeme yetkisiyle reçete edilebilir olana Sosyal Güvenlik Kurumu’nun karar verdiği bir sağlık hizmeti ortamı söz konusudur. Hekimin mesleki özerkliğinin tümüyle kısıtlanmaya çalışıldığı, sağlık idarecilerinden beklenenin ise sağlık çalışanlarının ‘‘ne söylenirse onu yapmalarını’’ temin etmekten ibaret olduğu bir yapıda; sağlık hizmetinden kaynaklı kusurun bireysel olarak ele alınması, sorunu czmekten uzaktır. Yapılacak düzenleme ile getirilmek istenen kurul, sistemin koruyucularının kendi kusurlarını görünmez hale getirmesine yol açacaktır. Nüfusundan fazla acil servis başvurusu olan dünyadaki tek ülke olan, yılda 570 milyon başvurunun yapıldığı, kişi başına yılda sağlık kurumlarına başvurunun 10’a yükseldiği Türkiye’de; Mesleki Sorumluluk Kurulu, kimin cezalandırılacağını seçmek ve mevcut davaları ötelemek dışında anlamlı bir czm üretemeyecektir. Sağlık hizmetinden kaynaklanan kusurların kamusal olarak karşılanması,

nedenlerinin araştırılarak çözüm yöntemlerine yoğunlaşılması gerekmektedir. Oysa getirilen kanun teklifi, malpraktis sorununa çare olmaktan çok yeni sorunları beraberinde getirecektir. Sağlıkta dönüşümün yarattığı kısıktırılmış sağlık talebiyle bir kişinin yılda 10’a varan hastane başvurusu ve 5 dakikada muayene, insanların bu koşullarda sağlık hizmetine erişimiyle ilgili yaşadıkları sıkıntılarda doğrudan sağlık çalışanlarını sorumlu görmesine neden olmaktadır,

Şiddet, neoliberal politikaların, uygulanan Sağlıkta Dönüşümün sonucudur. Dolayısıyla sağlıkta dönüşüme ilişkin somut adımlar atılmadığında, koruyucu sağlık hizmetleri güçlendirilmediğinde, kısıktırılmış sağlık talebini çekilmediğinde şiddeti önleme olanağı maalesef oluşmamaktadır. Tabi caydırıcı düzenlemelerin olması gerektiği açıktır ancak daha da önemlisi neoliberal sağlık politikalarının acilen değişmesi ihtiyacıdır

Sağlık çalışanlarının görevlerini yaparken ortaya çıkan tıbbi kötü uygulamalar nedeni ile korunması konusu sağlık çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması, fazla çalıştırılmasının önlenmesi, yeterli miktarda mali ve sosyal haklara sahip olması konuları ile yakından ilgilidir. Ayrıca sağlık çalışanlarının mesleki eğitim ve hizmet içi eğitim süreçlerinin nitelikli olarak sürdürülmesi konusu ile de ilgilidir. Tüm bu süreçlerin birlikte ele alınmasının gerekli olduğu aşikardır.

Teklifte yer alan Mesleki Sorumluluk Kurulunun ise tamamen idarenin ve siyasi otoritenin seçtiği üyelerden oluşacaktır, “Oysa sağlık meslek örgütleri, uzmanlık dernekleri, sendika temsilcileri ile hasta hakları dernekleri o kurullarda olmadığında, bağımsız ve nesnel değerlendirmede sorun olacaktır. Nasıl ki Adli Tıp Kurumu, Adalet Bakanlığına bağlı olduğu için verdiği her kararda soru işaretlerine neden oluyor; Mesleki Sorumluluk Kurulu için de benzer bir durum söz konusu olacaktır. Dolayısıyla bağımsız kurulların olmaması kabul edilebilir değildir. Teklif ile kamuda çalışanlar yönünden rücu edilip edilmeyeceği ile bunun tutarının belirlenmesi de Kurul kararına bırakılmaktadır. Dolayısıyla kamuda çalışanlar yönünden, esasen idarenin yani kamu işverenin kendisinin kusurunu da merkezi bir kurul eliyle belirleyecektir.

Ancak Kurul, hekim sayısının yetersiz olmasının yanı sıra ağırlıklı olarak Sağlık Bakanlığı yöneticilerinden oluşturulmuştur. Bu Kurulun yapısı, bağımsız ve tarafsızlık açısından yeterli güvence içermemektedir. Kurulun bileşiminde mutlaka meslek örgütleri, uzmanlık dernekleri, sendika temsilcileri ile hasta hakları dernekleri temsilcilerinin de bulunması sağlanmalıdır.

Kurulun çalışmaları ve karar alma sürecinde herhangi bir ölçüt de belirlenmemiştir. Ayrıca 3359 sayılı Yasaya eklenmesi düşünülen maddenin ikinci fıkrasında “... ilgisine rücu edilemeyeceğini ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek” karar verileceği belirtilmişse de düzenlemeye, suçun unsurlarının farklı olması dolayısıyla, taksirle ölüme veya yaralamaya sebebiyet verilmesi suçlarının da açıkça ifade edilmesi gereklidir.

Bir hukuk devletinde bakan yardımcısı ve 4 genel müdürden oluşan bir heyet mahkemenin yerine geçebilir mi? Bu, Anayasa'ya, hukuk devletine uygun olabilir mi?

Teklif İle İktidarın, İyi Bir Şey Yapıyormuş Gibi Göstererek Hekimlerin, Sağlık Emekçilerinin Tepesinde Yeni Bir Sopa Sallandıracağı Anlaşılmaktadır. ✓

AKP'li olanları, yandaş olanları, iktidara yakın sendikalara üye olanların affedildiği, ‘Soruşturulmasın’ denildiği ama sonrasında muhalif olanın, farklı düşünenin, iktidara yakın olmayan sendikalara üye olanların, kısacası iktidara yakın olmayanın ‘Soruşturulsun’ denileceği bu uygulamanın hukukla, adaletle, akılla, vicdanla, insan haklarıyla ilişkilendirilmesi mümkün değildir.

Bunun Adı Bürokratik Şiddettir.

Türkiye'de insanlar muayene olamıyor, randevu alamıyor, randevu bulsalar ameliyat olamıyor, ameliyat randevusu alsalar malzeme bulamıyor. Bütün bu zorlukların, sıkıntıların sebebi de hekimlerin, sağlık emekçilerinin taşıyamayacağı bir yoğunluk olarak ortaya çıkıyor ve sonucunu ya şiddet olarak yaşıyorlar ya da iktidar eliyle tehdit ediliyorlar.

Teklif, sağlıkta şiddete bütünlüklü bir bakış açısından yoksundur. Sağlıkta şiddetin azalabilmesi için en başta sağlıkta dönüşüm programı ile daha da bozulan sağlık sistemi ve buna bağlı ağırlaşan çalışma koşulları düzeltilmelidir. Sağlık sistemindeki tıkanma ve derinleşen ekonomik buhran ile birlikte belirgin bir artış gösteren sağlıkta şiddetin ortaya çıkış nedenlerini her yönüyle analiz etmeden yapılan göstermelik düzenlemeler, herhangi bir çözüm sunmayacaktır. Palyatif bir düzenleme olarak eksik kalacaktır.

TEKLİF MADDELERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

Madde 1-

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun takdiri indirim nedenlerini düzenleyen 62 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Maddeyle, takdiri indirim uygulanırken değerlendirilecek hususlar arasında yer alan "*failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları*" nedeni, "*failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışları*" şeklinde değiştirilmektedir. Ayrıca maddeyle, failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışlarının, takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmayacağı düzenlenmektedir. Maddeyle yapılan diğer bir değişiklikle, takdiri indirim nedenlerinin kararda gerekçeleriyle gösterilmesi gerektiği kabul edilmektedir.

Teklifte sunulan takdiri indirim nedenlerinin sınırlandırılması önerisi hakimlerin kadın düşmanı ve patriyarkal yaklaşımına dayalı uygulamalarına dair bir çözüm getirmemektedir.

Böylece faile verilecek takdiri indirim, pişmanlık hükmüne bağlanmaktadır.

Hakimler kadınların kendilerinden beklenen toplumsal cinsiyet rollerine uymamalarını öldürülmelerini meşru kılacak bir sebep olarak algılayabilmektedirler. Kadın cinayetleri bağlamında maddeye baktığımızda değişiklik faillere verilen takdiri indirim nedenlerinin sınırlandırılması kadın cinayetleri bakımından çok elverişli bir değişiklik olarak gözükmemektedir. TCK'ye göre iyi hal indiriminin koşulları oluşsa bile bu indirim yargıcın takdirindedir. Failin geçmişi, duruşmalar sırasındaki davranışları, verdiği zararlar vs. iyi hal indirimi için gerekli koşulları yaratsa dahi bu indirimler verilmeyebilir. Yargıçların erkek şiddeti davalarında, şiddet ile mücadele hedefine uygun hareket etmesi gerekirken pratikleri bunun tam tersi olmaktadır. Yani iyi halin koşulları oluşsa bile uluslararası hukukta da yer verilen şiddet faillerinin etkili şekilde cezalandırılması amacı göz önünde bulundurulmalı ve indirimlerden kaçınılmalıdır.

Yeni getirilmek istenen düzenlemede ise takdiri indirim uygulanabilmesi için pişmanlık şartı getirilmektedir. Failin pişman olup olmadığına erkek faillerin lehine uygulayan cinsiyetçi yargıçlar takdir edecektir. Yıllarca erkeklere kravat ve erkek bakış açısıyla haksız tahrik indirimine karar veren, daha geçtiğimiz günlerde evlenme teklifinin kabul edilmemesini ölüme gerekçe görüp "evlenme teklifini kabul etseydi cinayet işlenmeyebilirdi" denilerek indirim kararı veren yargıçlar yeni düzenleme ile öncekinden farksız kararlar vermeyeceklerdir. Önceki kararlarındaki tek fark failin davranışları değil pişman olduğu kanaati olacaktır. Bu da kadın cinayetlerindeki kararlarda sadece kelime oyunundan öteye gitmeyen bir düzenleme olarak kalacaktır. Cinsiyetçi yargı failleri sadece takdiri indirimle değil haksız tahrik indirimiyle de

ödüllendirmektedir. Yargıtay’ın, hiç tanığın olmadığı bazı olaylarda, sanıkların “haksız tahrik” iddialarını doğru kabul eden birçok kararı bulunmaktadır. Haksız tahrik indiriminde çoğunlukla fail, maktulün kendisini aldattığını itiraf ettiğini ya da hakaret ettiğini ileri sürerek bu indirimi almaktadır.

Kadın cinayetleri önlenmek isteniliyorsa öncelikle cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırıp kadını şiddetin odağı olmaktan çıkaracak politikalar üretilmelidir.

Pişmanlık göstermenin indirim sebebi sayılması erkek fail için bir ödül olmaktan ileri gitmediği için kadın cinayetlerinde takdiri indirim ve haksız tahrik indirimini uygulanması bir bütünen kaldırılmalıdır.

Madde 2 –

5237 sayılı Kanunun 82. maddesinin birinci fıkrasında değişiklik yapılmak suretiyle, kasten öldürme suçunun kadına karşı işlenmesi hali bu suçun nitelikli halleri arasına alınmaktadır.

Madde 3 –

Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 86. maddesinin ikinci fıkrasına cümle eklemek suretiyle, basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek kasten yaralama suçunun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sının dört aydan altı ay hapse çıkarılmaktadır. Buna bağlı olarak adli para cezasının alt sının da artırılmış olmaktadır.

Madde 4-

Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 94. maddesinin birinci fıkrasına cümle eklemek suretiyle, işkence suçunun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın üç yıl olan alt sınırı beş yıl hapse çıkarılmaktadır.

Her üç maddedeki düzenlemeler olumlu olmakla beraber yetersiz düzenlemelerdir. Kadın cinayetlerinde cezaları artırmak başlı başına çözüm olmadığı gibi adli sistem içerisindeki uygulama problemleri çözülmeden yasalardaki revizyon hiçbir anlam ihtiva etmemektedir. Öncelikle TCK’da kadın cinayetleri adli cinayetlerden ayrı olarak **kadın cinayetleri** adı altında ayrı bir kategoride ele alınmalıdır.

Madde 4

İşkence suçunun kadına karşı işlenmesinde cezanın altı sınırını artırmıştır. Uygulamada özellikle de kolluk güçleri tarafından işkenceye uğrayan kadınlar bakımından yaraya derman olmamaktadır. Türkiye’de işkence ve cezasızlığın adeta birbirine bağlı iki kavram olduğu

malumun ilanıdır. Üstelik cezasızlıkla sonuçlanan işkence vakaları adalet sistemindeki bir aksaklık sorunu değil, bilinçli uygulanan bir sistem politikasıdır. Bu sorunu güncel kılan faktör tüm ulusal ve uluslararası belgelerle yükümlülük altına alınmış olmasına rağmen işkence suçunu işleyenlerin kurumsal düzeyde korunuyor olmalarıdır. Gözaltına alınan insan sayısı kadar milyonlarca işkence vakası, binlerce işkence faili olmasına rağmen yargı makamlarınca cezalandırılan işkencecilerin sayısının çift haneli sayıları tüketemeyecek kadar az olması, birçok işkence davasının kasıtlı bir şekilde zamanaşımından düşürülmesi, işkenceden sorumlu kişilerin terfi etmesi, milletvekili, hatta bakan olabilmesi, halen devlet kademelerinde çalışıyor olmaları, işkencenin devlet tarafından korunduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Kadınlara yönelik kolluk eliyle gerçekleştirilen ve cezasızlıkla sonuçlanan sadece işkence suçu değildir elbette. Darp, kötü muamele, kasten ve hatta yaşam hakkı ihlalleri gerek kollukta gerek cezaevlerinde gerekse de toplumsal yaşam içerisinde kolluk güçleri tarafından özellikle de Kürdistan’da yoğun işlenen suçlardandır. Fakat gerek köpekli işkenceye maruz bırakılan eski Van Edremit Belediyesi Eş Başkanı Rojbin Çetin, gerek cezaevinde işkence ve cinsel Saldırıya uğrayan Garibe Gezer, gerekse de kolluk asker Musa Orhan tarafından ölüme sürüklenen İpek Er örneğinde olduğu gibi cezasızlıkla sonuçlandırılmaktadırlar. Hal böyleyken işkence ve buna bağlı cezasızlık kararlarının devlet politikası haline geldiği göz önünde bulundurulunca kadına yönelik işkence, kasten yaralama, kasten öldürme suçlarında cezanın alt sınırının artırılması samimi olmadığı gibi sorunu da çözmeye yetmemektedir.

Madde 5:

5237 sayılı Kanunun 96’ncı maddesindeki ‘eziyet’ suçu kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırının iki yıl altı aydan az olamayacağı düzenlenmiştir. Mevcut yasadaki maddenin devamında eziyet suçunun; çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı, üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa ya da eşe veya boşandığı eşe karşı, İşlenmesi halinde, kişi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur demiştir.

Madde 6:

5237 sayılı Kanunun 106 ncı maddesindeki ‘tehdit’ suçu kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırının dokuz aydan az olamayacağı düzenlenmiştir.

Düzenlemeler genel olarak olumlu gözükse de kadına yönelik erkek şiddetine karşı bütüncül ve etkin çözümler üretmemektedir. Kadına yönelik şiddet kaynağını, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden almaktadır. Erkek egemen zihniyet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği; kadınların

karşısına, evde, sokakta, işyerlerinde, siyasette, yargılama birimlerinde, devlet kurumlarında ve tüm toplumsal alanda çıkmaktadır. Bu ağır eşitsizliğin ortadan kalkması devletin yurttaşlarına karşı anayasal yükümlülüğüdür. İstanbul Sözleşmesi bu yükümlülüğü açıklayan ve kadına karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kaynağından engellenmesi için imzalanmış bir harita niteliğindedir. Sözleşmeyle, taraf devletlere yükletilen önleme, koruma, kovuşturma ve bütüncül politikalarla hareket etme zaruryeti şiddet ve eşitsizliği önemli ölçüde önleyecek detayda hazırlanmış ve sözleşmenin uygulanmasına ilişkin güçlü bir denetim mekanizması kumuş idi. Yapılması gereken İstanbul Sözleşmesi’ni ve 6284 Sayılı yasayı etkin bir biçimde uygulamak ve kadına yönelik suçları Türk Ceza Kanunu’nda müstakil başlık olarak ele alarak erkek şiddetine karşı caydırıcı ve bütüncül önlemler almaktır.

Madde 8:

5237 sayılı Kanuna 123 üncü maddesinden sonra gelmek üzere ‘ ısrarlı takip suçu müstakil bir suç olarak düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre; İsrarlı şekilde; fiziken takip etmek, haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak, fiillerinin, mağdurda ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da mağdurun kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olması hali suç olarak kabul edilmektedir. Suçun temel cezası, 6 aydan 2 yıla kadar hapis olarak belirlenmektedir.

Teklifte ısrarlı takip suçu için öngörülen 6 aydan 2 yıla ve nitelikli halinde 1 yıldan 3 yıla olarak belirlenen hapis cezaları caydırıcı nitelikte değil. Uygulamada ertelemeye tabi olan bu süreler failin cezaevine bile girmemesini ve cezasızlığın devam etmesini getiriyor. Kağıt üstünde olan bir yasal düzenleme uygulamada etkili bir çözüm sunmaktan uzak görünmektedir.

Madde 9

Maddeyle, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına eklenen bentlerle kadına karşı işlenen kasten yaralama suçu ile sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçları tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alınmaktadır. Böylelikle, kadına ve sağlık çalışanlarına karşı gerçekleştirilen kasten yaralama suçlarının işlendiği hususunda, somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde tutuklama nedeni varsayılabilir.

Bir suç failinin tutuklanması için suçun illaki katalog suçlardan sayılmasına gerek bulunmamaktadır. Mevcut düzenlemede hukuk devletinin gereği olarak tutuklanması gereken bir çok şiddet faili tutuklanmamaktadır. Bırakın tutuklanmayı gözaltına dahi alınmayan binlerce

fail bulunmaktadır. Örnek verilecek olursa İpek Er, Nadire Kadirova, Rabia Naz Vatan'ın Yelda Kaharman'ın failleri bırakın tutuklanmayı cezasızlıkla ödüllendirildiler. Bu bağlamda öncelikle yargının iktidarın cinsiyetçi politikalarının yansıması olan cinsiyetçi bakış açısından arınıp kararlar vermesi gerekmektedir. Aksi halde bu suçların katalog suçlara dahil edilmesi hiçbir anlam ihtiva etmeyecektir.

Madde 10

Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 234'üncü maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Düzenlemeyle, Türk Ceza Kanunu'nda yer alan çocukların cinsel istismarı (madde 103) ve ısrarlı takip (madde 123/A) suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama (madde 86), işkence (madde 94) ve eziyet (madde 96) suçları madde kapsamına dahil edilmektedir. Böylelikle, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde özellikle şiddet mağduru kadınların istemleri halinde baro tarafından görevlendirilecek avukatın hukuki yardım ve desteğinden ücretsiz şekilde faydalanmaları sağlanarak, hak arama yollarını etkin bir şekilde kullanabilmelerine imkân tanınmaktadır.

Madde hukuki yardımdan faydalanmak isteyip ekonomik olarak yoksun olanların hukuki destek alabilmesi bakımından faydalı bir düzenleme olmakla beraber sorunu kökten çözmemektedir. Öncelikle kadının ekonomik yaşamda var olabilmesine ilişkin politikalar üretilmelidir. Kadını sosyal yardımlara ve ücretsiz avukat desteğine bağımlı kılan sistem değiştirilmelidir. Gelen teklif maddeleri cinsiyet eşitsizliğinin sebep olduğu şiddete bütüncül bir çözüm getirmemektedir.

MADDE 11

Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 239 uncu maddesinde değişiklik yapmak suretiyle, 234 üncü maddede yapılan değişikliğe uyum sağlanması amaçlanmaktadır.

MADDE 12-

Uzlaştırma, belirli şartlara tabi bazı suçların faili ile mağdurunun üçüncü kişiler vasıta kılınarak karşılıklı iletişimine dayanan onarıcı adalet anlayışının doğurduğu alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemidir. Ancak bazı suçların nitelikleri gereği uzlaştırma müessesesinin kapsam dışında tutulması da gerekmektedir. Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında değişiklik yapılarak, ısrarlı takip suçunda uzlaştırma hükümlerinin uygulanmayacağı düzenlenmektedir. Zira ısrarlı takip suçunun koruduğu hukuki yarar, uzlaştırma kurumunun mahiyetiyle uyuşmamaktadır.

Israrlı takip suçunun uzlaştırma kapsamından çıkarılması olumlu bir gelişmedir. Fakat suçun cezalandırılmasından önce çözülmesi gerek problem önleyici tedbirlerin alınmasıdır. Bilinmektedir ki ısrarlı takipler gerekli tedbirlerle engellenmediği zaman kadın cinayeti ile sonuçlanmaktadır. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği” nin 3 üncü maddesinin (§) bendinde kavram tanımlanmıştır. Bununla beraber, gerek Kanunda gerekse Yönetmelikte “tek taraflı ısrarlı takip” deyimini kullanılarak ısrarlı takip eylemleri, fail hakkında uzaklaştırma mağdur hakkında ise koruma tedbiri alınmasını gerektiren bir olgu olarak düzenlenmişse de uygulamada bu kural uygulanmamıştır. Nahide Opuz örneği bu anlamda AİHM’nin ihlal kararı vermesi sebebiyle de çarpıcı bir örnektir. Uygulamada Fail ile mağdur arasında önceden duygusal veya kişisel bir ilişkinin mevcut olması durumunda koruma tedbirlerine hükmedilmediği sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Dolayısıyla, failin mağdur ile daha önceden kişisel veya duygusal bir ilişkiye sahip olduğu, ancak bu ilişkinin mağdur tarafından sonlandırıldığı hallerde, failin bu eylemleri mağduru tekrar ilişkiye ikna etmek amacıyla işlediği, dolayısıyla fiilin 6284 sayılı Kanun kapsamına girmediği algısı kolluk birimlerinde yaygın bir kanıdır. Hatta ısrarlı takip eş tarafından yapıldığı durumda kolluk memurları kendilerine uzlaştırmacı bir misyon edinip ısrarlı takip mağduru kadın ile faili barıştırmaya çalışmaktadır.

Değerlendirme

Sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçları tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alınması ile beraber aynı doğrultudaki diğer düzenleme kaldırılmıştır. Teknik bir düzenleme denilebilir.

MADDE 14 –

Maddenin birinci fıkrasıyla, özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle yapılacak adli soruşturmalar bakımından izin usulü getirilmekte ve izin verme yetkisi Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kuruluna verilmektedir.

Maddeyle ayrıca, 4483 sayılı Kanunun 7. maddesinde yer alan soruşturma iznine dair otuz günlük karar verme süresinin altmış; zorunlu hallerde kullanılabilecek olan on beş günlük uzatma süresinin ise otuz gün olarak uygulanmasına imkân tanımaktadır.

Diğer yandan, kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası 9/14 kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından tazminat ödenmesi durumunda; ödenen tazminatın ilgili meslek mensubuna rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilmek suretiyle Mesleki Sorumluluk Kurulunca karar verilmesi hükmüne bağlanmaktadır. Ayrıca maddede Kurulun oluşumu ile toplanma ve karar alma usulü düzenlenmekte ve maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği ifade edilmektedir. Mesleki Sorumluluk Kurulu üyelerinin rücu konusunda verdikleri kararlar sebebiyle mali ve idari yönden sorumlu tutulabilmeleri için görevlerinin gereklerine aykırı hareket ettiklerinin kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararıyla tespit edilmesi gerektiği hüküm altına alınmaktadır.

Değerlendirme

Teklifte yer alan Mesleki Sorumluluk Kurulu, idarenin ve siyasi otoritenin seçtiği üyelerden oluşacaktır. Sağlık meslek örgütlerinin bulunmadığı kurulların bağımsız ve nesnel olmayacağı aşikârdır. Mesleki Sorumluluk Kurulu adeta Adli Tıp Kurulu, Ohal Komisyonu haline dönüşecektir. Kurulda meslek örgütü temsilcilerinin yer almaması ve meslek icrasına dair değerlendirmenin tümüyle Sağlık Bakanlığı yöneticileri eliyle yapılması temsiliyet sorunu oluşturacak; ayrıca sağlık çalışanları üzerindeki siyasi baskıyı daha da artıracaktır. Malpraktis konulu soruşturmalarla ilgili oluşturulan Mesleki Sorumluluk Kurulu sağlık alanındaki kusurlara bütüncül yaklaşmayı engelleyen ve hatayı bireyselleştirip kalıcı çözüm bulunmasına engel olacaktır. Oysaki sağlık hizmetindeki kusurlar her zaman bireysel olarak doktordan kaynaklı değil çoğu zaman sistemin kendisinin problemliliğinden kaynaklanmaktadır. Bu anlayış sistemi problemliliğe getiren asıl sorumluların görünür olmasını engellemektedir. Kısacası getirilen kanun teklifi, malpraktis sorununa çare olmaktan çok yeni sorunları beraberinde getirecektir.

Madde 15- Maddeyle, 3359 sayılı Kanuna geçici bir madde eklemek suretiyle, uygulamada sorun yaşanmaması ve hak ihlallerine neden olunmaması için Teklifte Kanuna eklenen ek 18 inci maddeyle getirilen düzenlemelere ilişkin geçiş hükümleri belirlenmektedir

MADDE 13-14-15 DEĞERLENDİRMESİ

Sağlık emekçilerinin şiddetin önlenmesi, insanca çalışma koşulları ve ücretlerinin iyileştirilmesi talebiyle bu hafta başında iş bırakma eylemine gittiği, iktidar ortaklarının sözlü saldırılarına maruz bırakıldığı ve haklı taleplerle açıklama yapmak isteyen sağlık çalışanlarının yerlerde sürüklendiği bir atmosferde gelen bir yasa teklifi ile karşı karşıya bulunmaktayız. Yasa teklifi sağlık alanında şiddeti önlemek açısından olumlu düzenlemeler içerse de yeterli olmayıp sorunun kaynağını ortadan kaldırmamaktadır. TTB tarafından yıllardır sağlıkta şiddetin katalog suçlar kapsamına alınması önerilmekteydi. Bu teklifle bu önerinin düzenlenmesi elbette olumlu bir gelişmedir. Ancak sağlıkta şiddeti yaratan koşullar sadece caydırıcı kanun maddelerinin olmaması değil bir bütünen sağlık politikaları ve sağlıktaki dönüşümle alakalıdır. Günlerce randevu bulamayan 5 dakika muayene hakkı bulan vatandaşların sağlık hizmetine erişimiyle ilgili yaşadıkları sıkıntılarda doğrudan sağlık çalışanlarını sorumlu görmesine neden olmaktadır.

Sağlıkta şiddet sorunun etkili yöntemlerle çözülebilmesi için öncelikle meslek örgütleri, uzmanlık dernekleri, sendika temsilcileri ile hasta hakları derneklerinin görüşleri dikkate alınmalıdır.

28.03.2022

Habip Eksik

Iğdır

Serpil Kemalbay Pekgözegü

İzmir

SAĞLIK, AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Görüşülmekte olan Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 14. Maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi hususunda gereğini arz ve teklif ederiz.

Serpil Kemalbay Pekgözegü

İzmir

Habip Eksik

İğdır

MADDE 14- 3359 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

"EK MADDE 18-2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 53 üncü maddesinde yer alan soruşturma usulüne tabi olanlar hariç olmak üzere, kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle yapılan soruşturmalar hakkında 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Soruşturma izni, Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından verilir. Kurul, özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensupları bakımından il sağlık müdürlüklerinde görevli başkan veya yardımcılarını da ön inceleme yapmak üzere görevlendirebilir. Soruşturma izninin verilmesine ilişkin 4483 sayılı Kanunun 7 nci maddesindeki süreler, iki kat olarak uygulanır.

Bu çerçevede aile sağlık merkezleri, kurum tabiplikleri, özel veya resmi poliklinikler, semt poliklinikleri, muayenehaneler, devlet hastaneleri, özel hastaneler, tıp merkezleri, ağız ve diş sağlığı merkezleri, diyaliz merkezleri, toplum ruh sağlığı merkezleri” nden sonra gelmek üzere “ortak sağlık güvenlik birimleri-iş yeri sağlık güvenlik birimi” gibi her basamaktan kamu veya özel sağlık hizmet sunucusunda görev yapan ister askeri ister sivil olsun, tüm hekim, diş

hekim ve diğer sağlık meslek mensupları hakkında yapılacak soruşturmalarda bu usul uygulanacaktır.

Kurulun soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararları ile işleme koymama kararlarına karşı tebliğden itibaren on gün içinde “Bölge İdare Mahkemelerine” itiraz edilebilecektir.”

Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve dış hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı ilgisine rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından bir yıl içinde karar verilir.

Kurul,

- a) Bakan, Bakan yardımcısı, Genel Müdür ya da Daire Başkanı düzeyinde Sağlık Bakanlığının belirlediği bir temsilci,
- b) Meslek Odası, Türk Tabipler Birliği’nin seçtiği bir temsilci,
- c) Hasta Hakları Derneklerinin seçtiği bir temsilci,
- d) Profesör, doçent, uzman, pratisyen hekim unvanlı bir dahiliye, bir cerrahi, bir çocuk hastalıkları, bir psikiyatri, bir kadın doğum uzmanı, bir aile hekimi veya halk sağlığı uzmanı, bir dış tabibi olmak üzere ilgili uzmanlık dallarının meslek örgütlerinin seçtiği 7 hekimin dahil olduğu ve en az 6 üyesi kadın olan toplam 11 üyenin oluşturduğu özerk bir yapıdır. Kurulun Başkanı kurul üyeleri tarafından seçimle belirlenir.
- e) (d) bendi uyarınca belirlenen üyelerin görev süresi iki yıldır.

Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar alır. Oylamalarda çekimser oy kullanılamaz.

Sağlık Bakanı kurulun iş yüküne göre yeni kurullar oluşturabilir.

Bu çerçevede aile sağlık merkezleri, kurum tabiplikleri, özel veya resmi poliklinikler, semt poliklinikleri, muayenehaneler, devlet hastaneleri, özel hastaneler, tıp merkezleri, ağız ve diş sağlığı merkezleri, diyaliz merkezleri, toplum ruh sağlığı merkezleri” nden sonra gelmek üzere “ortak sağlık güvenlik birimleri-iş yeri sağlık güvenlik birimi” gibi her basamaktan kamu veya özel sağlık hizmet sunucusunda görev yapan ister askeri ister sivil olsun, tüm hekim, dış hekim ve diğer sağlık meslek mensupları hakkında yapılacak soruşturmalarda bu usul uygulanacaktır.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu

28/03/2022

Esas No: 2/4290

Karar No: 20

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1. GİRİŞ

Ankara Milletvekili Lütfiye Selva ÇAM ve 109 Milletvekili tarafından 16/03/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/4290 esas numaralı “Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”, Başkanlıkça aynı tarihte esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna, tali komisyon olarak da Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Komisyonumuza havale edilmiştir.

Komisyonumuzun 22/03/2022 tarihinde yaptığı toplantısında, 2/4290 esas numaralı Kanun Teklifi, Teklifin ilk imza sahibi Ankara Milletvekili Lütfiye Selva ÇAM ile Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı temsilcilerinin katılımıyla görüşülmüştür.

2. TEKLİFİN İÇERİĞİ

2/4290 sayılı Kanun Teklifi ve gerekçesi incelendiğinde;

- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 62 nci maddesinde yapılan değişiklikle takdiri indirim nedenlerinin tahdidi hale getirilmesinin; failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki pişmanlığını samimi olarak göstermesinin sağlanmasının, failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışlarının takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmamasının ve ayrıca takdiri indirim nedenlerinin kararda gerekçeleriyle gösterilmesinin,
- 5237 sayılı Kanunun 82 nci maddesinde yapılan değişiklikle kasten öldürme suçunun “kadına karşı” işlenmesi halinin bu suçun nitelikli halleri arasına alınmasının,
- 5237 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinde yapılan değişiklikle, basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek kasten yaralama suçunun “kadına karşı işlenmesi” halinde cezanın alt sınırının dört aydan altı ay hapse çıkarılmasının,
- 5237 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinde yapılan değişiklikle işkence suçunun “kadına karşı işlenmesi” halinde cezanın üç yıl olan alt sınırı beş yıl hapse çıkarılmasının,
- 5237 sayılı Kanunun 96 ncı maddesinde yapılan değişiklikle, eziyet suçunun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın iki yıl olan alt sınırının iki yıl altı ay hapse çıkarılmasının,
- 5237 sayılı Kanunun 106 ncı maddesinde yapılan değişiklikle; hayata, vücut veya cinsel dokunulmazlığa yönelik bir saldırı gerçekleştirileceğinden bahisle işlenen tehdit suçunun mağdurunun kadın olması halinde cezanın altı ay olan alt sınırı dokuz ay hapse çıkarılmasının,
- Türk Ceza Kanununun 113 üncü maddesinde yapılan değişiklikle kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun konusunun sağlık hizmetleri olması durumunda verilecek cezanın altıda bir oranında artırılmasının,
- 5237 sayılı Kanuna yeni bir madde eklemek suretiyle, ısrarlı takip olarak nitelendirilen fiillerin müstakil bir suç haline getirilmesi ve ısrarlı takip teşkil eden fiillerin orantılı yaptırıma bağlanması; suçun çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi ile hakkında uzaklaştırma veya konuta, okula ya da iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi hallerinin, cezayı ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmesinin, suçun soruşturulması ve kovuşturulmasının şikâyete bağlı olmasının ve suçun uzlaştırma kurumunun kapsamı dışında bırakılmasının,

• 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına eklenen bentlerle kadına karşı işlenen kasten yaralama suçu ile sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçlarının tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alınmasının ve kasten yaralama suçunun, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenmesi ya da canavarca hisle işlenmesi hallerinin de kataloga eklenmesinin,

• Soruşturma ve kovuşturma evrelerinde özellikle şiddet mağduru kadınların istemleri halinde baro tarafından görevlendirilecek avukatın hukuki yardım ve desteğinden ücretsiz şekilde faydalanmalarının sağlanarak, hak arama yollarını etkin bir şekilde kullanabilmelerine imkân sağlanması amacıyla, 5271 sayılı Kanunun 234 üncü maddesinde yapılan değişiklikle TCK’da yer alan çocukların cinsel istismarı (madde 103) ve ısrarlı takip (madde 123/A) suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama (madde 86), işkence (madde 94) ve eziyet (madde 96) suçlarının madde kapsamına dahil edilmesinin ve 239 uncu maddesindeki değişiklikle bu suçlarda katılana da ücretsiz avukat sağlanmasının,

• Kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekimler ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle yapılacak adli soruşturmalar bakımından izin usulü getirilmesinin ve izin verme yetkisinin Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kuruluna verilmesinin,

• Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekimler ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından tazminat ödenmesi durumunda; ödenen tazminatın ilgili meslek mensubuna rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına Mesleki Sorumluluk Kurulunca karar verilmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Komisyonumuz, TBMM İçtüzüğü’nün 23 üncü maddesi uyarınca yapılacak görüşmelerin Teklifin tümü üzerinde yapılmasını ve Komisyon üyelerinin maddeler üzerindeki görüşlerinin de Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerde açıklanmasını, Teklifin maddelerinin ayrıca oylanmaması usulünü kararlaştırmıştır.

3. KOMİSYON GÖRÜŞMELERİ

Komisyon Başkanı Edirne Milletvekili Dr. Fatma AKSAL tarafından yapılan açıklamalarda;

• Şiddetin bireyleri, toplumları ve hatta tüm canlıları doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen karmaşık ve çok yönlü bir olgu olduğu, kadına karşı şiddetin bütün ülkelerin çözmesi gereken ortak bir sorun olduğu,

• Şiddetin yaygın biçimlerinden biri olan kadına yönelik şiddetin “bir insanlık suçu” olduğu ve bu şiddetle topyekûn mücadele edilmesi gerektiği,

• Kadına yönelik şiddet vakalarının bir taraftan kadının biyolojik, psikolojik, sosyal gelişimine sekte vururken diğer taraftan aile yapısı ve çocukların gelişimine yönelik büyük bir tehdit olduğu ve toplum vicdanında derin yaralar açtığı,

• “Güçlü Kadın Güçlü Türkiye” esasıyla Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde 2002 yılından bu yana Ülkemizdeki tüm kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal hayata katılımını desteklemek için önemli düzenlemelerin hayata geçirildiği; kadın haklarının teminatı olan Anayasamız başta olmak üzere, iç mevzuatımızda gerekli düzenlemelerin hızla yapıldığı, bu kapsamda tüm kurum ve kuruluşlarca “şiddete karşı sıfır tolerans” ilkesiyle kadına yönelik şiddetle etkin şekilde ve kararlılıkla mücadele edildiği, mağdurların korunması ve desteklenmesine yönelik tedbirlerin hızla hayata geçirildiği,

• 2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun kabul edildiği ve Kanunla korunan kişiler ve şiddet uygulayanlar hakkında alınabilecek koruyucu ve önleyici tedbirlerin ayrıntılı bir şekilde düzenlendiği,

• 2012 yılından beri şiddetin önlenmesiyle koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerini veren Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin 81 ilde hizmet verdiği, ilçe düzeyinde, şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların ihtiyaç duydukları konularda, sosyal hizmet modellerine erişimlerini kolaylaştırmak ve karşılaştıkları sorunların çözümü için bire bir destek almalarını sağlamak amacıyla, 374 sosyal hizmet merkezinde şiddetle mücadele irtibat noktası oluşturulduğu,

• Kadına yönelik şiddetle mücadelede elektronik kelepçe uygulamasının ülke geneline yaygınlaştırılması için gerekli yasal ve teknik altyapı çalışmalarının yürütülerek İçişleri Bakanlığı Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi (GAMER) bünyesinde, 25 Ocak 2021 tarihinde Elektronik İzleme biriminin faaliyete geçirilerek ülke genelinde kullanılmaya başlandığı,

• Kadına karşı şiddetle mücadelede şiddet ihbarlarının daha hızlı bir şekilde iletilmesi için Kadın Destek Sistemi KADES mobil uygulamasının hayata geçirildiği, KADES uygulamasının hizmete girdiği 24 Mart 2018 tarihinden bu güne kadar 3 milyon 411 bin 190 kişinin uygulamayı indirdiği ve 341.340 kişinin ihbarda bulunduğu,

• 6284 sayılı Kanun kapsamında, mağdura daha hızlı ulaşılarak takip ve izleme sürecinin etkinliği artırılması amacıyla veri entegrasyonu çalışmalarının yürütüldüğü,

• Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun yakın zamanda hazırladığı raporunun, kadına yönelik şiddetle mücadelede yasamaya ve uygulamacılara rehberlik edeceği,

• Şiddetle mücadelede süreklilik ve devamlılığın esas olduğu ve Teklifte öngörülen düzenlemelerin de bu mücadeleyi çok daha ileriye taşıyacağı,

• Teklifte, gerek kadına karşı gerekse sağlık çalışanlarına karşı işlenen suçların önlenmesinde ve failerin cezalandırılmasında son derece etkin hükümler getirildiği, ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde Teklifin ilk imza sahibi Ankara Milletvekili Lütfiye Selva ÇAM tarafından yapılan açıklamalarda;

• Tüm dünyada kadınların hak ve özgürlüklerinin ihlalinin engellenecek ve sorumlular hakkında gerekli hukuki yaptırımların gecikmeksizin uygulanmasını sağlayacak önlemlerin alınmakta olduğu,

• Kadına yönelik şiddetin, uluslararası ve ulusal düzeyde alınan tüm tedbirlere rağmen varlığını devam ettiren evrensel bir sorun olduğu,

• Dünya Sağlık Örgütü'nün son verilerine göre dünya genelinde her 3 kadından birinin fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik açılardan şiddete maruz kaldığı; dünyanın pek çok yerinde açlık, savaş, göç ve şiddetten en fazla kadınların etkilendiği,

• Ülkemizde 2002 yılından beri kadına yönelik şiddetin tamamen ortadan kaldırılmasını teminen, kadınların hak ve özgürlüklerinin ihlalinin önlenmesine ve şiddet fiillerinin etkin şekilde cezalandırılmasına yönelik düzenlemeler getirildiği,

• 2002 yılından bu yana kadınların eğitimi, iş hayatına ve sosyal hayata daha güçlü bir şekilde katılımı, siyaset alanındaki temsil oranlarının artırılması, özellikle de kadına yönelik şiddetin önlenmesi yoluyla çok önemli adımlar atıldığı, başta Anayasa ve temel kanunlar olmak üzere mevzuatımızda kadın-erkek eşitliğinin hukuki zemininin güçlendirildiği, pozitif ayrımcılığın benimsendiği,

• 2002 yılında yürürlüğe giren yeni Türk Medeni Kanunu'yla cinsiyete dayalı ayrımcılığın ortadan kaldırılan düzenlemeler gerçekleştirildiği, 2003 yılında yürürlüğe giren yeni İş Kanunu'nun getirdiği işveren işçi ilişkisinde cinsiyet dâhil hiçbir nedenle temel insan hakları bakımından ayırım yapılamayacağına hükme bağlandığı,

• 2004 yılında Anayasa’nın 10 uncu maddesine “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” hükmünün ve 2010 yılında yapılan değişiklikle pozitif ayrımcılık uygulamasının sağlanmasına yönelik hükmün eklendiği,

• 2012 yılında yürürlüğe giren 6284 sayılı Kanunun, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde önemli bir düzenleme olduğu,

• 08/07/2021 tarihli ve 7331 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’la kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının boşanılan eşe karşı işlenmesinin nitelikli hâl kabul edilerek daha fazla ceza verilmesinin sağlandığı,

• Kadına karşı şiddetle, “sıfır tolerans” ilkesiyle etkin ve kararlı şekilde mücadele edildiği, yapılan tüm düzenlemeler ve hayata geçirilen uygulamaların, kadına yönelik her türlü ayrımcılığa karşı kararlı duruşun önemli bir göstergesi olduğu,

• TCK’nın 62 nci maddesinde öngörülen değişiklikle takdiri indirim nedenlerinin ucu açık biçimde uygulanmasının önüne geçerek maddenin uygulama alanının sınırlandırıldığı, failin samimi pişmanlık içermeyen davranışlarının takdir indirimi nedeni olarak kabul edilmemesinin sağlandığı, maddenin (2) nci fıkrasının duruşma öncesi ve duruşma sırasındaki davranışlarının da iyi hâl indirimi kapsamına aldığı ve kişinin pişmanlığını gösteren herhangi somut bir ifade bulunmadığı, “gibi hususlar” ifadesinin hakime sınırsız iyi hâl indirimi konusunda takdir hakkı kullanma yetkisi sağladığı; değişiklikle failin pişmanlığını gösteren davranışlarının esas alınmasının sağlanacağı, bu kapsamda iyi hâl indiriminin bundan sonraki süreçlerdeki uygulamasında Kanundan kaynaklanan aksaklıkların ortadan kaldırılacağı,

• Kadına karşı şiddetle daha etkin mücadele edilebilmesi ve caydırıcılığın sağlanabilmesi amacıyla bazı suçların kadına karşı işlenmesi hâlinde cezaların artırılmasının öngörüldüğü,

• Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi konusunun sağlık hizmeti olması hâlinde verilecek cezanın altıda bir oranına kadar artırılacağı,

• İsrarlı takip fiillerinin ilk defa TCK’da müstakil suç olarak düzenlenmesinin sağlandığı, suçun nitelikli hâli bakımından tutuklama kararı verilebileceği, ısrarlı takip suçunun şikâyetle bağlı olacağı ve uzlaştırma usulüne tabi olmayacağı,

• Kadına karşı işlenen kasten yaralama suçunun Ceza Muhakemesi Kanunu’nda yer alan katalog suçlar arasına alınmasını teminen kasten yaralama suçunun beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı veya canavarca hisle işlenmesi hâllerinin de kataloga dâhil edileceği,

• Kasten yaralama, ısrarlı takip, işkence, eziyet ve çocukların cinsel istismarı suçlarında mağdurlara istemleri hâlinde baro tarafından ücretsiz avukat görevlendirilmesi sağlanacağı,

• Sağlık çalışanları hakkında yürütülen suç soruşturmalarında izin müessesesini yeniden ele alındığı ve Devletin ödediği tazminat sebebiyle ilgili sağlık çalışanına rücusuna ilişkin bir düzenleme getirildiği,

ifade edilmiştir.

Teklifte imzası bulunan Malatya Milletvekili ÖZNUR ÇALIK tarafından;

• Cumhurbaşkanı liderliğinde yaklaşık 20 yıldır yürütülen politikalarla kadın haklarının geliştirilmesi ve şiddetle mücadelede mevzuat değişiklikleri ve yürütülen politikalarla eğitimden istihdama kadar her alanda önemli kazanımlar elde edildiği,

• Kadına yönelik şiddetle “ama”sız, “fakaf”sız, “lakin”siz topyekun yürütülecek bir mücadele ile şiddetsiz toplumun inşa edilebileceği,

• Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun toplumun her kesimi ile görüşerek uzun ve meşakkatli çalışmanın neticesinde 17 başlık altında kadına yönelik şiddetle etkin mücadele edilmesine yönelik önerileri belirlediği; bu tespitlerde farkındalık ve zihniyet dönüşümünün en önemli unsurlardan biri olarak belirlendiği,

• Ülkemizdeki temel insan haklarına ilişkin uluslararası anlaşmalara uygun olarak başta Anayasa olmak üzere, yürürlükte bulunan kanunlarda kadın haklarını güçlendirmeye, ayrımcılığı ve kadına yönelik şiddeti önlemeye ilişkin önemli düzenlemeler yapıldığı,

• Devletin bireyleri koruma yükümlülüğü çerçevesinde yapılan düzenlemeler dikkate alındığında yasal altyapının ve hukuk sisteminin geliştirilmesinde kayda değer kazanımlar elde edildiği, bununla birlikte kadına yönelik şiddetle mücadele sürecinin etkinliğinin artırılmasını teminen mevzuatımızda da bazı değişiklikler yapılması gerektiği,

• Kadına yönelik şiddetle etkin mücadele kapsamında tedbir mahkemelerinin faaliyete geçirilmesinin çok önemli olduğu,

• Teklifin 1 inci maddesiyle öngörülen değişiklikle, “takdiri indirim nedenlerinin” uygulanmasında cezasızlığa yol açan uygulamadaki aksaklıkların giderileceği,

• Teklifin kadınlara ve sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik önemli hükümler içerdiği,

• “Sıfır şiddet, sıfır can kaybı” ilkesiyle bugüne kadar yapılan başta Anayasa olmak üzere bütün iç mevzuatımızdaki ve politika belgelerindeki düzenlemelerin şiddetle mücadeleye ivme kazandırdığı, uygulamadan kaynaklanan aksaklıkların giderilmesine yönelik tedbirlerin de hızla alındığı ve alınmaya devam edeceği,

• 2009 yılında KEFEK’in kurulduğu ve ilk kurulan alt komisyonun Erken Yaştaki Evlilikleri Önleme Komisyonu olduğu, bu Komisyonunun tespit edilen önerilerinin uygulanmasının takip edildiği ve erken yaştaki evliliklerin %2’lere kadar gerilediği,

• Karar alma süreçlerinde kadınların daha fazla yer alması, daha fazla kadın yönetici atanması önerisi kapsamında Millî Eğitim Bakanı ile yapılan görüşmeler sonrası; pozitif ayrımcılık ilkesine istinaden her ilde il müdürü atanması veya mutlaka bir kadın il müdür yardımcısı atanması hususunun gündeme alındığı ve diğer önerilerin de uygulanmasının takipçisi olunacağı,

• Araştırma Komisyonunun yaptığı önerilerin uygulamaya geçirilmesine yönelik adımlardan biri olarak bu Kanun Teklifinin hazırlandığı ve şiddetle etkin mücadele edilmesine yönelik benzeri düzenlemelerin hazırlanmaya devam edeceği

ifade edilmiştir.

Kanun Teklifi üzerinde yapılan görüşmelerde milletvekilleri tarafından;

• Kadına yönelik şiddet suçlarının toplumu derinden etkilediği, bu suçlarla etkin mücadele edilmesine ve mağdurların adalete erişiminin kolaylaştırılmasının sağlanmasına yönelik hazırlanan düzenlemenin önemli hükümler içerdiği,

• Kadına yönelik kasten yaralama, işkence, eziyet ve tehdit suçlarının kadına karşı işlenmesi halinde yaptırımların ağırlaştırılmasının olumlu olduğu,

• Teklifin hazırlanmasında 315 sıra sayılı Araştırma Komisyonu Raporunun tespit ve önerilerinin dikkate alındığı ve raporda her kesimin görüşünün alındığı, kadına yönelik şiddet suçlarına yönelik Bakanlıkça araştırma yürütüldüğü,

• Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kadına yönelik şiddet içeren birçok davaya müdahil olduğu,

• Kadın haklarının geliştirilmesi ve korunması ile kadına yönelik şiddetle mücadele konusunun partiler üstü bir mesele olarak görüldüğü,

• Cezanın caydırıcılığı için cezanın bilinirliği ve kesinliğinin önemli olduğu, toplumdaki cezasızlık algısının giderilmesine yönelik tedbirlerin etkin şekilde uygulanması gerektiği,

• Ceza yaptırımlarının suç oranları üzerindeki etkisi ve caydırıcılığı ile ilgili araştırmaların yapılması gerektiği,

• Kadına yönelik işlenen suçlarla mücadelede bütüncül politikalar yürütülmesinin önemli olduğu, suçun yaptırımının ağırlaştırılması yanında uygulamadaki eksikliklerin de giderilmesine yönelik etkin tedbirler alınması gerektiği,

• Kadına yönelik şiddete yol açan sebeplerin ortadan kaldırılmasının şiddetle mücadelede esas olduğu; toplumdaki ve özellikle medyadaki olumsuz söylemlerin önlenmesi gerektiği,

• Kadına yönelik şiddet suçlarıyla mücadelede, ceza kanunlarındaki yaptırımların ağırlığı kadar hükmedilen cezaların uygulanmasının da önemli olduğu, bu sebeple söz konusu suçlarda, cezasızlık algısına yol açan hükmün açıklanmasının geri bırakılması, para cezasına çevrilmesi gibi konulardaki hükümlerin değerlendirilmesine yönelik çalışma yapılması gerektiği,

• Teklifin 1 inci maddesi ile TCK’nın 62 nci maddesine eklenen “yargılama sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışlar” ibaresinin amaçlanan sonuca ulaşılmasını teminen daha somut belirlenmesi gerektiği,

• Kadına ve çocuklara yönelik şiddet suçlarında takdiri indirim sebeplerinin uygulanmaması gerektiği,

• Ceza yargılamasında takdiri indirim sebepleri ve haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasında uygulayıcıların kapasitesinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmasının önemli olduğu,

• Teklifin 3, 5 ve 8 inci maddesi kapsamında “eşe” ve “boşanmış eşe” karşı işlenen suçlarla ilgili öngörülen cezayı artıran sebeplerin, aralarında evlilik bağı olmayan kadınlara yönelik gerçekleştirilen şiddet eylemlerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi gerektiği,

• Uygulamada kadına yönelik şiddet suçlarında haksız tahrik indirimlerinin de sorunlu bir alan olduğu, kamu vicdanını yaralayan kararlar verilebildiği,

• Teklifin 8 inci maddesiyle ısrarlı takip teşkil eden fiillerin ayrı bir suç olarak TCK’da düzenlenmesinin önemli bir husus olduğu, maddede suç teşkil eden fiiller için öngörülen yaptırımların artırılmasının değerlendirilmesi gerektiği,

• ısrarlı takip suçunda ağırlatıcı sebeplerin bulunması halinde suçun resen soruşturulması ve kovuşturulması hususunun değerlendirilmesi gerektiği,

• 5271 sayılı Kanunun 234 üncü maddesinde yapılan değişiklikle “cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçu ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet” suçlarında mağdur ve şikayetçiye baro tarafından avukat görevlendirilmesinin sağlanmasına yönelik hükmün mağdurun adalete erişimi açısından son derece önemli olduğu, kadına yönelik şiddet suçlarının tüm mağdurlarının bu haktan yararlanmasını sağlamaya yönelik madde kapsamının genişletilmesinin değerlendirilmesi gerektiği,

• Kadına yönelik şiddet suçlarının etkin şekilde soruşturulması ve kovuşturulmasını teminen yargı mensuplarının kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik tedbirler alınması gerektiği,

• Kadına yönelik işlenen suçlarla etkin mücadele edilmesini teminen bu kapsamdaki suçlarda uzlaşma yapılmaması gerektiği,

• Kadına karşı işlenen suçlarda hükmedilen cezaların etkili şekilde infaz edilmesi ve cezaların infazı aşamasında cezasızlık algısına neden olan sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik tedbirler alınması gerektiği

şeklinde görüş, eleştiri ve öneriler ifade edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlandıktan sonra Komisyonumuzun genel uygunluk görüşünün esas komisyona bildirilmesi oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklif e ilişkin uygunluk görüşünü içeren Raporumuz, Adalet Komisyonu Başkanlığına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla arz olunur.

Başkan <i>Fatma Aksal</i> Edirne	Başkanvekili <i>Hülya Nergis</i> Kayseri	Başkanvekili <i>Jale Nur Süllü</i> Eskişehir (Oylamada bulunamadı, mu halefet şerhimiz vardır)
Sözcü <i>Tülay Kaynarca</i> İstanbul	Kâtip <i>Filiz Kerestecioğlu Demir</i> Ankara (Oylamada bulunamadı, mu halefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Gamze Taşcier</i> Ankara (Oylamada bulunamadı, mu halefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Nevin Taşlıçay</i> Ankara	Üye <i>Şenol Sunat</i> Ankara (Oylamada bulunamadı, mu halefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Mustafa Levent Karahocagil</i> Amasya
Üye <i>Aysu Bankoğlu</i> Bartın (Oylamada bulunamadı, mu halefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Zülfü Demirbağ</i> Elazığ	Üye <i>Muhammet Naci Cinisli</i> Erzurum (Oylamada bulunamadı, mu halefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Emine Nur Günay</i> Eskişehir	Üye <i>Sabahat Özgürsoy Çelik</i> Hatay	Üye <i>Suzan Şahin</i> Hatay (Oylamada bulunamadı, mu halefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Ceyda Çetin Erenler</i> Kütahya Üye <i>Neslihan Hancıoğlu</i> Samsun (Oylamada bulunamadı, mu halefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Yelda Erol Gökcan</i> Muğla Üye <i>Candan Yüceer</i> Tekirdağ (Oylamada bulunamadı, mu halefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Çiğdem Erdoğan Atabek</i> Sakarya Üye <i>Bahar Ayvazoğlu</i> Trabzon

MUHALEFET ŞERHİ

(2/4290) esas numaralı “**Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**”ne ilişkin muhalefet şerhimiz aşağıda yer almaktadır.

1. TEKLİFİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Ülkemizde son yıllarda, toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelli kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinde büyük bir artış yaşanmaktadır. Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerindeki artış, mevcut, toplumsal, hukuksal, ekonomik, geleneksel, siyasal ve eğitimsel yapı içindeki ayrımcı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini görmezden gelen anlayıştan ayrı düşünülemez. Dolayısıyla, kadına yönelik şiddetten söz ederken mevcut iktidarın toplumsal cinsiyet eşitliğine bakış açısı, görmezden gelinemez. Toplumsal cinsiyet eşitliği tamlamasını kullanmaktan kaçınan, kadını bir birey olarak görmeyip, sürekli eş, anne, aile düzleminde konumlandıran merkezi yönetim anlayışının, 20 yıldır şiddeti üreten tüm dinamikleri şekillendirmesi de kaçınılmazdır. Şiddet olaylarında yaşanan artışın, ekonomik, sosyal, psikolojik, hatta teknolojik gelişmeler gibi, çok yönlü boyutları vardır. Çeşitli etmenler, şiddetin artışında rol oynuyorsa da ülkemizde son yıllardaki olumsuz iklimin şiddet artışına yol açtığı görmezden gelinemez.

24 Kasım 2011 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde bulunan 247 vekilin 246’sının kabul oyuyla, Türkiye’nin ilk imzacısı olduğu, Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nden (İstanbul Sözleşmesi), 19 Mart 2021 tarihinde sadece Cumhurbaşkanı’nın kararıyla çıkılma kararı alınması, artan kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri konusunda iktidarın bakış açısının, somut bir göstergesidir. Kadının güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması yoluyla şiddetin önlenmesi amacı taşıyan İstanbul Sözleşmesi’nden bir gecede çıkılma kararı verilmesi, kadınlar için büyük bir kazanımın kaybı anlamını taşımaktadır. Kadınlar açısından büyük bir kazanım olan İstanbul Sözleşmesi’nden, toplumsal bir uzlaş sağlanmaksızın tek bir kişinin verdiği karar ile çekilme geniş toplum kesimleri, demokratik kitle örgütleri, kadın hakları alanında mücadele veren sivil toplum örgütleri ve kadınlar tarafından tepki ile karşılanmıştır.

Artan kamuoyu tepkileri ve kadına yönelik şiddet karşısında, suçun ceza ile önlenilebileceği varsayımından yola çıkılarak iktidarın çözüme bakış açısını yansıtan bir duyuru

gelmiştir. 4 Mart 2022 tarihinde Kadın ve Demokrasi Derneği’nin Olağan Genel Kurulu’nda Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından kadına yönelik şiddetle mücadelede bir “reform” paketi hazırlığı duyurulmuştur. Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından yapılan konuşmada, *“Sadece takım elbise giyerek tiyatroya görüntüler indirim gerekçesi olmayacaktır. Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve eziyet gibi suçlar kadına karşı işlenmişse cezalar daha da artırılacaktır,”* açıklaması yapılmıştır.¹

16 Mart 2022 tarihinde, söz konusu içeriklerin düzenlendiği, 117 AK Parti ve MHP milletvekilinin imzasıyla TBMM Başkanlığı’na **“Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”** (“Kanun Teklifi”)² sevk edilmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda (TCK) bir yeni madde ihdası ile 8, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nda (CMK) 4, 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’nda 3 madde değişikliği olmak üzere, yürürlük ve yürütme maddeleri ile birlikte 17 maddeden ibaret olan bu teklif; torba yasa olarak düzenlenmiş olup, kadına yönelik şiddete ilişkin suçlarda takdiri indirim nedenlerini, kadına yönelik suçların nitelikli haller kapsamına alınmasını ve ısrarlı takip suçunun müstakil suç olarak düzenlenmesi bakımından, değişiklikleri düzenlemektedir. Buna karşın, Kanun Teklifi’nin görüşmelerinde, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) olarak bilinen komisyonumuz, ancak tali komisyon olarak atanmıştır.

22 Mart 2022 Salı günü toplanan komisyonumuzda görüşmeler başladığında Komisyon Başkanı, görüşmelerin yalnızca teklifin geneli üzerinde yapılması önerisinde bulunmuştur. Kanun Teklifi’nin gündem olarak milletvekili odalarına dağıtımı sırasında, bu yönde bir görüş belirtilmemiştir. Ayrıca Kanun Teklifi’nin içeriği doğrudan KEFEK’in çalışma konusuna girmektedir. Bu bakımdan esas komisyon olarak atanması gerekirken, KEFEK’in konuya ilişkin tali komisyon olarak atanması başlı başına bir yanıltır. Ayrıca, bu nitelikte bir Kanun Teklifi’nin görüşmelerinin sadece genel tartışma zemininde bırakılmasına ilişkin bu öneri, konunun aceleyle getirilmeye çalışıldığı izlenimi uyandırmaktadır. Dolayısıyla öneri, Grubumuzca usul tartışması açılması istemiyle kabul edilmemiştir. Usul tartışması açılarak Kanun Teklifi’nin maddelerinin tek tek görüşülmesi yönündeki önerimiz, Kanun Teklifi’nin alelacele geçirilme çabası içerisinde olan AK Parti ve MHP oyları ile reddedilmiştir.

¹<https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-kadina-siddetle-mucadelede-yeni-reform-paketini-en-kisa-surede-tbmmnin-gundemine-getirecegiz/2523460>, Erişim Tarihi: 22 Mart 2022.

²Kanun teklifinin tam metni için bkz: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/312253>, Erişim Tarihi: 16 Mart 2022.

Kanun Teklifi'nin tali komisyon olarak Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Komisyonu'nda da görüşüleceği, ertesi gün Adalet Komisyonu'na geleceği söylenerek; pandemi koşulları göz önünde bulundurulmaksızın, komisyon görüşmesi, küçük ve yeterince havalandırılmayan bir salonda, ara dahi verilmeden ısrarla sürdürülmeye çalışılmıştır. Müzakere ve ortak akıl oluşması yönündeki çabalarımız daha önce gerçekleştirdiğimiz komisyon toplantılarında olduğu gibi, bu defa da karşılık görememiş ve hükümetin emrivaki yasa yapım süreci bu görüşmede de devam etmiştir. Teklifin görüşmelerinin gerçekleştirileceği günün belirlenmesi, görüşmelerin ne kadar sürdürüleceği ve her bir madde üzerinde detaylı konuşmanın teklifin iyileştirilmesi için gerekli olduğu gibi, toplantı sürecine ilişkin önerilerimiz yok sayılmıştır. Oysaki aynı Kanun Teklifi'nin genelinin yanında tek tek maddelerinin görüşülmesi teklifi; görüşüldüğü diğer tali komisyon olan Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Komisyonu'nda kabul edilmiş ve bu komisyonun ilgili görüşmeleri bir sonraki gün de devam ettirilmiştir.

Öte yandan, bu Kanun Teklifi'nin KEFEK görüşmelerinde TBMM İçtüzük'ünün 38'inci maddesi uyarınca Anayasa'ya uygunluk incelemesi yapılmamıştır. İçtüzük'ün 38'inci maddesinde *“Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler”* hükmü yer almaktadır. Ancak komisyon, başta torba yasa olması ve aşağıda açıklanacak diğer nedenlerle Anayasa'ya aykırılık içeren teklifin görüşmelerinde, İçtüzük kapsamında üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirmemiştir. Anayasa'ya uygunluk incelemesi yapılmayan yasalar Anayasa'ya aykırıdır.

AK Parti ve MHP ittifakı tarafından adeta bir teamül haline getirilen “torba yasa” düzenlemesi bu Kanun Teklifi'nde de görülmektedir.

27. dönemin yasama faaliyeti olarak bugüne kadar TBMM'de 600 milletvekili 2879 maddeyi görüşerek 247 kanun teklifini kanunlaştırırken; Cumhurbaşkanı 95 Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle 2597 maddeyi, gerekçesiz bir şekilde yürürlüğe koymuştur. Bu dönemde, TBMM Genel Kurulu'na gelen 247 yasa teklifinin 56'sı torba yasa olup; 2879 maddenin 1791'i torba yasa tekliflerinden olmuştur.

Torba yasa uygulaması, yasama yetkisinin asli ve genel olma özelliğine aykırılığının yanında; kanunların ulaşılabilir, öngörülebilir ve anlaşılabilir olma özelliklerini de sakatlamaktadır. 2017 Anayasa değişikliği ile birlikte, TBMM'nin yasama yetkisinin üstünlüğünün altı çizilmiştir. Milletvekilleri yasama yetkisini bizzat kullanmaktadırlar. Bu

süreçte, bakanlık ve kamu kuruluşlarından öneriler alabilir, hazırlanacak tekliflerde bu önerilerden yararlanabilirler. Ancak kanun tekliflerinin, yürütmenin doğrudan müdahalesiyle tümüyle TBMM dışında hazırlanması ve hatta bizzat yürütme yazımıyla, yürütme kalemiyle yapılması, yasama üstünlüğünün TBMM’ye özgü yetki olma özelliği ile bağdaşmamaktadır. Ayrıca yine 2017 Anayasa değişikliği ile öngörülen Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri de, torba yasa uygulamasını yersiz kılmaktadır.

Torba yasa uygulaması, teklif metinlerinin yasama erki olan meclis yerine yürütme tarafından hazırlanması, İçtüzük 38. Madde gereklerinin yerine getirilmemesi, TBMM’nin müzakereci organ olarak çalıştırılmaması ve torba yasa uygulamasının Anayasa Mahkemesi’nin Anayasaya uygunluk denetimini etkili bir şekilde yapmasını zorlaştırıyor olması; Anayasa’nın 7’inci maddesindeki *“Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi’nindir. Bu yetki devredilemez,”* ve 11’inci maddesindeki *“Anayasa hükümleri yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz,”* hükümlerine aykırılık oluşturmaktadır. Bu aykırılık, torba yasa olarak sunulan ve işbu muhalefet şerhinin konusunu oluşturan Kanun Teklifi için de geçerlidir.

Kanun Teklifi’nde 14 Mart Tıp Bayramı’nda sağlık çalışanlarına ilişkin düzenlemelerle kadına yönelik şiddete ilişkin cezai artırımlar bir torbaya konulmuştur. Teklif, son 20 yılda hızla artarak sağlık çalışanlarının hayatını tehdit eden sağlıkta şiddetin önlenmesi konusunda kapsamlı bir kanun teklifi bekleyen sağlık emekçilerinin ve sağlık örgütlerinin taleplerini karşılamaktan uzak olduğu gibi, kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda da oldukça yetersizdir. Sağlıkta şiddet ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi için, sorunun tanımlanması, bunun için de düzenli veri toplanması gerekmektedir. Ancak, bu iki konuda da düzenli bir veri toplanmadığı gibi, iktidar her iki konuda da müzakereden uzak ve emrivaki tavrına devam etmektedir.

Kanun Teklifi’nin genel değerlendirmesine geçmeden önce, komisyonda görüşmelerin yapıldığı tarihin, ülkemiz adına kadının insan hakları açısından önemli bir uluslararası sözleşme olan İstanbul Sözleşmesi’nden çıkış kararı alınmasının birinci yılına denk geldiğini de belirtmek gerekmektedir. Çıkış kararını açıklayan, 19 Mart 2021 tarih ve 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, kadın hakları konusunda Türkiye’nin en büyük geri adımı olarak tarihe geçmiş, uluslararası arenada bir utanç olarak ülkemizin hanesine yazılmıştır. Görüştüğümüz Kanun Teklifi ise Anayasa ve hukukun tüm kurallarının yok sayılarak, “ben yaptım oldu”

anlayışıyla bir gecede, tek kişinin imzası ile İstanbul Sözleşmesi’nden çıkış kararının gölgesinde kalmıştır. Bu anlamda da, AK Parti ve MHP iktidarının “şiddete sıfır tolerans” söylemini dayanaksız bırakarak kadın hakları konusunda samimiysiz tutumu olarak kayda geçmiştir. İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararı, kadına yönelik şiddetin sonlandırılması konusunda siyasi iradenin sakatlanmasına yol açmış ve iktidarın toplum nezdinde geçerliliğini yitirmeye başlamasına neden olmuştur. Tam da böylesi bir dönemde, bu Kanun Teklifi’nin gündeme getirilmesinin ana nedeni, bu ülkede yaşayan kadınların katledilmesi ve erkek şiddetine uğramasıdır. Zorda ve darda kalan AK Parti ve MHP ittifakının yine bir 8 Mart konuşmasında topluma “müjde” ve “reform” olarak duyurduğu bu Kanun Teklifi ile eş zamanlı olarak konuda çalışma yürüten kadın örgütlerini kriminalize etme çabası, hedef göstermesi, toplumdaki kadın nüfusunu kutuplaştırmaya çalışması çelişkili ve tutarsızdır. Bu nedenle bu Kanun Teklifi, daha en başından anlamını, gerçekliğini ve samimiyetini yitirmiştir. Kamuoyuna sunumuna ve sunum tarihlerine de bakıldığında, Kanun Teklifi’nin kadın politikalarına ilişkin çelişkili eylem, söylem ve politikaları belli olan ve bu anlamda kadınlar nezdinde geçerliliğini yitiren iktidarın meşruiyet arayışından ve kadınların gözlerini boyama çabasından başka bir şey değildir. Yandaş medyada şiddetle mücadelede büyük önem taşıyacağı, adeta devrim niteliğinde yenilikler getireceği propagandası yapılan bu Kanun Teklifi’nde kimi olumlu düzenlemeler olmakla birlikte, kadınlara ve sağlıkçılara karşı şiddet konusunda cezalarda kısmi bir ağırlaştırmaya gidilmesi ve belli durumlarda tutuklama öngörülmesi dışında, sorunun ortadan kaldırılmasında etkili, kararlı bir çözüm iradesi görülmemektedir.

Kadınlara karşı şiddetle mücadelede en önemli uluslararası hukuki dayanaklardan biri olan İstanbul Sözleşmesi’nden tam bir yıl önce hukuka aykırı bir şekilde Cumhurbaşkanı kararıyla çekilme kararı alınmışken ve Danıştay’da çekilme kararının hukuksuzluğuna ilişkin derdest davalar bulunurken; en üst mahkeme olan Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından, evlenme teklifini reddettiği erkek tarafından 19 santimlik bir bıçakla tasarlayarak 16 yerinden bıçaklanarak öldürülen Hatice Kaçmaz’ın katiline “tasarlama yok” denilerek daha az ceza verilmişken; 8 Mart’ta sokaklar kadınlara yasaklanmış, kadın hakları savunucuları 25 Kasım, 8 Mart ve İstanbul Sözleşmesi eylemleri gerekçe gösterilerek gözaltına alınırken; kadınların nafaka başta olmak üzere Medeni Kanun’daki hakları tehdit altındayken; TBMM’ye sunulan bu Kanun Teklifi, kadına karşı şiddetin önlenmesine ilişkin bir etki yaratmayacağı gibi, iktidarın kadına yönelik şiddetle mücadeledeki samimiysizliğinin de göstergesidir. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda İstanbul Sözleşmesi gibi önemli bir uluslararası sözleşmeye sahip iken, yıllarca uygulanma konusunda direnilmesi, GREVIO raporunun

gündeme dahi alınmaması; kadın cinayetlerinin tanımını yapmak yerine, verilerin manipüle edilmeye çalışılması; tüm politika belgelerinden “toplumsal cinsiyet eşitliği” ibaresinin çıkarılması; konuya ilişkin sadece yeni araştırma komisyonlarının kurulması, bu komisyonlarda ‘erkeklerde şiddete uğruyor’ diyen, erken yaşta evlilikleri savunanların varlığı ve bu komisyonların hazırladığı önerilerin hayata geçirilmeyip, meclis raflarında tozlandırması, hükümet politikalarının samimiyetten ne kadar uzak olduğunu ortaya koyan sadece birkaç örnektir.

Ne yazık ki ülkemizde her geçen gün “müjde” adı altında duyurulan her paket, teklif ve politika yeni bir hak kaybı metnine dönüşmektedir. Cinsiyet eşitsizliğinde ülkenin durumu belliyken “Kadın erkek eşitliği fitrata aykırıdır” diyen, toplumsal cinsiyet eşitliği hedefini tüm politika metinlerinden çıkaran bir iktidarın bir yandan Kanun Teklifi’ni “müjde” diye duyururken öte yandan kadın ve hekim haklarının sınırlandırılmasına yönelik söylemlerde bulunarak, eylem ve politikalarında Kanun Teklifi’ne uygun davranmaması toplum nezdinde inandırıcılığını zedelemektedir. Bu çelişkiler, iş bu teklifin getiriliş zamanı ve içeriği göz önünde bulundurulduğunda, tekrar açıkça görülmektedir. Bu Kanun Teklifi Türkiye’de kadına yönelik şiddetin her geçen gün daha arttığı, sağıkta şiddetin önünün alınmadığı bir süreçte getirilmiş, ancak bu sürece nasıl gelindiğinin asıl sebeplerinin değerlendirilmesi yapılmamıştır.

Ülkemizde kadınların yaşam mücadelesi verdiği, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından yapılan araştırmada³ da ortaya konulduğu üzere Türkiye’de her 10 kadından 4’ünün yaşamının bir döneminde şiddete maruz kaldığı bir ortamda, kadınların şiddetten uzak bir yaşam sürebilmesi ancak kararlı politikaların varlığıyla mümkündür. Kronikleşen eksikliklerin yanında Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin var olan mekanizmaların, kanunların ve uluslararası sözleşmelerin uygulanmasından da hızla vazgeçilmektedir. Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli hukuki güvence sağlayan İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesinin ardından, iktidar tarafından “kadın cinayetlerinde %26 azalma olduğu” iddiasıyla açıklama yapılmıştır.⁴ Ancak, bu kadar kısa sürede böyle bir etki söz konusu olamayacağı gibi, 2014 sonrasında Türkiye’de kadın cinayetlerine ilişkin veriler de çelişkilidir. 2008 ve 2014 yıllarında yapılan ve her 5 sene de bir yapılması planlanan “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” da 2014 yılından beri yapılmamıştır.

³https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2719 .

⁴<https://www.evrensel.net/haber/431322/icisleri-bakani-suleyman-soylu-kadin-cinayetlerinde-26-azalma-oldugunu-ileri-surdu>, Erişim Tarihi: 22 Mart 2022.

Kadına karşı şiddetin temel nedeninin toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğunun görmezden gelindiği bir ortamda kadınları güçlendirme ve “şiddete sıfır tolerans” söylemleri dayanıksız kalmaktadır. Bu durum kadınlara şiddet olarak geri dönmekte, ülkemizde özellikle 2000’li yıllarda büyük artış gösteren kadın cinayetleri, 20 yılda, 7 bin 990 kadının erkekler tarafından yaşam hakkının ellerinden alındığı bir tabloyu ortaya çıkarmıştır. 2002 yılında öldürülen kadın sayısı 66 iken, 2007 ve 2009 yıllarında bu sayı binin üzerine çıkmış, sadece İstanbul Sözleşmesi’nin imzalandığı 2011 yılında bir düşüş gözlemlenmiştir. 2019 yılında 474, 2020 yılında 300, 2021 yılında 280 kadın cinayeti gerçekleşmiştir. 2022 yılının ilk 2 ayında 49 kadın cinayeti yaşanmıştır.⁵ Ayrıca son yıllarda şüpheli kadın cinayetlerindeki artış da korkutucu rakamlara ulaşmış, 2021 yılında 217 olan şüpheli kadın ölümleri sayısı kadın cinayeti sayısına yaklaşmıştır. Ancak, Kanun Teklifi’nde şüpheli ölümlerin etkin kovuşturulmasına ilişkin hiçbir bir düzenlemeye yer verilmemiş, toplumumuzun kanayan yarası, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için, cezai yaptırımların artırılmasından başka koruyucu ve önleyici politikaların hayata geçirilmesi gerekliliğine de duyarsız kalınmıştır.

Tüm dünyada en kapsamlı uluslararası sözleşme olan İstanbul Sözleşmesi, şiddetin ana kaynağının toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğunu vurgulayarak cezalandırıcı politikalardan önce, **kadınları ve aile bireylerini şiddetten korumak (Protection), önlemek (Prevention), kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddeti kovuşturmak (Prosecution) ve şiddet mağduruna ve failine yönelik destek politikaları oluşturmak (Policy)** olarak şekillenen bir çerçeve ortaya koymaktadır. Türkiye bu konudaki sorumluluklarını da yerine getirmemiştir. GREVIO raporunun resmi çevirisi dahi yapılmamış⁶, ısrarla meclis gündemine alınmamıştır. Bugün geldiğimiz noktada bu aşamaların birbiriyle olan bağlantıları göz ardı edilerek, göstermelik ceza artırımlarıyla sorun çözülmeye çalışılmaktadır. Bu anlamıyla Kanun Teklifi, İstanbul Sözleşmesi’nden hukuksuz çekilmenin yıldönümünde günah çıkarmaktan öteye gitmemektedir.

Kanun Teklifi’nin genel gerekçesinde uluslararası yükümlülöklere uygun birçok adımdan bahsedilmektedir. İnsan haklarını ve uluslararası sözleşmeleri temel almayan bir düzenleme en baştan eksik olacaktır. Kaldı ki bu durum, anayasal ilkeler ve uluslararası standartlara aykırı olarak hukuk sisteminde yapılan değişiklikler ve yetkilerin tek elde

⁵<https://www.dogrulukpayi.com/bulten/turkiye-de-kadin-cinayetleri>.

<http://kadincinayetlerinidururacagiz.net/kategori/veriler>, <https://bianet.org/bianet/bianet/133354-bianet-siddet-taciz-tecavuz-cetelesi-tutuyor>. Erişim Tarihi: 22 Mart 2022.

⁶<https://politikahaber.org/turkiye-3-yildir-grevio-raporunun-resmi-cevirisinden-kaciniyor/>

toplandığı yönetim anlayışı, kadınların hak temelli çalışmalarını da doğrudan etkilemiştir. Tek bir erkeğin, bir gece yarısı kararı ile İstanbul Sözleşmesi’nden çıkıldığının ilan edilmesi, 6284 sayılı Kanun, CEDAW, hatta Lanzorette Sözleşmesi’nin eleştiriye açılmasına dayanak olmuştur. Türkiye’nin ilk imzacısı olduğu bir insan hakları sözleşmesinden dünyada ve Avrupa’da benzeri görülmemiş bir usulle çıktığını ilan etmesi kadının hak temelli mücadelesi, 6284 sayılı Kanun ve CEDAW’ın uygulanması bakımından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Bu tehdit, kadınların ve kadın örgütlerinin hedef gösterilmesi, kadınları etkileyecek politikaların ve yasaların hazırlanma süreçlerinden dışlanmasıyla da devam etmektedir. Nitekim, konunun asıl öznesi olan kadınlar, kadın örgütleri, bu konuda uzmanlaşmış hukukçular ve bilim insanları Kanun Teklifi’nin ne hazırlık aşaması ne de komisyon sürecine dahil edilmemişlerdir. Tüm yasal düzenlemelere bugüne kadar büyük katkılar sağlamış olan hak paydaşlarının yerine, son dönemde kadın düşmanı grupların, hareketlerin ve sivil toplum örgütlerinin desteği ve görüşlerinin alınması ve toplum genelinin temsili olarak ifade edilmesi de büyük bir sorundur. Kapalı kapılar ardında, hazırlanan bu Kanun Teklifi, konunun asıl öznesi olan kadınların, kadın örgütlerinin, sağlık emekçilerinin ve sağlık örgütlerinin görüşlerinin alınmadığı bir ortamda ne yazık ki “müjde”, “reform” beklentisini karşılamaktan oldukça uzaktır.

Katılımcılıktan uzak politikalar, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaktan da uzaktır. Tüm faaliyetlerin ailenin korunması çerçevesinde ele alınması, toplumsal cinsiyet tanımının ve birey kavramının kamu tarafından hazırlanan tüm belgelerden çıkarılması, toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki yükümlülüklerden vazgeçildiğini göstermektedir. 10’uncu Kalkınma Planı’nda çok genel ifadelerle cinsiyet eşitsizlikleri ve ayrımcılığa yer verilmiş iken, toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının reddedilmesi ile ‘toplumsal cinsiyet eşitliği’ ifadesi, 11. Kalkınma Planı ve bu plan çerçevesinde oluşturulan tüm politika belgelerinden, bütün bakanlıkların genel politikalarından ve politika metinlerinden çıkarılmıştır. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün etkisiz bir müdürlük haline dönüştürülmesi, Milli Eğitim Bakanlığı’nın örnek projeleri arasında yer alan Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi’nin yürürlükten kaldırılması, Yükseköğretim Kurulu tarafından hazırlanan Tutum Belgesi’nin önce internet sitesinden kaldırılmasının ardından projenin durdurulması, toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının terk edildiğini gösteren adımlardan sadece bir kaçını oluşturmaktadır. Yaşanan bu değişim ile Türkiye’de kadınları birey olarak görmeyen, eş-anne düzleminde aile içinde ele alan siyasi iradenin söylemleri ve uygulamaları da giderek sertleşmekte ve sorunun çözümü yönünde kararlı bir irade yerine, aile odaklı ve kadını yurttaş-birey olmaktan çıkaran politikaların hayata geçirilmesinde ısrarlı ve kararlı bir tutum sergilenmektedir. Bu eğilim Kanun Teklifi’nde de

açıkça görülmekte, metnin hiçbir yerinde toplumsal cinsiyet ya da toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık ifadelerine yer verilmemektedir. Ayrıca, Kanun Teklifi’nde kadınların salt kadın oldukları için, uğradıkları toplumsal cinsiyet temelli şiddet ile cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimi nedeniyle ayrımcılığa uğrayanlara ilişkin de en ufak bir düzenleme bulunmamaktadır.

Kanun Teklifi’nin yargı pratiklerinde uygulanan cinsiyetçi uygulamaları sonlandırılacağı iddiası, asıl yapılması gereken etrafından dolanmakla sınırlı kaldığı gibi, sorunun asıl önemli nedeninin ceza arttırmak değil, yasaları uygulamamak olduğu gerçeğini de göz ardı edilmesidir. Salt cezaların arttırılması, suçun azaltılmasını sağlamayacağı gibi, böyle bir yasa yapımı, suçluların topluma kazandırılması yöntemlerini araştıran penoloji bilimine de uygun değildir. Zira, penolojik araştırmalar, suçun azaltılmasında cezanın arttırılmasından ziyade, cezanın bilinirliğinin arttırılması gerektiğini ve ceza kesinlik algısını güçlendirecek yasa yapım sürecinin ve uygulamanın olması gerektiğini gösterir. Cezanın caydırıcılığına ilişkin çalışmalar, suç işleyen faillerin birçoğunun suçları neticesinde alacakları cezadan habersiz olduğunu göstermektedir. Ayrıca, benzer çalışmalar, öngörülen cezaların birçok suç halinde uygulanmadığını bunun da suç oranlarını arttırdığını belirtmiştir. Bu konuda, ülkemizde yok denilecek kadar az ampirik çalışmanın olması, yasa yapımı konusunda büyük bir eksiklikler. Öte yandan, ülkemizde suç oranı ve bu suçlara ceza yaptırımının uygulanma oranına ilişkin de bir çalışma bulunmamaktadır. Yurtdışında yapılan çalışmalarda ise cezanın kesinliği konusunda işlenen suçların cezasız kaldığı algısının güçlendiği, faillerin yakalanma ve cezalandırılma endişelerini azalttığı, dolayısıyla öngörülen cezaların caydırıcılığını kaybettiği de ortaya konulan önemli tespitlerden birisidir. Bu çalışmaların ülkemizde olmaması, ceza kanununda yapılacak değişikliklerin etkisini önemli ölçüde azaltmaktadır. Ayrıca, penolojik çalışmalar katılımcı politikalarla yapılan ceza kanunu değişikliklerinin, uygulanabilirliğini arttırdığını bu bakımdan da toplum üzerinde daha etkili olduğunu göstermektedir. Bu haliyle Kanun Teklifi, özellikle ceza kanununda yapılacak değişikliklerin uygulanabilirliğinin ve caydırıcılığının arttırılması, kamu bilincinin sağlanması için yasa yapımında katılımcı bir yol izlenmesinden uzak olması nedeniyle eksiktir. Ayrıca, Kanun Teklifi uygulamanın nasıl iyileştirilebileceğine ilişkin de bir çözüm üretmediğinden ceza caydırıcılığını geliştirememiştir.

Ülkemizde Cumhurbaşkanının yürütmeye tek güç olarak konumlandırılması sonrası, başta yargı olmak üzere tüm kurum ve kuruluşlar, yeniden yapılandırılmış, Hâkimler ve Savcılar Kurulu (HSK) yürütmeye daha da bağımlı hale getirilmiştir. Öyle ki “Yargı” bugün

Türkiye’de en az güven duyulan kurumlardan birisi haline gelmiştir.⁷ Yargıya olan güvenin azalması ve suçun cezasız kalacağı algısı da cezanın caydırıcılığını yitirmesi konusunda önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu anlamda, ülkemizde kadına yönelik şiddet özelinde son 20 yılda artan cezasızlık algısı, Ceza Yasası’nda tehdit, hakaret, şantaj, kasten yaralama, eziyet gibi pek çok suç düzenlenmiş olmasına karşın, kadınlara yönelik şiddetin kendini göstermesini içeren bu suçlarda etkin uygulanmamasından kaynaklanmaktadır. Kamuoyunda cezasızlık algısı o derece yüksektir ki, geçtiğimiz haftalarda Hatice Kaçmaz cinayetinde Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından failin “tasarlayarak” değil, kadının evlilik teklifini reddetmesi nedeniyle “duygusal çöküntü ve anlık hiddetle işlediği”ne yönelik vermiş olduğu karar, yasalarda indirim yapılmaması konusunda ne kadar açık ifadeler olsa da hâkimlerin ve savcılarının elinde yorumlanarak uygulandığının son örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda, TCK’da yazılmadığı halde, hâkim takdiriyle kadınlar aleyhine uygulanan ayrımcı ve cinsiyetçi indirimler engellenememiş ve bunların gerekçeli kararlarda kadınlar aleyhine emsal kararlar oluşturmasının önüne geçilememişken, sadece indirim gerekçesini yazmak da yeterli olmayacaktır.

Kadına yönelik şiddetin yargı eliyle meşrulaştırılmasının önüne geçilebilmesi için, öncelikle yargı mensuplarının toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi alması, toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesine aykırı davranan yargı mensupları gibi görevi ihmal veya icra hatasında bulunan görevliler hakkında idari ve cezai işlem yapılması yönünde düzenlemeler yapılması düşünülmelidir. Daha etkili bir uygulamanın sağlanması için, etkin denetim mekanizmalarının işletilmesi gerekmektedir. Ayrıca Kanun Teklifi’nde kadına yönelik şiddet davalarında faillerin en çok yararlandığı konu olan haksız tahrik indirimine ilişkin de bir düzenleme yapılmamış olması, teklifin amacının, sorunu çözmekten uzak olduğunu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, kadına yönelik şiddet özelinde haksız tahrik indirimlerinin, toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışına açık ve tahdidi bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Ayrıca, ülkemizde mahkemeler tarafından hükmedilen ceza ile infaz edilen ceza arasında ciddi bir fark bulunmaktadır. İnfaz düzenlemeleri ile hükmedilen cezaların önemli bir oranı infaz edilmemektedir. 15 Nisan 2020 tarihli 31100 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan, 7242 Sayılı Kanun ile infaz düzenlemelerinde yapılan değişiklikler, cezaların caydırıcı etkisini

⁷<http://sodev.org.tr/sodev-yargi-bagimsizligi-ve-yargiya-guven-arastirmasi-raporu-aciklandi/>, Erişim Tarihi: 22 Mart 2022.

ortadan kaldıracak sonuçlara neden olmaktadır. Söz konusu İnfaz Yasası’nın yürürlüğe girdiği 15 Nisan 2020 tarihi ve sonrasında, istisna suçlar ve mükerrerler (suçu tekrar edenler) haricinde hükümlülerin süreli hapis cezalarında, (1/2) şartla tahliye indirimi ve matbu olarak “1 yıl” denetimli serbestlik tedbiri uygulanmaktadır. Bu Kanun Teklifi ile ceza alan hükümlünün (1/2) şartla tahliye indiriminden, sonrasında da 1 yıl da denetimli serbestlikten yararlanmasının önü açılacaktır. Ardından açık infaz kurumlarına geçişe ilişkin hükümler de uygulandığı zaman, kapalı infaz kurumunda geçirilen süre, cezaların caydırıcılığını ortadan kaldıracak derecede azalmaktadır. Örneğin, 10 yıl hapis cezasına hükmedilmiş bir suçta (istisna olan suçların dışında ve mükerrer değil ise), (1/2) şartla tahliye indirimi uygulanarak 10 yılın (1/2)’si olan 5 yıl, infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre olacak; bu 5 yıla 1 yıl denetimli serbestlik indirimi de uygulanınca, yalnızca 4 yıl ceza infaz kurumunda yatılması gerekecektir.⁸ Açık infaz kurumlarına geçişe ilişkin güncel mevzuatta, (Açık İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği) uygulama alanı bulunca, hükümlü bu cezanın yalnızca 1 yılını kapalı infaz kurumunda geçirecek, 1 yıldan sonra açık infaz kurumuna gönderilecektir. Nitekim, Açık İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği 6’ncı maddesi uyarınca; hükümlülerden, toplam cezaları on yıldan az olanların bir ayını, on yıl ve yukarı olanların ise onda birini kapalı infaz kurumlarında geçirenler, iyi hâlli olan ve koşullu salıverilme tarihine yedi yıl veya daha az süre kalanlar açık infaz kurumuna ayrılabilir. Sonuç olarak; 10 yıl hapis cezası alan hükümlü sadece 4 yıl cezaevinde yatacak, bu 4 yılının da yalnızca 1 yılını kapalı infaz kurumunda geçirmesi ile sonuçlanacaktır. Alınan hapis cezasının 9 yıl olması halinde kapalı infaz kurumunda geçirilen sürenin, 1 aya inebilmesi mümkün olacaktır. Verilen hapis cezasının 3 yıl olması halinde ise, Açık İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği’nin 5’inci maddesi uyarınca fail doğrudan açık infaz kurumuna geçebilecek ve hatta infaz aşamasında kapalı infaz kurumuna hiç girmemesi ile sonuçlanabilecektir.

Ayrıca, TCK ve Ceza Muhakemeleri Kanunu (CMK) kapsamında yer alan erteleme hükümlerinin (hapis cezasının ertelenmesi, kovuşturmanın ertelenmesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması), hapis cezasının seçenek yaptırıma çevrilmesi (paraya çevrilmesi) gibi kurumların uygulanması sonucunda hükmedilen hapis cezası, infaz kurumunda infaz ettirilmemektedir. Örneğin; CMK’nın 231’inci maddesine göre; yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis ise hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Bu düzenleme nedeniyle kasten yaralama, tehdit gibi pek çok

⁸ Bilgi ve örnek için bkz. <http://d.barobirlik.org.tr/2020/kosullusaliverilmeoranlari/>, Erişim Tarihi: 22 Mart 2022.

suçun faili zaten belirlenen denetim süresini infaz kurumu dışında geçirdikten sonra cezasız kalmaktadır. Bu düzenlemelerin dışında bir de basit yargılama usulü, uzlaştırma gibi cezada ve cezanın infazında çeşitli indirimler ya da alternatif çözüm yöntemleri uygulanmaktadır.

Görüldüğü gibi burada sorun, suç tiplerine ilişkin ceza yaptırımlarının düşük olması değil, infaz sistemi kurumlarının (infaz sistemine ilişkin düzenlemelerin ve ceza hukukunda indirimde neden olan diğer düzenlemelerin) uygulanması sonrasında cezaların neredeyse infaz edilmez hale gelmesidir. Bu nedenle cezaların caydırıcı etkisi ortadan kalkmakta; bu durum cinsiyetçi yargı pratikleriyle birleşince kadınlara karşı şiddet cezasız kalmaktadır. Kamuoyunda, kadınlara karşı şiddet fiillerine ilişkin bir “cezasızlık” algısı oluşmaktadır. Sorunun çözümü, belli suç tiplerinde ya da bunlara ilişkin yaptırımlarda değişiklik yapmak değil, söz konusu kurumların (ilgili infaz düzenlemeleri ve erteleme sonucu doğuran kurumlar), kadınlara karşı şiddet olaylarında uygulanmasını engellemek olmalıdır.

Bu bakımdan “reform” adı altındaki bu göstermelik ceza artırımlarının, kadınlara karşı şiddetle mücadeleyi doğrudan önleyici etkisi bulunmamaktadır. Cezaların artırılması söylem ve girişimleri, kadınlara karşı şiddeti başlatan hakaret, tehdit gibi suçların cezasız kalmasının önüne geçmediği gibi, suçu ve cezayı tamamen şahsileştirerek devletin bu konudaki yükümlülüklerini gözden kaçırma anlamı taşımaktadır. Bu bakımdan, Türkiye’de 2012 yılında yürürlüğe giren 6284 sayılı Kanun’un uygulanmasıyla ilgili alınması gereken önlemlerin alınmaması ve kurumlar arası gerekli koordinasyonun oluşturulamaması, kurumsal mekanizmaların kurulamaması ve uygulamakla yükümlü personelin keyfiyeti ve eğitimsizliklerine bağlı olarak halen ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Yasanın uygulamasına ilişkin veriler açıkça ortaya konulmamakta ve yasaları ihlal eden kamu personeli hakkında hangi cezai işlemlerin uygulandığı konusunda da açık bilgi paylaşımı yapılmamaktadır.

Türkiye tarafından CEDAW’a sunulan rapora ilişkin CEDAW Komitesi de benzer bir tespit yapmaktadır.⁹ Türkiye tarafından CEDAW’a sunulan bilgilerin çelişkili ve yanlış bilgilerle dolu olduğu, Türkiye’nin CEDAW’a taraf olmasından beri geçen 35 yılda kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin hayata geçirilmesi konusunda bazı alanlarda hiçbir ilerleme gerçekleşmediği not düşülmüştür. Özellikle Türkiye’nin yargı mensuplarının ne kadarına toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verdiği konusunda CEDAW’a yanıtının çelişkili ve eski olduğu bilgisi de yapılan çalışmaların, göstermelik olduğu ve gerçekçi

⁹<https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2022/02/CEDAW-8.-Periyodik-Donem-Golge-Raporu.pdf>, Erişim Tarihi: 22 Mart 2022.

olmadığını gözler önüne sermektedir. 6284 Sayılı Kanun’u uygulamayanlarla ilgili soruşturmaların, yaptırımların hayata geçirilmesi ve şeffaf olarak bilgi paylaşımı yapılmasının, 6284 Sayılı Yasa’nın etkin uygulanması yönünde önemli bir adım olacağı açıktır.

Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerini ortadan kaldırmaya yönelik ciddi bir irade, bütüncül bir devlet politikası olmadıkça, cinsiyetçi tutum ve söylemler devam ettikçe ve en önemlisi kadına yönelik şiddetin asıl kaynağı olan toplumsal cinsiyet eşitliği açısından soruna yaklaşılmadıkça caydırıcı bir ceza politikası, işlevsiz kalacaktır.

İktidarın eşitsizliği toplumsal cinsiyet açısından ele almayan yaklaşımı, Kanun Teklifi’nde de sürdürülmüş, tüm politika metinlerinden arındırılan toplumsal cinsiyet eşitliği ibaresine Kanun Teklifi metninde de yer verilmemiştir. Kanun Teklifi’nde kadın cinayeti demekten özellikle kaçınılmış ve kadına yönelik cinsiyete dayalı şiddet “kadına şiddet” olarak yer almıştır. Kadına yönelik şiddetin, kadının cinsiyeti dolayısıyla uğradığı şiddet olduğu açıkça belirtilmedikçe, şiddetin özneleri açıkça tanımlanmadıkça, kadınları orantısız bir biçimde etkilediği anlayışı var olmadıkça, kadına yönelik cinsiyete dayalı şiddet sorununun çözülmesi mümkün olmayacaktır. Sorunun çözümü için, öncelikle şiddetin öznelerinin açıkça tanımlanması ve kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kesin ve kati bir şekilde indirim yapılmayacak suçlar arasında sayılması gerekmektedir.

Ayrıca, Kanun Teklifi’nde defalarca kanun teklifi verdiğimiz, KEFEK’i göreve çağırdığımız, ısrarlı takibin yasalaşması konusundaki taleplerimiz bugüne kadar karşılıksız kalmışken, bugün bunun yasalaşması konusunda adım atılması, olumlu olmakla birlikte, maddenin içeriği önerilerimizden ve caydırıcılıktan oldukça uzaktır. Son olarak komisyon üyemiz Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer, 29 Ocak 2020 tarihinde ısrarlı takiple ilgili kanun teklifini Meclis Başkanlığı’na sunmuştur. Komisyonu toplayıp teklifi görüşmek için verdiğimiz dilekçeye cevap verilmemiş, daha sonra söz konusu teklif TBMM İçtüzüğü’nün 37’inci maddesine göre doğrudan TBMM Genel Kurul’unda 23 Kasım 2021’de görüşülmüş ancak AK Parti ve MHP’nin oylarıyla reddedilmiştir. Bugüne kadar TCK’nın 96’ıncı ve 123’üncü maddelerinin etkili bir şekilde uygulanmaması ve düzenlenen yeni madde ile belirlenen alt sınırın TCK 96 ve 123’de belirlenen alt sınırdan daha düşük belirlenmesi ısrarlı takip düzenlemesini gerçekçi olmaktan çıkarmaktadır. Ayrıca, bu suçun öznelerinin sadece ayrılık kararı vermiş ve boşandığı eş ile sınırlanması da bu konuda mağduriyet yaşayan kadınlar arasında da medeni hal ayrımcılığına yol açmaktadır.

Kanun Teklifi’nde ısrarlı takip, çocuğun cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçlarında sadece alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezası gerektiren suçlarda barodan ücretsiz avukat temini olumlu, ancak, eksik bir uygulamadır. Kaldı ki hali hazırda baroların ücretsiz avukat temini konusunda özverili çalışmaları bulunmakla birlikte, bu konuda yapılacak bir düzenlemede süre sınırının kaldırılması ve avukat temininin zorunlu hale getirilmesi, şiddet mağduru tüm kadınların adalete erişimi açısından daha önemli ve anlamlı bir düzenleme olacaktır. Ayrıca, kadına yönelik şiddet davalarında kadın örgütlerinin, hukukçuların ve baroların müdahil olma talepleri konusunda bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Tüm bunların yanında Kanun Teklifi’nde uygulamada “erkeklik indirimi” konusu olan haksız tahrik indirimi konusunda düzenleme önerilmemesi, kadına yönelik şiddet konusunda çok önemli bir sorun olan şüpheli kadın ölümlerine ilişkin bir düzenlemenin yer almaması, büyük bir eksikliktir. Ayrıca, yasal mevzuattaki sorununun cezaların azlığı değil, cezaların etkin bir biçimde uygulanmaması olduğu unutulmamalıdır. Bu Kanun Teklifinde olduğu gibi sembolik ve hukuken sorunlu yeni düzenlemeler yapmak yerine, mevcut hükümlerin etkin bir şekilde uygulanması, cezasızlık ya da erteleme sonucu doğrudan kurumlar ele alınmalıdır. Bu bakımdan öncelikle uzlaşma, kamu davasının açılmasının ertelenmesi, hapis cezasının ertelenmesi, hapis cezasının seçenek yaptırıma çevrilmesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve basit yargılama kurumlarının, kadına karşı şiddet kapsamına giren fiiller açısından uygulanmasını engellemek sorunun çözümü açısından daha yararlı olacaktır.

Ayrıca 2005 yılından beri, çocuğun cinsel istismarı suçları da dâhil olmak üzere, her fırsatta TCK ve CMK maddelerinde değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler, suçların önlenmesi, mağdurların adalet arayışının tatmin edilmesi konusunda bir çözüm olmamıştır. Nitekim bu Kanun Teklifi de pratikte, sorunun çözümüne etkin bir katkı sunamayacaktır. Suç oranlarında artış nedeniyle kamuoyundan yükselen tepkileri gidermek için, sorunun altında yatan nedenler ve gerçek çözüm yöntemleri konusunda politikalar geliştirilmeden TCK gibi temel yasaların kimi maddeleriyle oynama alışkanlığı terk edilmelidir. İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararının üzerinden bir yıl geçmesinin ardından, Sözleşme’den çekilmeye yönelik tepkileri gidermek için, bir günah çıkarma güdüsüyle gerçekleştirilen Kanun değişikliği teklifi gibi, iç hukukta yapılan ceza düzenlemeleri, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri sorununa çözüm getiremez; çözüm için, samimi, kararlı, sorununun kökenine inen bütüncül politikaları hayata geçirmek gerekmektedir.

2. TEKLİFİN MADDELERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Teklifin 1’inci maddesi; 5237 sayılı TCK’nın “Takdiri indirim nedenleri” başlıklı 62’inci maddesinin 2’inci fıkrasında iki önemli değişiklik içermektedir. Düzenlemeyle, TCK 62/2’deki “*gibi hususlar*” ibaresi çıkartılarak; daha önce tadadi bir şekilde sayılmış olan takdiri indirim nedenleri tahdidi hale getirilerek, takdiri indirim nedenleri belli konularla sınırlandırılmaktadır. Bu düzenleme ile hâkimin, ceza belirlemesine ilişkin takdiri daraltılmaya çalışılmıştır.

İkinci olarak, failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışlarına ilişkin olarak eklenen “pişmanlığını gösteren” ibaresi eklenmektedir. Madde gerekçesinde, bu düzenleme sayesinde faillerin, “*yalnızca takdiri indirimden faydalanmak amacıyla duruşmada pişman olduğunu söylemesi veya yargılama mercilerine karşı saygılı tutumunu ifade eden kılık ve kıyafeti dikkate alınarak verilecek cezada indirim yapılamayacağı*” belirtilmiştir.

Bu düzenlemede gerek, maddeye eklenen “*pişmanlık*” ibaresi, gerekse de gerekçedeki “*içten pişmanlık*” ifadelerinin sınırlarının belirsiz, soyut ve muğlak kavramlar olması nedeniyle sorun bulunmaktadır. Bununla birlikte bugüne kadar verilen iyi hal indirimleri göz önünde bulundurulduğunda, aslında pek de gerekli olmayan yeni bir düzenleme önerilmektedir. Maddede yapılan düzenleme ile “kravat ya da saygın tutum indirimleri”nin önüne geçmek gerekçesiyle kelime oyunları yapılmaktadır. Uygulayıcıların toplumsal cinsiyet eşitliği lehinde karar vermemelerinin sonucunda ortaya çıkan cezasızlık pratiğinin önüne geçilebilmesi ve kamuoyunda “erkeklik indirimleri” olarak ifade edilen sorunun çözümü, İstanbul Sözleşmesi’nde de belirtildiği üzere, toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları ve yasa uygulayıcılarına toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde meslek içi eğitimler ile maddenin kendisinden çok uygulamasından kaynaklanan sorunun giderilmesi ile mümkün olabilir.

Ayrıca, bu Kanun Teklifi’nde, takdiri indirim konusunda düzenleme önerilirken yargı pratiğindeki yanlış uygulama ve “erkeklik indirimi” konusunda TCK madde 29 ile düzenlenen haksız tahrik indirimine hiç değinilmemesi önemli bir eksikliktir. Haksız tahrik indirimleri ile kadınların erkeklere “hizmet” ve “itaat” kusuru işlediklerinde cezalandırılmaları gerektiği mesajının verildiği sayısız karar vardır. “Aldattı, cilveli saat sordu, tayt giydi, telefonda güldü, yemek yapmadı, evi süpürmedi” gibi gerekçelerle verilen tahrik indirimleri ile kadına karşı şiddet yargı aracıyla meşrulaştırılmaktadır. Kanun Teklifi’nde haksız tahrik indirimine ilişkin bir düzenlemenin yer almaması, şiddetin nedenlerini sorgulamadan, gerçek çözüm yolları

irdelenmeden ve hatta bunları perdeleme amaçlı hazırlandığının bir başka göstergesini oluşturmaktadır. Bu konuda İstanbul Sözleşmesi’nin, *“Taraflar bu Sözleşme kapsamında kalan şiddet eylemlerinin gerçekleştirilmesinden sonra başlatılan ceza davalarında kültür, töre, din, gelenek veya sözde “namus”un gerekçe olarak öne sürülmesinin önlenmesini temin etmek üzere, gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaktır”* düzenlemesini içeren 42’inci maddesi, ceza verilirken göz önünde bulundurulması gereken hususlar açısından, Kanun Teklifi’nden çok daha ileridedir. Haksız tahrik ve takdiri indirim nedeni ile cezasızlık pratiğini değiştirecek gerçek anlamda dönüştürücü bir düzenleme yapılmadığı sürece sorunlar artarak devam edecektir. Yapılacak düzenlemede ayrımcılığın öznesi olan kişiler tanımlanarak, bu suçlar indirim kapsamı dışında tutulmalıdır. Bu nedenle, 5237 sayılı TCK’nın 29’uncu maddesinde düzenlenen haksız tahrik başlıklı maddesinin birinci fıkrasına, ***“Bu Kanunun 82’inci maddesi ile düzenlenen kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet saiki ile cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği nedeniyle işlenen kasten öldürme suçlarında bu madde uygulanmaz”*** ibaresi eklenmelidir. Ayrıca, aynı kanunun 62’inci maddesinde düzenlenen takdiri indirim nedenleri başlıklı maddenin ikinci fıkrasının sonuna, ***“çocuk istismarı, kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet ile cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliği nedeniyle işlenen suçlar bu madde kapsamı dışındadır”*** cümlesi eklenmelidir.

Öte yandan aynı maddenin ikinci fıkrasında önerilen düzenlemeyle de, mevcut kanundaki *“Takdiri indirim nedenleri kararda gösterilir”* cümlesi, *“Takdiri indirim nedenleri kararda gerekçeleriyle gösterilir”* olarak değiştirilmektedir. Anayasanın 141’inci maddesinde *“Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır”* denilmektedir. Aynı şekilde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 27’inci maddesinde de dinlenilme hakkı kapsamında, *“Mahkemenin, açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesini ve kararların somut ve açık olarak gerekçelendirilmesi”*, CMK’nın 223 ve 232’inci maddeleri uyarınca *“verilen kararın ne olduğunun, uygulanan kanun maddelerinin, verilen ceza miktarının, kanun yollarına başvurma ve tazminat isteme olanağının bulunup bulunmadığının, başvuru olanağı varsa süresi ve merciinin tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmesi gerekir,”* yer almaktadır. Bütün bu Anayasal ve yasal düzenlemeler ortada iken, hukuk devleti olmanın doğal bir gerekliliği olan bu hususun, TCK’daki tek bir maddeye adeta pekiştirme amacıyla eklenmesi, kanunun diğer maddelerini de etkileyecek bir durum oluşturmaktadır. Sadece bir maddeye, kararın nedenlerinin gerekçeli yazılmasına dair ibare eklenmesi, diğer maddelerde gerekçe

yazmanın gerekli olup olmadığına dair bir soru işareti oluşturmaktadır. Dolayısıyla, Anayasal hükmü uygulamayan hâkimlere karşılık bireysel yaptırımlar uygulanması gerekirken, böylesi net bir hususun bir kanunun tek bir maddesine işlenmesi, kanun yapım tekniği açısından doğru değildir.

Teklifin 2’inci maddesiyle; 5237 sayılı TCK’nın 82’inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yapılan değişiklikle “gebe olduğu bilinen kadına karşı” ibaresi, “kadına karşı” olarak değiştirilerek kadına karşı suçlar, suçun nitelikleri halleri kapsamına alınmaktadır.

Bu madde olumlu olmakla birlikte, özensiz ve göstermelik olarak hazırlanmıştır. Nitekim bir suçun kadına karşı işlenmesi ile bir suçun kadına karşı toplumsal cinsiyet dayalı şiddet kapsamında yer alması farklı durumlardır. Kanun Teklifi’nde bu anlamda kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin açık ve net bir tanımı yoktur. Bu eksiklik, kanunun asıl amacını sakatlamakta, kanunun çerçevesini kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadelenin dışına çıkarmaktadır. Maddenin bu haliyle bir kadın, başka bir kadını öldürdüğünde, bir kadını öldüren erkekle aynı cezayı alacaktır. Bu durum, çözüm üretilmeye çalışılan konunun özüne de ters bir durum oluşturmaktadır. Keza başka bir açıdan bakıldığında da, bir kadın, bir erkeği öldürdüğünde daha az ceza alacakken, bir kadını öldürüldüğünde daha fazla ceza alacaktır. Kadına karşı şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklandığını vurgulayan İstanbul Sözleşmesi’nin ve kadınlarla erkeklerin eşitliği fikrinin reddedildiği koşullarda hiçbir düzenlemenin sonuç alıcı olmayacağı açıktır. Dolayısıyla, maddede yapılmak istenilen değişiklik, hem eklenmek istenen ibarenin yetersizliği hem de kanunda kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet tanımının bulunmaması nedeniyle, Anayasanın “kanun önünde eşitlik” ilkesini düzenleyen 10’uncu maddesinde yer alan “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.” hükmüne aykırılık içermektedir. Kaldı ki, bu haliyle teklifte yer alan hükümlerin, cinsiyet eşitliğine aykırı olması nedeniyle, Anayasa’nın eşitlik ilkesine aykırılığı üzerinden Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilme olasılığı bulunmaktadır. Yapılması gereken kanuna net bir şekilde, kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet tanımının eklenmesidir. Bu konuda, toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının ve toplumsal cinsiyet eşitliği temelli kadına şiddet kavramının açık bir şekilde hem 6284 sayılı Yasa’da hem de TCK’da yer alması önerilmektedir.

Ayrıca maddenin mevcut halinde yer alan “gebe kadına karşı” ibaresi, gebe kadının taşıdığı çocuğun yaşam hakkı ve vücut bütünlüğünü de kapsamaktadır. Bu noktada, “gebe kadın” ibaresinin silinerek “kadın” ibaresinin eklenmesi de bu Kanun Teklifi açısından önemli

eksikliklerden birisidir. Bunun yerine, gebe kadın ibaresinin muhafaza edilerek, kadın ibaresinin ayrıca eklenmesi, kanunun kadının ve ayrıca gebelik durumunda taşınan bebeğin yaşam hakkının hakkaniyetli bir şekilde korunması için, daha doğru olacaktır.

Bu nedenle TCK’nın 82’inci maddesinde kadına yönelik şiddet tanımlaması açıkça yapılmalı, gebe kadın ifadesi korunarak maddenin birinci fıkrasının f bendi **“gebe olduğu bilinen kadına ve kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet”** olarak düzenlenmelidir. Ayrıca teklifte yer verilmeyen **“cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliği nedeniyle işlenen suçlar”** da bu kapsama alınmalıdır.

Aynı önerimiz ve Anayasaya aykırılık itirazımız, teklifin 3, 4, 5, 9 ve 11’inci maddeleriyle “kadına karşı” eklemesi yapılan TCK’nın 86, 94, 96 ve 106’ıncı maddeleri ile CMK’nın 100 ve 239’uncu maddeleri için de geçerlidir.

Teklifin 3’üncü maddesiyle; 5237 sayılı TCK’nın 86’ıncı maddesinin ikinci fıkrasına kasten yaralama suçunun kadına karşı işlenmesi durumunda, cezanın alt sınırı altı aydan az olamaz ibaresi eklenmektedir.

Ancak, bu maddede yapılan düzenleme, TCK’nın 50’inci maddesi uyarınca kısa süreli hapis cezaları için öngörülen adli para cezası seçeneği göz önünde bulundurulduğunda, uygulamada hiçbir etkisi olmayan sembolik bir artırım olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Nitekim mevcut düzenlemede yer alan alt sınırın yeniden düzenlenmesi, cezanın adli para cezasına dönüştürülerek, faillerin serbest bırakılması sorununa çözüm sunmamaktadır. Benzer şekilde teklifin 6 ve 8’inci maddeleriyle düzenlenen tehdit ve ısrarlı takip suçlarında öngörülen alt sınır miktarında sembolik artışlar yapmak, çözüme oldukça uzak kalmakta, niyetin kadına yönelik şiddet ile mücadele olmadığını ortaya koymaktadır. Kanun teklifi bu anlamda, sorunun çözümünden çok uzak olduğu gibi, bu konuda açık hükmü bulunan İstanbul Sözleşmesi’nin 46’ıncı maddesinde düzenlenen cezaların ağırlaştırılması hususunda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini de göz önünde bulundurarak getirilen kriterleri de içermemektedir.

Ayrıca, aynı maddede düzenlenen TCK 86’ıncı maddenin 3’üncü fıkrasının(a) bendinde yer alan **“üstsoya, altsoya, eşe, boşandığı eşe veya kardeşe karşı”** ibaresi **“aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın kadına karşı”** olacak biçimde cinsiyet temeline dayalı her türlü şiddeti kapsayacak şekilde düzenlenmelidir. Medeni hal ayrımcılığı oluşturabilecek bu düzenlemeler dikkatle yapılmalı, İstanbul Sözleşmesi’nin “Cezai Suçların

Uygulanması” başlıklı 43’üncü maddesinde düzenlenen “*Sözleşme uyarınca belirlenen suçlar, mağdurla fail arasındaki ilişkinin mahiyetinden bağımsız olarak geçerli olacaktır.*” hükmü dikkate alınmalıdır. Aynı önerimiz teklifin 4, 5 ve 8’inci maddeleri için de geçerlidir.

Teklifin 4’üncü ve 5’inci maddesiyle; 5237 sayılı TCK’nın 94’üncü ve 96’ıncı maddelerinde eklenen kadına karşı ibaresi ile işkence ve eziyet suçlarında alt sınırın arttırılması düzenlenmektedir.

Bu düzenleme olumlu olmakla birlikte, kadınların sistematik bir şekilde maruz kaldığı işkence ve eziyet suçlarının uygulamada karşılık bulmadığının altının çizilmesi gerekir. 2005 yılından bu yana TCK’da yer alan eziyet maddesi ısrarlı bir şekilde uygulanmamaktadır. Dolayısıyla, bu maddelere ilişkin önerilen ceza artırımlarından önce, acil bir şekilde uygulama eksikliklerin giderilmesi yönünde düzenleme yapılmalıdır.

Teklifin 6’ıncı maddesiyle; 5237 sayılı TCK’nın 106’ıncı maddesinin fıkrasına eklenen kadına karşı ibaresi ile tehdit suçlarında alt sınırın arttırılması düzenlenmektedir. Ancak bu maddede yapılan öneri de, önceki maddelerde de ifade ettiğimiz üzere uygulamadaki sorunlar giderilmediği müddetçe ceza artırımlarının bir çözüm olamayacağı yönündedir. Tehdidin şikâyetle bağlı bir suç olması ve bu suça karşılık önerilen alt sınırın son derece düşük oluşu, failin ceza muhakemesi ve infaz yasaları uyarınca, ceza ertelemeinden ya da adli para cezasına çevirme seçeneklerinden yararlanmasının önüne geçemez. Bu durum, mağdur tarafından şikâyet edilen ve tutuksuz yargılanan, hatta salıverilen failin ilk yapacağı şeyin mağdura zarar vermek ile sonuçlanacağı açıktır ve kadınlar için en temel hak olan yaşam hakkını tehdit eder düzeydedir. Dolayısıyla, bu madde ile yapılacak düzenlemede, ceza alt sınırlarının ceza erteleme ve adli para cezasına dönüştürme seçeneklerine izin vermeyecek şekilde düzenlenmesi kadınların yaşam hakkının korunması açısından hayati önemdedir.

Teklifin 8’inci maddesiyle; 5237 sayılı TCK’ya 123/A madde ile ısrarlı takip başlıklı düzenleme eklenerek, TCK’nın 123’üncü maddesi olan “Hürriyete Karşı Suçlar” bölümünde “Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma” suçundan sonra gelmek üzere düzenlenmektedir.

İsrarlı takip suçu huzur ve sükûnun bozulmasının, hürriyet kısıtlamasının da ötesinde ciddi can güvenliği endişeleri yaratan; bazen de cinayet ile sonuçlanan sistematik ve ağır bir suçtur. Birçok durumda ağır bir eziyet suçu da oluşturmaktadır. Buna karşın, hürriyete karşı suçlar bölümünde düzenlenmesi hukuken hatalı bir yaklaşımdır. Çünkü ısrarlı takibe maruz kalan kadınlar, yalnızca hürriyetlerinden değil; yaşam haklarından endişe duymakta, değil

dışarıya çıkmak, işe gitmekten, evlerinde kalmaktan, okullarına gitmekten bile çekinmektedirler. Dolayısıyla, ısrarlı takibin “Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar” başlığı altında düzenlenmesi gerekmektedir.

Teklifin gerekçesinde bu suçun unsurlarından biri olarak ısrarlı takip fiilinin mağdurun üzerinde “ciddi bir huzursuzluk oluşturması” gösterilmektedir. Israr fiilinin nicelik ve nitelik itibarıyla mağdur üzerinde “ciddi huzursuzluk oluşturması” kavramından ne anlaşılması gerektiği, gerekçede ve teklif maddesinde herhangi bir kıtas olmaksızın, hâkimin takdirine bırakıldığı görülmektedir. Bu da, nelerin, neden ve nasıl “huzursuzluk” verebileceği ve bu huzursuzluğun derecelerinin hangi ölçütlerle ve ne şekilde belirlenebileceği, keyfi uygulamalara yol açabileceği gibi, konuya ilişki hâkime oldukça geniş bir takdir alanı sağlamaktadır. Aynı sorun, ısrarlı takip suçunun ikinci ölçütü olarak gösterilen “kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olması” konusunda da geçerlidir. Düzenleme, bu haliyle keyfi yorumlara açık görünmektedir.

Ayrıca, teklifte, ısrarlı takip suçu; çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşanılan eşe karşı işlenmesi, mağdurun okulunu, işyerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması, hakkında uzaklaştırma kararı verilen fail tarafından işlenmesi durumlarında, nitelikli hal olarak düzenlenmekte; nitelikli ısrarlı takip halinde, 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası öngörülmektedir. Nitelikli hallerin bu şekilde tahdidi olarak sınırlandırılması, suçun elektronik iletişim araçları ile işlenmesi veya evlilik bağı haricinde kurulan ilişki dolayısıyla işlenmesi gibi, durumlara ilişkin bir nitelikli hal düzenlemesi düşünülmemesi nedeniyle başka bir sorun da oluşturmaktadır.

Öte yandan, suçun çocuklara karşı işlenmesi hali de içinde olmak üzere, ısrarlı takip suçunun nitelikli hallerinin bile kamu davası olarak düzenlenmemesi de ciddi bir sorundur. Örneğin, mağdurun okulunu, işyerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması; hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya işyerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi halinde bile, suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye bağlı olacaktır. Israrlı takip gibi tekrarlayan ve sistematik bir hal almış şiddet suçunun, kesinlikle kamu davası konusu olmalı, şikâyeteye tabi olmaksızın re’sen soruşturmanın mümkün olması gerekmektedir.

Israrlı takip sürekli bir taciz ve kontrol etme, musallat olma hali yani sistematik şiddettir ve işkencedir/eziyettir. TCK’nın 96’ncı maddesinde zaten eziyet suçu düzenlenmektedir ve bu

madde yıllardır yürürlükte olmasına rağmen uygulanmamaktadır. Israrlı takip için 96. maddedeki 2-5 yıl hapis cezasını uygulamayıp, daha düşük cezalı yeni bir madde yazmakla sorunun çözülemeyeceği ortadadır. Teklifte ısrarlı takip suçu için öngörülen ceza 6 aydan 2 yıla kadardır. Suçun nitelikli halinde cezalar 1 yıldan 3 yıla çıkmaktadır. Ceza erteleme si kapsamında olan bu süreler, failin cezaevine bile girmeden ısrarlı takibe, suç işlemeye devam etmesi sonucunu doğuracak sürelerdir. Bu da, caydırıcı olmanın tersine, kamuoyundaki cezasızlık algısını pekiştirecek bir başka tehlikedir.

Israrlı takibin açık şekilde suç olarak düzenlenmesi, olumlu görülebilecek olsa da TCK'nın mevcut haliyle de cezalandırılabilir bir suçtur; ama yıllardır konuyla ilgili 96'ncı madde yargı tarafından görmezden gelinmektedir. Her ne kadar, madde gerekçesinde “mağdurun maddi ve manevi kişiliğine veya vücut bütünlüğüne yönelik daha ağır fiiller ortaya çıkmadan önceki aşamadaki fiillerin yaptırıma bağlanması amaçlandığı ileri sürülse de bunun, TCK 96'daki eziyet maddesi ile bağlantısına hiçbir şekilde değinilmemektedir. Bu kopukluk, madde gerekçesindeki “kadına yönelik şiddet içeren suçlar işlenmeden önce ısrarlı takip fiilleriyle etkin mücadele edilmesi ve mağdurların korunması” hedefinin kâğıt üzerinde kalacağını, bir başka göstergesini oluşturmaktadır.

Öte yandan, İstanbul Sözleşmesi'nde benzer bir kavram olan “taciz amaçlı takip” başlıklı 34'üncü maddesi ile 45'inci maddesindeki düzenlemeler dikkate alınarak, **etkili, orantılı** ve **caydırıcı** cezalarla cezalandırılması için, gerekli yasal veya diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Ayrıca ısrarlı takipte, suçunun nitelikli halleri tahdidi bir şekilde sınırlanmıştır. Bu durum, nitelikli haller arasında sayılmayan, örneğin ısrarlı takibin, ayrılık kararı verilen ya da boşanılan eşe karşı işlenmesi halinde, farklı ceza alt sınırı öngörmesi sebebiyle yeni sorunlar doğuracaktır. Bu bakımdan, ısrarlı takibin nitelikli hallerinin tahdidi sayımı medeni hal ayrımcılığı oluşturabileceğinden, doğru bir yaklaşım değildir. Bu nedenle yapılacak düzenlemenin kapsamı **“çocuğa ya da aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın kadına karşı”** olarak düzenlenmelidir.

Teklifin 9'uncu maddesiyle; 5271 sayılı CMK'nın 100'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasına eklenen bentlerle kadına ve sağlıkçılara karşı işlenen suçlar katalog suçlar arasında alınmaktadır.

Tutuklama ciddi bir hürriyeti sınırlama tedbiridir. TBMM çoğunluğuna dayanarak keyfi, gelişigüzel yasa değişiklikleri ile yasaların keyfi ve çifte standartlı uygulamaları ile kimse özgürlüğünden alıkonulmamalıdır. Bu teklifle kadınlar ve sağlık çalışanları için getirilmek istenen tedbir, kamuoyunu oyalama ve toplumsal bir sorun haline gelen iki alanda, ölçüsüz kullanım halinde yeni sorunlar doğurabilecek, kadınlar ve sağlık çalışanlarına yönelik yeni ve daha ciddi şiddet olaylarına neden olabilecek bir düzenlemedir. Tüm insan hakları evrensel hukuk normları ile uyumlu bir biçimde, ilgili taraflar ile ortak çalışmalar ve uzlaşma ile düzenlenmesi gereken konulardan biridir.

Ayrıca teklifte, CMK’nın 100. maddesinde düzenlenen “Tutuklama nedenleri” arasına “i) Kadına karşı işlenen kasten yaralama suçu” eklenmiş; ancak eziyet ve ısrarlı takip gibi sistematik hal almış şiddet suçları eklenmemiştir. Suçlarda caydırıcılık ve önleyicilik hedefleniyorsa bunların neden eklenmediği de bir başka soru işareti olarak durmaktadır.

Teklifin 10’uncu ve 11’inci maddesiyle; 5271 sayılı CMK’nın 234’üncü ve 239’uncu maddelerinde yapılan değişiklikle soruşturma ve kovuşturma evrelerinde şiddet mağduru kadınlara ücretsiz avukat tayini düzenlenmektedir.

Cinsel saldırı suçlarında avukat isteme hakkı zaten mevcut olmakla birlikte, maruz kalanlara hatırlatılmaması hususu gözden kaçırılmaktadır. Çocukların cinsel istismarı suçunda ise zaten re’sen avukat atanmaktadır. Silahların eşitliği ilkesi gereği, şüpheliye/sanığa re’sen avukat atanan her suçta (alt sınırı 5 yıl olan suçlar, örneğin cinsel saldırı, yağma, öldürmeye teşebbüs, neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış kasten yaralama gibi suçlarda) maruz kalana da re’sen avukat atanmalıdır. Alt sınırı 5 yıl altında olan suçlarda şüpheli/sanığa tanınan avukat isteme hakkı maruz kalanlara da tanınmalıdır. Yine teklifin 10 ve 11’inci maddelerinde kadın cinayetlerinde katledilen kadınlar için barolar tarafından vekil görevlendirilmesi ile ilgili bir düzenlemenin yer almaması, büyük eksikliklerdir. Oysaki CMK’nın 234 ve 239’uncu maddelerinin 2’inci fıkrasında mağdurun sağır veya dilsiz ya da meramını ifade edemeyecek derecede malûl olması halinde bir vekili bulunmazsa, istemi aramaksızın bir vekil görevlendirileceği düzenlenmektedir. Burada kadın cinayetlerinde ve özellikle de kuşkuyla kadın ölümlerinde de bir vekil görevlendirilmesi, baroların ve kadın örgütlerinin müdahil olarak davalarda yer alma hakkı mutlaka eklenmelidir.

Teklifin 12’inci maddesiyle; 5271 sayılı CMK’nın 253’üncü maddesinin “suçlarda” ibaresi ısrarlı takip suçunun eklenmesiyle genişletilmektedir. Bu düzenleme de diğer düzenlemeler gibi, göstermelik düzeydedir.

Uzlaşmanın, yalnızca belli suçlar bakımından değil, kadına karşı şiddet fiillerinin tamamı açısından yasaklanması gerekir. Mevcut durumda, kadına karşı basit tehdit (eşler arasında olsa bile), failin eşi ya da boşandığı eşi dışındaki kadınlara karşı gerçekleştirdiği kasten yaralama gibi suçlar açısından uzlaşma kurumu hatalı şekilde uygulanmaktadır. Uzlaşma yolunun, herhangi bir suçun kadına karşı şiddet kapsamında işlenmesi halinde kapalı olması gerekmektedir. Bu tür dar kapsamlı düzenlemeler, yalnızca kamuoyunda, bir çalışma yapıldığına ilişkin izlenim oluşturmaya yarayan; ancak, asıl amaca hizmet etmeyen göstermelik düzenlemeler olmaktan ileri gitmemektedir.

Bu konuda İstanbul Sözleşmesi’nin 48’inci maddesi arabuluculuk ve uzlaşma dâhil olmak üzere, alternatif uyuşmazlık çözümlerinin, kadına karşı şiddet olaylarında uygulanmaması gerektiğini belirtmektedir. Teklifteki haliyle mevcut durum, İstanbul Sözleşmesi’nin tartışmasız şekilde yürürlükte olduğu dönemden oldukça geriye gitmek anlamına gelir.

Uygulamada, uzlaştırma uygulanamayacak suçlara da uzlaştırma uygulanmaktadır. Uzlaştırma Yönetmeliği madde 8/4 gereğince, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda uzlaştırma uygulanamaz, yine Yönetmelik’in 8/5. maddesi gereğince uzlaştırma kapsamında olan bir suçun, uzlaştırma kapsamında olmayan bir suç ile birlikte işlenmesi halinde uzlaştırma hükümleri uygulanamaz hükümleri yok sayılmaktadır. Oysa uygulamada, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarla birlikte işlenen tehdit, hakaret gibi suçların tefrik edilerek uzlaştırma hükümlerine tabi kılındığı durumlar karşımıza çıkmaktadır.

3. SONUÇ

(2/4290) esas numaralı “**Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**”ne ilişkin muhalefet şerhimiz ışığında CHP grubu olarak önerilerimizi şu şekilde özetleyebiliriz:

- Yasa yapım sürecinde, Anayasa ve İçtüzük uyarınca “torba yasa” teamülünden vazgeçilmesi gerekmektedir.

- Kadına ilişkin böylesine önemli düzenlemeler yapan yasa tekliflerinin görüşmelerinde, KEFEK tali değil, esas komisyon olarak atanmalıdır.
- Komisyon görüşmelerinde katılımcı ve uzlaşmacı bir yöntem benimsenmeli; bu kapsamda konu üzerinde çalışan STK’lar başta olmak üzere, önemli hak paydaşlarının yasa yapım ve değerlendirme süreçlerine etkin olarak katılımı sağlanmalıdır.
- Komisyon görüşmelerinde, parti gruplarının usule ve sürece ilişkin talepleri göz ardı edilmemelidir.
- Kadına yönelik şiddet özelinde, sorunun toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanması sebebiyle, hükümetin eylem ve söylemleri arasındaki uyuma dikkat etmesi gerekmektedir. Bu noktada, bir yandan, kadını ötekileştiren söylemlerle devam ederek, kadını koruyan uluslararası sözleşmelerden çıkılması; bir yandan da işbu teklifin önerilmesi siyasi samimiyetle bağdaşmayacağı gibi, kadına yönelik şiddet sorununa da bir çözüm üretememektedir.
- Şerhin devamında detaylarıyla anlatılan ve maddeler üzerinde tek tek öneri ve tekliflerimizi belirten önerimiz tekrar değerlendirilmelidir.
- Teklifte eksik bırakılmış haksız tahrik düzenlemesi yapılmalıdır.
- Konuya ilişkin önleyici ve düzenleyici politikalar üretilmeli ve
- Bu kapsamda KEFEK’in düzenli toplanmasına özen gösterilerek, yapılan kanunların uygulamasına ilişkin denetim görevini hakkıyla yerine getirilmesi sağlanmalıdır.

Jale Nur Süllü
Eskişehir

Suzan Şahin
Hatay

Candan Yüceer
Tekirdağ

Aysu Bankoğlu
Bartın

Gamze Taşcier
Ankara

Neslihan Hancıoğlu
Samsun

MUHALEFET ŞERHİ

(2/4290) Esas Numaralı “Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”ne ilişkin muhalefet şerhimiz aşağıdadır:

Genel Değerlendirme

Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi 16 Mart 2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına, esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna, tali komisyon olarak Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu’na sunulmuştur.

Teklifte takdiri indirim nedenlerinin sıralanması, tutuklamada katalog suç düzenlemesi, suçun kadına karşı işlenmesinin nitelikli hal kapsamına alınması, ısrarlı takibin suç olarak TCK’da düzenlenmesi, ısrarlı takibin “uzlaşma” kurumunun uygulanmayacağı suçlar kısmına eklenmesi ve şiddet mağduru kadınlar için avukat görevlendirilmesine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

İhtisas alanı kadın hakları olan, görev ve yetkileri dolayısıyla kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda gereken değişiklikleri ve düzenlemeleri belirleyip, Türkiye Büyük Millet Meclisi’ni bu yönde çalışmaya yönlendirmesi gereken Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, öncelikle kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla Ceza Kanunu’nda değişiklik öngören bir kanun teklifi görüşmelerinde asli değil, tali komisyon olarak çalıştırılmasına herhangi bir karşı çıkış geliştirmemiştir.

22 Mart 2022’de toplanan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu’nda, Ak Parti kendi üye sayısının çok olmasına güvenerek muhalefet partilerinin maddelerin tek tek görüşülmesi talebini oylamaya sunup reddetmiştir. Bu tavır açıkça niyetin istişare ortamının yaratılması ve uzlaşma olmadığını göstermektedir. Birçok kez örneğini gördüğümüz gibi bu yaklaşım kanunları “yap boz tahtasına” çevirmekte, sonradan görülen eksikliklerin telafi edilmesi ise çok daha güç olmaktadır. Oysa halkın parlamentodan beklentisi; istişare, uzlaşma ve sorunlarına gerçek çözümler getirmesidir. Partiler ve iktidarlar gelip geçici olabilir ancak hakiki çözümler ve bu ülke insanının geleceği hepimiz için kalıcı olacaktır.

Türk Ceza Kanunu’nda 7 madde, Ceza Muhakemesi Kanunu’nda 4 madde, Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’nda 2 maddede değişiklik öngören Teklif yine hukuki nosyona uymayacak şekilde torba yasa formatıyla hazırlanmıştır. Kanun teklifinin hazırlanma sürecinde kadına yönelik şiddetle mücadelede sahada etkin mücadele yürüten herhangi bir sivil toplum örgütünden, feministlerden, barolardan görüş alınmamış; çoğunlukçu, katılımcı demokrasi ilkesi gözetilmemiştir. Oysa ülkemizde çok köklü bir kadın hareketi, sivil toplum örgütleri, barolar ve aktarılabilecek deneyimler mevcuttur.

Tıpkı Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu sunumunun tam 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde yapılması gibi, şimdi de İstanbul Sözleşmesi’nden Anayasaya aykırı bir şekilde çıkılmasının yıldönümüne denk getirilecek şekilde, önce Meclis Başkanlığı’na, sonra görüşülmek üzere komisyonlara sunulan bu Kanun Teklifi, iktidarın sorunlara yapıcı çözümler üretmek yerine göstermelik ve sembolizme indirgenen bir siyaset yapma tarzını açık etmektedir.

Teklif, önerdiği bazı olumlu değişimlere rağmen en temelde kadına yönelik erkek şiddetinin toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle yaşandığının yok sayıldığı bir dil ile yazılmış ve medeni hal ayrımcılığına yol açabilecek ifadeler yer verilmiştir. Ayrıca Teklifte yapılmak istenen değişiklik maddelerinde “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun”a da herhangi bir atıfta bulunulmamıştır. Oysa özellikle ısrarlı takibin suç olarak tanımlanması düzenlemesi zaten 6284 Sayılı Kanun’da 10 yıldır yer almaktadır. Hem bu Kanun Teklifiyle Ceza Kanunu’nda ve bazı kanunlarda yapılmak istenen değişiklikler, hem de “Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu”nda yer alan önlemler sanki yeni öneriler gibi kamuoyuna lanse edilmektedir. Oysa yapılmak istenen tüm düzenlemeler bir sene önce Anayasa’ya aykırı bir şekilde çekilme kararı alınan İstanbul Sözleşmesi’nin devleti yükümlü kıldığı sorumluluklardı. Zaten kanaatimizce asıl kaçınılan devlete ve tüm kurumlara yüklenen sorumluluktur.

TBMM’de tüm partilerin ortak iradesiyle kurulan, Kasım 2018-Şubat 2020 arası bir buçuk yıl boyunca çok geniş bir çerçevede tüm kurumları dinleyerek görüş alan ve rapor hazırlama aşamasına geldiğinde bir yıl oyalanılan, sonunda da Mart 2021’deki çekilme kararı nedeniyle “kadük kaldı” denilen “İstanbul Sözleşmesi’nin Etkin Uygulanması ve İzlenmesi Komisyonu”nun çalışmalarını yok saymak, ardından hemen bir başka komisyon kurmak ve

bugün getirilen Kanun Teklifi’ni “yeni” olarak lanse etmek; sadece muhalefet partilerinin ve kadın örgütlerinin değil, iktidar partilerinden kadınların çalışmalarını da hiçe saymak ve açıkça kamuoyuna karşı manipülatif bir yaklaşımdır.

Özünde kamu kurumlarına kadına yönelik şiddeti önleme yükümlülüğü getirmesi ve daha etkin mücadele etmek için müdahale, destek ve koruma hizmeti sunan, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının denetlenmesi mekanizmasının sağlanmasını hedefleyen İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararını açıklayan iktidar, şimdi sadece Türk Ceza Kanunu ve bazı kanunlarda kadına yönelik şiddet suçlarında ve sağlık çalışanlarına karşı şiddet konusunda cezalarda kısmi bir ağırlaştırmaya gidilmesi ve belli durumlarda tutuklama öngörülmesi değişiklikleriyle adeta günah çıkartmakta ve yine bir grup seçmeni etkilemeye çalışmaktadır.

Teklifin ana eksenini Ceza Kanunu’nda yapılan değişiklikler oluşturmaktadır. Oysa kadına yönelik şiddetle mücadele, ceza çerçevesine sıkıştırılmadan daha bütüncül ele alınmalıdır. Mevcut yasalar erkek egemen yaklaşıma sahip uygulayıcıların rolü ve siyasi iradenin etkisi ile kağıt üzerinde kalırken, yasa ile uygulama arasındaki boşluk gittikçe artmaktadır. Var olan yasalar, kadınların şikayetçi olmak için ilk başvurdıkları kurumlardan mahkeme salonlarına kadar etkili biçimde uygulanmadığı sürece yeni yasa yapmak anlamsızdır. Kadınlar sistematik olarak şiddete uğrarken, şiddete karşı başvurdıkları mekanizmalarda kendini tekrar eden bir cezasızlık politikası hüküm sürmektedir.

Son yıllarda kadınların haklarına yönelik saldırılar hem siyasi söylem, hem de hukuk alanında daha güçlü hissedilmektedir. Örneğin kadınların Medeni Kanun’daki haklarına açık bir saldırı olan nafaka düzenlemesi tartışması ısrarla gündemde tutulmaktadır. Kürtajın fiili olarak engellenmesi, doğum kontrol yöntemi kullanmak isteyen kadınların hukuki dayanağı olmaksızın eşlerinden izin almaya zorlanması gibi kadınların kendi bedenleri, emekleri, hayatları ve kimliklerine dair kendi kararlarını vermelerini engellemeye ve kadınları erkeklerle tabi kılmaya çalışan uygulamalar uzun zamandır süregelmektedir. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nü kutlayan kadınlara yönelik şiddet, her türlü gösteri ve protesto hakkının şiddetle engellenmeye çalışılması, gözaltında, cezaevlerinde şiddet; kadına yönelik şiddeti önlemek yerine aksine şiddetin erkekleri cesaretlendirici tezahürleridir. Böylesi bir ortamda erkekleri ceza ile korkutup “terbiye” etme yaklaşımı gerçeklikten uzaktır. Kadın erkek eşitliği ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığına son verme iradesi yüksek sesle ve kararlı bir şekilde ifade edilmedikçe, her alandaki ayrımcılık cevabını sadece kadın örgütlerinden değil, tüm siyasetçiler

ve siyasi, idari mekanizmalardan almadıkça yapılacak her kanun kifayetsiz kalmaya devam edecektir.

Meşru müdafaa için faili öldürmek zorunda kalan kadınlara haksız tahrik indirimi, iyi hal indirimi uygulamak yerine kadınları katledenlere bulunan “mazeretler”, yargının nasıl cinsiyetçi işleyen bir yapısı olduğunu göstermektedir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun yakın dönemde aldığı ve kamuoyunun tepkisine yol açan iki karar bu duruma somut örnek teşkil etmektedir. Kurul, Aralık 2021’de kendisine sistematik tecavüz, şiddet ve şantaj uygulayan Nurettin Gider’i öldürdüğü için haksız tahrik ve iyi hal indirimi olmaksızın müebbet hapis cezası alan Nevin Yıldırım’ın cezasını onamıştır. Aynı Kurul, Mart 2022’de, “evlenme teklifini reddettiği için” yanında götürdüğü bıçakla Hatice Kaçmaz’ı öldüren Orhan Munis’e ise “aşırı sevgiden öldürdü” “reddedilmeseydi öldürmezdi” gerekçesiyle haksız tahrik indirimi uygulamıştır. Sistematik bir şekilde şiddet gören, seks işçiliğine zorlanan ve nihayetinde ölmek için öldürmek zorunda kalan Çilem Doğan’a verilen 15 yıl hapis cezası kararının, infazının durdurulması ve onama kararının düzeltilmesi için Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nda görüşülmesi taleplerini Yargıtay Başsavcılığı reddetmiştir. Munzur Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü öğrencisi olan Gülistan Doku, 5 Ocak 2020 tarihinden beri kayıptır. 2 yıldır Herkes Gülistan Doku Nerede diye sorarak durumun aydınlatılması için sorumluları göreve çağırıyor fakat şimdiye kadar sadece baraj suyu boşaltılıp arama yapıldı. Gülistan’ın en son görüştüğü kişi olan eski erkek arkadaşı baş şüpheli Zinal Abarakov ise geçen 2 yılın ardından 17 Mart’ta Alanya’da gözaltına alınıp ifade verdikten sonra hemen serbest bırakıldı. Yargı adeta “reddeden kadınları” cezalandırmaktadır. Üstelik bu yargı kararlarını verenlere karşı işleyen adil bir soruşturma ve rücu mekanizması da bulunmamaktadır. İşte kadınlar bu anlayış ve kararlar yüzünden yıllardır “erkek adalet değil gerçek adalet” diye haykırmaktadır.

Öte yandan Ceza Kanunu’ndaki asıl sorun bazı suç tiplerine ilişkin ceza yaptırımlarının sadece düşük olması değil, infaz uygulamaları (infaz sistemine ilişkin düzenlemelerin ve ceza hukukunda indirimine neden olan diğer düzenlemelerin) sonrasında cezaların neredeyse infaz edilmez hale gelmesidir. Bu nedenle cezaların caydırıcı etkisi ortadan kalkmakta; bu durum cinsiyetçi yargı pratikleriyle birleşince kadına yönelik şiddet cezasız kalmaktadır. Kamuoyunda, kadınlara karşı şiddet fiillerine ve faillerine ilişkin ciddi bir “cezasızlık” algısı oluşmuştur. Sorunun çözümü, sadece belli suç tiplerinde ya da bunlara ilişkin yaptırımlarda değişiklik yapmak değil, söz konusu kurumların (ilgili infaz düzenlemeleri ve erteleme sonucu doğuran işleyişler) kadına yönelik şiddet olaylarında uygulanmasını engellemektir.

Birçok olayda, adeta kamuoyunda gündem olmadığı zaman kadına yönelik şiddet davaları cezasızlık ve takipsizlikle sonuçlanmaktadır. Örneğin Hülya Kaya isimli kadın, 23.03.2022 tarihli sosyal medya paylaşımlarında, hakkında defalarca şikayette bulunduğu eşi tarafından barışmak istemediği için silahla vurulduğunu ve eşinin hala tutuklanmadığını belirtmekte, yetkililerden yardım talep etmektedir. İzmir Bornova’da 21 Ağustos 2020 tarihinde Ceyda Yüksel’i katleden Serkan Dindar’ın davası, 7. duruşmada bu kez de adli emanetten gönderilen yanlış telefonun incelenmesi nedeniyle ertelendi. Ceyda Yüksel’in ailesi de kamuoyunda gündeme gelmezse davanın karartılacağından şüphe etmekte ve sosyal medya üzerinden adalete ulaşabilmek için çağrı yapmaktadır. Gerçek bir yargı adaleti yerine “sosyal medyadan aranan adalet” insanlar için çare olarak görülmektedir.

Maddeler Üzerine Değerlendirme

Madde 1

Teklif maddesi, takdiri indirim nedenlerinin düzenlendiği Türk Ceza Kanunu’nun 62. maddesinde yaptığı ‘değişikliklerle’ faillere ‘pişmanlık’ şartı getirmiş ve faillerin şekli tutum ve davranışlarının indirim nedeni olarak sayılamayacağı ve verilecek kararlarda takdiri indirim nedeninin gerekçelendirilmesi gerektiğini düzenlemiştir.

Ne yazık ki bu düzenleme, kadına yönelik suçlarda yargının keyfi ‘erkeklik indirimi’ uygulamalarına son vermeyen, sorunun gerçek çözümüne katkı sunmayan göstermelik bir düzenlemedir.

Nitekim;

İlk olarak; failin duruşmadaki halinin ve şeklinin (kravat takması, takım elbise giymesi vs.) dikkate alınmayacağı ancak yargılama sürecindeki pişmanlığının takdiri indirimde esas alınacağı şeklindeki değişiklik, faile ‘pişmanlık’ öğreterek failin ‘erkeklik indirimi’ almasını sağlamaya yöneliktir. Failin ‘pişmanım’ demesini ve pişmanlık gerekçelerini açıklamasını istemek, erkek yargının cezasızlık uygulamalarına meşrulaştırma zemini yaratmaktır. Ayrıca failin salt ceza indirimini elde etmeye yönelik yapacağı pişmanlık savunmalarının hangi ölçütlerle değerlendirileceği de belirsizdir. Failleri ‘pişmanlık’ rolü yapmaya teşvik eden düzenleme, benzer olaylarda mahkemelerin birbirinden oldukça farklı kararlar almasına yol açacaktır.

Öte yandan; Teklifte takdiri indirim gerekçelerinin kararlarda açıklanması gerektiği düzenlenmiştir. Halbuki bu düzenlemeye bir ihtiyaç yoktur. Zira ‘gerekçeli karar hakkı’ zaten anayasal bir haktır. Anayasa’nın 141.maddesi ‘*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır*’ diyerek yurttaşların mahkemeler karşısındaki hukuki güvenliğini korumaya almıştır. Aynı şekilde TCK 62/2 de “*Takdiri indirim nedenleri kararda gösterilir*” şeklindedir. Dolayısıyla Teklifteki düzenlemeyle hakime ‘gerekçe yaz’ demek faile uygulanacak cezasızlığa ‘yeterli kılıf uydur’ diyerek hatırlatma yapmaktan öteye geçmeyecektir.

Keyfi ‘iyi hal’ indirimlerini önlemenin yolu, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı olarak kadınlara ve çocuklara karşı işlenen suçlarda takdiri indirim düzenlemesini tamamen ortadan kaldırmaktır. Çünkü unutulmamalıdır ki, kadına ve çocuğa yönelik suçların cezası indirim tabi tutulamaz! Dolayısıyla yargılama makamlarının bu konuda takdir hakkı olmamalıdır. Nitekim hakimlerin fail erkeklere ‘iyi hal’ indirimi uygulayan kararları, mevzuat eksikliğinin değil erkek egemen zihniyetin bir sonucudur. TCK’da düzenlenen ‘haksız tahrik’ ve ‘iyi hal’ indirimi yıllardır kadına yönelik suçlarda bir cezasızlık aracı olarak kullanılmaktadır. Faillerin ‘erkeklik’ savunmaları yargı tarafından meşru sayılmakta, kadınların toplumsal cinsiyet kalıplarıyla uyuşmayan her türlü davranış ve eylemleri, yaşama biçimleri, özgürlük talepleri ve iradeleri fail lehine indirim gerekçe yapılmaktadır.

Kadınların bu göstermelik düzenlemelere değil, tek bir adamın kararıyla çekinilen İstanbul Sözleşmesi’ne ve 6284 Sayılı Kanun’un etkin uygulanmasına ihtiyacı vardır. Nitekim İstanbul Sözleşmesi taraf devletleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı suçların cezasız kalmasını önlemekle de yükümlü kılmıştır.

Dolayısıyla hukuka aykırı olarak çekilme kararı alınan İstanbul Sözleşmesi başta olmak üzere, var olan yasaların etkin biçimde uygulanması, kadına yönelik suçlarda İstanbul Sözleşmesi’nin gereğine uygun düzenlemeler ve politikalar yapılması ve erkek şiddeti konusunda caydırıcılıktan uzak ceza infaz sisteminin değiştirilmesi elzemdir.

Bununla birlikte takdiri indirimin ayrımcılık saikiyle işlenen suçlarda uygulanması da derhal önlenmelidir. Nitekim Anayasanın 10. maddesi herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetmeksizin kanun önünde eşit olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla nefret suçlarında takdiri indirim uygulanması ayrımcılık yasağını körükleyen ve cezasız bırakan sonuçlara sebep olmaktadır. Oldukça yaygınlaşan nefret

suçlarına karşı etkin mücadele, bu suçların ceza kanunlarında yaptırıma bağlanarak etkin bir soruşturma ve kovuşturma yapılması ile mümkün olabilecektir. Nefret suçları ile ilgili kapsamlı bir yasal düzenlemenin eksikliği sistematik bir biçimde bu saldırıların devam etmesine de zemin hazırlamaktadır. Kürtler, mülteciler, aleviler, LGBT+, mevsimlik işçiler ve sayamadığımız pek çok kesime yönelik saldırıların sayısında artış yaşanması da bu cezasızlık ortamının bir ürünüdür.

Madde 2,3,5,6

Teklifte TCK’nın 82, 86, 94, 96, 106 gibi çeşitli maddelerinde “suçun kadına karşı işlenmesi hali” cezayı ağırlaştıran nitelikli hal olarak düzenlenmektedir:

Kasten öldürme (*ceza müebbet iken ağırlaştırılmış müebbet hapse çıkarılmaktadır*).

Kasten yaralama (*cezanın alt sınırı 4 aydan, **6 ay** hapse çıkarılmaktadır*).

Eziyet (*cezanın alt sınırı 2 yıldan, **2 yıl 6 ay** hapse çıkarılmaktadır*).

Türkiye’de neredeyse her gün en az bir kadın katledilmektedir. Bianet’in derlediği verilere göre erkekler, 2021’de en az 339 kadını ve 34 çocuğu katletmiştir. Ayrıca 96 kadına karşı nitelikli cinsel saldırıda bulunmuş, 772 kadını seks işçiliğine zorlamış, 424 kadını taciz etmiş, 208 çocuğu istismar etmiştir. Erkekler, 2021’de en az 793 kadına da şiddet uygulayarak yaralamıştır. Dolayısıyla faillere verilen cezanın caydırıcı etkisinin artırılması ve kamuoyunda oluşan ‘cezasızlık’ algısının kırılması açısından oldukça elzemdir.

Teklifte kadına yönelik şiddet ifadesinin açık ve net bir tanımı yoktur. Kadına karşı şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklandığını vurgulayan İstanbul Sözleşmesi’nin ve kadınlarla erkeklerin eşitliği fikrinin reddedildiği koşullarda yapılacak hiçbir düzenlemenin sonuç alıcı olamayacağı açıktır.

“Suçun kadına karşı işlenmesi” ibaresi yerine, “gebe olduğu bilinen kadına karşı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı olarak kadına karşı” tanımının kullanılması daha doğru olacaktır. Kasten öldürme, kasten yaralama, tehdit, işkence ve eziyet suçlarında “dil, ırk, milliyet, cinsel yönelim, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle suçlar da nitelikli hal kapsamına alınmalıdır.

Madde 4

Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 94. maddesinin birinci fıkrasına cümle eklemek suretiyle, işkence suçunun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın üç yıl olan alt sınırı beş yıl hapse çıkarılmaktadır.

Türkiye’de özellikle olağanüstü hal koşullarıyla birlikte güvenlik güçleri tarafından işlenen işkence, kötü muamele, tehdit ve hakaret suçları son zamanlarda oldukça tırmanmış durumdadır. Suç işleyen devlet görevlilerine karşı cezasızlık pratiği; şiddeti sistematik hale getirmekte, orantısız güç kullanımının ve hatta yurttaşların yaşam hakkını ihlal eden uygulamaların artmasına yol açmaktadır.

Tabi olduğumuz hukuk devleti işkenceyi engellemek, iddialar hakkında etkin soruşturma yürütmek, faileri bulmak ve cezalandırmak konusunda yükümlüdür. Anayasa’nın 17’nci maddesi hiçbir istisna olmaksızın işkenceyi mutlak bir biçimde yasaklamaktadır. Bu bağlamda hem kadınlara yönelik hem de ayrımcılık ve nefret duygusuyla işlenen işkence suçunun nitelikli hal kapsamına alınarak cezasızlık uygulamalarına son verilmesi elzemdir.

Madde 8

Düzenlemeyle kanunun 123. maddesinde suçun özel bir şekli alan ısrarlı takip suçunun müstakil bir suç haline getirildiği belirtilmektedir. İsrarlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezasının verilmesi; suçun çocuğa ve ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi, mağdurun okulunu, işyerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması, hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi halinde faile bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilmesi düzenlenmektedir.

Teklifin gerekçesinde bu suçun oluşabilmesi kriterlerinden biri olarak ısrarlı takip fiilinin mağdurun üzerinde “ciddi bir huzursuzluk oluşturması” gösterilse de “ciddi huzursuzluk oluşturması” kavramından ne anlaşılması gerektiği gerekçede ve teklif maddesinde belirlenen bir kriterin olmaması sebebiyle hakim in takdirine bırakılmaktadır. Düzenleme bu haliyle keyfi

yorumlara açık görünmektedir. Ayrıca teklif edilen ceza artırımları mevcut infaz düzenlemeleri nedeniyle yeterli olmayıp suçun cezasızlıkla sonuçlanacağı gerçeğini yine değiştirmemektedir.

Günümüzde kadınların öldürülmesiyle sonuçlanan birçok şiddet vakasının öncesinde kadınların failin ısrarlı takibine maruz kaldığı bilinmekteyken bu yasa değişikliğinde Israrlı Takip sadece Ceza Yasası’nın 123. maddesinde özel bir suç olarak “Kişilerin Huzur ve Sükununu bozma” kavramıyla sınırlandırılmaktadır. Oysa ciddi can güvenliği tehditi oluşturan Israrlı Takip sistematik eziyet, işkence suçudur ve Ceza Yasası’nın 96. maddesindeki eziyet suçu altında özel bir suç olarak tanımlanmalıdır. Ayrıca Israrlı Takip Suçu on yıldır yürürlükte olan 6284 numaralı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu’nda bir suç olarak tanımlanmışken Ceza Kanunu’nda herhangi bir karşılık bulamamış ve bu sebeple failer yıllardır cezasızlıkla ödüllendirilmiştir. Israrlı Takip suçu hem Ceza Yasası’nın 96. maddesinin hem de 6284 numaralı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un özüne referansla düzenlenmeli ve dolayısıyla bu suç için 96. maddedeki 2-5 yıl hapis cezası uygulanmalıdır.

Teklifte Israrlı Takip Suçu hakkında soruşturma yapılması şikayete bağlı tutulmuştur. Oysa bu suç hakkında mağdurun fail tarafından baskı altına alınmış olabileceği, mağdurun ruh hali gibi durumlar gözetilerek re’sen soruşturma yapılmalıdır.

Yine teklife göre, Israrlı Takip Suçunun; yalnızca çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşanılan eşe karşı işlenmesi durumunda nitelikli hal olarak düzenlenmesi kadınların resmi nikahlı olmadıkları partnerlerinden, aile bireylerinden ya da daha önce hiç tanımadıkları ve karşılaşmadıkları kişiler tarafından gördükleri şiddeti kapsam dışında bıraktığı için eksik bir düzenlemedir. Kadınlara yönelik işlenen Israrlı Takip Suçunda, nitelikli hallerin kadınların geleneksel rollerine atıfla belirlenmesi, geleneksel rollere uymayan ve fakat Israrlı Takip Suçuna maruz kalan kadınları bir kere daha mağdur edecek ve bu ayrımcı tutum ortaya yeni sorunlar çıkaracaktır.

Temel şekli ve nitelikli halleri ile beraber Israrlı Takip Suçu daha kapsayıcı bir şekilde tanımlanmalı, infazın ertelenmesine imkan tanınmayacak şekilde ceza artırımları yapılmalı ve işlendiği takdirde bir kamu davası haline getirilmelidir.

Madde 9

Maddeyle, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 100. maddesinin üçüncü fıkrasına eklenen bentlerle kadına yönelik işlenen kasten yaralama suçuyla sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçları tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alınmaktadır.

Kadına yönelik toplumsal cinsiyet ayrımcılığından kaynaklı tüm suç eylemlerinin değil de sadece kasten yaralama suçunun tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alınması yeterli değildir. TCK ve CMK’nın, kadına yönelik şiddet suçlarını sadece cezalandırmaya yönelik değil aynı zamanda önlemeye yönelik hükümler içermesi gerekmektedir. Kadına yönelik işlenen yaralama ve katletme suçları önce daha hafif suçlarla başlamaktadır. Israrlı takip, tehdit, hakaret vb. ile başlayan eylem kadını katletme ya da katletme girişimiyle son bulmaktadır. Kadına yönelik şiddeti başlatan ilk suçta erkek fail tutuklanmayıp cezasızlıkla ödüllendirdiğinde kadının yaşamına kast etmeye teşvik edilmektedir. Bu bağlamda kadın cinayetlerinin önlenmesi için kadına yönelik sırf kadın kimliğinden kaynaklanan tüm şiddet eylemlerinin tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alınması gerekmektedir.

Madde 10,11

Düzenlemeyle, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun “Mağdur ile Şikâyetçinin Hakları” başlıklı 234. maddesi ile “Katılanın Hakları” başlıklı 239. maddesine cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçuyla kadına yönelik işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında baro tarafından avukat görevlendirilmesini isteme hakkı eklenmiştir. Vekili bulunmayan şiddet mağduru kadınlara istemeleri halinde, baro tarafından ücretsiz olarak avukat sağlanması cinsel saldırı suçlarında zaten mevcuttur. Ancak suça maruz kalan kadınlara bu hakları hatırlatılmamaktadır. Ayrıca bilgilendirme yapılsa dahi, bazı durumlarda da, anadili Türkçe olmayan kadınlar için çevirmen hakkı bulunmasına rağmen pratiğe geçirilmemesi sebebiyle iletişim problemleri yaşanabilmektedir. Dolayısıyla kadınlar, ücretsiz avukat atanması hakları olduğuna ilişkin bilgi sahibi olmadıkları hallerde bu haklarını kullanamayacaklardır. Kadına yönelik suçu önlemek ve kadının hukuka doğru erişimini sağlamak amacıyla bu kapsamda değerlendirilecek bütün suçlarda kadınların avukata erişimi zorunlu müdafilik kapsamına alınmalıdır.

Madde 12

Teklifte, CMK madde 253’te yer alan “uzlaşma” kurumunun uygulanamayacağı suçlar arasına “ısrarlı takip” gibi belli suçlar eklenmiştir. Uzlaşmanın yalnızca belli suçlar bakımından değil, kadına yönelik şiddet suçlarının tamamı açısından yasaklanması gerekir. Mevcut durumda, kadına yönelik basit tehdit (eşler arasında olsa bile), failin eşi ya da boşandığı eşi dışındaki kadınlara karşı gerçekleştirdiği kasten yaralama gibi suçlar açısından uzlaşma kurumu hatalı şekilde uygulanmaktadır. Uzlaşma ve arabuluculuk yolunun, herhangi bir suçun kadına yönelik şiddet kapsamında işlenmesi halinde kapalı olması gerekmektedir.

Sonuç olarak; İstanbul Sözleşmesi sadece Türkiye için değil, tüm dünyada kadına yönelik şiddet konusunda hazırlanmış en etkili, kapsamlı ve kurumlara yükümlülükler, denetim getiren Sözleşmedir. Uygulanması halinde hepimizin hayatını olumlu biçimde etkileyecek olan bu Sözleşmeden çekilme kararıyla iktidar tarafını belli etmiştir. Küçük bir erkek grubuna yönelik oy hesapları uğruna kadınlar feda edilmiş olmakla, kadına yönelik şiddeti önleme iradesi fesada uğramıştır. Bu nedenle bir kez daha öncelikli tavsiyemiz; İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararından vazgeçilmesidir. Bu, partili-partisiz tüm kadınların ortak isteği ve iradesidir. Bugüne kadar yürütülen mücadele deneyimlerini, kazanımları yok saymak, partili-partisiz hiçbir kadına fayda sağlamayacaktır. Ancak el birliğiyle taş taş üstüne koyarak, erkek egemenliğini, onun yarattığı yargı sistemini ve kurumlarını dönüştürmemiz mümkün olabilir.

Her şeye rağmen ve bu kadar kısa bir zaman diliminde önümüze getirilen Kanun Teklifi için görüş ve önerilerimizi paylaşmayı da kamuoyuna karşı bir borç biliyor ve gerçekten yeni sayılabilecek değişiklikler yapılabilmesi için değişiklik önerilerimizin dikkate alınmasını “kadın kadının yurdudur” şiarıyla, öncelikle kadın milletvekillerinden, tüm kadınlar için ısrarla talep ediyoruz.

Saygılarımızla,

Filiz Kerestecioğlu Demir
Ankara

MUHALEFET ŞERHİ

(2/4290) esas numaralı “Türk ceza kanunu ve bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi” hakkında muhalefet şerhimizdir.

Genel Değerlendirme

Kadınlara karşı şiddetle mücadelede İstanbul Sözleşmesi’nden, tam bir yıl önce hukuka aykırı bir şekilde Cumhurbaşkanı kararlarıyla çıkmıştır. Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener’in başvurusu sonucunda Danıştay başsavcılığının, İstanbul Sözleşmesi’nden çekilişin hukuki olmadığı açıklaması ile Danıştay’da bu kararın hukuka aykırılığına dair yargılama devam etmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği konusunda ön yargılı davranışları ile İstanbul Sözleşmesi’nden çıkan iktidar, şimdi yine yeniden, bir önleme politikası içermeyen, pansuman görevi bile görmeyecek ve yaraları derinleştirecek bir çaba içinde meclise bir taslak teklif sunmuştur.

Yaygın medyada kadına yönelik şiddetle mücadelede büyük önem taşıyacağı, adeta reform niteliğinde yenilikler getirdiği propagandası yapılan bu teklifte, mevcuda göre bazı olumlu düzenlemeler olmakla birlikte, kadınlara ve sağlıkçılara karşı şiddet konusunda cezalarda kısmi bir ağırlaştırmaya gidilmiş olup, bunun dışında sorunun ortadan kaldırılmasında etkili ve kararlı bir çözüm iradesi görülmemektedir.

Teklif genel olarak değerlendirildiğinde, kadına yönelik şiddeti önlemenin felsefesine ters düştüğü izlenimi uyandırmaktadır. Kadına şiddeti, ölüm sonrası olarak değerlendiren bu zihniyet, vatandaşa da “büyük işler yapıyorum” havasında algı yönetimi yapmaktadır.

Bu teklifle hem kadına, hem de sağlık çalışanlarına yönelik işlenen şiddet suçlarının cezaları TCK’da artırılmaktadır. Kadına veya sağlık çalışanlarına şiddet uygulayanlar, cezaların azlığına güvenerek bu suçları işlememekte, bu cezaların etkin infazları olmadığı için bu suçları işleme cüreti göstermektedir.

Türk Ceza Yasasında tehdit, hakaret, şantaj, kasten yaralama, eziyet gibi pek çok suç düzenlenmiş durumdadır. Bu suçların TCK’da düzenlenmiş olması, etkin uygulanmalarını sağlamamaktadır. Bu suçlar neredeyse her zaman cezasız bırakılmakta ve ülkemizde mahkemeler tarafından hükmedilen ceza ile infaz edilen ceza arasında ciddi bir fark bulunmaktadır. İnfaz düzenlemeleri nedeniyle zaten hükmedilen cezaların önemli bir oranı infaz edilmemektedir.

Sorun, suç tiplerine ilişkin ceza yaptırımlarının düşük olması değil, infaz sistemine ilişkin düzenlemelerin ve ceza hukukunda indirime neden olan diğer düzenlemelerin uygulanması sonrasında cezaların neredeyse infaz edilmez hale gelmesidir. Bu nedenle cezaların caydırıcı etkisi ortadan kalkmakta; kadınlara karşı şiddet cezasız kalmaktadır. Kamuoyunda, kadınlara karşı şiddet fiillerine ilişkin bir “cezasızlık” algısı oluşmuştur. Bu cezaların caydırıcı olabilmelerinin tek yolu etkin infaz olmalıdır.

İnfaz hukukunun ulaşmayı hedeflediği temel amaç ise, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un üçüncü maddesinin birinci fıkrasında

“Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.” şeklinde düzenlenmiştir.

İnfaz kanunu ile 2020 yılında bir af çıkarılmıştır. Bu af kapsamında her gün cezaevlerinden birileri salınmakta ve “izin” adı altında, adli kontrolle, pandemi vb. sebeplerle ilgili kanun sürekli uzatılmaktadır. Kadına şiddet uygulayanlar yine şiddet uygulamakta ve öldürmektedir. Bir taraftan cezalar artırılırken, bir taraftan da failler afla salınmaktadır.

6284’deki koruyucu ve önleyici tedbirler maalesef uygulanmamaktadır.

Yaşadığımız süreçte duruşmalarda alınan kararlar ortadadır.

Geçtiğimiz hafta Yargıtay ceza kurulunun verdiği karar, Türkiye’de hukuktan mezun olmuş yargının her kademesinde görev yapan bazı kişilerin zihinsel dönüşümünü sağlamadığını ortaya koymuştur.

Kadın cinayetlerinin önünü açan yargının bu görmezden gelme hali, herhangi bir yaptırımla karşılaşmadığı gibi iktidarın söylemleriyle pekiştirilmektedir.

Uygulanmayan bir Ceza Yasası’na yine uygulanmayacak maddeler eklemeye çalışan iktidarın, kadına karşı şiddetle mücadele iradesinin olduğuna güven duyulamamaktadır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 5’e karşı 14 üyenin oyuyla “kendisini reddettiği için Hatice Kaçmaz’ı öldüren Orhan Munis’in cinayeti -tasarlayarak- değil -duygusal çöküntü ve anlık hiddetle- işlediğine dair karar vermiştir.

Orhan Munis “son bir kez konuşalım” diyerek parka çağırdığı Hatice Kaçmaz’ı bıçakla öldürmüştür.

Kararda cinayet gerekçesi tutkulu sevgi olarak gösterilmiş ve “maktule ile evlenmeyi isteyen sanık, maktulenin bir türlü kabul etmemesi, ayrılma düşüncesini kendisine açıklaması sonucu içindeki tutku derecesindeki aşırı sevgiden kaynaklı duygusallığın etkisi ve ruh hali üzerinde yarattığı hiddetle yanına bıçak alarak, o hiddetin sonucu olarak maktuleye bıçak darbelerini vurmuştur” denilmiştir.

Bu ve benzer kadın cinayetlerinde olduğu gibi toplumu derinden etkileyen, kamusal tartışmalara neden olan bir şiddet vakası yaşandığında “yeni bir hukuk düzenlemesi” yapılacağı söylenmektedir.

Ülkemizde kadınlara karşı işlenen suçları önlemek, şiddeti ortadan kaldırmak, etkili bir hukuk mekanizması ve bu mekanizmanın erişilebilirliğini sağlamak için düzenleme yapmak, sosyal yapıyı değiştirmek için değil de adeta toplumu yatıştırmak, sakinleştirmek için kanun teklifleri hazırlanır hale gelmiştir.

Tüm bu düzenlemelerin de üzerinde önerileri barındıran İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı verilmişken, İktidarın kadına karşı şiddetle mücadele konusundaki samimiyeti tarafımızca sorgulanmaktadır.

Kanun teklifi gerekçesinde de vurgulanan 6284 Sayılı Kanun ve benzeri düzenlemeler gereği gibi uygulanmıyorken, cezasızlık ana düşünceyken, Hükmün açıklanmasının geri bırakılması uygulaması varken, bu teklifin getirilmesini açıkçası tutarlı bulmamaktayız.

Kanun teklifinde ‘‘Kadına Karşı Şiddet Suçu’’ açıkça tanımlanmalı ve Türk Ceza Kanunu’na eklenecek bir madde ile ayrı bir suç olarak düzenlenmesi sağlanmalıdır.

Kadına Karşı Şiddet Suçu: bir kadının; sırf kadın olduğu için, bir erkek tarafından, erkeğin yap dediği şeyi yapmaması ya da yapma dediği şeyi yapması, okuma denilen kadının okuması, evlen denilen kadının evlenmemesi, boşanma denilen kadının boşanması veya çalışma denilenin çalışacağı demesi gibi sebeplerle şiddete uğraması anlamına gelmektedir. İnsan olmaktan kaynaklanan hakkını kullandığı için çoğu zaman kocası, eski kocası, sevgilisi, eski sevgilisi, babası, kardeşi ya da oğlu veya hiç tanımadığı erkek tarafından işlenen suçlardır.

Oysa bu kanun teklifinde kadına karşı şiddet suçu olarak ayrı bir suç oluşturulmamış, kasten adam öldürme ve kasten adam yaralama gibi suçların kadına karşı işlenmesi halinde nitelikli halden cezalandırılacağı düzenlemesi getirilmiştir.

Bu suçlarda mağdurun kadın olarak belirtilmesi, tek başına kadına karşı şiddet suçunu önlemek bakımından yeterli değildir.

Kanun teklifinde kadına karşı işlendiğinde nitelikli hale gelen suçların failine yönelik bir açıklama getirilmemiştir. Kasten adam öldürme suçunun ya da kasten adam yaralama suçunun failinin ve mağdurunun kadın olması halinde bir kadın, bir başka kadına şiddet uygularsa, onun cezası da artırılacak mıdır? Teklife göre kadına şiddet uygulayan kadının da cezası artmaktadır.

Türk Ceza Kanununun 82, 86, 94, 96 ve 106’ıncı maddelerine teklifte ‘‘Suçun kadına karşı işlenmesi halinde...’’ diye cümle eklenmekte ve bunlardaki ceza artırılmaktadır.

TCK’nın mevcut halinde ‘‘gebe kadına karşı’’ denilerek, cinsiyetinden kaynaklanan güçsüzlüğünü erkek ile eşitlemek için artırılması hedeflenirken, teklifle getirilen düzenlemede, kadına, kadın da şiddet uygulasa her halde artırım getirilmektedir. Oysa mevcut kanun, beden, ruh veya hamilelik diyerek cinsel durumundan kaynaklı güçsüzlüğe karşı koruma sağlamaktadır.

Örneğin, kadın olmasıyla alakalı olmayan hırsızlık, dolandırıcılık suçundaki durumlar için de ceza artırımını getirilmektedir. Kadına karşı suç deyip, her durumu tek bir yerde toplamak hem ceza kanununun ruhuna ve felsefesine aykırı hem de içinden çıkılamayacak problemleri barındıracaktır. Ayrıca bu durum, anayasanın eşitlik ilkesine aykırıdır.

Teklifle getirilen 62’nci madde düzenlemesi ile de cezanın hafifletici unsurlarının da ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. Dolayısıyla suç, kanunların felsefesi kapsamında kadın-erkek ayrımı yapılmaksızın insan odaklı suç olmaktan çıkarmakta, kadın kimliğine büründürmektedir.

Kadın cinayeti, kadına yönelik şiddet dendiğinde, kadının cinsiyeti ve konumu nedeniyle uygulanan bir suç şeklinden bahsedilmektedir ve bunun için de buna “kadın cinayeti”, ” kadına şiddet” denmektedir.

Partimiz tarafından hazırlanan İyileştirilmiş ve Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem ilkelerinde kadına karşı şiddet suçu açıkça anlatılmış olup; Türk Ceza Kanunu’nda kadına karşı şiddet adı altında yeni bir suç olarak düzenleme yapılması öngörülmüştür.

Görüşülen Kanun teklifi ile ilgili verdiğimiz değişiklik önermeleri KEFEK komisyonuna sunulmuş, ama tali komisyon olduğundan önermeler görüşülmemiştir.

Tüm Maddeler problemlidir.

Bazı Maddeler ile ilgili görüşlerimiz; Diğer maddeler genel değerlendirme içinde yorumlanmıştır.

1.Madde

Türkiye’de kadın cinayetlerinin neden işlendiğini anlamak gerekir. Kadın olduğu için öldürülen, arkasında geleneksel yapının kadın olmasını güçlendiren bakış açısı ve Türkiye’nin toplumsal cinsiyet eşitsizliği noktasında karnesinin zayıf olmasından kaynaklanan bir sebepler silsilesi bulunmaktadır.

Failin öldürdükten sonra ya da yaraladıktan sonra gelip hâkimin önünde başını öne eğmesi bu konularda zihinsel dönüşümünü sağlamamış hâkimin de buna kanarak, tekrardan cezaya indirim sağlaması çok olasıdır.

Dolayısıyla bu pişmanlık bütün bu uygulamaların başındaki birinci maddede karşımıza çıktığı zaman iktidarın bu konuda hala kafasının karışık olduğu ve netleşmediği ortaya çıkmaktadır.

Mevcut yasada “takdiri indirim”, “failin, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları” kapsamındayken, yeni düzenlemeyle bu durum, “failin, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışları” olarak değiştiriliyor. Böylece faile verilecek takdiri indirim, pişmanlık hükmüne bağlanmakta ve indirim konusunda bu kararı hâkim verecektir.

Hâlihazırda kanunda iyi ve düzgün giyinmek zaten bir takdiri indirim nedeni olarak görülmemektedir. Bu, yargı yetkisini kullananların, fail lehine yaptıkları anlamsız bir değerlendirmeden, bir yorumdan ibarettir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısı oluşmamış ve kadın cinayeti sonrası erkeğin pişmanlığını onayacak düşünce yapısına sahip hakimlere maalesef rastlanmaktadır. Aslında bu bakış açısı iktidarın kadın cinayetlerini hala anlamamış olmasının da bir göstergesidir. Meselenin önlenmesi adına cezai müeyyidelerin pişmanlıkla taçlanıp, indirime dönüşmesi çok yanlıştır.

Yargıtay ceza kurulunda alınan Hatice Kaçmaz kararı ile teklifi ret edilen erkeğin anlık öfke ile öldürdüğü için cezasızlık onayan yargıçların zihinsel dönüşüm sağlamayan beyinlerine destek olan bir ceza taslağı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu teklif; hayatı kezzap atılarak ilk önce kör edilen, bıçaklanan ve sonrasında öldürülen sanatçı Bergen’in filminin Adana Kozan ilçesinde gösterime çıkmasını engelleyen Belediye başkanının düşüncesine destektir.

Bu olayda sesi çıkmayan katil koca ve belediye başkanına kadın cinayetine kurban gitmiş mağdurun hakkını savunmayan bir iktidardan tam da beklenendir.

Kadına karşı şiddetin öldürmenin pişmanlığı olamaz.

3. Madde;

İYİ Parti olarak; 2 / 2762 esas numaralı “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ”ne ilişkin muhalefet şerhimizin 11. Maddesinde vurgulamıştık.

Ülkemizde kadına karşı şiddet olaylarında yaşanan hızlı artış ve kadına karşı şiddet vakalarının yalnızca eşe karşı işlenmemesi olgusu göz önünde bulundurulduğunda, bahse konu şiddet eyleminin kasten yaralama suçunda cezayı arttırıcı nedenlerden biri olarak düzenlenmesi zaruret teşkil etmektedir. Bu nedenle 5237 sayılı Kanunun 86.ncı maddesinin üçüncü fıkrasına “Kadına karşı, ” bendi eklenmelidir, demiştik.

Olaya yine farklı bakılmış. Teklifte, TCK 86. maddenin ikinci fıkrasına “suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı altı aydan az olamaz “denilmiş. 4 aydan 6 aya çıkarılmıştır.

86 maddenin 3 fıkrası Kasten yaralama suçunun (a) bendinde, yürürlükte olduğu halde, madde gerekçesinde yeni getiriliyormuş gibi eş veya boşanmış kadınla ilgili açıklamalar yapılmaktadır. Bu kanun teklifi hazırlanırken yapılan özensizliktir.

Bu durumda, kasten yaralama ile ilgili birlikte yaşayan, nişanlı, dini nikâhlı kadınlar ne olacak sorusuna cevap bulunmamaktadır.

Dışarıdaki hiç tanımadığı kadın öldüren, yaralayan failler için ne yapılacaktır? Bu konuda verdiğimiz değişiklik önergesi dikkate alınmalıdır.

8. Madde;

Bu madde ısrarlı takip ile ilgilidir. İsrarlı takip konusunun “müstakil suç” kapsamına alınmasını önemli bulmaktayız. Türk Ceza Yasasının mevcut haliyle de cezalandırılabilen bir suçtur ancak yıllardır konuyla ilgili 96. Madde yargı tarafından görmezden gelinmektedir.

Madde gerekçesinde “mağdurun maddi ve manevi kişiliğine veya vücut bütünlüğüne yönelik daha ağır fiiller ortaya çıkmadan önceki aşamadaki fiillerin yaptırma bağlanmasının amaçlandığı ileri sürülmektedir.

Ancak ısrar unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediği hâkim insiyatifinde, muallakta bırakıldığı görülmektedir.

İsrarlı takip konusu İstanbul sözleşmesinde var olan, TCK’ da tanımı yapılmamış bir konu idi. Ancak mağdurun bunu belgelemesi ile cezai sistem işleyecektir.

Teklifte ısrarlı takip suçu için öngörülen 6 aydan 2 yıla ve nitelikli halinde 1 yıldan 3 yıla olarak belirlenen hapis cezaları caydırıcı nitelikte değildir.

İsrarlı takip mevzu bahis olduğunda derhal 6284 devreye girmelidir.

Ancak 6284 devreye girmediginde 3 yıl ceza alanlar bu ülkede 1 gün bile hapse girmiyorlar. Uygulamada ertelemeye tabi olan bu süreler failin cezaevine bile girmemesini ve cezasızlığın devam etmesini getirmektedir.

Kâğıt üstünde olan bir yasal düzenleme uygulamada etkili bir çözüm sunmaktan uzak görünmektedir.

10. Madde;

Belli suç tiplerinde mağdurların istemi halinde ücretsiz avukat görevlendirilmesi düzenlenmektedir.

Mağdur kadın ve çocukların yargı süreçlerinde yalnız kalmaması çok önemli bir husustur. Cinsel saldırı suçlarında avukat isteme hakkı zaten mevcuttur ancak maruz kalanlara hatırlatılmamaktadır.

Kasten yaralama (madde 86), Israrlı takip (madde 123/A), İşkence (madde 94), Eziyet (madde 96), Çocukların cinsel istismarı (madde 103), suçlarında avukat görevlendirilecektir. Yine teklifin 10. ve 11. Maddelerinde kadın cinayetlerinde katledilen kadınlar için barolar tarafından vekil görevlendirilmesi ile ilgili bir düzenlemenin yer alması büyük eksikliklerdir.

Bu suç tipleri de zaten kadınlara karşı işlenen ‘en ciddi’ suç tiplerini oluşturmaktadır. Baroların kadın hakları merkezleri mağdur kadınlara gönüllü avukatlık hizmeti vermektedir. Ancak bir davaya taraf olmak amacıyla gerçekleştirilen katılma talepleri ülkenin her yerindeki mahkemelerce sistematik olarak reddedilmektedir.

Yani kadınların yargı süreçlerinde yalnız kalmamaları ve adalete erişim temelden problemlidir.

Sonuç olarak;

Bu taslak anlamsız ve günü kurtarma çalışmasıdır. İstanbul sözleşmesinden hukuksuz bir şekilde çıkılması ve her geçen gün sağlık çalışanlarına artan şiddet olayları için aleracele bir teklif hazırlanmıştır.

Yıllardır olduğu gibi bu yasa teklifi için kadın STK’ları ve barolar ile birlikte hazırlanmamış, üniversitelerin ilgili bölümlerinden de görüş alınmamıştır.

Bu kanun teklifinin çekilerek, yukarıda izah ettiğimiz gibi Türk Ceza kanununda kadına şiddet konusunun ayrı bir başlık altında toplanması ve kadına şiddet suçunun tanımlanması, başka problemleri ortadan kaldıracaktır.

Muhammet Naci Cinisli

Erzurum

Şenol Sunat

Ankara

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No: 2/4290

Karar No: 18

4/4/2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1.Giriş

“Ankara Milletvekili Lütfiye Selva Çam ve 109 Milletvekilinin; Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4290)” 16/3/2022 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak da Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna havale edilmiştir. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 20 karar numaralı, Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun 4 karar numaralı tali komisyon raporları 28/3/2022 tarihinde Komisyonumuza tevdi edilmiştir. Teklif, Adalet Komisyonu Başkanı Bartın Milletvekili Yılmaz Tunç başkanlığında, Komisyonumuzun 29/3/2022 tarihli toplantısında Teklif sahipleri ile Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Yargıtay, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Danıştay, Ankara Bölge İdare Mahkemesi, Türkiye Barolar Birliği, Türk Tabipleri Birliği temsilcileri ile TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Olgun Değirmenci’nin katılımlarıyla görüşülmüştür.

Görüşmelerin tamamı tutanağa bağlanmıştır.

2. Komisyon görüşmeleri

Komisyon, Anayasaya aykırılık iddialarını değerlendirmiş, Anayasaya aykırılık iddialarını oylamış ve Teklif’in Anayasaya aykırılık teşkil etmediği neticesine ulaşmıştır.

Müzakereler esnasında Teklifin lehinde genel olarak aşağıdaki görüşler ifade edilmiştir:

Şiddet, bireyi ve toplumları olumsuz yönde etkileyen, ulusal ve uluslararası düzeyde varlığını sürdüren evrensel bir sorun niteliğindedir. Son yirmi yılda gerek kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadının statüsünün artırılması, kadınların eğitimi, kadınların iş ve sosyal hayata etkin katılımları, gerekse de sağlık alanında tarihi adımlar atılmıştır. Bu doğrultuda, Türk Medeni Kanunu ile cinsiyete dayalı ayrımcılığı ortadan kaldıran düzenlemeler gerçekleştirilmiş, İş Kanunu ile işveren-işçi ilişkisinde cinsiyet dâhil hiçbir nedenle temel insan hakları bakımından ayırım yapılamayacağı belirlenmiş, Anayasanın 10’uncu maddesine “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” hükmü ve pozitif ayrımcılık uygulanmasının sağlanmasına yönelik hüküm eklenmiş, töre ve namus cinayetleri ağırlaştırılmış suç kapsamına alınmış, kadının güçlenmesi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi için çok önemli bir düzenleme olan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiş ve kanun kapsamında şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan kadınların korunmasına yönelik çok sayıda tedbir uygulamaya geçirilmiş, Kadın Destek Uygulaması (KADES) gibi hayati önem taşıyan uygulamalar geliştirilmiş, 8/7/2021 tarihli ve 7331 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet ve kişiye

hürriyetinden yoksun kılma suçlarının boşanılan e e karşı işlenmesi nitelikli hâl olarak kabul edilmiş, Kadına Yönelik  iddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Ara tırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Meclis Araştırması Komisyonu kurulmuş, valilerin ve kaymakamların başkanlığında şiddetle mücadele komisyonları oluşturulmuş, eylem planları hazırlanmış ve diğer kadının g c lenmesi ile kadına karşı şiddetle mücadelede etkinliğin artırılması amacıyla birçok düzenleme yapılmış, önleyici tedbirlere ilişkin çalışmalar gerçekleştirilmiş, kurumlar arası koordinasyon sağlanmış ve etki analizleri yapılmıştır. Sağlık alanında da, sağlık hizmetlerine erişim ve sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla çok sayıda önemli adım atılmıştır. Bu minvalde, 663 Sayılı Sağlık Alanında Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükümünde Kararnamenin 54'üncü maddesi çerçevesinde şiddete maruz kalan sağlık çalışanlarına Sağlık Bakanlığı tarafından hukuki destek verilmekte olup, Beyaz Kod uygulamasının başlamasıyla şiddet vakalarının kayıt ve istatistikleri tutulmaya ba lanmış, sağlıkta şiddetle mücadele tüm boyutlarıyla ele alınarak bu konuda temel stratejilerin belirlenmesi gayesiyle ilgili bakanlıklar,  niversiteler, sivil toplum kuruluşları ve konunun diğer paydaşlarının katılımı ile Sağlıkta  iddetle Mücadelede Sıfır Tolerans Eylem Planı hazırlanmış, sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçu katalog suçlar kapsamına alınmış, sağlık çalışanlarına karşı kasten işlenen suçlarda   phelilerin ifadelerinin bizzat Cumhuriyet savcıları tarafından alınması sağlanmış, mağdur doktorların ifadelerinin hastanelerde alınabilmesine imkân tanınmış, kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan sağlık personeliyle, yardımcı sağlık personeline karşı görevleri sebebiyle işlenen kasten yaralama, tehdit ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarının cezaları artırılmış ve hapis cezalarının ertelenmeyece i düzenlenmiş ve hastanelerin fiziki durumları, tıbbi cihaz kapasiteleri ve benzeri alanlarda kaydedilen ilerlemelerle birlikte ülkemiz dünyanın en önemli uluslararası sağlık hizmetleri veren merkezlerden biri hâline gelmiştir. Yapılan tüm bu düzenlemeler ve hayata geçirilen uygulamalar, hem kadına karşı şiddet hem de sağlık çalışanlarına yönelik şiddete karşı hassasiyetin bir göstergesidir ve getirilen düzenleme de aynı hassasiyetle şiddet vakaları ile mücadele kapsamında bugüne kadar atılmış olan önemli adımların devamı niteliğindedir.

Kadına Yönelik  iddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Ara tırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu Teklif açısından yol gösterici olmuştur. Komisyon, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, mağdur kadınlar ve diğer konunun tüm taraflarının görüşlerinin alındığı uzun soluklu, titiz çalışmalar gerçekleştirmiş ve raporunda konunun tüm boyutlarına ilişkin çok sayıda öneri getirmiştir. Dolayısıyla Teklifin hazırlık sürecine ilişkin ilgili tarafların görüşlerinin alınmadığı yönünde getirilen eleştiriler yerinde değildir. Öte yandan esas problemin mevzuattan değil uygulamadan kaynaklandığı vurgusu yapılmasına karşın, esasen Teklif de tam olarak uygulamadan kaynaklı sorunların giderilmesi amacını taşıyan hükümler içermektedir.

Kadınlara Yönelik  iddet ve Aile İçi  iddetin önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (İstanbul Sözleşmesi), Avrupa Konseyi  yesi ülkelerden birçoğu tarafından imzalanıp onaylanmamı  ya da imzalanmasına rağmen onaylanmamı , imzalayan ve onaylayan birçok ülke ise sözleşmeye çekince koymuştur. Konsey  yesi Azerbaycan ve Rusya ile gözlemci ülke statüsündeki Amerika, Japonya, Kanada, Meksika ve Vatikan sözleşmeyi d hi imzalamamı , Polonya ise yakın zamanda sözleşmeden çekilme yönünde işlemlere ba lamı tır. Bu nedenle Sözleşme diğer ülkelerde de tartışma konusudur ve kadına yönelik şiddetle mücadele tek bir hukuki metine indirgenmemelidir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 61’inci maddesi soyut özel cezanın bireyselleştirilme maddesidir ve hâkim, sınırlı sayıda nedeni göz önünde bulundurarak cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı belirlemektedir. 62’nci madde ise 61’inci maddede öngörülemeyecek durumları da göz önüne alarak ve olası gerçek hayattaki tüm nedenleri de değerlendirerek, hâkime cezada bir değerlendirme olanağı tanımaktadır. 61’inci madde, suçun işlenmesi anına kadar ki süreci göz önüne alırken, 62’nci madde ise suçun işlenmesinden sonraki süreci dikkate almaktadır. Düzenlemeyle Türk Ceza Kanununun 62’nci maddesinde yer alan takdiri indirim nedenlerinin ucu açık biçimde uygulanmasının önüne geçilerek maddenin uygulama alanı sınırlandırılmaktadır. Ayrıca failin samimi pişmanlık içermeyen davranışları takdiri indirim nedeni olarak kabul edilmeyecektir. “Pişmanlık” ifadesi Almanya, Avusturya, İsviçre, Rusya gibi mukayeseli hukuk örneklerinde de yer almaktadır. Yine duruşma sırasında mahkemeyi etkilemek amacıyla yapılmış şekli tutum ve davranışlar takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmayacaktır. Böylelikle kamuoyunda kılık kıyafet veya diğer belli bazı mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli davranışlar ile cezalarda indirim yapıldığı algısının önüne geçilmiş olacaktır. Diğer taraftan takdiri indirim nedenlerinin kararda, gerekçeleriyle gösterilmesi gerekecektir. Anayasanın 141’inci maddesi hükmüne rağmen yapılan düzenleme ile kanunu uygulayacak hâkimlerin dikkati çekilmiş olacaktır. Benzer tekrar düzenlemeleri, diğer kanunlarda da mevcuttur. Yapılan düzenlemeyle çok sayıda eleştiriye muhatap olan maddenin uygulanmasına ilişkin kanundan kaynaklanan aksaklıkların ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır.

Kadına karşı şiddetle daha etkin mücadele edilebilmesi ve caydırıcılığın sağlanabilmesi amacıyla kasten öldürme, kasten yaralama, işkence, eziyet ve tehdit suçları açısından mağdurun kadın olması hâlinde cezalar artırılmaktadır. Teklifte getirilen düzenlemeyle birlikte, kasten yaralama suçunun mağduru olan kadının, aynı zamanda sağlık çalışanı olması ve suçun görevi nedeniyle işlenmesi hâlinde verilecek ceza 5237 sayılı Kanunun 86’ncı maddesinin üçüncü fıkrası ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun ek 12’nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ayrı ayrı artırılacağından, kadın sağlık çalışanlarına karşı şiddet eylemleri bakımından cezalar önemli ölçüde artırılmış olacaktır.

Israrlı takip fiilleri müstakil bir suç olarak Türk Ceza Kanununda düzenlenmektedir. Israrlı şekilde fiziken takip etmek veya haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak fiillerinin, mağdurda ciddi bir huzursuzluk oluşturmaya ya da mağdurun kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olması hâlinde suç oluşacaktır. Suçun, nitelikli hâl olarak çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi, netice sebebiyle ağırlaşan hâl olarak mağdurun okulunu, işyerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması, fail bakımından nitelikli hâl olarak hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi durumunda cezalar artırılarak uygulanacak ve önemli bir husus olarak da suçun nitelikli hâlleri bakımından tutuklama kararı verilebilecek ve suç, uzlaştırma kapsamı dışında olacaktır.

Israrlı takip suçu kapsamındaki eylemlerin 5237 sayılı Kanunun 123’üncü maddesinde düzenlenen “kişilerin huzur ve sükununu bozma” suçu bağlamında cezalandırılabileceği tartışılmasına rağmen, hükümde yer alan “hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulması” ifadesi, hareketin hukuka aykırı olmasını aradığından sınırlayıcı bir mahiyettedir. Bu noktada bir kişiyle temas kurmanın ne zaman hukuka aykırı olacağı tartışmasını yapmak gerekecek ve sosyal davranış kurallarına hukukun ciddi şekilde müdahalesiyle karşılaşma durumu söz konusu olabilecektir. Bu anlamda getirilen düzenleme bir ihtiyaçtır. Her iki suç bakımından iç huzurun bozulması söz konusu olduğundan maddenin Türk Ceza Kanununda düzenlendiği yer de yerindedir. Israrlı takibin bir sonraki aşamasının daha ağır suçlar

oluşturabileceği ihtimali esasen tehdit gibi diğer suçlar için de geçerlidir. Ayrıca, yağma suçunda aynı zamanda kişiye yönelik bir cebirin de söz konusu olduğu ve kişinin huzur ve sükûnunu bozduğu düşünülerek kişilere karşı işlenen suçlarda da düzenlenebileceği örneğinde olduğu gibi, getirilen düzenlemelerde tek bir hukuki yarar yerine birden fazla hukuki yararın korunabilmesi mümkündür. Dolayısıyla ısrarlı takip suçunun düzenleme yeri uygundur. Somut olayın durumuna göre bazı durumlarda resen takibin de sorunlar oluşturabildiği ve şikâyeteye tabi tutmanın bir nevi mağdurun süreç üzerindeki egemenliğini tanımak anlamına geleceği dikkate alındığında, suçun soruşturulması ve kovuşturulmasının şikâyeteye bağlı kılınması sorun teşkil etmeyecektir. Suç, sadece hareket suçu olmadığından ısrarlı şekilde kişiyi fiziken takip etmekle, haberleşme, iletişim ve bilişim sistemleri aracılığıyla iletişim kurmakla suç oluşmayacaktır. Hareketin neticede mağdurda ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olması gerekecektir. Bu neticenin düzenlemeden çıkması durumunda ise ceza hukukundaki belirsiz durumu ortaya çıkabilecektir. Belirsizliğin olduğu noktada ise ceza hukuku bir tehdit aracı olarak kullanılmaya başlanmakta ve özgürlükler her zaman tehdit edilir hâle gelmektedir.

Kadına karşı kasten yaralama suçu ile kasten yaralama suçunun beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenmesi ya da canavarca hisle işlenmesi hâlleri, tutuklama nedeni varsayılan katalog suçlara eklenmektedir. Aynı zamanda sağlık çalışanlarına karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçu bakımından tutuklama nedeninin varsayılacağına ilişkin Teklifte yürürlükten kaldırılması öngörülen 3359 sayılı Kanunun ek 12’nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan hüküm, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100’üncü maddesinde yer alan katalog suçlar arasına taşınarak görünür hâle getirilmekte ve katalog suça ilişkin diğer bir kanunda yapılan düzenlemeyle oluşan sistematige aykırılık giderilmektedir.

Çocukların cinsel istismarı ve ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence ve eziyet suçları 5271 sayılı Kanunun “Mağdur ve şikâyetçinin hakları” başlıklı 234’üncü maddesi kapsamında alınarak bilhassa şiddet mağduru kadınların istemleri durumunda baro tarafından ücretsiz olarak avukat görevlendirilmesi olanağı sağlanmaktadır.

Özel sağlık kurum ve kuruluşları ile vakıf üniversitelerinde görev yapan sağlık çalışanları hakkında herhangi bir izne gerek görülmeden genel hükümlere göre soruşturma ve kovuşturma yapılabilmeyle, hem kamu kurum ve kuruluşlarında hem de özel sağlık kurum ve kuruluşları ile vakıf üniversitelerinde görev yapan sağlık çalışanları hakkında, sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle soruşturma yapılabilmesi Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulunun iznine bağlanmaktadır. Kurulun kararlarına karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebilecektir. Kurul, profesör veya doçent unvanlı biri dâhili, diğeri cerrahi branştan iki hekim olmak üzere yedi üyeden oluşacak, gerektiği durumlarda Sağlık Bakanı için niteliği ve sayısına göre yeni kurullar da oluşturabilecektir. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından tazminat ödenmesi durumunda; ödenen tazminatın ilgili meslek mensubuna rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarı konusunda Kurula yetki verilmektedir. Kurul, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumunu gözeterek karar verecektir.

6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanunun 1’inci maddesinde eczacılık hizmetinin bir sağlık hizmeti olduğu belirtilmiş, Sağlık Meslek Mensupları İle Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmeliğin 4’üncü maddesinin birinci

fıkrasının (b) bendinde sağlık mensupları “Tabip, dış tabibi, eczacı, hemşire, ebe ve optisyen ile 1219 sayılı Kanunun ek 13 üncü maddesinde tanımlanan diğer meslek mensupları” şeklinde tanımlanmıştır. 1219 sayılı Kanunun ek 13’üncü maddesinde ise 39 adet sağlık mesleği mensubunun tanımı yapılmaktadır. Dolayısıyla düzenlemede kapsam bakımından bir belirsizlik ve ihtilaf söz konusu değildir. Diğer taraftan 1219 sayılı Kanunun içeriğinde tabip ve dış tabipleri ibareleri geçtiğinden yapılacak bir değişiklik, kanunun lafzından bir sapmaya ve diğer meslek mensuplarının kapsamda olup olmayacağı noktasında tereddütlere yol açabilecektir.

“Görevin kötüye kullanılması”, kasıtlı bir suç olan 5237 sayılı Kanunun 257’nci maddesinde yer alan suçu işleme anlamına geleceğinden, hekimlerin taksirle sebebiyet verdiği durumlar açısından herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır.

Teklifin aleyhinde ise genel itibarıyla aşağıdaki eleştiriler dile getirilmiştir:

Gerek kadına gerekse de sağlık çalışanlarına yönelik şiddet, sosyal bir yara hâline dönüşmüş, ülke gündeminde uzun süredir yer alan hususlardır. Anılan hususların gündeme alınması, gerek içerik gerekse de hukuk tekniği açısından eksikliklere karşın olumlu bir adımdır. Her iki konuda, meselelerin asıl öznelere ve bilim insanlarının görüşleri alınmadan, süregelen olumsuz bir teamül olarak torba yasa şeklinde düzenleme yapılması, yasa yapma kalitesi açısından ciddi bir sorun teşkil ettiği gibi, düzenlemeyi yapanların konulara bakış açısını da ortaya koymaktadır. Kadına ve sağlık çalışanlarına karşı şiddet suçunu işleyenlerin tutuklanmalarının kolaylaştırılması ve infaz kabiliyeti olmayacak biçimde cezalarda kısmi artırımı öngören Teklif, sorunların çözümünde yeterli olmayacağı gibi, zaten gerekçeli karar yazılmasının Anayasal bir zorunluluk olduğu, katalog suçlarda sağlık personeliyle ilgili yapıldığı iddia edilen düzenlemenin hâlihazırda 3359 sayılı Kanunun ek 12’nci maddesinin birinci fıkrasında yer aldığı ve ısrarlı takibin 6284 sayılı Kanunda yıllardır bulunduğu da dikkate alındığında, bir reform olarak nitelendirilmesi de mümkün değildir. Bunun yanında, kadın politikalarına ve sağlık çalışanlarına ilişkin çelişkili söylem, eylem ve politikalar ile kadının güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması yoluyla şiddetin önlenmesini öngören İstanbul Sözleşmesinden çekilme kararı alınması, samimiyetsizliğin ve çelişkinin bir göstergesidir. Şiddet olaylarındaki artışın sosyal, ekonomik, psikolojik birçok boyutu olduğu dikkate alınarak, her iki sorun açısından şiddete yol açan toplumsal, kurumsal ve psikolojik faktörleri değerlendiren bütüncül yaklaşımlarla geniş kapsamlı düzenlemeler yapılmalı, temel yasaların sistematığını bozar mahiyette konjonktürel değişikliklere gidilmemelidir.

Teklifin kadına karşı şiddetle mücadele için getirildiği iddia edilen ağırlaştırıcı sebep ihdası ve ceza alt sınırlarının artırılmasına ilişkin 2 ila 6’ncı maddeleri, eşitlik ilkesinin anlaşılış biçimi ve yasaya aktarma biçimi açısından sorunludur. Örneğin adam öldürme suçunun mağdurunun kadın olması durumunun suçun nitelikli hâli olarak düzenlenmesi, bir kadının, bir kadını ve bir erkeği öldürmesi durumunda öldürdüğü kadın nedeniyle Anayasanın 10’uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine aykırı biçimde daha fazla ceza almasına yol açacaktır. Sürekli atfı yapılan 6284 sayılı Kanun, esasen kendisine vurgu yapılmayan İstanbul Sözleşmesinin bir gereği olarak yürürlüğe konmuştur. Sözleşmenin on yıllık uygulaması ve normatif değerinin göz önüne alınmış olmaması ise Teklifteki teknik ve Anayasal sorunların temel nedenidir. Bu sorunların giderilmesi ve kadına karşı erkek şiddeti olgusuyla mücadele edilmesi noktasında yapılması gereken, İstanbul Sözleşmesi’nin “Cezayı ağırlaştırıcı koşullar” başlıklı 46’nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki tanımı kullanmaktır. Sözleşmenin hükümleri çerçevesinde kadına yönelik şiddetin ortaya çıktığı bağlam düzenlendiği ve yaptırıma bağlandığı zaman Anayasanın 10’uncu maddesi açısından eşitlik ilkesinin ihlali de ortadan kalkmış olacaktır. Suçun kadına karşı işlenmesi, suçun kadına karşı toplumsal

cinsiyete dayalı şiddet kapsamında işlenmesinden farklılık arz ettiği dikkate alınarak, kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet tanımı mevzuatta yer almalı ve aralarında aile bağı veya bir ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın cinsiyet temeline dayanan her türlü şiddeti kapsayacak şekilde Teklifteki hükümler düzenlenmelidir.

Takdiri indirim nedenlerini düzenleyen maddeye pişmanlık ibaresinin eklenmesi bugüne kadar ki yargı pratiği düşünüldüğünde, toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısı oluşmamış uygulayıcılar bulunduğu müddetçe uygulamada pek de bir anlam ifade etmeyecektir. Öte yandan salt ceza indirimi almak için yapılacak pişmanlık savunmalarının hangi ölçütlerle değerlendirileceği de düzenlemede muğlaktır. Uygulayıcıların toplumsal cinsiyet eşitliği lehinde karar vermemeleri sonucu ortaya çıkan sorunların çözümü için uygulayıcılara toplumsal cinsiyet eşitliği ile alakalı meslek içi eğitimlerin verilmesi gereklidir. Yine “erkeklik indirimi” konusu olan haksız tahrik indirimine ilişkin düzenleme yapılmaması ciddi bir eksikliktir. İyi hâl indirimi ve haksız tahrik hükümlerinin yıllardır cezasızlık aracı olarak kullanıldığı dikkate alınarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı kadınlara ve çocuklara karşı işlenen suçlarda iyi hâl ve haksız tahrik hükümlerinin uygulanmayacağı yönünde düzenleme yapılmalıdır.

Nefret suçlarının cezasızlık durumuyla karşı karşıya kalmasını önlemek için dil, ırk, milliyet, cinsel yönelim, cinsel kimlik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle işlenen suçlarda haksız tahrik ve takdiri indirim hükümlerinin uygulanmayacağı düzenlenmelidir.

Anayasanın 141’inci maddesine göre zaten mahkeme kararları gerekçeli olarak yazılmak durumundadır. Anayasanın 11’inci maddesi gereğince tüm hâkimler Anayasa hükümleri ile bağlı olduğundan, yapılması gereken, takdiri indirim nedenlerinin kararda gerekçeleriyle gösterileceğine ilişkin düzenlemede yer alan hüküm gibi kararların gerekçeli yazılacağını tekraren yazmak değil, sorun alanlarını tespit edip hâkimlerin Anayasanın üstünlüğü çerçevesinde karar vermelerini sağlamaktır.

Türk Ceza Kanununda çok sayıda suç tipi düzenlenmesi bulunmasına rağmen bu durum etkin olarak uygulandıkları anlamına gelmemekte, infaz sistemine ilişkin ve indirim neden olan düzenlemeler nedeniyle hükmedilen cezalar ile infaz edilen cezalar arasında ciddi farklar ortaya çıkmaktadır. Bu durum kadına karşı şiddet fiillerine ilişkin cezasızlık algısına yol açmaktadır. Dolayısıyla sorunu, belli suç tiplerine ilişkin cezaların düşük olması değil, infaz uygulamaları ve cezada indirim düzenlemeleri nedeniyle cezaların neredeyse infaz edilemez duruma gelmesi oluşturmaktadır. Cezaların caydırıcı etkilerini ortadan kaldıran bu durumun önüne geçebilmek için kadına karşı şiddet olaylarında hapis cezalarının ertelenmesi, seçenek yaptırımlara çevirme, hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve diğer mevcut hükümlerin etkin bir şekilde uygulanmasına engel teşkil eden müesseselerin uygulanmaması yönünde düzenlemeye gidilmelidir.

5237 sayılı Kanunun 113’üncü maddesinin başlığı “Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi” olduğundan, madde başlığıyla uyum sağlanması açısından “suçun konusunun sağlık hizmeti olması hâlinde” ibaresi, suçun konusunun sağlık hizmeti olmaması nedeniyle “suçun sağlık hizmetinden faydalanma hakkının engellenmesine yönelik işlenmesi” şeklinde değiştirilmelidir.

Israrlı takibin ayrı bir suç olarak düzenlenmesi olumlu olsa da suçun niteliği dikkate alındığında Türk Ceza Kanununda “Hürriyete karşı suçlar” bölümü yerine “Vücut dokunulmazlığına karşı suçlar” bölümünde düzenlenmesi gerekmektedir. Diğer yandan “bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşturma” ya da” kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden

olma” şeklinde ortaya konan suça ilişkin ölçütlerden ne anlaşılması gerektiği herhangi bir kritere bağlanmadığından düzenlemeyle keyfi uygulamalara yol açabilecek nitelikte hâkime geniş takdir yetkisi verilmektedir. Suç için öngörülen cezalar ise mevcut infaz düzenlemeleri nedeniyle caydırıcı olmaktan öte, tersine cezasızlık algısını pekiştirecek niteliktedir. Bunun yanında ısrarlı takibin tekrarlayan, sistematik bir suç olduğu gerçekliği karşısında şikâyeteye tabi olmadan resen soruşturulmalıdır.

Israrlı takip gerçekleşirken şikâyeteye tabi olmayan başka bir suç işlendiğinde, ısrarlı takip suçunun da şikâyeteye tabi olmayacağı ve içtima konularında özel bir düzenleme yapılmalı, Türk Ceza Kanunundaki kullanıma uygun olarak “ciddi” ibaresi yerine “ağır” ibaresi tercih edilmelidir.

Baro tarafından ücretsiz avukat görevlendirilmesine ilişkin düzenlemenin kapsamı, kadına yönelik suçu önlemek ve kadının hukuka doğru erişimini sağlamak amacıyla, bu kapsamda değerlendirilecek bütün suçlar bakımından genişletilmeli ve kadınların avukata erişimi zorunlu müdafilik kapsamına alınmalıdır.

Sağlıkta şiddet, koruyucu sağlık hizmetlerine öncelik verilmemesi, hastaların yeterli sürede muayene edilememesi, sağlık çalışanlarının özlük haklarında iyileştirmelerin yapılmaması, sağlık çalışanlarını hedef gösteren açıklamalar ve sağlık hizmetlerinin ticari bir metaya dönüştürülmesi gibi bir dizi sağlık politikalarında yapılan yanlışlıkların bir parçasını oluşturmaktadır. Sorunların temelini teşkil eden Sağlıkta Dönüşüm Programından vazgeçilmelidir.

Mesleki Sorumluluk Kurulu, idarenin ve siyasi otoritenin seçtiği üyelerden oluşacak olması nedeniyle yapısı itibarıyla sorunludur. Kurulda hekim sayısının yetersiz olmasının yanı sıra meslek örgütü temsilcilerinin yer almaması ve de karar alınırken uyulacak ölçütlerin yetersiz ve muğlak olarak düzenlenmesi, alınacak kararları teknik açıdan hatalı değerlendirmeler neticesinde sorunlu hâle getirebileceği, mağduriyetler oluşturabileceği ve kararları tartışılır hâle getirebileceği gibi, Kurulu olması gereken bağımsız ve tarafsız bir yapı yerine, tamamen idari yapıda bir kurul niteliğine büründürülecektir. Sağlık hizmetindeki kusurların çoğu zaman sağlık sisteminin kendisinden kaynaklandığı dikkate alındığında öngörülen yapı, sağlık alanında yaşanan problemlere bütüncül bakış açısını ve kalıcı çözümler üretilmesini engeller mahiyettedir. Kurulun yapısı, bağımsızlık ve tarafsızlık açısından yeterli güvenceler içeren bilimsel bir kurula dönüştürülmelidir. Diğer yandan Kurulun kararlarına karşı itiraz mercii olarak sadece Ankara Bölge İdare Mahkemesinin belirlenmesi, mahkemeye erişim hakkı ve Mahkeme üzerinde iş yükü açısından sorunlara neden olacaktır.

Anti demokratik yapısı, alınacak kararların keyfiliğe açık olması ve adeta bir mahkeme gibi karar verebilecek olması nedeniyle Mesleki Sorumluluk Kuruluna ilişkin hükümler, Anayasanın 2, 9 ve 10’uncu hükümlerine aykırıdır.

Taksirle ölüme ve yaralamaya sebebiyet verilmesi eylemlerine ilişkin hekimlere rücu edilmeyeceği ifade edilmesine rağmen, düzenlemeye bu yönde bir açıklık bulunmamaktadır; düzenleme bu açıdan hukuki belirlilikten yoksundur.

Teklifte yer alan düzenlemelerde “hekim ve dış hekimleri ile diğer sağlık mensupları” ibaresi kullanılmış ve devamında da “muayene, teşhis ve tedavi” ibarelerine yer verilmiştir. 1219 sayılı Tababet Ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun 1’inci maddesinde ise hangi surette olursa olsun hasta tedavi edebilmek için tıp fakültesinden diploma sahibi olmanın şart olduğu, ek 13’üncü maddesinde ise tabipler ve dış tabipleri dışındaki sağlık meslek mensuplarının hastalıklarla ilgili doğrudan teşhiste bulunarak tedavi planlayamayacağı belirtilmiştir. Mevzuatta eczacıların teşhis ve tedaviye ilişkin, tıbbi teşhis ve uygulamalar yapabileceklerine ilişkin herhangi bir hüküm

kanun düzeyinde bulunmamaktadır. Kapsam bakımından ortaya çıkabilecek tereddütlerin giderilmesi açısından “hekim, diş hekimleri ve diğer sağlık mensuplarının mesleğinin icrasıyla ilgili yaptığı uygulamalar” ibaresinin tercih edilmesi yerinde olacaktır.

Özel sağlık kurum ve kuruluşlarında çalışan sağlık mensupları bakımından da, yüksek tazminat yükleriyle karşılaştıkları dikkate alınarak tazminat sorumluluklarıyla ilişkin aynı güvenceler sağlanmalıdır.

Derdest rücu davaları hakkında davacı idarenin Mesleki Sorumluluk Kuruluna başvurmaması nedeniyle davanın usulden reddi hâlinde, davacı idarenin kusuru ve ihmali bulunduğu durumlarda, getirilen geçici madde düzenlemesiyle yargılama gideri davalı sağlık çalışanına da eşit şekilde paylaştırılacaktır. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 323’üncü maddesine göre avukatlık ücreti yargılama giderlerindendir ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 164’üncü maddesine göre ise karşı tarafa yüklenecek avukatlık ücreti avukata aittir. Düzenlemede bu hükümlere aykırılık teşkil edecek şekilde yargılama giderlerinden olan vekalet ücreti kapsam dışında bırakılmış ve idare aleyhine vekalet ücretine hükmedilmeyeceği düzenlenmiştir. Anılan maddelerdeki hükümler göz önüne alınarak avukatların emek ve mesailerini açısından haksızlık oluşturan “davacı aleyhine vekalet ücretine hükmedilemez” ibaresi metinden çıkarılmalıdır.

Bölge İdare Mahkemesi bakımından 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun 9’uncu maddesinde belirtilen itirazları inceleme süresinin, gelecek iş yoğunluğu dikkate alınarak, incelemenin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için iki kat uygulanması yönünde değişikliğe gidilmelidir.

Şiddet vakalarının ağırlıklı olarak sağlık tesislerinde yaşandığı ve sağlık tesislerinin sağlık çalışanları bakımından iş yeri niteliği taşıdığı gözetilerek, sağlıkta şiddetin engellenmesi ve sağlık çalışanlarının yoğun olarak bulunduğu iş yerlerinin de koruma altına alınması amacıyla 5237 sayılı Kanunun 116’ncı maddesi bağlamında düzenleme yapılmalıdır.

Hekimlerin işlerini daha güvenli biçimde yapmalarını sağlamak amacıyla zorunlu mesleki sorumluluk sigortası sisteminde değişikliğe gidilerek gelirleri sağlık kuruluşlarından sağlanacak bir kamu fonu oluşturulmalıdır.

3. Teklif metnine ilişkin kabuller ve değişiklikler

Komisyonumuzca Teklifin maddeleri aynen kabul edilmiştir:

Teklif oy çokluğu ile kabul edilmiştir. Ayrıca Komisyonumuza verilen redaksiyon yetkisi doğrultusunda Teklifin tamamı, tereddütleri gidermek ve anlamı netleştirmek amacıyla terim ve ibareler, kanun dili ve tekniği bakımından gözden geçirilmiş ve metinde redaksiyon mahiyetinde ekleme ve değişiklikler yapılmıştır.

4. Genel Kurulda temsil

İçtüzüğün 45’inci maddesi uyarınca Genel Kurul çalışmalarında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Balıkesir Milletvekili Belgin Uygur, Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya, İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ile Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı özel sözcü seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere yüksek Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Yılmaz Tunç</i>	<i>Ramazan Can</i>	<i>Gülây Samancı</i>
Bartın	Kırıkkale	Konya
Kâtip	Üye	Üye
<i>Belgin Uygur</i>	<i>Muhammed Fatih Toprak</i>	<i>Abdullah Koç</i>
Balıkesir	Adıyaman	Ağrı
(Bu raporun özel sözcüsü)		(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Ayhan Erel</i>	<i>Hasan Subaşı</i>	<i>Rafet Zeybek</i>
Aksaray	Antalya	Antalya
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Süleyman Bülbül</i>	<i>Mehmet Ruştı Tiryaki</i>	<i>Emine Yavuz Gözgeç</i>
Aydın	Batman	Bursa
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Oğuzhan Kaya</i>	<i>Tufan Köse</i>	<i>Sabri Öztürk</i>
Çorum	Çorum	Giresun
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Abdulkadir Özel</i>	<i>Hayati Arkaz</i>	<i>Turan Aydoğan</i>
Hatay	İstanbul	İstanbul
		(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Abdullah Güler</i>	<i>Züleyha Gülüm</i>	<i>Mahmut Atilla Kaya</i>
İstanbul	İstanbul	İzmir
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Halil Öztürk</i>	<i>Alpay Antmen</i>	<i>Orhan Kırçalı</i>
Kırıkkale	Mersin	Samsun
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsü)
	Üye	
	<i>Mustafa Arslan</i>	
	Tokat	

MUHALEFET ŞERHİ

2/4290 Esas sayılı “**Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**”ne ilişkin muhalefet şerhimizdir.

1.TEKLİFİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Teklifin komisyon görüşmeleri, 29 Mart Salı günü saat 15:00’te TBMM Adalet Komisyonunda başlayıp 30 Mart Çarşamba günü sabaha karşı saat 03:23’te bitmiştir. Yürürlük ve yürütme maddeleri de dâhil 17 maddeden oluşan, kadına ve sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin önlenmesiyle ilgili oldukça önemli bir teklif olmasına rağmen 12 saatlik görüşme süresinde çalışmalara sadece bir buçuk saat ara verilmiştir. Kısaca sağlıklı bir çalışma ortamında yapılan önemli bir teklifin görüşmelerinden elde edilmesi beklenen verimlilik sağlanamamıştır. Komisyonun AKP ve MHP’li üyelerinin çoğu söz bile almazken, teklifte imzası bulunan AKP’li milletvekillerinden de çoğu söz almamış, teklifle ilgili herhangi bir beyanda bulunmamış, hatta oylamalar sırasında bile katılım göstermemişlerdir.

Teklif, aceleci ve özensiz bir tavırla, muhalefet milletvekillerinin önergeleri ve eleştirileri dikkate alınmadan, maddeler üzerinde yeterli hukuki tartışma yapılmada AKP ve MHP milletvekillerinin oyuyla kabul edilmiştir.

İçtüzüğün 38/1 maddesindeki “Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler” hükmüne karşın, Anayasaya aykırılık iddiaları ele alınmadan teklif sahiplerinin sunuşlarının ilk sıraya alınması açıkça İçtüzüğün ihlali sonucunu doğurmuştur.

Komisyonunda İçtüzük madde 38’de öngörülen ve dört aşamadan oluşan yükümlülüğü yerine getirmek bir yana, Anayasa’ya uygunluk, gündem maddesi yapılmış olmakla birlikte, teklif metninin bütününe ilişkin gerekçeli ve ayrıntılı bir anayasallık incelemesi yapmış olan CHP’nin Anayasa’ya aykırılık önergesi, tartışılmadan ve gerekçesiz bir şekilde oylanarak reddedilmiş, teklifin tümü ve maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir. Anayasa’ya aykırılık görüşleri kısıtlı söz imkânı bulduğu gibi, uygunluk yönünde görüş bildiren vekillerin gerekçelerini sunma olanağı da tanınmış değildir.

İçtüzük madde 38’e göre gerekçe, açık bir gerekliliktir. Bu itibarla, madde 38 gerekleri yerine getirilmemiştir.

Hatırlatmak gerekir ki, Anayasanın üstünlüğünü düzenleyen Anayasa'nın 11/2'nci maddesinde, “Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz” kuralı, İttüzük madde 38 gereklerine saygı gösterilmesi ölçüsünde anlam ifade etmektedir. Bu nedenle, Anayasa'ya uygunluk incelemesi bakımından İttüzük madde 38 gerekleri yerine getirilmeden Komisyon tarafından kabul edilen teklif metni, yasa yapım usulüne aykırıdır.

İttüzük 26-35'inci maddelerine göre; 27'nci yasama döneminde Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri tarafından TBMM'ye sunulmuş ilgili kanun tekliflerinin birleştirilmesine ilişkin verdiğimiz önerge de yine, kanun teklifleri tek tek incelenmeden ve talep müzakere edilmeden, oylamayla reddedilmiştir.

Torba yasa uygulaması, iktidar tarafından bir yasama rutini haline dönüştürüldüğünden ne yazık ki bu teklifte de varlığını sürdürmüştür. 27'nci dönemin yasama faaliyeti olarak bugüne kadar 249 kanun teklifi görüşülürken bunun 58'i torba kanun (toplam 1811 madde) olmuştur. Meclis'te 600 milletvekili 249 kanun teklifindeki 2914 maddeyi görüşerek kanunlaştırmış; Cumhurbaşkanı 95 Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle 2597 maddeyi, gerekçesiz bir şekilde yürürlüğe koymuştur.

Torba yasa uygulaması, en öz anlatımıyla Anayasa'ya aykırıdır. Çünkü torba yasa, öncelikle yasanın genel ve soyut norm olma özelliğini zedelemektedir. Sonra, torba şeklindeki düzenleme, yasal normu, “ulaşılabilir, anlaşılabilir ve öngörülebilir” olma bakımından asgari standartlardan yoksun kılmaktadır. Nihayet, torba yasa tarzı, normlar hiyerarşisi ilkesini alt üst etmektedir. Bu olumsuzluklara, bir de İttüzük madde 38 gereği, Anayasa'ya uygunluk incelemesinden kaçınılması eklenince, Genel Kurul'da oylanan yasaların şeklen yasa sayısı olsa da, toplumsal gereksinimleri karşılaması veya kamu yararını sağlaması bir yana, yeni toplumsal sorunları yaratma, hatta toplumsal barışı zedeleme riskini beraberinde getirmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Yasa yapma tekniği açısından torba yasa, asıl komisyon ve tali komisyon (lar) ayrımını ortadan kaldırdığı gibi, komisyonlar arasında özellikle iş yükü bakımından dengesizlik yaratmaktadır. Ancak, bunun da ötesinde, asıl sakınca, yasaların içeriğine göre, uzmanlık komisyonlarının varlık nedenini sorgulatmasıdır. Bir torba yasa önerisi, o denli farklı alanlara ilişkin olabilmektedir ki, bazen neredeyse, madde sayısı kadar yasada değişikliğe gidilmekte, bu nedenle çoğu zaman “Bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi” başlığı ile adsız yasa önerisi gündeme getirilmektedir.

Torba yasa uygulaması, Anayasa Mahkemesi’nin denetimini de zorlaştırmaktadır. Çünkü, Anayasa Mahkemesi raportörleri belli hukuk disiplinleri üzerinde uzmanlaştıklarından, Anayasa Mahkemesi’ne intikal ettirilen bir yasa için raportör görevlendirmesinde uzmanlık ilkesinin gözetilmesi zorlaşmaktadır. Hal böyle olunca, Anayasa Mahkemesi, denetim işlevini bütün hukuki argümanları kullanarak yerine getirememekte, tereddüt durumunda, muhtemel iptal yerine ret tercihini yeğleyerek, sorunun uygulamada test edilmesi yönünde kanaat kullanmaktadır.

Sonuç olarak; zaten çok karmaşık ve dağınık olan yasal düzenlemeler, darmadağın hale gelmekte ve yasanın etkililiği zedelenmekte, toplumda hukuka inanç iyice zayıflamaktadır.

Kadına yönelik şiddet ve sağlıkta çalışanlarına yönelik konuların ayrı ayrı irdelenmesi, tartışılması, olgunlaştırılarak yasalaştırılması gerekir. Ancak söz konusu kanun teklifinde; bu önemli ve ihtisas alanlarında paydaşların katkılarıyla şekillenmesi gereken hususlar üstünkörü bir şekilde hüküm altına alınmıştır. O nedenle muhalefet şerhimiz iki konuyu ayrı ayrı irdeleyecektir.

Teklif maddelerinin çoğu kadına yönelik şiddetin önlenmesi gerekçesiyle oluşturulmuş maddelerdir. Kadına yönelik şiddet, ülkemizde önemli ve öncelikli olarak ele alınması elzem olan bir olgudur. Uluslararası cinsiyet eşitsizliği raporuna göre 156 ülke arasında 133’üncü sırada olan ülkemizde; kadına yönelik şiddet tek boyutlu değildir. Toplumsal cinsiyet temelli kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri ile şüpheli şekilde gerçekleşen kadın ölümleri giderek artmaktadır. Bu kapsamda; geçtiğimiz 2021 yılında en az 339 kadın erkekler tarafından öldürülmüştür.

Kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin artmasındaki en önemli sebeplerden biri de; kanun hükmünde sayılan ve usulüne göre yürürlüğe girmiş temel hak ve özgürlüklerle ilgili İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesinden, bir gecede hukuksuz ve usule aykırı bir şekilde Cumhurbaşkanının tek taraflı iradesiyle çekilmesidir. Şiddeti meşrulaştıran kılan bu hukuksuz işlem, kadınların şiddet karşısındaki güvencesiz toplumsal konumunu derinleştirmiştir.

Kadına yönelik şiddetin bir sorun haline gelmesi; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS), Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW), Anayasa ve ilgili kanunlar ile birlikte usulsüz ve hukuka aykırı şekilde Tek Adam’ın çekilme

iradesi ortaya koyduğu temel hak ve özgürlükleri konu edinen Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)’nin yürürlükte olduğu süreçte etkin bir şekilde uygulanmamasının bir sonucudur.

Amacı “*şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek*” olan 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun uygulanmasında dahi birçok toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıktan dolayı aksaklıklar yaşanmaktadır. Dolayısıyla kadına yönelik şiddetin bütüncül politikalar ve bakış açısıyla şekillendirilmiş bir yasama faaliyeti ile ele alınması gerekmektedir. Ancak ilgili kanun teklifi; özü itibarıyla yalnızca cezaların arttırılması ile suçun azalacağını varsayan tek yönlü bir bakış açısıyla hazırlanmıştır. İlgili kanun teklifinin hazırlanmasında alanda çalışmalar yürüten kadın örgütlerinin ve hak temelli sivil toplum temsilcilerinin görüşleri alınmamış olmakla birlikte; komisyon toplantılarına da davet edilmemiştir.

Tüm bu eksikliklerle birlikte Ceza Muhakemesi Kanunu ve Türk Ceza Kanunu’ndaki bazı maddelerin değiştirilmesi talep edilen teklif, ilgili maddeleriyle Anayasa’ya aykırılıkları da beraberinde getirmektedir. Oysa kanunlar Anayasa’ya uygun düzenlenmelidir.

Teklifin Anayasa’ya uygunlukta özellikle eşiklik ilkesi açısından ele alınması gerekmektedir. Anayasa’nın 10. maddesinde düzenlenen “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” ilkesi kapsamında özellikle teklifin 2’inci, 3’üncü, 4’üncü, 5’inci ve 6’ncı maddelerinde Anayasa’ya aykırılıklar mevcuttur.

Teklifin, ilgili maddeleri her ne kadar kadına yönelik şiddetle mücadele için getirildiği savunulsa da, dört maddede düzenlenen ağırlaştırıcı sebep ihdası ve ceza alt sınırının arttırılması önerilerinin hukuken yazımında teknik sorunlar bulunmakla birlikte; bu haliyle kabul edilmesi durumunda mevcut sorunlara bir çözüm sunmayacağı da açıktır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 82’inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin “kadına karşı” olarak değiştirilmesi, 86’ıncı maddesinin ikinci fıkrasına “Suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı altı aydan az olamaz.” cümlesinin eklenmesi, 94’üncü maddesinin birinci fıkrasına “Suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı beş yıldan

az olamaz." cümlesinin eklenmesi, 96'ıncı maddesinin birinci fıkrasına "Suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı iki yıl altı aydan az olamaz" cümlesinin eklenmesi ve 106'ıncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinden sonra gelmek üzere "Bu suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı dokuz aydan az olamaz." cümlesinin eklenmesi, insan öldürme suçunda mağdurun kadın cinsiyetinden olması suçun nitelikli hâline çevrilmesi sonucunu doğurmaktadır ki; bu da eşitlik ilkesine aykırıdır.

Yukarda istenilen değişiklikler, ya kötü ve sakar hukukçuluğun bir ürünüdür ya AKP'nin evlilik dışı ilişkiye kanunda atıf yapma alerjisinden kaynaklanmaktadır ve bu zorluktan kaçınabilmek için cinsiyet temelli azami genişlikte bir ölçüt kullanılmıştır ya da AKP'nin kadına karşı şiddetle mücadele için getirdiği önerilere CHP'nin (eşitlik ilkesi ve ceza hukukunun tutarlılığı temelinde) karşı çıkmasını tahrik etmeyi ve kamuoyu nezdinde bu alanda AKP'ye puan kazandırıp CHP'yi itibarsızlaştırmayı hedefleyen bir mühendisliğin ürünüdür.

Oysa kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi, eşitlik ilkesine aykırılık teşkil eden bu düzenleme ile değil, on yıl süreyle yürürlükte kalan ve Anayasa'ya göre yasaların üstünde yer alan ancak hukuksuz bir şekilde Türkiye'nin çekildiği İstanbul Sözleşmesi'nin "Cezayı ağırlaştırıcı koşullar" başlıklı 46'ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki tanımını kullanarak mümkün kılınacaktır.

Bununla birlikte Teklifte yer alan 8'inci maddedeki "Israrlı takip" düzenlemesi her ne kadar olumlu olsa da, burada da kadınlar arasında bir ayırım söz konusudur. Madde ile getirilmek istenen takip suçunun ağırlaştırıcı unsuru olan "ayrılık karan verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi" ifadesi kadının ilişkideki konumu ve ilişkinin de meşru-gayrimeşru olma durumunu değerlendirmeye açmaktadır. Bu da Anayasa'nın yine eşitlik ilkesine aykırıdır.

Anayasa'nın 138'inci maddesinde de "Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler" cümlesiyle hüküm altına alınmıştır. Teklifin 1'inci maddesinin görüşmeleri sırasında teklif sahiplerinin, kadına yönelik her türlü şiddet olayında hâkimlerin takdir yetkisinin kısıtlanmasını "Böylece hâkimlerin keyfi karar vermesinin önüne geçeceğiz." anlamına gelen beyanlarla savunmaları başka vahim bir durumu ortaya çıkarmıştır. Hâkimler Anayasa'ya bağlıdırlar ve vicdani kanaatlerini beyan ederken Anayasa, yasa ve hukuk çerçevesinde kalırlar. Dolayısıyla, hâkimlerin bu yetkilerini öznel anlamda kullanmaları mümkün değildir. Ancak bu düzenleme ve beyan, hâkimlerin kadına yönelik her türlü şiddet davalarında sanıklar hakkında "keyfi karar

verdiklerinin” itirafı niteliğini taşımaktadır. Öyle ki, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının sağlanamadığı, adalet kavramının içinin boşaltıldığı, yargı üzerinde siyasi baskının olduğu bir ortamda adil ve vicdani kararların verilmesinin mümkün olmadığı bugün herkesin kabul ettiği bir gerçektir. 22 bin 800 hâkim ve cumhuriyet savcısının yüzde 60'a yakınının 5 yıl ve altında kıdeme sahip olduğu gerçeği ortada iken tecrübe noksanlığı yaşayan yargı mensuplarının vereceği kararlar sürekli tartışma konusu olacaktır.

Anayasa’nın 90’ıncı maddesine göre usulüne uygun kabul edilerek iç hukuk kuralı haline gelmiş ve taraf olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin “Adil yargılanma hakkı” başlığını taşıyan 6’ın maddesinin 3’üncü fıkrasının (a) bendine göre, bir suç ile itham edilen herkesin “Kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek” hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte Anayasa’nın 141’inci maddesinde “Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.”, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 34’üncü maddesinde ise “Hâkim ve mahkemelerin her türlü kararı, karşı oy dahil, gerekçeli olarak yazılır” hükmü yer almaktadır. Tüm bu hükümler altında, teklifin 1’inci maddesiyle yeniden kararın gerekçeli olması şartının getirilmesi hukuk tekniği açısından yersiz ve gereksizdir. O nedenle burada yapılması gereken tekraren aynı hükmü yazmak değil hakim ve savcıların Anayasa’nın üstünlük çerçevesinde karar vermelerini sağlamak olmalıdır.

Kanun teklifindeki bir diğer unsur sağlık çalışanlarına yönelik Ceza Muhakemesi Kanunu ve Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’nun bazı maddelerinde yapılması istenen değişikliklerdir. Teklif bazı düzenlemelerde lafzi olarak olumlu yorumlansa da sağlık çalışanlarının sorunları ele alınan bu dar kapsamdan çok daha büyüktür.

Şiddet; son zamanlarda birçok sektörde olduğu gibi sağlık kurumları ve hastanelerde de toplum huzurunu tehdit eden önemli bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir.

Sağlık çalışanları; iktidarın mesleği itibarsızlaştırmaya yönelik söylemleri ve bakım veren konumda olmaları nedeniyle şiddetin odağı olmaktadır. Şiddetin yanında insan haklarına aykırı çalışma koşulları, peş peşe düzenlenen nöbetler, yetersiz ücret, beyin göçü olgusunun artması, kısa sürelerde çok fazla hasta görme mecburiyeti; sağlık çalışanlarını maddi ve manevi anlamda zor duruma düşürmektedir.

Cumhurbaşkanı'nın yurtdışına giden doktorlara yönelik söylediği “Giderlerse gitsinler!” söyleminin hemen ardından Meclis’e sunulan bu kanun teklifi, olumlu hususları barındırsa da sorunun özüne dokunan çözümler sunmamaktadır.

Teklifin Maddelerinde Değişiklik Yapılması ve Teklife Yeni Madde Eklenmesi Önergeleri (İçtüzük Madde 87)

Cumhuriyet Halk Partisi, Komisyon görüşmelerinde İçtüzük kaynaklı bütün haklarını kullanmıştır. Kanun teklifinin 13 maddesine ilişkin değişiklik önermeleri sunulmuştur. Cumhuriyet Halk Partisi, önermelerimize ilişkin görüş dahi belirtmeden reddetmiştir. Önergemiz 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Konut Dokunulmazlığının İhlali” başlıklı 116’ncı maddesinin 2’nci fıkrasında yer alan “işyeri” ibaresinden önce gelmek üzere “tüm sağlık kurum ve kuruluşları,” ibaresinin eklenmesidir. Bu önerge ile sağlık hizmetinin sunumu sırasında yaşanan şiddet vakaları ağırlıklı olarak sağlık tesislerinde yaşanmaktadır. Sağlık tesisleri sağlıkçıların işyeri niteliği taşıdığı için sağlıkta şiddetin engellenmesinde, sağlık çalışanlarının yoğunluklu olarak bulundukları iş yerlerinin de koruma kapsamına alınmasını, önleyici bir tedbir olmasını ve bu cezayla ilgili de bir bilinç oluşmasını amaçlamaktadır.

2. TEKLİF MADDELERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Teklifin 1’inci maddesiyle; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun takdiri indirim nedenlerini düzenleyen 62’nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Mevcut düzenlemeye göre takdiri indirim nedenleri; failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlardır. Düzenleme ile “failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları” yerine “failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışları” takdiri indirim nedeni olacak, “gibi hususlar” ibaresi çıkarılarak takdiri indirim sebepleri tahdidi sayılacak, failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışları, takdiri indirim nedeni olmayacak ve karara takdiri indirim nedeninin gerekçesi de yazılacaktır. Bu haliyle maddedeki “Ancak failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışları, takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmaz” ibaresi yersiz olmuştur. Söz konusu ekleme, mahkemenin bu tür mizansenleri dikkate alabildiği gibi bir kanının uyanmasına neden olmaktadır. Bir yargıç, hukuka ve vicdanına göre karar vermeli ve bu tür mizansenlerden etkilenmeyecek donanıma sahip olmak zorundadır. Esasen uygulamada failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışları takdiri indirim sebebi olarak dikkate

alınıyorsa, burada hâkimlerin mesleğe kabul aşamaları ve mesleki eğitimleri sorgulanmalıdır. Karara takdiri indirim nedeninin gerekçesinin de yazılacağına belirtilmesi gereksizdir. Zira, Anayasa’nın 141. maddesinin 3. fıkrasına göre “Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.” Ayrıca “Kararların gerekçeli olması” başlıklı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 34’e göre “Hâkim ve mahkemelerin her türlü kararı, karşı oy dahil gerekçeli olarak yazılır.” Tüm kararların gerekçeli olması, halihazırda zaten anayasal ve kanuni bir kanuni zorunluluktur.

Teklifin 2’nci maddesiyle; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 82’nci maddesindeki kasten öldürme suçunun “kadına karşı” işlenmesi hali, kasten öldürme suçunun nitelikli halleri arasına alınmaktadır. Bunun sonucu olarak da bu suçun cezası, müebbet hapis cezasından, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına artırılmış olmaktadır. Bendin değişiklik öncesi halinde “Gebe olduğu bilinen kadına karşı” ibaresi varken yapılan değişiklikle bu ibare “kadına karşı” şeklinde değiştirilmektedir. Bu haliyle madde Anayasa’nın eşitlik ilkesine aykırıdır. O nedenle maddeye “*Kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet ve cinsiyet kimliği nedeniyle işlenen suçlar.*” şeklinde yeni bir bent eklenmesi uygun olacaktır. Böylece kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda şiddetin toplumsal cinsiyet ile bağının kurulması sağlanacaktır. Bu düzenlemede sayılan ilişki türlerinin kanunda ağırlatıcı sebep olarak sayılması, eşitlik ilkesini de ihlal etmeyecek bir şekilde, Türkiye’deki kadına karşı şiddet olgusuyla mücadeleye elverişli olacaktır.

Teklifin 3’üncü maddesiyle; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 86’ncı maddesinde yer alan basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek kasten yaralama suçunun kadına karşı işlenmesi halinde verilen hapis cezasının alt sınırı dört aydan, altı aya çıkarılmaktadır. Ancak bu ceza artırımını Ceza Muhakemesi Kanunu ile düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükmünde yer alan alt sınıra denk düşmediği için caydırıcılık konusunda bir anlam ifade etmemektedir. O nedenle Türk Ceza Kanunun 86’ıncı maddesinin ikinci fıkrasına “*Suçun kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet olarak işlenmesi halinde cezanın üst sınırı verilir*” cümlesi eklenmeli ve aynı maddenin 3’üncü fıkrasının (a) bendi “*aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın kadına karşı ve kadın olduğu için*” olarak değiştirilmelidir. Böylece hem cezanın infaz hukuku kuralları kapsamında değerlendirildiğinde caydırıcılığı artacak hem de kadına karşı şiddetin toplumsal cinsiyet ile bağı çerçevesinde

tanımlama yapılmış olup, kasten yaralama suçunun kapsamı sadece eş ve boşandığı eş kapsamından çıkartılarak aralarında aile bağı veya olup olmadığına bakılmaksızın kadına karşı olarak genişletilmiş olacaktır.

Teklifin 4'üncü maddesiyle; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 94'üncü maddesinde düzenlenen işkence suçunun kadına karşı işlenmesi halinde verilen hapis cezasının alt sınırı üç yıldan, beş yıla çıkarılmaktadır. Maddeye Türk Ceza Kanunun 94'üncü maddesinin birinci fıkrasının sonuna *“Suçun kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet olarak işlenmesi halinde cezanın alt sınırı altı yıldan az olamaz”* cümlesi eklenmeli ve yine aynı maddenin 2'inci fıkrasının (a) bendi *“çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın kadına karşı ve kadın olduğu için”* olarak değiştirilmelidir. Böylece hem cezanın infaz hukuku kuralları kapsamında değerlendirildiğinde caydırıcılığı artacak hem de yapılan düzenleme ile kadına karşı şiddetin toplumsal cinsiyet ile bağı çerçevesinde tanımlama yapılmış ve işkence kapsamı sadece eş ve boşandığı eş kapsamından çıkartılarak aralarında aile bağı veya olup olmadığına bakılmaksızın kadına karşı olarak genişletilmiş olacaktır.

Teklifin 5'inci maddesiyle; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 96'ncı maddesiyle düzenlenen eziyet suçunun kadına karşı işlenmesi halinde verilecek hapis cezasının alt sınırı iki yıldan, iki yıl altı aya çıkarılmaktadır. Alt sınırın 6 ay arttırılması suçun caydırıcılığı adına bir şey ifade etmemektedir. Maddeyle Türk Ceza Kanunun 96'ncı maddesinin birinci fıkrasının sonuna *“Suçun kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet olarak işlenmesi halinde cezanın alt sınırı üç yıldan az olamaz”* cümlesi eklenmeli ve yine aynı maddenin 2'inci fıkrasının (a) bendi *“çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın kadına karşı ve kadın olduğu için”* şekilde değiştirilmelidir. Böylece suçun caydırıcılığı artacak ve kadına karşı şiddetin toplumsal cinsiyet ile bağı çerçevesinde tanımlama yapılmış ve eziyet suçu kapsamı sadece eş ve boşandığı eş kapsamından çıkartılarak aralarında aile bağı veya olup olmadığına bakılmaksızın kadına karşı olarak genişletilmiş olacaktır.

Teklifin 6'ncı maddesiyle; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 106'ncı maddesinde yapılan değişiklikle, hayata, vücut bütünlüğüne veya cinsel dokunulmazlığa yönelik bir saldırı

gerçekleştirileceğinden bahisle işlenen tehdit suçunun mağdurunun kadın olması halinde verilecek hapis cezasının alt sınırı altı aydan, dokuz aya çıkarılmaktadır. Bu ceza artırımı Ceza Muhakemesi Kanunu ile düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükmünde yer alan alt sınıra denk düşmediği için caydırıcılık konusunda bir anlam ifade etmemektedir. Madde ile Türk Ceza Kanunun 106'ncı maddesinin birinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere *“Bu suçun kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet olarak işlenmesi halinde cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz”* cümlesi eklenmelidir. Böylece tehdit suçlarında kadına karşı şiddetin toplumsal cinsiyet ile bağı çerçevesinde tanımlama yapılmış olacaktır.

Teklifin 8'inci maddesiyle; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na 123/A maddesi eklenerek ısrarlı takip suç düzenlenmektedir. Öncelikle Türk Ceza Kanunu'nun 123'üncü maddesi, kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunu düzenlemektedir. Ancak Türk Ceza Kanunu'nun 94'üncü maddesiyle düzenlenen işkence suçu altında yeni bir madde olarak yer alması daha doğru olacaktır. İşkence suçu “Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranış” olarak tanımlanmaktadır. İsrarlı takip, sadece huzur ve sükûnu bozmakla kalmayıp, tanımda da olduğu gibi kişilerin beden veya ruhsal yönden acı çekmesini, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine neden olmaktadır. Ayrıca ısrarlı takibin bir sonraki aşaması, çoğu vakada olduğu gibi fiziksel müdahaledir. Teklifte öngörülen alt sınırının altı ay ile sınırlandırılması ısrarlı takip fiili konusunda bugüne kadar işletilen Türk Ceza Kanunun ve 96'ncı ve 123'üncü maddelerinde belirtilen ceza miktarının çok altında olmakla birlikte, caydırıcılıktan da oldukça uzaktır. Bu nedenle ceza sınırı *“4 yıldan 6 yıla kadar hapis cezası verilir.”* şeklinde olmalıdır. Suçun kapsamının sadece ayrılık kararı verilen veya boşandığı eş ile sınırlı tutulması da kadınlar arasında ayrımcılık yapmaktadır. Bu nedenle maddenin ilgili kısmının *“aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın kadına karşı,”* şeklinde yazılması yerinde olacaktır.

Teklifin 9'uncu maddesiyle; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 100/3,a bendi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine atıfla, tutuklama nedenlerini saymaktadır. Teklif, madde 100/3,a'nın (4) üncü alt bendindeki değişikliklerle, somut delillere dayanan kuvvetli şüphelerin varlığı halinde, tutuklama nedeni sayılabilecek hallere yeni ekler getiriyor. Katalog suçların listesi, teklifte kadın ve sağlık çalışanları için getirilen yeni cezalarla da uyumlu biçimde genişletiliyor. Ceza Muhakemesi Kanunun 100'üncü maddesinin 3'üncü

fıkrasına “Kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet olarak işlenen kasten yaralama suçu” cümlesinin, (i) bendi olarak eklenmesi doğru olacaktır. Böylece kadına karşı şiddetin toplumsal cinsiyet ile bağı çerçevesinde tanımlama yapılmış olacaktır.

Teklifin 10’uncu maddesiyle; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun mağdur ile şikayetçinin haklarını düzenleyen 234’üncü maddesine ekleme yapılması öngörülmüyor. Buna göre; mağdur ile şikayetçi; soruşturma ve kovuşturma evresinde; vekili yoksa cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçların yanı sıra “çocukların cinsel istismarı, ısrarlı takip, kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence, eziyet” suçları bakımından baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteyebilecek. Önerimiz, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunun 234’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının a bendinin 3’üncü maddesi “*Vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçu ile kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet olarak işlenen kasten yaralama, işkence, eziyet, tehdit suçlarında ve faili belirlenemeyen kasten öldürme suçlarında baro tarafından kendisine avukat görevlendirilir*”, yine aynı maddenin 1’inci fıkrasının a bendinin 5’inci maddesi “*Vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçu ile kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet olarak işlenen kasten yaralama, işkence, eziyet, tehdit ve faili belirlenemeyen kasten öldürme suçlarında re’sen avukat görevlendirilir*” şeklinde değiştirilmesidir. Böylece kadına yönelik şiddet davalarında kadınlara baro tarafından ücretsiz avukat tayini süre sınırı olmaksızın zorunlu hale getirilmiş olacaktır.

Teklifin 11’inci maddesiyle; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun katılanın haklarını düzenleyen 239’uncu maddesine ekleme yapılması öngörülmüyor. Buna göre; mağdur veya suçtan zarar gören davaya katıldığında, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçların yanı sıra; “çocukların cinsel istismarı, ısrarlı takip, kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence, eziyet” suçları bakımından baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteyebilecek. Önerimiz, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunun 239’uncu maddesinin 1’inci fıkrasının “*Mağdur veya suçtan zarar gören davaya katıldığında, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçu ile kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir*

biçimde etkileyen şiddet olarak işlenen kasten yaralama, işkence, eziyet, tehdit suçlarında ve faili belirlenemeyen kasten öldürme suçlarında baro tarafından kendisine avukat görevlendirilir.” şeklinde değiştirilmesidir. Böylece kadına yönelik şiddet davalarında kadınlara baro tarafından ücretsiz avukat tayini süre sınırı olmaksızın zorunlu hale getirilmiş olacaktır.

Teklifin 14’üncü maddesiyle, 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’na ek bir madde eklenmekte ve bu ek madde ile üniversitelerde çalışan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık mensupları hariç olmak üzere, kamu ve özel sektör sağlık kuruluşları ile vakıf üniversitelerinde çalışan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık mensupları 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine tabi olacağı düzenlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasında bu kişiler açısından yetkili merci Sağlık Bakanlığı olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede Sağlık Bakanlığı bünyesinde Mesleki Sorumluluk Kurulu (MSK) tarafından soruşturma izni verileceği düzenlenmiştir. Ayrıca, birinci fıkra da yapılan düzenleme ile MSK’nın özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim, diş hekimi ve sağlık personeline ilişkin 4483 sayılı Kanunun 5. Maddesinde tanımlanan ön inceleme yaptırabileceğini ve ön inceleme için il sağlık müdürlüklerinde görev yapan başkan veya başkan yardımcılarının görevlendirilebileceğini düzenlemektedir. Birinci fıkra da yapılan bir diğer düzenleme ile MSK’nın ön inceleme de dahil olmak üzere 60 gün içerisinde soruşturma izni verebilmesini düzenlemekte zorunlu hallerde ise bir 30 günlük sürenin daha kullanılabileceği belirtilmektedir. Ancak buradaki bazı kavramlar eksiktir. Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu Ek 18’inci maddesinin 1’in ve 2’inci fıkralarında yer alan ‘hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar’ ifadesi *“hekim, diş hekimleri, eczacı ile diğer sağlık mensuplarının mesleğin icrası ile ilgili yaptıkları uygulamalar”* şeklinde değiştirilmelidir. Çünkü, sağlık hizmeti hekimleriyle, hemşiresiyle, eczacısı ve sağlık çalışanları ile bir bütündür. Eczacılar da sağlık hizmetlerinin sunumunda kamu görevini yerine getirmektedir. Maddeyle eczacıların da Mesleki Sorumluluk Kurulu’nun kapsamına alınmalıdır.

Maddenin üçüncü fıkrasında MSK’nın kimlerden oluşacağı düzenlenmiştir. Buna göre, Kurul 7 üyeden oluşmaktadır. Kurul üyelerinin 4’ü Sağlık Bakanlığı bürokratlarından ikisi dahiliye ve cerrahi branşlardan hekimlerden ve Kurul Başkanı da Bakan yardımcısından teşekkül ettirmektedir. Teşhis ve tedaviye ilişkin cezai sorumluluklarının saptanmasında bir

birlikli sistem kurulması düşünülüyorsa, bu durumda devletten bağımsız bir Kurul kurulmalıdır. Kurulun oluşumunda ilgili meslek örgütlerine de yer verilmesi, Kurulun işleyişi ve alacağı kararların niteliği açısından önem taşımaktadır. Bu düşünce ile Türk Tabipleri Birliği, Türk Eczacıları Birliği, Türk Dişhekimleri Birliği, Türkiye Barolar Birliği tarafından seçilen birer üyenin Kurul yapısına dahil edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda maddenin 3’üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmelidir:

“Kurul,

- a) Sağlık Bakanı tarafından belirlenen hekim bir Bakan yardımcısı,
- b) Sağlık Bakanı tarafından belirlenen Sağlık Hizmetleri, Kamu Hastaneleri, Hukuk Hizmetleri, Yönetim Hizmetleri Genel Müdürleri veya yardımcıları,
- c) Sağlık Bakanı tarafından belirlenen profesör veya doçent unvanlı biri dahili, biri cerrahi, diğeri halk sağlığı branşlarından üç hekim ile
- d) Türk Tabipleri Birliği, Türk Eczacıları Birliği, Türk Dişhekimleri Birliği, Türkiye Barolar Birliği, Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu tarafından görevlendirilen birer üye,

olmak üzere on üç üyeden oluşur. Kurulun başkanı Bakan yardımcısıdır. (c) ve (d) bendi uyarınca belirlenen üyelerin görev süresi iki yıldır.”

Zorunlu Mesleki Sorumluluk sigortası 1219 sayılı Tababet Ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun’da 2010 yılında yapılan bir değişiklik ile hayata geçirilmiştir. Zorunlu mesleki sorumluluk sigortası sağlık kurumlarını değil bu kurumlarda çalışan hekim ve diş hekimlerini sigorta etmektedir. İlgili madde ile getirilen kuralın bu niteliği ve buna uygun olarak yapılan sigorta poliçeleri uyarınca sigortacı, sağlık kurumlarının ödedikleri tazminatları değil, bunların ilgili hekim ve diş hekimlerine yansımalarını sigortalamaktadır. Yani, ilgili sigorta, sağlık kurumu tazminat ödemediğinde değil, ancak ilgili hekim veya diş hekiminin doğrudan kendilerine karşı açılmış davalar veya rücu sebebiyle karşı karşıya kaldıkları tazminat yükümlülüğünde devreye girmektedir. Bu durumda, idarenin ödediği tazminatın sigortalıya (hekim ve diş hekimine) rücu zorlaştırıldığında, bu kişilerin kastı dışında tazminatla yükümlü olmayacağına ilişkin yasa yapıldığında (kast durumunda da sigorta devreye girmeyeceği için), sigortacının ödemek zorunda kalacağı tazminat yükümlülüğünün çok azalacaktır. Bu durumda, sigortacının yükümlülüğünün Sağlık Bakanlığı tarafından ödenen tazminatları temin etmesine yönelik düzenleme yapılması veya primlerin ona göre yeniden belirlenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, tazminat ödeme yükümlülüğü kamu üzerinde bırakılırken bunu temin eden

sigortacının temin ettiği risk gerçekleşmiş olmasına karşın herhangi bir ödeme yapmaması, bu suretle kamu kaynağının sigorta şirketlerine aktarılması söz konusu olacaktır.

Teklifin 15’inci maddesiyle; 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’na eklenen Madde ile Kanun teklifinin 14. Maddesi ile 3359 sayılı Kanuna eklenen ek 18. Maddenin uygulanmasına ilişkin geçiş hükümleri düzenlenmiştir. Geçici Madde 13’ün ikinci fıkrasındaki ‘hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yapmış oldukları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar’ ifadesi ‘*hekim, diş hekimleri, eczacı ile diğer sağlık mensuplarının mesleğinin icrası ile ilgili yaptıkları uygulamalar*’ ifadesi şeklinde değiştirilmesi, yine sağlık hizmetini hekimleriyle, hemşiresiyle, eczacısı ve sağlık çalışanları ile bir bütün olarak ele alınmasını sağlayacaktır.

Süleyman Bülbül
Aydın

Rafet Zeybek
Antalya

Alpay Antmen
Mersin

Turan Aydoğın
İstanbul

Tufan Köse
Çorum

MUHALEFET ŞERHİ

GENEL DEĞERLENDİRME

Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi 16 Mart 2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına, esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna, tali komisyon olarak Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'na sunulmuştur.

Kadına Yönelik Suçlar Bakımından

Teklifte takdiri indirim nedenlerinin sıralanması, tutuklamada katalog suç düzenlemesi, suçun kadına karşı işlenmesinin nitelikli hal kapsamına alınması, ısrarlı takibin suç olarak TCK'da düzenlenmesi, ısrarlı takibin “uzlaşma” kurumunun uygulanmayacağı suçlar kısmına eklenmesi ve şiddet mağduru kadınlar için avukat görevlendirilmesine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki; TBMM’de tüm partilerin ortak iradesiyle kurulan, Kasım 2018-Şubat 2020 arası bir buçuk yıl boyunca çok geniş bir çerçevede tüm kurumları dinleyerek görüş alan ve rapor hazırlama aşamasına geldiğinde bir yıl oyalanılan, sonunda da Mart 2021’deki çekilme kararı nedeniyle “kadük kaldı” denilen “İstanbul Sözleşmesi”nin Etkin Uygulanması ve İzlenmesi Komisyonu’nun çalışmalarını yok saymak, ardından hemen bir başka komisyon kurmak ve bugün getirilen Kanun Teklifi’ni “yeni” olarak lanse etmek; sadece muhalefet partilerinin ve kadın örgütlerinin değil, iktidar partilerinden kadınların çalışmalarını da hiçe saymak ve açıkça kamuoyuna karşı manipülatif bir yaklaşımdır.

Özünde kamu kurumlarına kadına yönelik şiddeti önleme yükümlülüğü getirmesi ve daha etkin mücadele etmek için müdahale, destek ve koruma hizmeti sunan, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının denetlenmesi mekanizmasının sağlanmasını hedefleyen İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararını açıklayan iktidar, şimdi sadece Türk Ceza Kanunu ve bazı kanunlarda kadına yönelik şiddet suçlarında ve sağlık çalışanlarına karşı şiddet konusunda cezalarda kısmi bir ağırlaştırmaya gidilmesi ve belli durumlarda tutuklama öngörülmesi değişiklikleriyle adeta günah çıkartmakta ve yine bir grup seçmeni etkilemeye çalışmaktadır.

Öte yandan Tıpkı Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu sunumunun tam 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde yapılması gibi, şimdi de İstanbul Sözleşmesi’nden Anayasaya aykırı bir şekilde çıkılmasının yıldönümüne denk getirilecek şekilde, önce Meclis Başkanlığı’na, sonra görüşülmek üzere komisyonlara sunulan bu Kanun Teklifi, iktidarın sorunlara yapıcı çözümler üretmek yerine göstermelik ve sembolizme indirgenen bir siyaset yapma tarzını açık etmektedir.

Türk Ceza Kanunu’nda 7 madde, Ceza Muhakemesi Kanunu’nda 4 madde, Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’nda 2 maddede değişiklik öngören Teklif yine hukuki nosyona uymayacak şekilde torba yasa formatıyla hazırlanmıştır. İktidarın kanunları “yap boz tahtasına” çevirerek, etkisiz ve göstermelik girişimlerle kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırması mümkün değildir. Kanun teklifinin hazırlanma sürecinde kadına yönelik şiddetle mücadelede sahada etkin mücadele yürüten herhangi bir sivil toplum örgütünden, feministlerden, barolardan görüş alınmamış; çoğunlukçu, katılımcı demokrasi ilkesi gözetilmemiştir. Oysa ülkemizde çok köklü bir kadın hareketi, sivil toplum örgütleri, barolar ve aktarılabilecek deneyimler mevcuttur.

Teklifin ana eksenini Ceza Kanunu’nda yapılan değişiklikler oluşturmaktadır. Oysa kadına yönelik şiddetle mücadele, Ceza Hukuku çerçevesine sıkıştırılmadan daha bütüncül ele alınmalıdır. Nitekim mevcut yasalar erkek egemen yaklaşıma sahip uygulayıcıların rolü ve siyasi iradenin etkisi ile kâğıt üzerinde kalırken, yasa ile uygulama arasındaki boşluk gittikçe artmaktadır. Yasalar, kadınların şikayetçi olmak için ilk başvurdukları kurumlardan mahkeme salonlarına kadar etkili biçimde uygulanmadığı sürece yeni yasa yapmak anlamsızdır. Kadınlar sistematik olarak şiddete uğrarken, şiddete karşı başvurdukları mekanizmalarda kendini tekrar eden bir cezazırlık politikası hüküm sürmektedir. Kadına yönelik erkek şiddeti önlenmek isteniyorsa öncelikle sorunun kaynağının erkek egemen sistem olduğunun görülmesi ve iktidarın erkek egemenliğini büyüten politik hattan vazgeçmesi gerekmektedir. Bu bakımdan İstanbul Sözleşmesi’nden geri çekilme kararından vazgeçilmeli ve sözleşme etkin bir biçimde uygulanmalıdır. Erkek egemenliğinden kaynaklı kadınlara yönelik erkek şiddeti suçları ceza kanununda ayrı düzenlenmeli ve kaynağı belirtilmelidir.

Teklif, önerdiği bazı olumlu değişimlere rağmen en temelde kadına yönelik erkek şiddetinin toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle yaşandığının yok sayıldığı bir dil ile yazılmış ve medeni hal ayrımcılığına yol açabilecek ifadelere yer verilmiştir. Ayrıca Teklifte yapılmak istenen değişiklik maddelerinde “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun”a da herhangi bir atıfta bulunulmamıştır. Oysa özellikle ısrarlı takibin suç olarak tanımlanması düzenlemesi zaten 6284 Sayılı Kanun’da 10 yıldır yer almaktadır. Hem bu Kanun Teklifıyla Ceza Kanunu’nda ve bazı kanunlarda yapılmak istenen değişiklikler, hem de “Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu”nda yer alan önlemler sanki yeni öneriler gibi kamuoyuna lanse edilmektedir. Oysa yapılmak istenen tüm düzenlemeler bir sene önce Anayasa’ya aykırı bir şekilde çekilme kararı alınan İstanbul Sözleşmesi’nin devleti yükümlü kıldığı sorumluluklardır. Zaten kanaatimizce asıl kaçınılan devlete ve tüm kurumlara yüklenen sorumluluktur.

Son yıllarda kadınların haklarına yönelik saldırılar hem siyasi söylem hem de hukuk alanında daha güçlü hissedilmektedir. Örneğin kadınların Medeni Kanun’daki haklarına açık bir saldırı olan nafaka düzenlemesi tartışması ısrarla gündemde tutulmaktadır. Kürtajın fiili olarak engellenmesi, doğum kontrol yöntemi kullanmak isteyen kadınların hukuki dayanağı olmaksızın eşlerinden izin almaya zorlanması gibi kadınların kendi bedenleri, emekleri, hayatları ve kimliklerine dair kendi kararlarını vermelerini engellemeye ve kadınları erkeklere tabi kılmaya çalışan uygulamalar uzun zamandır süregelmektedir. 8 Mart Dünya Kadınlar

Günü'nü kutlayan kadınlara yönelik şiddet, her türlü gösteri ve protesto hakkının şiddetle engellenmeye çalışılması, gözaltında, cezaevlerinde şiddet; kadına yönelik şiddeti önlemek yerine aksine şiddetin erkekleri cesaretlendirici tezahürleridir. Böylesi bir ortamda erkekleri ceza ile korkutup “terbiye” etme yaklaşımı gerçeklikten uzaktır. Kadın erkek eşitliği ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığına son verme iradesi yüksek sesle ve kararlı bir şekilde ifade edilmedikçe, her alandaki ayrımcılık cevabını sadece kadın örgütlerinden değil, tüm siyasetçiler ve siyasi, idari mekanizmalardan almadıkça yapılacak her kanun kifayetsiz kalmaya devam edecektir.

İktidar tarafından sunulan söz konusu teklifte; toplumsal cinsiyet ve kadın- erkek eşitsizliği, erkek egemenliği gibi tanımlamaların hiçbiri yer almamakta, ısrarla sorunun kaynağı net bir biçimde ortaya konulmamaktadır. Takdiri indirim düzenlemesi ile failden pişmanlığını gerekçelendirmesi ve erkek yargı kararını bu yolla meşrulaştırması istenmektedir. Erkek yargının en çok başvurduğu kanun maddesi olan haksız tahrik indirimi ise olduğu gibi kalmış, bu konuda partimizin ek önerge talebine rağmen bir değişiklik yapılmamıştır. Türk Ceza Kanunu’da eziyet, işkence, tehdit ve yaralama suçlarının kadına karşı işlenmesi halinde ceza artırımına gidilmiş olsa da bu cezaların bir caydırıcılığı bulunmamaktadır. Öte yandan ‘toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı kadına yönelik suçlar’ olarak tariflenmediğinde bir kadının bir kadına karşı işlediği suç da bu artırım sebepleri arasında sayılabilecek ve geniş yorumlanacaktır.

Meşru müdafaa için faili öldürmek zorunda kalan kadınlara haksız tahrik indirimi, iyi hal indirimi uygulamak yerine kadınları katledenlere bulunan “mazeretler”, yargının nasıl cinsiyetçi işleyen bir yapısı olduğunu göstermektedir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun yakın dönemde aldığı ve kamuoyunun tepkisine yol açan iki karar bu duruma somut örnek teşkil etmektedir. Kurul, Aralık 2021’de kendisine sistematik tecavüz, şiddet ve şantaj uygulayan Nurettin Gider’i öldürdüğü için haksız tahrik ve iyi hal indirimi olmaksızın müebbet hapis cezası alan Nevin Yıldırım’ın cezasını onamıştır. Aynı Kurul, Mart 2022’de, “evlenme teklifini reddettiği için” yanında götürdüğü bıçakla Hatice Kaçmaz’ı öldüren Orhan Munis’e ise “aşırı sevgiden öldürdü” “reddedilmeseydi öldürmezdi” gerekçesiyle ceza indirimi sağlamıştır. Sistematik bir şekilde şiddet gören, seks işçiliğine zorlanan ve nihayetinde ölmek için öldürmek zorunda kalan Çilem Doğan’a verilen 15 yıl hapis cezası kararının, infazının durdurulması ve onama kararının düzeltilmesi için Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nda görüşülmesi taleplerini Yargıtay Başsavcılığı reddetmiştir. Yargı adeta “reddeden” ve kendini koruyan kadınları cezalandırmaktadır. Üstelik bu yargı kararlarını verenlere karşı işleyen adil bir soruşturma ve rücu mekanizması da bulunmamaktadır. İşte kadınlar bu anlayış ve kararlar yüzünden yıllardır “erkek adalet değil gerçek adalet” diye haykırmaktadır.

Öte yandan Ceza Kanunu’ndaki asıl sorun bazı suç tiplerine ilişkin ceza yaptırımlarının sadece düşük olması değil, infaz uygulamaları (infaz sistemine ilişkin düzenlemelerin ve ceza hukukunda indirim neden olan diğer düzenlemelerin) sonrasında cezaların neredeyse infaz edilmez hale gelmesidir. Bu nedenle cezaların caydırıcı etkisi ortadan kalkmakta; bu durum cinsiyetçi yargı pratikleriyle birleşince kadına yönelik şiddet cezasız kalmaktadır. Kamuoyunda, kadınlara karşı şiddet fiillerine ve faillerine ilişkin ciddi bir “cezasızlık” algısı

oluşturmuştur. Sorunun çözümü, sadece belli suç tiplerinde ya da bunlara ilişkin yaptırımlarda değişiklik yapmak değil, söz konusu kurumların (ilgili infaz düzenlemeleri ve erteleme sonucu doğuran işleyişler) kadına yönelik şiddet olaylarında uygulanmasını engellemektir. Birçok olayda, adeta kamuoyunda gündem olmadığı zaman kadına yönelik şiddet davaları cezasızlık ve takipsizlikle sonuçlanmaktadır. Gerçek bir yargı adaleti yerine “sosyal medyadan aranan adalet” insanlar için çare olarak görülmektedir.

Sonuç olarak; İstanbul Sözleşmesi sadece Türkiye için değil, tüm dünyada kadına yönelik şiddet konusunda hazırlanmış en etkili, kapsamlı ve kurumlara yükümlülükler, denetim getiren Sözleşmedir. Uygulanması halinde hepimizin hayatını olumlu biçimde etkileyecek olan bu Sözleşmeden çekilme kararıyla iktidar tarafını belli etmiştir. Küçük bir erkek grubuna yönelik oy hesapları uğruna kadınlar feda edilmiş olmakla, kadına yönelik şiddeti önleme iradesi fesada uğramıştır. Bu nedenle bir kez daha öncelikli tavsiyemiz; İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararından vazgeçilmesidir. Bu, partili-partisiz tüm kadınların ortak isteği ve iradesidir. Bugüne kadar yürütülen mücadele deneyimlerini, kazanımları yok saymak, partili-partisiz hiçbir kadına fayda sağlamayacaktır. Ancak el birliğiyle taş taş üstüne koyarak, erkek egemenliğini, onun yarattığı yargı sistemini ve kurumlarını dönüştürmemiz mümkün olabilir.

Sağlık Çalışanları Bakımından;

Yasadaki sağlık alanındaki şiddeti önlemeye yönelik maddeler olumlu düzenlemeler olsa da sağlıkta şiddet vakalarını ortadan kaldırmak için yeterli değildir. Her türlü şiddetin ortadan kaldırılması için TCK’nın revize edilmesini anlamlı bulmakla beraber sağlıkta şiddetin sona ermesi için sağlık sisteminin bir bütünen değişmesi gerektiğini savunuyoruz. Çünkü sağlık alanında şiddet, sadece şiddet faillerinden kaynaklı münferit şiddet vakaları olarak görülemez. Münferit şiddet vakalarının çok ötesinde, şiddet politikalarında beslenen ve krizli hale getirilen sağlık sisteminin yarattığı şiddet ile karşı karşıya bulunmaktayız.

İktidarın son yirmi yıl içerisinde sağlık sisteminde adım adım yarattığı tahribatlar sistemi, çökmeye yüz tutmuş, krizli bir yapı haline getirdi. İktidarın uygulamaları ile birlikte yurttaşlar adeta “paran kadar sağlık” diyebileceğimiz bir uygulama ile karşı karşıya geldi. İktidarın her fırsatta “sağlıkta çağ atladık” diye övündüğü Sağlıkta Dönüşüm Programı (SDP) sağlık alanını sürekli kriz ürete bir alana dönüştürdü. SDP ile hastaların müşteri, hastaneler kâr eden işletmeler olarak görüldüğü sisteme geçildi. Performans dayatması hayata geçirildi, kar odaklı sistemde hekim-hasta ilişkisi bozuldu. Hekim ve diğer sağlık personeli üzerinde kar odaklı idari baskı artırıldı. Rekabetçi anlayış, sağlık çalışanları arasında iş barışını bozdu. Sağlık hizmetinin sunumunda nitelik yerini niceliğe bıraktı.

Hastanelere yığılmanın önüne geçmek amacıyla Merkezi Hasta Randevu Sistemine (MHRS) geçildi. MHRS ile birlikte muayene süreleri 5 dakikaya kadar düşürüldü. Sağlık kurumlarındaki aşırı yoğunluk hekim-hasta ilişkisini bozdu. Sağlık Bakanlığı’nın verilerine göre günde en az 30 sağlık çalışanı şiddete uğradı.

Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM) sağlık çalışanlarını şikâyet merkezine dönüştü. Soruşturmalar ve savunmalar hekimler üzerinde mobbing ve baskı yarattı. “Muayene katılım payı”, “reçete katılım payı”, “ilaç katılım payı”, “ilaç fark bedeli”, “bıçak parası” adı altında randevu almaktan hastaneden çıkana kadar her aşama için para tahsilatının önü açıldı. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) primleri, katkı katılım payları ve ilave ücretlerden dolayı hastaneye gidemeyip acil servislerde uzun kuyruklar oluşturan yoksul yurttaşlar için “usul şartı” getirildi.

Parası olmayan insanlar ise göz göre göre ölüme terk edildi. Kanser ilaçlarını temin edemeyen dönemin Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar’ın kendisine verdiği parayı, “Dilenci değilim” diyerek geri çeviren lenf kanseri hastası üniversiteli 27 yaşındaki Dilek Özçelik hayatını kaybetti. Uçak ambulanslarla övünülürken, Van’ın Gürpınar ilçesine bağlı Yalınca Köyü’nün Çeli Mezrası’nda rahatsızlanan 3 yaşındaki Muharrem, sağlık hizmeti alamadığı için hayatını kaybetti. 3 yaşındaki Muharrem’in ailesi tarafından çuvala konulan cenazesi ise babasının sırtında mezradan köye indirildi.

SDP sağlık çalışanlarının, yorucu çalışma koşullarına, aşırı nöbet yüküne, uygun olmayan çalışma ortamlarına, yeterli izin kullanamamaya, resmî tatil günlerinde bile çalışmak zorunda kalmalarına, ciro baskısına, iş güvencesinin olmamasına neden oldu. Ankara Şehir Hastanesi’nde nöbet tuttuktan sonra aracıyla evine dönmek üzere yola çıkan 25 yaşındaki asistan hekim Rümeysa Berin Şen’in park halindeki kamyona arkadan çarparak yaşamını yitirmesi hafızalarımızda tazeliğini korumaktadır.

Özcesi, SDP ile, koruyucu sağlık hizmetlerine önem vermeyen, sağlık kurumlarını işletmelere, sağlık hizmetlerini ticari bir faaliyete, hastaları müşteriye dönüştüren, hasta başvurusu açısından kışkırtılmış bir talep yaratan bir sağlık sistemi oluşturuldu.

Sağlıkta Şiddet, son 20 yılda hızla artarak sağlık çalışanlarının hayatlarındaki en büyük tehditlerden biri olmuştur. Toplumda görünen kısım sadece hasta veya hasta yakınlarının sağlık emekçilerine uyguladığı şiddet olmaktadır. Oysa sağlıktaki şiddet sadece bundan ibaret değildir.

- Kötü çalışma koşullarında uzun saatler çalışmaya zorlanma,
- Liyakatsiz idareciler eliyle sağlık emekçilerine uygulanan mobbing,
- Birinci basamakta olduğu gibi çıkarılan ceza yönetmeliği,
- Haksız ve hukuksuz yere KHK’ler ile ihraç, OHAL’i devam ettiren 35. Madde, arşiv ve güvenlik soruşturmaları ile atanamama ya da işten atılma korkusu,
- Mülki amirlerin sağlık emekçilerini evlerine kadar tedaviye götüren yaklaşımları, ya da önlerinden ayağa kalkmadığı için gözaltına aldırma,
- İktidar partilerine mensup siyasilerin hastaneye gittiğinde idarecilerin tüm emekçileri adeta seferber etmeleri,
- Demokratik olmayan çalışma ortamları içinde yaşanan kaygı gibi birçok durum şiddetin farklı farklı çeşitleridir.
- İktidarın sadece hasta ve hasta yakınlarının şiddeti üzerinde TCK kapsamında cezaları arttırmaları yanında kendi uygulamaları ile çalışma mekânlarında yaşattığı her türlü şiddete de çare bulması gerekmektedir.

- Sağlıkta Dönüşüm Programı neticesinde sağlık hizmeti ticari bir metaya dönüşmüş ve hastanelerde hasta yoğunluğu ciddi anlamda artırmıştır.

Siyasal iktidarın; bir gün alkışlanan bir gün ‘‘Giderse gitsinler’’ tavrı ve tutumundan bir an önce vaz geçmesi ve sağlık emekçilerinin ekonomik, özlük, sosyal ve demokratik haklarına yönelik düzenlemeleri sağlık emekçilerinin örgütleri ile birlikte hayata geçirmesi gerekmektedir ve neoliberal uygulamalardan vazgeçmesi gerekmektedir

Kanun Teklifi sağlık emekçileri ve ilgili meslek örgütlerinin SES, TTB’nin önerilerinin bazılarını içerse de sağlıkta şiddete bütünlüklü bir bakış açısından yoksundur. Sağlıkta şiddetin azalabilmesi için en başta sağlıkta dönüşüm programı ile daha da bozulan sağlık sistemi ve buna bağlı ağırlaşan çalışma koşulları düzeltilmelidir. Sağlık sistemindeki tıkanma ve derinleşen ekonomik buhran ile birlikte belirgin bir artış gösteren sağlıkta şiddetin ortaya çıkış nedenlerini her yönüyle analiz etmeden yapılan göstermelik düzenlemeler, herhangi bir çözüm sunmayacaktır.

Teklifte sağlıkta şiddetin tutuklama nedeni varsayılan katalog suçlar arasına alınması, sağlık mesleğinin icrası kapsamında yapılan muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle soruşturma yapılabilmesinin Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulacak Mesleki Sorumluluk Kurulunun iznine bağlanması gibi düzenlemeler bulunuyor. Ayrıca kamudaki sağlık çalışanlarının mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalarından kaynaklı zararların tazmini için açılan davalar sonucunda devlet tarafından ödenen tazminatın ilgisine rücu bakımından Mesleki Sorumluluk Kuruluna yetki verilecek.

Sağlık Bakanlığı’nın kendi politikasını belirleme yetkisinin elinden alındığı; tıbbi işlemin ne olduğuna Hazine ve Maliye Bakanlığı’nın, geri ödeme yetkisiyle reçete edilebilir olana Sosyal Güvenlik Kurumu’nun karar verdiği bir sağlık hizmeti ortamı söz konusudur. Hekimin mesleki özerkliğinin tümüyle kısıtlanmaya çalışıldığı, sağlık idarecilerinden beklenenin ise sağlık çalışanlarının ‘‘ne söylenirse onu yapmalarını’’ temin etmekten ibaret olduğu bir yapıda; sağlık hizmetinden kaynaklı kusurun bireysel olarak ele alınması, sorunu çözmekten uzaktır. Yapılacak düzenleme ile getirilmek istenen kurul, sistemin koruyucularının kendi kusurlarını görünmez hale getirmesine yol açacaktır. Nüfusundan fazla acil servis başvurusu olan dünyadaki tek ülke olan, yılda 570 milyon başvurunun yapıldığı, kişi başına yılda sağlık kurumlarına başvurunun 10’a yükseldiği Türkiye’de; Mesleki Sorumluluk Kurulu, kimin cezalandırılacağını seçmek ve mevcut davaları ötelemek dışında anlamlı bir çözüm üretemeyecektir. Sağlık hizmetinden kaynaklanan kusurların kamusal olarak karşılanması, nedenlerinin araştırılarak çözüm yöntemlerine yoğunlaşılması gerekmektedir. Oysa getirilen kanun teklifi, malpraktis sorununa çare olmaktan çok yeni sorunları beraberinde getirecektir.

Sağlıkta dönüşümün yarattığı kısıktırılmış sağlık talebiyle bir kişinin yılda 10’a varan hastane başvurusu ve 5 dakikada muayene, insanların bu koşullarda sağlık hizmetine erişimiyle ilgili yaşadıkları sıkıntılarda doğrudan sağlık çalışanlarını sorumlu görmesine neden olmaktadır,

Şiddet, neoliberal politikaların, uygulanan Sağlıkta Dönüşümün sonucudur. Dolayısıyla sağlıkta dönüşüme ilişkin somut adımlar atılmadığında, koruyucu sağlık hizmetleri güçlendirilmediğinde, kısırtılmış sağlık talebini çekilmediğinde şiddeti önleme olanağı maalesef oluşmamaktadır. Tabi caydırıcı düzenlemelerin olması gerektiği açıktır ancak daha da önemlisi neoliberal sağlık politikalarının acilen değişmesi ihtiyacıdır

Sağlık çalışanlarının görevlerini yaparken ortaya çıkan tıbbi kötü uygulamalar nedeni ile korunması konusu sağlık çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması, fazla çalıştırılmasının önlenmesi, yeterli miktarda mali ve sosyal haklara sahip olması konuları ile yakından ilgilidir. Ayrıca sağlık çalışanlarının mesleki eğitim ve hizmet içi eğitim süreçlerinin nitelikli olarak sürdürülmesi konusu ile de ilgilidir. Tüm bu süreçlerin birlikte ele alınmasının gerekli olduğu aşikardır.

Teklifte yer alan Mesleki Sorumluluk Kurulunun ise tamamen idarenin ve siyasi otoritenin seçtiği üyelerden oluşacaktır, “Oysa sağlık meslek örgütleri, uzmanlık dernekleri, sendika temsilcileri ile hasta hakları dernekleri o kurullarda olmadığında, bağımsız ve nesnel değerlendirmede sorun olacaktır. Nasıl ki Adli Tıp Kurumu, Adalet Bakanlığına bağlı olduğu için verdiği her kararda soru işaretlerine neden oluyor; Mesleki Sorumluluk Kurulu için de benzer bir durum söz konusu olacaktır. Dolayısıyla bağımsız kurulların olmaması kabul edilebilir değildir.” Teklif ile kamuda çalışanlar yönünden rücu edilip edilmeyeceği ile bunun tutarının belirlenmesi de Kurul kararına bırakılmaktadır. Dolayısıyla kamuda çalışanlar yönünden, esasen idarenin yani kamu işverenin kendisinin kusurunu da merkezi bir kurul eliyle belirleyecektir.

Ancak Kurul, hekim sayısının yetersiz olmasının yanı sıra ağırlıklı olarak Sağlık Bakanlığı yöneticilerinden oluşturulmuştur. Bu Kurulun yapısı, bağımsız ve tarafsızlık açısından yeterli güvence içermemektedir. Kurulun bileşiminde mutlaka meslek örgütleri, uzmanlık dernekleri, sendika temsilcileri ile hasta hakları dernekleri temsilcilerinin de bulunması sağlanmalıdır. Kurulun çalışmaları ve karar alma sürecinde herhangi bir ölçüt de belirlenmemiştir. Ayrıca 3359 sayılı Yasaya eklenmesi düşünülen maddenin ikinci fıkrasında “... ilgisine rücu edilip edilemeyeceğini ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek” karar verileceği belirtilmiş de düzenlemede, suçun unsurlarının farklı olması dolayısıyla, taksirle ölüme veya yaralamaya sebebiyet verilmesi suçlarının da açıkça ifade edilmesi gereklidir. Bir hukuk devletinde bakan yardımcısı ve 4 genel müdürden oluşan bir heyet mahkemenin yerine geçebilir mi? Bu, Anayasa’ya, hukuk devletine uygun olabilir mi?

Teklif İle İktidarın, İyi Bir Şey Yapıyormuş Gibi Göstererek Hekimlerin, Sağlık Emekçilerinin Tepesinde Yeni Bir Sopa Sallandıracağı Anlaşılmaktadır.

AKP’li olanları, yandaş olanları, iktidara yakın sendikalara üye olanların affedildiği, ‘Soruşturulmasın’ denildiği ama sonrasında muhalif olanın, farklı düşünenin, iktidara yakın olmayan sendikalara üye olanların, kısacası iktidara yakın olmayanın ‘Soruşturulsun’

denileceği bu uygulamanın hukukla, adaletle, akılla, vicdanla, insan haklarıyla ilişkilendirilmesi mümkün değildir.

Bunun Adı Bürokratik Şiddettir.

Türkiye'de insanlar muayene olamıyor, randevu alamıyor, randevu bulsalar ameliyat olamıyor, ameliyat randevusu alsalar malzeme bulamıyor. Bütün bu zorlukların, sıkıntıların sebebi de hekimlerin, sağlık emekçilerinin taşıyamayacağı bir yoğunluk olarak ortaya çıkıyor ve sonucunu ya şiddet olarak yaşıyorlar ya da iktidar eliyle tehdit ediliyorlar. Teklif, sağlıkta şiddete bütünlüklü bir bakış açısından yoksundur. Sağlıkta şiddetin azalabilmesi için en başta sağlıkta dönüşüm programı ile daha da bozulan sağlık sistemi ve buna bağlı ağırlaşan çalışma koşulları düzeltilmelidir. Sağlık sistemindeki tıkanma ve derinleşen ekonomik buhran ile birlikte belirgin bir artış gösteren sağlıkta şiddetin ortaya çıkış nedenlerini her yönüyle analiz etmeden yapılan göstermelik düzenlemeler, herhangi bir çözüm sunmayacaktır. Palyatif bir düzenleme olarak eksik kalacaktır.

Maddeler Üzerine Değerlendirme

Madde 1

Teklif maddesi, takdiri indirim nedenlerinin düzenlendiği Türk Ceza Kanunu'nun 62. maddesinde yaptığı 'değişikliklerle' faillere 'pişmanlık' şartı getirmiş ve faillerin şekli tutum ve davranışlarının indirim nedeni olarak sayılamayacağı ve verilecek kararlarda takdiri indirim nedeninin gerekçelendirilmesi gerektiğini düzenlemiştir.

Ne yazık ki bu düzenleme, kadına yönelik suçlarda yargının keyfi 'erkeklik indirimi' uygulamalarına son vermeyen, sorunun gerçek çözümüne katkı sunmayan göstermelik bir düzenlemedir.

Nitekim ilk olarak; failin duruşmadaki halinin ve şeklinin (kravat takması, takım elbise giymesi vs.) dikkate alınmayacağı ancak yargılama sürecindeki pişmanlığının takdiri indirimde esas alınacağı şeklindeki değişiklik, faile 'pişmanlık' öğreterek failin 'erkeklik indirimi' almasını sağlamaya yöneliktir. Failin 'pişmanım' demesini ve pişmanlık gerekçelerini açıklamasını istemek, erkek yargının cezasızlık uygulamalarına meşrulaştırma zemini yaratmaktır. Ayrıca failin salt ceza indirimini elde etmeye yönelik yapacağı pişmanlık savunmalarının hangi ölçütlerle değerlendirileceği de belirsizdir. Failleri 'pişmanlık' rolü yapmaya teşvik eden düzenleme, benzer olaylarda mahkemelerin birbirinden oldukça farklı kararlar almasına yol açacaktır.

Öte yandan; Teklifte takdiri indirim gerekçelerinin kararlarda açıklanması gerektiği düzenlenmiştir. Halbuki bu düzenlemeye bir ihtiyaç yoktur. Zira 'gerekçeli karar hakkı' zaten anayasal bir haktır. Anayasa'nın 141.maddesi '*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır*' diyerek yurttaşların mahkemeler karşısındaki hukuki güvenliğini korumaya almıştır. Aynı şekilde TCK 62/2 de "*Takdiri indirim nedenleri kararda gösterilir*" şeklindedir. Dolayısıyla Teklifteki düzenlemeyle hakime 'gerekçe yaz' demek faile uygulanacak cezasızlığa 'yeterli kılıf uydur' diyerek hatırlatma yapmaktan öteye geçmeyecektir.

Keyfi ‘iyi hal’ indirimlerini önlemenin yolu, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı olarak kadınlara ve çocuklara karşı işlenen suçlarda takdiri indirim düzenlemesini tamamen ortadan kaldırmaktır. Çünkü unutulmamalıdır ki, kadına ve çocuğa yönelik suçların cezası indirime tabi tutulamaz! Dolayısıyla yargılama makamlarının bu konuda takdir hakkı olmamalıdır. Nitekim hakimlerin fail erkeklere ‘iyi hal’ indirimi uygulayan kararları, mevzuat eksikliğinin değil erkek egemen zihniyetin bir sonucudur. TCK’da düzenlenen ‘haksız tahrik’ ve ‘iyi hal’ indirimi yıllardır kadına yönelik suçlarda bir cezasızlık aracı olarak kullanılmaktadır. Faillerin ‘erkeklik’ savunmaları yargı tarafından meşru sayılmakta, kadınların toplumsal cinsiyet kalıplarıyla uyuşmayan her türlü davranış ve eylemleri, yaşama biçimleri, özgürlük talepleri ve iradeleri fail lehine indirime gerekçe yapılmaktadır.

Kadınların bu göstermelik düzenlemelere değil, tek bir adamın kararıyla çekinilen İstanbul Sözleşmesi’ne ve 6284 Sayılı Kanun’un etkin uygulanmasına ihtiyacı vardır. Nitekim İstanbul Sözleşmesi taraf devletleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı suçların cezasız kalmasını önlemekle de yükümlü kılmiştir.

Dolayısıyla hukuka aykırı olarak çekilme kararı alınan İstanbul Sözleşmesi başta olmak üzere, var olan yasaların etkin biçimde uygulanması, kadına yönelik suçlarda İstanbul Sözleşmesi’nin gereğine uygun düzenlemeler ve politikalar yapılması ve erkek şiddeti konusunda caydırıcılıktan uzak olan ceza infaz sisteminin değiştirilmesi elzemdir.

Bununla birlikte takdiri indirimin ayrımcılık saikiyle işlenen suçlarda uygulanması da derhal önlenmelidir. Nitekim Anayasanın 10. maddesi herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşit olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla nefret suçlarında takdiri indirim uygulanması ayrımcılık yaşağını körükleyen ve cezasız bırakan sonuçlara sebep olmaktadır. Oldukça yaygınlaşan nefret suçlarına karşın etkin mücadele, bu suçların ceza kanunlarında yaptırıma bağlanarak etkin bir soruşturma ve kovuşturma yapılması ile mümkün olabilecektir. Nefret suçları ile ilgili kapsamlı bir yasal düzenlemenin eksikliği sistematik bir biçimde bu saldırıların devam etmesine de zemin hazırlamaktadır. Kürtler, mülteciler, aleviler, LGBT+, mevsimlik işçiler ve sayamadığımız pek çok kesime yönelik saldırıların sayısında artış yaşanması da bu cezasızlık ortamının bir ürünüdür.

Madde 2,3,5,6

Teklifte TCK’nın 82, 86, 94, 96, 106 gibi çeşitli maddelerinde “suçun kadına karşı işlenmesi hali” cezaı ağırlaştırıran nitelikli hal olarak düzenlenmektedir:

Kasten öldürme (ceza müebbet iken ağırlaştırılmış müebbet hapse çıkarılmaktadır).

Kasten yaralama (cezanın alt sınırı 4 aydan, 6 ay hapse çıkarılmaktadır).

Eziyet (cezanın alt sınırı 2 yıldan, 2 yıl 6 ay hapse çıkarılmaktadır).

Türkiye’de neredeyse her gün en az bir kadın katledilmektedir. Bianet’in derlediği verilere göre erkekler, 2021’de en az 339 kadını ve 34 çocuğu katletmiştir. Ayrıca 96 kadına karşı nitelikli cinsel saldırıda bulunmuş, 772 kadını seks işçiliğine zorlamış, 424 kadını taciz etmiş, 208 çocuğu istismar etmiştir. Erkekler, 2021’de en az 793 kadına da şiddet uygulayarak yaralamıştır.

Dolayısıyla faillere verilen cezanın caydırıcı etkisinin artırılması ve kamuoyunda oluşan ‘cezasızlık’ algısının kırılması açısından oldukça elzemdir.

Teklifte kadına yönelik şiddet ifadesinin açık ve net bir tanımı yoktur. Kadına karşı şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklandığını vurgulayan İstanbul Sözleşmesi’nin ve kadınlarla erkeklerin eşitliği fikrinin reddedildiği koşullarda yapılacak hiçbir düzenlemenin sonuç alıcı olamayacağı açıktır.

“Suçun kadına karşı işlenmesi” ibaresi yerine, “gebe olduğu bilinen kadına karşı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı olarak kadına karşı” tanımının kullanılması daha doğru olacaktır. Kasten öldürme, kasten yaralama, tehdit, işkence ve eziyet suçlarında “dil, ırk, milliyet, cinsel yönelim, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle suçlar da nitelikli hal kapsamına alınmalıdır.

Madde 4

Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 94. maddesinin birinci fıkrasına cümle eklemek suretiyle, işkence suçunun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın üç yıl olan alt sınırı beş yıl hapse çıkarılmaktadır.

Türkiye’de özellikle olağanüstü hâl koşullarıyla birlikte güvenlik güçleri tarafından işlenen işkence, kötü muamele, tehdit ve hakaret suçları son zamanlarda oldukça tırmanmış durumdadır. İktidarın suç işleyen devlet görevlilerine sahip çıkan tavrı, cezasızlık pratiği ve uygulamaları sebebiyle şiddet sistematik hale gelmekte, güvenlik güçlerinin iktidar tarafından kollanacaklarını bilmeleri orantısız güç kullanmaları ve hatta yurttaşların yaşama hakkını ihlal etmeleri konusunda cesaret kazanmalarına sebep olmaktadır.

Tabi olduğumuz hukuk devleti işkenceyi engellemek, iddialar hakkında etkin soruşturma yürütmek, failleri bulmak ve cezalandırmak konusunda yükümlüdür. Anayasa’nın 17’nci maddesi hiçbir istisna olmaksızın işkenceyi mutlak bir biçimde yasaklamaktadır. Bu bağlamda hem kadınlara yönelik hem de ayrımcılık ve nefret duygusuyla işlenen işkence suçunun nitelikli hal kapsamına alınarak cezasızlık uygulamalarına son verilmesi elzemdir.

Madde 8

Düzenlemeyle kanunun 123. maddesinde suçun özel bir şeklini alan ısrarlı takip suçunun müstakil bir suç haline getirildiği belirtilmektedir. İsrarlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezasının verilmesi; suçun çocuğa ve ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi, mağdurun okulunu, işyerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması, hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi halinde faile bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilmesi düzenlenmektedir.

Teklifin gerekçesinde bu suçun oluşabilmesi kriterlerinden biri olarak ısrarlı takip fiilinin mağdurun üzerinde “ciddi bir huzursuzluk oluşturmaya” gösterilse de “ciddi huzursuzluk

oluşturması” kavramından ne anlaşılması gerektiği gerekçede ve teklif maddesinde belirlenen bir kriterin olmaması sebebiyle hâkimin takdirine bırakılmaktadır. Düzenleme bu haliyle keyfi yorumlara açık görünmektedir. Ayrıca teklif edilen ceza artırımları mevcut infaz düzenlemeleri nedeniyle yeterli olmayıp suçun cezasızlıkla sonuçlanacağı gerçeğini yine değiştirmemektedir.

Günümüzde kadınların öldürülmesiyle sonuçlanan birçok şiddet vakasının öncesinde kadınların failin ısrarlı takibine maruz kaldığı bilinmekteyken bu yasa değişikliğinde Israrlı Takip sadece Ceza Yasası’nın 123. maddesinde özel bir suç olarak “Kişilerin Huzur ve Sükununu bozma” kavramıyla sınırlandırılmaktadır. Oysa ciddi can güvenliği tehditi oluşturan Israrlı Takip sistematik eziyet, işkence suçudur ve Ceza Yasası’nın 96. maddesindeki eziyet suçu altında özel bir suç olarak tanımlanmalıdır. Ayrıca Israrlı Takip Suçu on yıldır yürürlükte olan 6284 numaralı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu’nda bir suç olarak tanımlanmışken Ceza Kanunu’nda herhangi bir karşılık bulamamış ve bu sebeple failler yıllardır cezasızlıkla ödüllendirilmiştir. Israrlı Takip suçu hem Ceza Yasası’nın 96. maddesinin hem de 6284 numaralı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un özüne referansla düzenlenmeli ve dolayısıyla bu suç için 96. maddedeki 2-5 yıl hapis cezası uygulanmalıdır.

Teklifte Israrlı Takip Suçu hakkında soruşturma yapılması şikâyeteye bağlı tutulmuştur. Oysa bu suç hakkında mağdurun fail tarafından baskı altına alınmış olabileceği, mağdurun ruh hali gibi durumlar gözetilerek re’sen soruşturma yapılmalıdır.

Yine teklife göre, Israrlı Takip Suçunun; yalnızca çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşanılan eşe karşı işlenmesi durumunda nitelikli hal olarak düzenlenmesi kadınların resmi nikahlı olmadıkları partnerlerinden, aile bireylerinden ya da daha önce hiç tanımadıkları ve karşılaşmadıkları kişiler tarafından gördükleri şiddeti kapsam dışında bıraktığı için eksik bir düzenlemedir. Kadınlara yönelik işlenen Israrlı Takip Suçunda, nitelikli hallerin kadınların geleneksel rollerine atıfla belirlenmesi, geleneksel rollere uymayan ve fakat Israrlı Takip Suçuna maruz kalan kadınları bir kere daha mağdur edecek ve bu ayrımcı tutum ortaya yeni sorunlar çıkaracaktır.

Temel şekli ve nitelikli halleri ile beraber Israrlı Takip Suçu daha kapsayıcı bir şekilde tanımlanmalı, infazın ertelenmesine imkân tanınmayacak şekilde ceza artırımları yapılmalı ve işlendiği takdirde bir kamu davası haline getirilmelidir.

Madde 9

Maddeyle, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 100. maddesinin üçüncü fıkrasına eklenen bentlerle kadına yönelik işlenen kasten yaralama suçuyla sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçları tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alınmaktadır.

Kadına yönelik toplumsal cinsiyet ayrımcılığından kaynaklı tüm suç eylemlerinin değil de sadece kasten yaralama suçunun tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alınması yeterli değildir. TCK ve CMK’nın, kadına yönelik şiddet suçlarını sadece cezalandırmaya yönelik değil aynı zamanda önlemeye yönelik hükümler içermesi gerekmektedir. Kadına yönelik

işlenen yaralama ve katletme suçları önce daha hafif suçlarla başlamaktadır. Israrlı takip, tehdit, hakaret vb. ile başlayan eylem kadını katletme ya da katletme girişimiyle son bulmaktadır. Kadına yönelik şiddeti başlatan ilk suçta erkek fail tutuklanmayıp cezasızlıkla ödüllendiğinde kadının yaşamına kast etmeye teşvik edilmektedir. Bu bağlamda kadın cinayetlerinin önlenmesi için kadına yönelik sırf kadın kimliğinden kaynaklanan tüm şiddet eylemlerinin tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alınması gerekmektedir.

Madde 10,11

Düzenlemeyle, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun “Mağdur ile Şikâyetçinin Hakları” başlıklı 234. maddesi ile “Katılanın Hakları” başlıklı 239. maddesine cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçuyla kadına yönelik işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında baro tarafından avukat görevlendirilmesini isteme hakkı eklenmiştir. Vekili bulunmayan şiddet mağduru kadınlara istemeleri halinde, baro tarafından ücretsiz olarak avukat sağlanması cinsel saldırı suçlarında zaten mevcuttur. Ancak suça maruz kalan kadınlara bu hakları hatırlatılmamaktadır. Ayrıca bilgilendirme yapılsa dahi, bazı durumlarda da anadili Türkçe olmayan kadınlar için çevirmen hakkı bulunmasına rağmen pratiğe geçirilmemesi sebebiyle iletişim problemleri yaşanabilmektedir. Dolayısıyla kadınlar, ücretsiz avukat atanması hakları olduğuna ilişkin bilgi sahibi olmadıkları hallerde bu haklarını kullanamayacaklardır. Kadına yönelik suçu önlemek ve kadının hukuka doğru erişimini sağlamak amacıyla bu kapsamda değerlendirilecek bütün suçlarda kadınların avukata erişimi zorunlu müdafilik kapsamına alınmalıdır.

Madde 12

Teklifte, CMK madde 253’te yer alan “uzlaşma” kurumunun uygulanamayacağı suçlar arasına “ısrarlı takip” gibi belli suçlar eklenmiştir. Uzlaşmanın yalnızca belli suçlar bakımından değil, kadına yönelik şiddet suçlarının tamamı açısından yasaklanması gerekir. Mevcut durumda, kadına yönelik basit tehdit (eşler arasında olsa bile), failin eşi ya da boşandığı eşi dışındaki kadınlara karşı gerçekleştirdiği kasten yaralama gibi suçlar açısından uzlaşma kurumu hatalı şekilde uygulanmaktadır. Uzlaşma ve arabuluculuk yolunun, herhangi bir suçun kadına yönelik şiddet kapsamında işlenmesi halinde kapalı olması gerekmektedir.

04.04.2022

Züleyha Gülüm
İstanbul

Mehmet Ruştü Tiryaki
Batman

Abdullah Koç
Ağrı

MUHALEFET ŞERHİ

Adalet Komisyonunda görüşülen 2/4290 esas numaralı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile ilgili muhalefet şerhimizdir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, tarafından kanun teklifi, esas komisyon olarak Adalet Komisyonu; tali komisyonlar olarak Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna gönderilmiştir. Teklif, 22 Mart 2022 tarihinde Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda; 22-23 Mart 2022 tarihlerinde Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda görüşülmüş ve raporları Adalet Komisyonuna gönderilmiştir.

Temel olarak kadına ve sağlıkçılara karşı şiddetin önlenmesine yönelik düzenlemeler getiren 17 maddelik bir torba kanun olan bu teklifle;

- 1- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 62. maddesinde yapılan değişiklikle takdiri indirim nedenleri düzenleniyor, failin duruşmada mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışlarının takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmayacağı, takdiri indirim nedenlerinin kararda gerekçeleriyle gösterilmesi düzenleniyor.
- 2- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 82. maddesinde yapılan değişiklikle kasten öldürme suçunun “kadına karşı” işlenmesi halinin bu suçun nitelikli halleri arasına alınıyor.
- 3- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 86. maddesinde yapılan değişiklikle, basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek kasten yaralama suçunun “kadına karşı işlenmesi” halinde cezanın alt sınırı dört aydan altı ay hapse çıkarılıyor.
- 4- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 94. maddesinde yapılan değişiklikle işkence suçunun “kadına karşı işlenmesi” halinde cezanın üç yıl olan alt sınırı beş yıl hapse çıkarılıyor.
- 5- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 96. maddesinde yapılan değişiklikle, eziyet suçunun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın iki yıl olan alt sınırı iki yıl altı ay hapse çıkarılıyor.
- 6- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 106. maddesinde yapılan değişiklikle; hayata, vücut veya cinsel dokunulmazlığa yönelik bir saldırı gerçekleştirileceğinden bahisle işlenen tehdit suçunun mağdurunun kadın olması halinde cezanın altı ay olan alt sınırı dokuz ay hapse çıkarılıyor.
- 7- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 113. maddesinde yapılan değişiklikle kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun konusunun sağlık hizmetleri olması durumunda verilecek cezanın altıda bir oranında artırılması öngörülüyor.
- 8- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’na 123. Maddeden sonra gelmek üzere “Israrlı Takip” Kenar başlıklı yeni bir madde ekleniyor. Israrlı takip olarak nitelendirilen fiiller müstakil bir suç haline getiriliyor. Israrlı takip teşkil eden fiiller orantılı yaptırıma bağlanıyor. Bu suçun çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi ile hakkında uzaklaştırma veya konuta, okula ya da iş yerine yaklaşmama

tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi hallerinde, cezayı ağırlaştırıcı neden olarak düzenleniyor. Suçun soruşturulması ve kovuşturulmasının şikâyeteye bağlı olması düzenleniyor.

- 9- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına eklenen bentlerle “kadına karşı işlenen kasten yaralama suçu” ile “sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçları” tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alınıyor.
- 10- Soruşturma ve kovuşturma evrelerinde özellikle şiddet mağduru kadınların istemleri halinde baro tarafından görevlendirilecek avukatın hukuki yardım ve desteğinden ücretsiz şekilde faydalanmalarının sağlanarak, hak arama yollarını etkin bir şekilde kullanabilmelerine imkân sağlanması amacıyla, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 234. maddesinde yapılan değişiklikle TCK’da yer alan çocukların cinsel istismarı (madde 103) ve ısrarlı takip (madde 123/A) suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama (madde 86), işkence (madde 94) ve eziyet (madde 96) suçlarının madde kapsamına dahil ediliyor. Böylece, 239. maddesindeki değişiklikle bu suçlarda mağdura ile şikayetçiye ücretsiz avukat sağlanmasının yolu açılıyor.
- 11- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 239. maddesinde yapılan değişiklikle, bir önceki maddede mağdur ile şikayetçiye tanınan ücretsiz avukat hakkının katılana da verilmesi öngörülüyor.
- 12- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 253. maddesinde yapılan değişiklikle “ısrarlı takip” suçun uzlaştırma kurumunun kapsamı dışında bırakılması düzenleniyor.
- 13- 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun ek 12 nci maddesinin birinci fıkrası yürürlük kaldırılıyor. Bu fıkra Sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçunu 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında tutuklama nedeni olarak varsayıyordu. Bu fıkra, suçun katalog suçlar arasına alınması nedeniyle kadük kaldığı için mevzuattan çıkarılıyor.
- 14- 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanuna madde eklenerek, Kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekimler ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle yapılacak adli soruşturmalar bakımından izin usulü getiriliyor. İzin verme yetkisi, Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulacak olan Mesleki Sorumluluk Kuruluna veriliyor.
- 15- 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanuna madde eklenerek, Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekimler ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından tazminat ödenmesi durumunda; ödenen tazminatın ilgili meslek mensubuna rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına Mesleki Sorumluluk Kurulunca karar verilmesi öngörülüyor.

Teklifin Geneli Üzerinde Görüşlerimiz

Kanun teklifinde, hem sağlık çalışanlarına yönelik şiddetle ilgili hem de kadına yönelik şiddetle ilgili düzenlemeler vardır. Her iki konu da uzun yıllardır maalesef hemen hemen her gün ülkemiz gündemine olumsuz olarak yansıyan, basın manşetlerinde yer bulan, toplumda travmatik etkiler yaratan sosyal bir yara hâline gelmiş ve yıllardır çözülmeyi bekleyen, çözülemeyen konulardır.

Bu sebeple, her iki konu açısından da her ne kadar bu düzenlemelerin çıkarılmasında gecikilmiş ve her ne kadar eksiklikler olsa da ve hatta Kanun Teklifinin bazı maddelerinin hukuk tekniği açısından hatalı yönleri olmuş olsa da konunun Meclis gündemine alınmasını olumlu bir adım olarak görüyoruz. Ancak kanun teklifinde eleştirdiğimiz ve eksik gördüğümüz önemli noktalar da mevcuttur.

Kanun Teklifinde genel olarak sağlık çalışanlarına şiddet ve kadına şiddet suçunu işleyenlerin tutuklanmasının kolaylaştırılması ve cezaların artırılarak caydırıcılığın sağlanması amaçlanmıştır. Oysa sadece tutuklama yapılarak ve sadece cezalar artırılarak caydırıcılığın sağlanamayacağı gibi şiddetin engellenmesi ve sorunların çözülmesi mümkün değildir. Ceza kanunlarındaki değişikliklerin yanında, her iki sorun açısından da şiddet sorununa yol açan kurumsal, toplumsal ve psikolojik faktörleri ortadan kaldıracak geniş kapsamlı düzenlemeler yapılmadan hem sağlık çalışanlarına yönelik hem de kadına yönelik şiddetin tamamen önlenmesi ve bu sorunun çözülmesi veya minimize edilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla bu yasa teklifinin sorunu bütün yönleriyle ele alıp şiddet sorununa yol açan kurumsal, toplumsal ve psikolojik faktörlerin ortadan kaldırılmasını ve sorunun bütün yönleriyle çözülmesini amaçlayan daha geniş kapsamlı, bütüncül bir yargı paketi olması gerekirdi. Maalesef, teklif bu yönleri ile eksiktir ve sorunu kökten çözecek veya minimize edecek bir anlayıştan uzaktır.

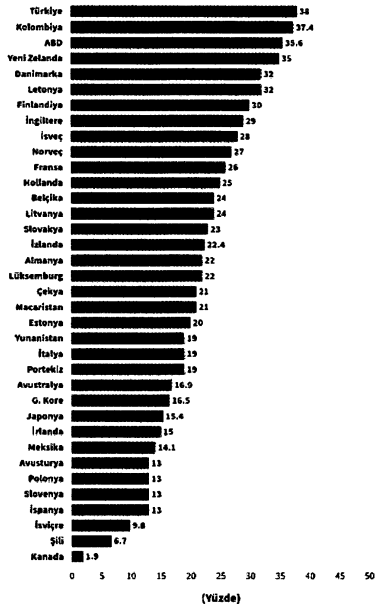
Teklifin hazırlanma safhasının kamuoyundan adeta gizlenmesi, konunun muhataplarınca düzenlemenin tartışılarak olgunlaştırılmasının önüne geçtiği gibi, yasama sürecinin de aceleyle tamamlanmak çabası kabul edilebilir bir tutum değildir.

Kadına Yönelik Şiddet

Teklif, tali komisyon olarak 22 Mart 2022 tarihinde Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda görüşülmüş olmakla birlikte maddelerine girilmemiş, geneli üzerinde konuşmalar yapılarak toplantı bitirilmiştir. Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonun (KEFEK) doğrudan kuruluş amacı ve çalışma alanı kapsamına giren bu teklifin maddelerine girilmeden, STK temsilcileri ile kamu kurum ve kuruluşlarından yetkililerin görüşleri alınmadan geneli üzerinde görüşmeler yapılarak kabul edilmesi çok sorunludur. Milletvekillerimizin KEFEK komisyonuna verdiği muhalefet şerhi ayrıca dikkate alınmalıdır.

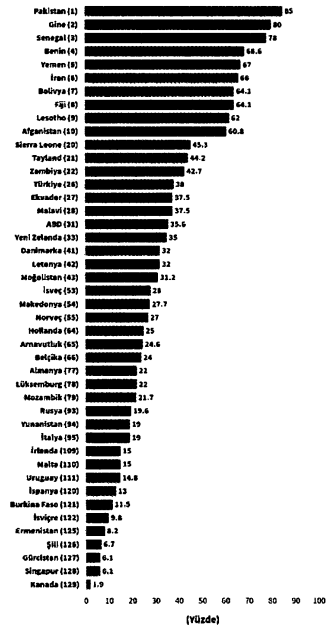
Ülkemizde kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinde dünyada maalesef önde gelen ülkeler arasında yer almaktadır. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) 2019 yılı verilerine göre, Türkiye OECD'ye üye ülkeler arasında kadına şiddetin en yaygın olduğu ülke konumunda. OECD'ye göre Türkiye'de her 100 kadından 38'i fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalıyor. Dünya sıralamasında ise Afganistan, Tayland, Zambiya'dan sonra yer alıyor.

OECD ÜLKELERİNDE KADINA ŞİDDET (2019)

Kaynak: OECD

FİZİKSEL VEYA CİNSEL ŞİDDETE MARUZ KALAN KADINLARIN YÜZDESİ (2019)

Kaynak: OECD

2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe konulmuştur. İçişleri Bakanlığınca 2018 yılında hayata geçirilen Kadın Acil Destek Uygulaması KADES 3 milyon kadın tarafından indirilmiştir. 2018 yılında Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından açıklanan 2018-2023 yıllarını kapsayan “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı” kabul edilmiştir.

Tüm bu çabalara rağmen kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerindeki artış son bulmamakta, istatistiklerde ülkemiz başı çekmektedir. Kadına yönelik şiddetin temelinde yatan sorunları tespit etmeden, bataklığı kurutmadan ve bu sorunları çözmeden atılacak adımlar yaraya pansuman olmaktan öteye geçemeyecektir.

İlk olarak, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerindeki artışı, mevcut sosyal, siyasal, ekonomik yapıların ve eğitim sisteminin giderek bozulmasından ayrı düşünmeyiz. Kadını bir birey olarak görmeyip, sürekli eş, anne, aile düzleminde konumlandırarak ikincil ve bağımlılık ilişkisi temelinde tanımlayan zihniyet, kadına yönelik şiddetin merkezinde yer almaktadır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 5’e karşı 14 üyenin oyuyla “kendisini reddettiği için Hatice Kaçmaz’ı öldüren Orhan Munis’in cinayeti -tasarlayarak- değil -duygusal çöküntü ve anlık hiddetle- işlediğine dair karar vermiştir. Yargıtay ceza kurulunun verdiği karar, Türkiye’de hukuktan mezun olmuş yargının her kademesinde görev yapan bazı kişilerin zihinsel dönüşümünü sağlamadığını ortaya koymuştur.

Kararda cinayet gerekçesi tutkulu sevgi olarak gösterilmiş ve “*maktule ile evlenmeyi isteyen sanık, maktulenin bir türlü kabul etmemesi, ayrılma düşüncesini kendisine açıklaması sonucu içindeki tutku derecesindeki aşırı sevgiden kaynaklı duygusallığın etkisi ve ruh hali üzerinde yarattığı hiddetle yanına bıçak alarak, o hiddetin sonucu olarak maktuleye bıçak darbelerini vurmuştur*” denilmiştir.

24 Kasım 2011 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisimde bulunan 247 vekilin 246’sının kabul oyuyla, Türkiye’nin ilk imzacısı olduğu, Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İç Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nden (İstanbul Sözleşmesi), 19 Mart 2021 tarihinde sadece Cumhurbaşkanı’nın kararıyla çıkılma kararı alınması, artan kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri konusunda iktidarın bakış açısının, somut bir göstergesidir. Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener’in başvurusu sonucunda Danıştay başsavcılığının, İstanbul Sözleşmesi’nden çekilişin hukuki olmadığı açıklaması ile Danıştay’da bu kararın hukuka aykırılığına dair yargılama devam etmektedir.

İktidar, kendi ihdas ettiği Anayasa’nın 90’ıncı maddesindeki temel insan haklarına ilişkin uluslararası anlaşmaların kanunların üzerinde kabul eden hükme aykırı olarak, İstanbul Sözleşmesinden tek taraflı olarak ayrıldığımızı açıklamıştır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği konusunda ön yargılı davranışları ile İstanbul Sözleşmesi’nden çıkan iktidar, şimdi yine yeniden, bir önleme politikası içermeyen, pansuman görevi bile görmeyecek ve yaraları derinleştirecek bir çaba içinde günü kurtarmak amacına matuf bir kanun teklifini Meclis’e getirmiştir.

İkinci olarak, sorun, kadına karşı şiddetin ceza kanunu altında bir tanımının yapılmamış olmasıdır. Kanun teklifinde “Kadına Karşı Şiddet Suçu” açıkça tanımlanmalı ve Türk Ceza Kanunu’na eklenecek bir madde ile ayrı bir suç olarak düzenlenmesi gerekir. Kadına Karşı Şiddet Suçu: bir kadının; sırf kadın olduğu için, bir erkek tarafından, erkeğin yap dediği şeyi yapmaması ya da yapma dediği şeyi yapması, okuma denilen kadının okuması, evlen denilen kadının evlenmemesi ya da boşanma denilen kadının boşanması gibi sebeplerle şiddete uğraması anlamına gelmektedir. Oysa işbu kanun teklifinde kadına karşı şiddet suçu olarak ayrı bir suç oluşturulmamış, kasten adam öldürme ve kasten adam yaralama gibi suçların kadına karşı işlenmesi halinde nitelikli halden cezalandırılacağı düzenlemesi getirilmektedir. Bu suçlarda mağdurun kadın olarak belirlenmesi, tek başına kadına karşı şiddet suçunu önlemek bakımından yeterli değildir. Kanun teklifinde kadına karşı işlendiğinde nitelikli hale gelen suçların failine yönelik bir açıklama getirilmemiştir. Kasten adam öldürme suçunun ya da kasten adam yaralama suçunun failinin ve mağdurunun kadın olması halinde bu suçlar kadına karşı şiddet suçunu oluşturmayacaktır. Partimiz tarafından hazırlanan İyileştirilmiş ve Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem ilkelerinde kadına karşı şiddet suçu açıkça anlatılmış olup; Türk Ceza Kanunu’nda kadına karşı şiddet adı altında yeni bir suç olarak düzenleme yapılması öngörülmüştür. Bu husus Komisyonda, Milletvekillerimiz tarafından dile getirilmiş, yeni madde ihdasına dair verilen önergemiz reddedilmiştir.

Basında Af Kanunu olarak bilinen 15 Nisan 2020 tarihinde kabul edilen Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 11. Maddesi görüşmelerinde bugün getirilen düzenleme 2 yıl önce tarafımızdan önerilmiş Komisyon ve Genel Kurul görüşmelerinden kabul görmemiştir. O dönemde, muhalefet şerhimizde şöyle yazmıştık:

“MADDE 11: Ülkemizde kadına karşı şiddet olaylarında yaşanan hızlı artış ve kadına karşı şiddet vakalarının yalnızca eşe karşı işlenmemesi olgusu göz önünde bulundurulduğunda, bahse konu şiddet eyleminin kasten yaralama suçunda cezayı arttırıcı nedenlerden biri olarak düzenlenmesi zaruret teşkil etmektedir. Bu nedenle 5237 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına “g) Kadına karşı,” bendi eklenmelidir.”

Yine basında 4. Yargı Reformu Paketi olarak ve 14 Temmuz 2021 tarihinde resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun teklifi görüşmelerinde Ceza Kanununun 82, 83, 86, 96, 109, maddelerine “boşandığı eş” ibaresi eklenmesi yerine bugün bu teklifle getirildiği gibi boşandığı eş yerine “kadına karşı” ibaresinin eklenmesini istemiştik ancak verdiğimiz tüm değişiklik önerileri Komisyonunda ve Genel Kurul’da reddedilmiştir.

Bunlarla birlikte Anayasa’nın 10’uncu maddesindeki eşitlik maddesine çok aykırılık teşkil edecek, kanun sistematliğini ve kadın-erkek eşitliğini pozitif ayrımcılığın ötesinde bozacak şekilde yapılan bu düzenlemeler ileri de sorunları kat be kat artıracak yeni düzenlemeler yapılmak zorunda kalınacaktır. Öyle ki, bir kadının başka bir kadına karşı suç işlemesi söz konusu olduğunda, kadın şiddetiyle tanımlayamayacağımız şekilde, kabaca cezaları artırarak kadın faile de bu hükümler uygulanacaktır. Hâlbuki, bu teklifin, yeni madde ihdaslarının ve suçun maksadı ve tanımı tabii ki bu değildir. Kadına karşı suçun müstakil bir tanımının yapılmasına dair teklifimiz komisyon görüşmelerinde Türkiye Barolar Birliği temsilcisi tarafından da dile getirilmiş ve desteklenmiştir.

Üçüncü olarak, sorun, suç tiplerine ilişkin ceza yaptırımlarının düşük olması değil, infaz sistemine ilişkin düzenlemelerin ve ceza hukukunda indirim neden olan diğer düzenlemelerin uygulanması sonrasında cezaların neredeyse infaz edilmez hale gelmesidir. Bu nedenle cezaların caydırıcı etkisi ortadan kalkmakta; kadınlara karşı şiddet cezasız kalmaktadır. Kamuoyunda, kadınlara karşı şiddet fiillerine ilişkin bir “cezasızlık” algısı oluşmuştur. Bu cezaların caydırıcı olabilmelerinin tek yolu etkin infaz sisteminin geliştirilmesi için topyekûn bir infaz reformudur.

Yaygın medyada, kadına yönelik şiddetle mücadelede büyük önem taşıyacağı, âdeta reform niteliğinde yenilikler getirdiği propagandası yapılan bu teklifte mevcuda göre bazı olumlu düzenlemeler olmakla birlikte, kadınlara ve sağlıkçılara karşı şiddet konusunda cezalarda kısmi bir ağırlaştırılmaya gidilmiş olup bunun dışında sorunun ortadan kaldırılmasında etkili ve kararlı bir çözüm iradesi görülmemektedir. Teklif genel olarak değerlendirildiğinde, kadına yönelik şiddeti önlemenin felsefesine ters düştüğü izlenimi uyandırmaktadır. Kadına şiddeti ölüm sonrası olarak değerlendiren bu zihniyet vatandaşa “Büyük işler yapıyorum.” havasında algı yönetimi yapmaktadır. Bu teklifle hem kadına hem sağlık çalışanlarına yönelik şiddet suçlarının cezaları Türk Ceza Kanunu’nda artırılmaktadır. Kadına veya sağlık çalışanlarına şiddet uygulayanlar cezaların azlığına güvenerek bu suçları işlememekte, bu cezaların etkin infazları olmadığı için bu suçları işleme cesareti ve cüreti göstermektedir.

Türk Ceza Yasası’nda tehdit, hakaret, şantaj, kasten yaralama, eziyet gibi pek çok suç düzenlenmiş durumdadır. Bu suçların Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenmiş olması etkin uygulanmalarını sağlamamaktadır. Bu suçlar neredeyse her zaman cezasız bırakılmakta ve ülkemizde mahkemeler tarafından hükmedilen ceza ile infaz arasında ciddi bir fark bulunmaktadır. İnfaz düzenlemeleri nedeniyle zaten hükmedilen cezaların önemli bir bölümü infaz edilememektedir. Kanunda ceza artırımı oranlarının hangi kriterlere göre tespit edildiği,

bazılarında altıda 1, bazılarında üçte 1, bazılarında ikide 1 oranında artırılması bir karmaşaya sebep olmaktadır. Ceza artırımının sorunun çözümü olmadığını hatırlatmakla birlikte, ceza artırımı yapılacaksa bu cezaların tamamının belli bir oranda artırılması gerektiği düşünülmektedir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanundaki koruyucu ve önleyici tedbirler maalesef uygulanmamaktadır. Uygulanmayan bir Ceza Yasası'na yine uygulanmayacak maddeler eklemeye çalışan iktidarın, kadına karşı şiddetle mücadele iradesinin olduğuna güven duyulmamaktadır.

Sağlık Çalışanlarına Karşı Şiddet

Teklif, 22-23 Mart 2022 tarihlerinde tali komisyon olarak belirlenen Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda görüşülmüştür. Teklifin geneli üzerinde yapılan görüşmeleri müteakip Komisyon, İttüdüğün 23. maddesi uyarınca kendisiyle ilgili gördüğü 7, 9, 13, 14 ve 15'inci maddelerinin görüşülmesini kabul etmiştir. Teklifin içeriğiyle ilgili görüş bildirmesi gereken, Türk Tabipleri Birliği, Türk Eczacıları Birliği, Hemşireler Derneği ve Sendikaları gibi ilgili meslek örgütlerinin Komisyona davet edilmemiş olması da yasama sürecine ilişkin önemli bir eksikliklerdir. Ancak Komisyonunda hazır bulunan temsilcilere söz hakkı verilmesi olumlu bir tutumdur.

Komisyon'da teklifin 7, 9 ve 13. maddeleri aynen kabul edilmiştir. Teklifin 14. maddesi üzerindeki görüşmelerde verilen önergeyle maddede yer alan “hekim ve dış hekimleri ile” ibarelerinden sonra gelmek üzere “eczacılar ve” ibaresinin eklenmesi kabul edilmiştir. Ancak Adalet Komisyonu görüşmelerinde bu teklif kabul görmemiştir.

Teklifin 15 inci maddesi üzerinde yapılan görüşmelerde ise, 14. Maddede kabul edilen değişiklik doğrultusunda verilen önerge ile, aynı şekilde maddede yer alan “hekim ve dış hekimleri ile” ibaresinden sonra gelmek üzere “eczacılar ve” ibaresinin eklenmesi kabul edilmiştir. Ancak Adalet Komisyonu görüşmelerinde bu teklif kabul görmemiştir.

Ülkemizde sağlık sistemi, hizmetin kalitesi, hizmeti verenlerin mali ve özlük hakları, koruyucu sağlık hizmetleri ve tedavi hizmetlerinin yeterli olup olmadığından daha çok iktidar tarafından, bu hizmetlerin fiil olarak gerçekleştirdiği yerler yani binalardan ibaret görülmektedir.

Yapılan araştırmalar neticesinde, Türkiye’de şiddet olaylarının %79’unun acil servislerde olduğu ve %91’inin hasta yakınları tarafından gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Doktorların hastaları yeterli sürede muayene edemediği, sağlık çalışanlarının maaşlarında ve özlük haklarında iyileştirmelerin yapılmadığı, tedavi hizmetlerinin koruyucu sağlık hizmetlerinin önüne geçtiği, yeterli ve dengeli sağlık personeli ataması yapılmadığı, doktor ve hemşirelerin artık bu ağır çalışma koşulları karşısında dayanamayıp yurt dışına gittiklerinde Cumhurbaşkanı’nın ifadesiyle “Giderlerse gitsinler!” denildiği sağlık sisteminin çok ciddi sorunları olduğu ortadadır. Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet de bu sorunların bir parçasıdır.

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Sayın Recep Akdağ’ın Sağlık Bakam olduğu 2012 yılında da Türkiye Büyük Millet Meclisinde Sağlık Çalışanlarına Yönelik Artan Şiddet Olaylarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Araştırma Komisyonu Raporunda son derece önemli tespitler ve çözüm önerileri vardır.

Komisyon sağlıkta şiddetin engellenmesi için tam 66 öneri sunmuştur. Raporun Öneriler başlıklı altıncı bölümünde;

“19. Sağlık yöneticileri ve özellikle sağlık politikalarını belirleyen siyasetçiler, şiddeti kınayan ve sağlık çalışanlarının verdiği hizmetin önemini ve vazgeçilmezliğini vurgulayan söylemler geliştirmelidir.”

“20. Yetkililer sağlık çalışanlarıyla ilgili söylemlerini dikkatle seçmelidir.”

İktidar yetkilileri, kendi imzalarıyla çıkan raporun önerilerini dahi uygulamaktan imtina etmekte, dikkate almamaktadır.

Aynı şekilde 2013 yılında, sağlık çalışanlarına şiddetin önlenmesi için caydırıcı cezaların verilmesi önerisi getirilmiştir.

“32. Türk Ceza Kanunu’nda sağlık çalışanlarına yönelik şiddeti caydırıcı nitelikte yeni düzenlemeler yapılarak; bu eylemlerin, kamu hizmetini engelleme, vatandaşın sağlık hakkını kullanmayı engelleme ve bunun sonucunda insan hayatının riske atılması gibi suç tipleri başlıkları altında değerlendirileceği yasal düzenlemeler yapılmalı, cezalar artırılmalı ve verilen cezaların ertelenmemesi sağlanmalıdır.”

Bu raporun yayımından 10 sene sonra ancak TCK kapsamında iyileştirme ve düzenlemeler yapılıyor olması iktidarın bu konuyu ne kadar ciddiye aldığını göstermesi bakımından manidardır.

Teklifin Maddeleri Üzerine Görüşlerimiz

1. Madde

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun takdiri indirim nedenlerini düzenleyen 62 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Maddenin mevcut ikinci fıkrasında takdiri indirim uygulanabilmesi için göz önünde bulundurulacak nedenler sınırlandırılmamış, “gibi hususlar” ibaresiyle ucu açık bırakılmıştır. Yapılan değişiklikle fıkra metninden “gibi hususlar” ibaresi çıkartılarak takdiri indirim nedenleri tahdidi hale getirilmektedir.

Maddeyle, takdiri indirim uygulanırken değerlendirilecek hususlar arasında yer alan “failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları” nedeni, “failin fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışları” şeklinde değiştirilmektedir. Böylece faile verilecek takdiri indirim, pişmanlık hükmüne bağlanmakta ve indirim konusunda bu karar hâkim verecektir.

Ayrıca maddeyle, failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışlarının, takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmayacağı düzenlenmektedir.

Maddeyle yapılan diğer bir değişiklikle, takdiri indirim nedenlerinin kararda gerekçeleriyle gösterilmesi gerektiği kabul edilmektedir. Anayasanın 141 inci maddesi gereğince mahkemelerce verilen her türlü kararın gerekçeli olarak yazılması gerekmektedir.

Ceza muhakemesinin amacı maddi gerçeğe ulaşmaktır ve bu husus deliller vasıtasıyla gerçekleştirilir. Savcı ve mahkeme, suçun ispatını sağlama amaçlı bir dizi yetkiye sahip olmasına, şüpheli ve sanığı belirli bir ölçüde zorlayabilmesine rağmen bunun sınırları bulunmaktadır. Bu kapsamda delil elde etmeye yönelik yasaklardan biri olarak nitelendirilebilecek kişinin kendisini suçlamaya zorlanma yasağı, bu kapsamda değerlendirilen susma hakkı ceza hukukumuz çerçevesinde kabul edilen temel haklar arasındadır. Nitekim

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6/2 maddesine göre, “Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır”. Anayasa'nın 38/4 maddesi de “Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz”, diyerek aynı ilkeyi benimsemiştir. Hukuk devletinin bir gereği olan bu ilke nedeniyle, bir kimsenin suçluluğunun kesinleşmiş yargı kararıyla ispat edilmiş olmasına kadar, o kişinin suçsuz olduğu kabul edilmektedir.

Madde metninde yapılan değişiklik ile “yargılama sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışlar” ibaresi kişiyi işlemediği bir suç nedeniyle ve/veya işlemediği derecede olmasına karşı iddiaya bağlı kalarak pişmanlık gösterme adı altında en azından takdiri indirim hakkından yararlanabilmek saikiyle savunma hakkının etkinliğini aleyhe etkileyebileceği ve/veya tesir edebileceğinden, kişinin kendisini suçlamaya zorlanma yasağına ve susma hakkına aykırı bir düzenleme olduğu, dolayısıyla “masumiyet karinesine” de aykırılık arz ettiği düşünülmektedir.

Aynı zamanda hukuk sistemimizin amacı cezalandırmak değil; suç işleyen kişileri kişiliklerine uygun bir şekilde eğitmek, ıslah etmek, ıslah olunmuş kişiyi izleyerek topluma kazandırmak olduğundan kişilik özelliklerine göre şekli (somut) tutum ve davranışlarda ıslah amacına yansımalar olarak değerlendirilebileceğinden, bu hususta emredici bir hükümle her durumu kapsar şekilde aleyhe bir düzenleme öngörülmesi amaca aykırılık arz etmektedir.

Bu noktada söz konusu düzenlemenin kadına karşı işlenen suçlara hasredilerek düzenlenmesi halinde ise devletin pozitif yükümlülüğü ile açıklanan temel haklar arasında bir tartışma gündeme getirebilecektir. Fakat bu durum pozitif yükümlülük çerçevesinde öngörülse dahi temel hakların özünü yok edici düzenlemeler içerdiğinden ve takdiri indirim sebeplerini tahdidi olarak belirttiğinden adeta bir kanuni indirimle dönüşürecektir.

Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve maddenin sonuna “Çocuk istismarı ve kadına karşı işlenen suçlar bu madde kapsamı dışındadır. Bu Kanunun 82'inci maddesi ile düzenlenen kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadını kadın olduğu için kasten öldürme suçlarında bu madde uygulanmaz.” cümlesi eklenmesi teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Kadına yönelik şiddet davalarında yargı yetkisini kullananlar fail lehine değerlendirmeler sonucunda cezasızlık pratiği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle Türk Ceza Kanunun 62'nci maddesinde yer alan takdiri indirim nedenleri arasından çocuk istismarı ve kadına karşı işlenen suçlar kapsam dışında bırakılmıştır. Kadına yönelik şiddet davalarında yargı erkleri tarafından sıkça kullanılan haksız tahrik indiriminin kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadını kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet türleri ile kasten öldürme suçları indirim kapsamı dışında bırakılmıştır.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

2. Madde

Düzenleme ile kasten öldürme suçunun “kadına karşı” işlenmesi halinde kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmektedir. Kanun teklifinde “Kadına Karşı Şiddet Suçu” açıkça tanımlanmalı ve Türk Ceza Kanunu'na eklenecek bir madde ile ayrı bir suç olarak düzenlenmesi gerekir.

Kadına Karşı Şiddet Suçu: bir kadının; sırf kadın olduğu için, bir erkek tarafından, erkeğin yap dediği şeyi yapmaması ya da yapma dediği şeyi yapması, okuma denilen kadının okuması, evlen denilen kadının evlenmemesi ya da boşanma denilen kadının boşanması gibi sebeplerle şiddete uğraması anlamına gelmektedir.

Oysa işbu kanun teklifinde kadına karşı şiddet suçu olarak ayrı bir suç oluşturulmamış, kasten adam öldürme ve kasten adam yaralama gibi suçların kadına karşı işlenmesi halinde nitelikli halden cezalandırılacağı düzenlemesi getirilmektedir. Bu suçlarda mağdurun kadın olarak belirtilmesi, tek başına kadına karşı şiddet suçunu önlemek bakımından yeterli değildir. Kanun teklifinde kadına karşı işlendiğinde nitelikli hale gelen suçların failine yönelik bir açıklama getirilmemiştir. Kasten adam öldürme suçunun ya da kasten adam yaralama suçunun failinin ve mağdurunun kadın olması halinde bu suçlar kadına karşı şiddet suçunu oluşturmayacaktır.

Partimiz tarafından hazırlanan İyileştirilmiş ve Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem ilkelerinde kadına karşı şiddet suçu açıkça anlatılmış olup; Türk Ceza Kanunu’nda kadına karşı şiddet adı altında yeni bir suç olarak düzenleme yapılması öngörülmüştür

3. Madde

Kanun Teklifinin çerçeve 3. maddesi ile 5237 sayılı Kanunun 86. maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümlelerin eklenmesi öngörülmektedir. “Suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırın altı aydan az olamaz.”

Düzenlemenin Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve Anayasa’mız tarafından güvence altına alınan birçok temel hakkın yansımaları olarak da değerlendirilen kadına karşı işlenen suçların engellenmesi kapsamında devletin pozitif yükümlülüğü çerçevesinde caydırıcılığın sağlanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte;

Basında Af Kanunu olarak bilinen Nisan 2020 tarihinde kabul edilen Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 11. Maddesi görüşmelerinde bugün getirilen düzenleme 2 yıl önce tarafımızdan önerilmiş Komisyon ve Genel Kurul görüşmelerinden kabul görmemiştir. O dönemde, muhalefet şerhimizde şöyle yazmıştık:

“MADDE 11: Ülkemizde kadına karşı şiddet olaylarında yaşanan hızlı artış ve kadına karşı şiddet vakalarının yalnızca eşe karşı işlenmemesi olgusu göz önünde bulundurulduğunda, bahse konu şiddet eyleminin kasten yaralama suçunda cezayı artırıcı nedenlerden biri olarak düzenlenmesi zaruret teşkil etmektedir. Bu nedenle 5237 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına “g) Kadına karşı,” bendi eklenmelidir.”

Yine Basında 4. Yargı Reformu Paketi olarak ve 14 Temmuz 2021 tarihinde resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun teklifi görüşmelerinde Türk Ceza Kanununun 82, 83, 86, 96, 109, maddelerine “boşandığı eş” ibaresi eklenmesi yerine bugün bu teklifle getirildiği gibi boşandığı eş yerine “kadına karşı”, “kadına ve çocuğa karşı” ibarelerinin eklenmesini istemiştik ancak verdiğimiz tüm değişiklik önergeleri Komisyonunda ve Genel Kurul’da reddedilmişti.

Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve Türk Ceza Kanunun 86’ıncı maddesinin ikinci fıkrasına, “Suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı altı aydan az olamaz.” cümlesi eklenmiş ve aynı maddenin üçüncü fıkrasına “(g) kadına karşı” bendi eklenmesi teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Yapılan düzenleme ile kadına karşı şiddetin toplumsal cinsiyetle bağı çerçevesinde tanımlama yapılmış ve kasten yaralama suçunun kapsamı sadece “eş ve boşandığı eş” kapsamından çıkartılarak aralarında aile bağı olup olmadığına bakılmaksızın “kadına karşı” olarak genişletilmiştir.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

4. Madde

Kanun Teklifinin çerçeve 4 üncü maddesi ile 5237 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümlelerin eklenmesi öngörülmektedir. “Suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı beş yıldan az olamaz.”

Düzenlemenin Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve Anayasa’mız tarafından güvence altına alınan birçok temel hakkın yansımaları olarak da değerlendirilen kadına karşı işlenen suçların engellenmesi kapsamında devletin pozitif yükümlülüğü çerçevesinde caydırıcılığın sağlanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve Türk Ceza Kanunun 94’üncü maddesinin birinci fıkrasının sonuna “Suçun kadınlara karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı beş yıldan az olamaz” cümlesi eklenmesi ve aynı maddenin 2’inci fıkrasının a bendi “çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak halde bulunan kişiye ya da kadına karşı” olarak değiştirilmesi teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Yapılan düzenleme ile kadına karşı şiddetin toplumsal cinsiyetle bağı çerçevesinde tanımlama yapılmış işkence kapsamı sadece eş ve boşandığı eş kapsamından çıkartılarak aralarında aile bağı olup olmadığına bakılmaksızın kadına karşı olarak değiştirilmiştir.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

5. Madde

Kanun Teklifinin çerçeve 5 inci maddesi ile 5237 sayılı Kanunun 96ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümlelerin eklenmesi öngörülmektedir. “Suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı iki yıl altı aydan az olamaz.

Düzenlemenin Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve Anayasa’mız tarafından güvence altına alınan birçok temel hakkın yansımaları olarak da değerlendirilen kadına karşı işlenen suçların engellenmesi kapsamında devletin pozitif yükümlülüğü çerçevesinde caydırıcılığın sağlanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve Türk Ceza Kanunun 94’üncü maddesinin birinci fıkrasının sonuna “Suçun kadınlara karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı beş yıldan az olamaz” cümlesi eklenmesi ve aynı maddenin 2’inci fıkrasının a bendi “çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak halde bulunan kişiye ya da kadına karşı” olarak değiştirilmesi teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Yapılan düzenlemeyle kadına karşı şiddetin toplumsal cinsiyetle bağı çerçevesinde tanımlama yapılmış, eziyet suçu kapsamı eş ve boşandığı eş kapsamından çıkartılarak kadına karşı olarak değiştirilmiştir.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

6. Madde

Kanun Teklifinin çerçeve 6 ncı maddesi ile 5237 sayılı Kanunun 106 ncı maddesinin birinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümlelerin eklenmesi öngörülmektedir. “Bu suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı dokuz aydan az olamaz.”

7. Madde

Kanun Teklifinin çerçeve 7 nci maddesi ile 5237 sayılı Kanunun 113 üncü maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesi öngörülmektedir. “(2) Suçun konusunun sağlık hizmeti olması halinde, verilecek ceza altıda biri oranına kadar artırılır.”

Toplumda yaygınlaşma eğilimi gösteren şiddet eylemleri sağlık kurumlarını ve çalışanlarını ciddi biçimde etkilemekte, çalışanların tükenmişliğine ve verimsizliğine neden olmaktadır. Öngörülen düzenleme sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkını koruyucu nitelikte olmakla birlikte caydırıcılık anlamında tartışmalıdır. Zira sağlık çalışanlarına ve kurumlara yönelik şiddet eylemleri sıklıkla gündeme gelmekte ve hatta bir kısım eylemler ölümle dahi sonuçlanabilmektedir. Madde ile korunan yarar kamu hizmetinin düzenli olarak sağlanması ve kesintiye uğramaması amacına haiz ise de suç tipi ve sonucu itibari ile esasında sağlık çalışanlarına yönelik şiddet eylemlerine giden bir mihenk taşıdır. Zira suç konusunun sağlık hizmeti olması durumunda bu konuda toplumda karşılaşılan şiddet eylemlerinin başlangıcının bu şekilde cereyan ettiği ve fakat sonucun sağlık çalışanlarına yönelik bir eyleme dönüştüğü gözlemlenmektedir. O halde sonucu sağlık çalışanlarına karşı şiddet eylemine dönüşmesi kuvvetle muhtemel eylemin daha ağır bir şekilde cezalandırılarak caydırıcılığın artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Bununla birlikte Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve Kanun Teklifinin çerçeve 7’nci maddesi ile 5237 sayılı Kanunun 113. maddesine eklenmesi öngörülen (2) numaralı fıkrasında geçen “...altıda biri oranına.. ‘ibaresinin’.. yarı oranında...” şeklinde değiştirilmesi teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Teklifte kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun konusunun sağlık hizmeti olması durumunda, öngörülen cezanın artırılmasının özellikle sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin önlenmesi bakımından cezanın caydırıcılığı ilkesine uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

8. Madde

Kanun Teklifinin çerçeve 8 inci maddesi ile 5237 sayılı Kanuna 123 üncü maddesinden sonra gelmek üzere “İsrarlı Takip” kenar başlıklı yeni bir suç ihdas edilmiştir.

Suçun nitelikli halinin şikayete tabi kılınmış olması eleştirilmesi gereken bir husustur. Zira suçun nitelikli hali irdelendiğinde esasında çok ağır sonuçlar doğuran eylemlere dönüştüğü bilinmektedir. Suçun en azından çocuğa karşı işlenmesi halinde şikayet aranmamalı ve re’sen soruşturulması gerekmektedir. Söz konusu düzenleme her ne kadar kadına ve çocuğa karşı işlenen suçların önlenmesi özelinde lehe bir düzenleme gibi görünse de mağdurların, kamuoyunda “koruma kararı” olarak bilinen koruyucu tedbir kararlarını alabilmesi için sistemin daha etkin ve aktif bir şekilde kullanılması, bir çok olayın ani geliştiği ve bu tip

kararların süreli şekilde tedbir amaçlı verildiği nazara alındığında her olay özelinde somut delil aranması vs. hususlarına yönelik düzenleme yapılmasının daha elzem olduğu değerlendirilmektedir. Ne var ki “İstanbul Sözleşmesinden iki satırlık bir yazı ve bir imza ile ayrılarak erkek hegemonyasının katmerlendirildiği ve “Kadınlara Yönelik Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi” (CEDAW) başta olmak üzere benzer nitelikteki sözleşmelerden dahi ayrılmanın konuşulduğu bir dönemde şekilci kanuni düzenlemelerin kadın ve çocukları koruma amacına hizmet etmeyeceği ve şekilciliğin ötesine geçemeyeceği düşünülmektedir.

İsrarlı takip konusunun “müstakil suç” kapsamına alınmasını önemli bulmaktayız. Türk Ceza Yasasının mevcut haliyle de cezalandırılacak bir suçtur ancak yıllardır konuyla ilgili 96. Madde yargı tarafından görmezden gelinmektedir. Madde gerekçesinde “mağdurun maddi ve manevi kişiliğine veya vücut bütünlüğüne yönelik daha ağır fiiller ortaya çıkmadan önceki aşamadaki fiillerin yaptırma bağlanmasının amaçlandığı ileri sürülmektedir. Ancak ısrar unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediği hâkim insiyatifinde, muallakta bırakıldığı görülmektedir. İsrarlı takip konusu İstanbul sözleşmesinde var olan, TCK’ da tanıımı yapılmamış bir konu idi. Ancak mağdurun bunu belgelemesi ile cezai sistem işleyecektir. Teklifte ısrarlı takip suçu için öngörülen 6 aydan 2 yıla ve nitelikli halinde 1 yıldan 3 yıla olarak belirlenen hapis cezaları caydırıcı nitelikte değildir.

Bununla birlikte Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve Kanun Teklifinin çerçeve 8’nci maddesi ile Türk Ceza Kanunda yeni ihdas edilen 123/A maddesinin 2/a fıkrasının “Çocuğa ya da aralarında aile bağı veya ilişkisi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın **kadına karşı**” olarak ve 3. Fıkrasının “Bu maddede düzenlenen suçun, **çocuğa karşı işlenmesi hariç** soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeté bağılıdır” olarak değiştirilmesi teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Kadınların en çok mağdur olduğı ısrarlı takip suçunun ayrı bir madde olarak düzenlenmesi olumlu bir gelişme iken, alt sınırının altı ay ile sınırlandırılması ısrarlı takip fiili konusunda bugüne kadar işletilen Türk Ceza Kanunu ve 96’ncı ve 123’üncü maddelerinde belirtilen ceza miktarının çok altında olmakla birlikte, caydırıcı değildir. Suçun kapsamının sadece ayrılık kararı verilen veya boşandığı eş ile sınırlı tutulması da kadınlar arasına ayrımcılık yapılmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle maddede yapılan düzenleme ile cezanın alt sınırı değiştirilmiş ve aralarında aile bağı veya ilişki bağı olup olmadığına bakılmaksızın tüm kadınlar olarak değiştirilmiştir.

Suçun en azından çocuğa karşı işlenmesi halinde şikâyet aranmamalı ve re’sen soruşturulması gerekmektedir.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

9. Madde

Kanun Teklifinin çerçeve 9 uncu maddesi ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100üncü maddesiyle “kadına karşı işlenen kasten yaralama suçu” ile “Sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçu.” Katalog suç kapsamına alınmış olup, böylece faillerinin tutuklanması için yeterli ve gerekli sebeplerin oluştuğı kanunen kabul edilmiştir.

10. Madde

Kanun Teklifinin çerçeve 1 inci maddesi ile 5271 sayılı Kanunun 234 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendi ile (b) bendinin (5) numaralı alt bendinde yer alan “cinsel saldırı suçu ile” ibarelerinin “cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçu 8 ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında ve” şeklinde değiştirilmesi öngörülmektedir.

Madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde özellikle şiddet mağduru kadınların istemleri halinde baro tarafından görevlendirilecek avukatın hukuki yardım ve desteğinden ücretsiz şekilde faydalanmaları sağlanarak, hak arama yollarını etkin bir şekilde kullanabilmelerine imkân tanınmaktadır. Düzenleme, kadına ve çocuğa karşı işlenen maddede yazılı suçlar açısından sosyal devlet anlayışı çerçevesinde ücretsiz profesyonel hukuki yardım alınmasını sağlamak amacıyla getirildiğinden yerinde bir düzenleme olarak değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 231 inci maddesinin (6) ncı fıkrasının (c) bendinin ikinci cümlesinin “Sanığın kabul etmemesi hâlinde yahut suçun Türk Ceza Kanunu kapsamında kadına karşı işlenen suçlardan biri olarak nitelendirilmesi halinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez” şeklinde değiştirilmesi teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Kadına karşı şiddetle mücadele etkinliğinin ve caydırıcılığın artırılması amacıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun kadına karşı işlenen suçların failleri nezdinde uygulanmaması amacıyla mezkûr önerge tanzim edilmiştir.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

Aynı şekilde Komisyon görüşmelerinde farklı bir değişiklik önergesi daha verilmiş ve Ceza Muhakemesi Kanununun 234’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının a bendinin 3 numaralı alt bendi “Vekili bulunmaması durumunda, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçu ile kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir şekilde etkileyen şiddet olarak işlenen kasten yaralama, işkence, eziyet, tehdit suçlarında baro tarafından kendisine avukat görevlendirilir.” yine aynı maddenin 1’inci fıkrasının a bendinin 5 numaralı alt bendi “Vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçu ile kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir şekilde etkileyen şiddet olarak işlenen kasten yaralama, işkence, eziyet, tehdit suçlarında kendisine avukat görevlendirilir” şeklinde değiştirilmesi teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Kadına yönelik şiddet davalarında kadınlara baro tarafından ücretsiz avukat tayini süre sınırı olmaksızın zorunlu hâle getirilmesi amaçlanmaktadır.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

11. Madde

Kanun Teklifinin çerçeve 1 inci maddesi ile 5271 sayılı Kanunun 239 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “cinsel saldırı suçu ile” ibaresinin “cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı

veya ısrarlı takip suçu ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında ve” şeklinde değiştirilmesi öngörülmektedir.

Madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere, maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 239 uncu maddesinde değişiklik yapmak suretiyle, 234üncü maddede yapılan değişikliğe uyum sağlanması amaçlanmaktadır. Düzenleme, kadına ve çocuğa karşı işlenen maddede yazılı suçlar açısından sosyal devlet anlayışı çerçevesinde ücretsiz profesyonel hukuki yardım alınmasını sağlamak amacıyla getirildiğinden yerinde bir düzenleme olarak değerlendirilmektedir.

12. Madde

Kanun Teklifinin çerçeve 1 inci maddesi ile 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “suçlarda,” ibaresi, “suçlarda ve ısrarlı takip suçunda (madde 123/A),” şeklinde değiştirilmesi öngörülmektedir.

Çerçeve 8 inci maddede eleştiri konusu yapıldığı üzere her ne kadar ısrarlı takip suçu şikayete tabi şekilde düzenlenmişse de bu suç bakımından uzlaştırma yoluna gidilemeyeceği de bu madde kapsamında belirtilmiştir. 8 inci maddede yer alan eleştirilerimiz bu noktada da geçerli olmak üzere bu suçun uzlaştırmaya tabi suçlardan olmaması yerinde bir düzenlemedir.

Bununla birlikte Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253’üncü maddesinin 3’üncü fıkrası “Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, (...) cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda ve ısrarlı takip suçunda (madde 123/A), kadına karşı işlenen tehdit ve hakaret suçunda uzlaştırma yoluna gidilmez.” Şeklinde değiştirilmesi teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Maddeyle uzlaştırma kapsamına ısrarlı takiple kadına karşı işlenen tehdit ve hakaret suçlarının da açık bir şekilde uzlaştırma kapsamının dışına çıkarılması amaçlanmaktadır.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

13. Madde

Kanun Teklifinin çerçeve 13 üncü maddesi ile 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun ek 12nci maddesinin birinci fıkrası yürürlükten kaldırılması öngörülmektedir.

Söz konusu eylem çerçeve 9uncu madde çerçevesinde CMK madde100 kapsamına alınarak tutuklama nedeni olarak kabul edildiğinden yürürlükten kaldırılması yerindedir.

14. Madde

Kanun Teklifinin çerçeve 14üncü maddesi ile 3359 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiş ve kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle yapılan soruşturmalarda iznin Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından verileceği getirilmiştir.

Düzenleme sağlık çalışanları açısından soruşturma ve malpraktis davaları açısından lehe bir düzenleme gibi görünse de Teklif ile düzenlenen Mesleki Sorumluluk Kurulu mevcut konjonktürde siyasi kaygılar ile hareket etmesi kuvvetle muhtemeldir

Zira kurulun listeleneceği görev itibari ile kritik kararlar demokratik toplumlarda ilgiye göre Meslek Odaları başta olmak üzere üyelerin bağımsız teşekküllerden seçilerek tarafsızlığın vermesi ve sağlanması beklenirken bakan yardımcısı/genel müdür/genel müdür yardımcısı gibi aynı zamanda siyasi kimliğe sahip ve/veya siyasi konjonktürden etkilenebilecek kişilerden oluşturulması şekilci bir yaklaşım sergilendiğinin göstergesidir.

Bu düzenleme ile sağlık çalışanları gerek soruşturma ve gerekse de malpraktis davalarında kendileri hakkında karar verecek kurulun taraflı bir teşekkülden ibaret olması dolayısıyla üzerlerinde zaten var olan baskıyı daha da artmış bir şekilde hissetmelerine sebep olacaktır. Bu çerçevede Kurul üyelerinin maddede yazılı kişilerden değil Meslek Odaları başta olmak bağımsız teşekküllerden seçim ile iş başına getirilmesi hem sağlık çalışanlarının taşıdıkları/taşıyacakları kaygının bertaraf edilmesini hem de demokratik toplum düzeninin gereğinin yerine getirilmesine katkı sağlayacaktır. Düzenlemenin bu hali ile sağlık çalışanları, her anlamda baskı altına alınarak hem cezai hem de hukuki sorumluluk bakımından iktidara bağlı hale getirilmektedir.

15. Madde

Kanun Teklifinin çerçeve 15 inci maddesi ile 3359 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiş ve Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yapmış oldukları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ö denen tazminattan dolayı açılan rücu davalarında Mesleki Sorumluluk Kuruluna başvurusu usulü getirilmiştir.

14’üncü maddede yer alan görüşümüz bu madde kapsamında da aynen geçerlidir.

04/04/2022

Hasan Subaşı
Antalya

Ayhan Erel
Aksaray

ANKARA MİLLETVEKİLİ LÜTFİYE SELVAÇAM
VE 109 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

**TÜRK CEZA KANUNU VE BAZI KANUNLARDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 62 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “sürecindeki davranışları,” ibaresi “sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışları veya” şeklinde değiştirilmiş ve “gibi hususlar” ibaresi madde metninden çıkarılmış, fıkra birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle ve “kararda” ibaresinden sonra gelmek üzere “gereçekleriyle” ibaresi eklenmiştir. “Ancak failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışları, takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmaz.”

MADDE 2- 5237 sayılı Kanunun 82 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“f) Kadına karşı,”

MADDE 3- 5237 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı altı aydan az olamaz.”

MADDE 4- 5237 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı beş yıldan az olamaz.”

MADDE 5- 5237 sayılı Kanunun 96 ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı iki yıl altı aydan az olamaz.”

MADDE 6- 5237 sayılı Kanunun 106 ncı maddesinin birinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir. “Bu suçun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı dokuz aydan az olamaz.”

ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRK CEZA KANUNU VE BAZI KANUNLARDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 62 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “sürecindeki davranışları,” ibaresi “sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışları veya” şeklinde değiştirilmiş ve “gibi hususlar” ibaresi madde metninden çıkarılmış, fıkra birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle ve “kararda” ibaresinden sonra gelmek üzere “gereçekleriyle” ibaresi eklenmiştir. “Ancak failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışları, takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmaz.”

MADDE 2- 5237 sayılı Kanunun 82 ncı maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“f) Kadına karşı,”

MADDE 3- 5237 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı altı aydan az olamaz.”

MADDE 4- 5237 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı beş yıldan az olamaz.”

MADDE 5- 5237 sayılı Kanunun 96 ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı iki yıl altı aydan az olamaz.”

MADDE 6- 5237 sayılı Kanunun 106 ncı maddesinin birinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir. “Bu suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı dokuz aydan az olamaz.”

(Ankara Milletvekili Lütfiye Selva Çam ve
109 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 7- 5237 sayılı Kanunun 113 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Suçun konusunun sağlık hizmeti olması halinde, verilecek ceza altıda biri oranına kadar artırılır.”

MADDE 8- 5237 sayılı Kanuna 123 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“İsrarlı takip

MADDE 123/A- (1) İsrarlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Suçun;

a) Çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi,

b) Mağdurun okulunu, işyerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması,

c) Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi,

halinde faile bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Bu maddede düzenlenen suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır.”

MADDE 9- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinin (4) numaralı alt bendinde yer alan “Silahla işlenmiş kasten yaralama (madde 86, fıkra 3, bent e)” ibaresi “Kasten yaralama (madde 86, fıkra 3, bent b, e ve f)” şeklinde değiştirilmiş ve fıkraya aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“i) Kadına karşı işlenen kasten yaralama suçu.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 7- 5237 sayılı Kanunun 113 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Suçun konusunun sağlık hizmeti olması hâlinde, verilecek ceza altıda biri oranına kadar artırılır.”

MADDE 8- 5237 sayılı Kanuna 123 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“İsrarlı takip

MADDE 123/A- (1) İsrarlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Suçun;

a) Çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi,

b) Mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması,

c) Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi,

halinde faile bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Bu maddede düzenlenen suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır.”

MADDE 9- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinin (4) numaralı alt bendinde yer alan “Silahla işlenmiş kasten yaralama (madde 86, fıkra 3, bent e)” ibaresi “Kasten yaralama (madde 86, fıkra 3, bent b, e ve f)” şeklinde değiştirilmiş ve fıkraya aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“i) Kadına karşı işlenen kasten yaralama suçu.

(Ankara Milletvekili Lütfiye Selva Çam ve
109 Milletvekilinin Teklifi)

j) Sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçu.”

MADDE 10- 5271 sayılı Kanunun 234 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendi ile (b) bendinin (5) numaralı alt bendinde yer alan “cinsel saldırı suçu ile” ibareleri “cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçu ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında ve” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 11- 5271 sayılı Kanunun 239 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “cinsel saldırı suçu ile” ibaresi “cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçu ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında ve” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 12- 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “suçlarda,” ibaresi, “suçlarda ve ısrarlı takip suçunda (madde 123/A),” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun ek 12 nci maddesinin birinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 14- 3359 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

“EK MADDE 18- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 53 üncü maddesinde yer alan soruşturma usulüne tabi olanlar hariç olmak üzere, kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve dış hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle yapılan soruşturmalar hakkında 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Soruşturma izni, Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından verilir. Kurul, özel sağlık kurum ve

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

j) Sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçu.”

MADDE 10- 5271 sayılı Kanunun 234 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendi ile (b) bendinin (5) numaralı alt bendinde yer alan “cinsel saldırı suçu ile” ibareleri “cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında ve” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 11- 5271 sayılı Kanunun 239 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “cinsel saldırı suçu ile” ibaresi “cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçlarında ve” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 12- 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “suçlarda,” ibaresi “suçlarda ve ısrarlı takip suçunda (madde 123/A),” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun ek 12 nci maddesinin birinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 14- 3359 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 18- Yükseköğretim Kanununun 53 üncü maddesinde yer alan soruşturma usulüne tabi olanlar hariç olmak üzere, kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve dış hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle yapılan soruşturmalar hakkında 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Soruşturma izni, Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından verilir. Mesleki Sorumluluk Kurulu, özel sağlık kurum ve

(Ankara Milletvekili Lütfiye Selva Çam ve
109 Milletvekilinin Teklifi)

kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve dış hekimleri ile diğer sağlık meslek mensupları bakımından il sağlık müdürlüklerinde görevli başkan veya yardımcılarını da ön inceleme yapmak üzere görevlendirebilir. Soruşturma izninin verilmesine ilişkin 4483 sayılı Kanunun 7 nci maddesindeki süreler, iki kat olarak uygulanır. Kurulun kararlarına karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebilir.

Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve dış hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı ilgisine rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından bir yıl içinde karar verilir.

Kurul, Sağlık Bakanı tarafından belirlenen;

a) Bakan yardımcısı,

b) Sağlık Hizmetleri, Kamu Hastaneleri, Hukuk Hizmetleri, Yönetim Hizmetleri Genel Müdürleri veya yardımcıları,

c) Profesör veya doçent unvanlı biri dahili, diğeri cerrahi branştan iki hekim,

olmak üzere yedi üyeden oluşur. Kurulun başkanı Bakan yardımcısıdır. (c) bendi uyarınca belirlenen üyelerin görev süresi iki yıldır.

Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar alır. Oylamalarda çekimser oy kullanılamaz.

Sağlık Bakanı gelen işin niteliği ve sayısına göre, başka bir bakan yardımcısının başkanlığında üçüncü fıkrada gösterilenlerden, yeni kurullar oluşturabilir.

Kurul üyeleri, ikinci fıkra kapsamında verdikleri kararlar sebebiyle görevinin gereklerine aykırı hareket ettiklerinin kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararıyla tespit edilmesi dışında mali ve idari yönden sorumlu tutulamaz.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve dış hekimleri ile diğer sağlık meslek mensupları bakımından il sağlık müdürlüklerinde görevli başkan veya yardımcılarını da ön inceleme yapmak üzere görevlendirebilir. Soruşturma izni verilmesine ilişkin 4483 sayılı Kanunun 7 nci maddesindeki süreler, iki kat olarak uygulanır. Mesleki Sorumluluk Kurulunun kararlarına karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebilir.

Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve dış hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı ilgisine rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından bir yıl içinde karar verilir.

Mesleki Sorumluluk Kurulu, Sağlık Bakanı tarafından belirlenen;

a) Bakan yardımcısı,

b) Sağlık Hizmetleri, Kamu Hastaneleri, Hukuk Hizmetleri, Yönetim Hizmetleri genel müdürleri veya yardımcıları,

c) Profesör veya doçent unvanlı biri dâhilî, diğeri cerrahi branştan iki hekim,

olmak üzere yedi üyeden oluşur. Mesleki Sorumluluk Kurulunun başkanı Bakan yardımcısıdır. (c) bendi uyarınca belirlenen üyelerin görev süresi iki yıldır.

Mesleki Sorumluluk Kurulu, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar alır. Oylamalarda çekimser oy kullanılamaz.

Sağlık Bakanı gelen işin niteliği ve sayısına göre, başka bir Bakan yardımcısının başkanlığında üçüncü fıkrada gösterilenlerden, yeni kurullar oluşturabilir.

(Ankara Milletvekili Lütfiye Selva Çam ve
109 Milletvekilinin Teklifi)

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Sağlık Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 15- 3359 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 13- Bu maddeyi ihdas eden Kanunla ek 18 inci maddenin birinci fıkrasında yapılan düzenleme, 4483 sayılı Kanun hükümleri uyarınca haklarında kesinleşmiş bir soruşturma izni verilenler bakımından uygulanmaz ve soruşturma veya kovuşturmalara devam olunur.

Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yapmış oldukları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı açılan rücu davalarından, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yargılaması devam edenler bakımından ek 18 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca karar verilmek üzere Mesleki Sorumluluk Kuruluna başvurusu için davacıya iki aylık süre verilir. Başvuru yapılmaması halinde dava usulden reddedilir. Bu durumda yargılama gideri taraflar üzerinde bırakılır ve davacı aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmez.”

MADDE 16- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 17- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Mesleki Sorumluluk Kurulu üyeleri, ikinci fıkra kapsamında verdikleri kararlar sebebiyle görevinin gereklerine aykırı hareket ettiklerinin kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararıyla tespit edilmesi dışında mali ve idari yönden sorumlu tutulamaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Sağlık Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 15- 3359 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 13- Ek 18 inci maddenin birinci fıkrası hükümleri, 4483 sayılı Kanun hükümleri uyarınca haklarında kesinleşmiş bir soruşturma izni verilenler bakımından uygulanmaz ve soruşturma veya kovuşturmalara devam olunur.

Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yapmış oldukları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı açılan rücu davalarından, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yargılaması devam edenler bakımından ek 18 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca karar verilmek üzere Mesleki Sorumluluk Kuruluna başvurusu için davacıya iki aylık süre verilir. Başvuru yapılmaması hâlinde dava usulden reddedilir. Bu durumda yargılama gideri taraflar üzerinde bırakılır ve davacı aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmez.”

MADDE 16- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 17- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.